

วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนใน
ช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560

จิรวรรณ พรหมทอง

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาไทยศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มีนาคม 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ จีรวรรณ พรหมทอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.รณิต โตคติเทพย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทพพร มังธานี)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวร จะนุ)

.....กรรมการ
(ดร.รณิต โตคติเทพย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพพร มังธานี)

.....กรรมการ
(ดร.ขจิตา ศรีพุ่ม)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร.สุชาดา รัตนวานิชย์พันธ์)

วันที่ 31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2563

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์ประกอบด้วย ดร.ธนิต โตติเทพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพพร มังธานี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยให้คำปรึกษา คำแนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไข ที่มีประโยชน์อีกทั้งยังได้สละเวลาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาด้วยความเอาใจใส่และความเมตตาอย่างดียิ่ง จนคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูง และจะขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ตลอดไป

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวร จะนุ ประธานกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์มาเป็นประธานในการสอบ ขอกราบขอบพระคุณ ดร.จจิตา ศรีพุ่ม ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์มาเป็นกรรมการในการสอบ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขและวิจารณ์ผลงานและให้รายละเอียดเพิ่มเติมให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาในสถาบันแห่งนี้ จนทำให้คุษฎีนิพนธ์เล่มนี้แล้วเสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (ม่วง รตนธโช) เพลงบอกปาน ชีช้าง เพลงบอกรอดหล่อ เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ เพลงบอกเฟียน เจริญทอง เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ เพลงบอกรุ่ง คลองควาย เพลงบอกแผ้ว ชูแก้ว เพลงบอกสังข์ บุญธรรม เพลงบอกสมใจ ศรีอุทอง ที่ได้สร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่นบทเพลงบอกท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนังไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตไทยศึกษารุ่นที่ 7 และเพื่อน ๆ พี่น้องอีกมากมายหลายท่าน ที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้งานวิจัยฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

สุดท้ายนี้ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตาแด่ พ่อเพลงบอกทุกท่านที่ข้าพเจ้านำผลงานของท่านมาศึกษา บุพการี ครูอาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหาย และสถาบันแห่งนี้ ตลอดจนคนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัย จนบรรลุความสำเร็จมา ณ โอกาสนี้

จิรวรรณ พรหมทอง

57810185: สาขาวิชา: ไทยศึกษา: ปร.ด (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: วรรณกรรมท้องถิ่น/ ปากพนัง/ ภาพลักษณ์/ ชุมชน

จิรวรรณ พรหมทอง: วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน
ใน ช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 (LOCAL LITERATURE IN PAK PHANANG RIVER BASIN:
CHANGES OF COMMUNITY IMAGE DURING 2500- 2560 B.E.) คณะกรรมการผู้ควบคุมคุษฎี
นิพนธ์: ธนิต โตอดิเทพย์, ปร.ด.; เทพพร มังธานี, ปร.ด., 217 หน้า. ปี พ.ศ. 2563.

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน
ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1. เพื่อวิเคราะห์
ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง 2. ศึกษา
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในช่วงปี
พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง
เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง

ผลการศึกษาพบว่า 1. ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์
ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มี 12 แบบ มีการใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล การใช้คำ
และกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำยกย่องเทิดทูน การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน การใช้คำสื่อ
อารมณ์มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว การใช้คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน การใช้คำเรียกสถานที่ การใช้คำซ้อน การใช้คำซ้ำ
การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามและการใช้ปฏิเสธ ส่วนการใช้โวหารภาพพจน์ มี 4 แบบ ได้แก่
โวหารอุปมา โวหารอุปลักษณ์ การใช้สัญลักษณ์ และการใช้อุคติพจน์ 2. ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปาก
พนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านสังคม การเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2500-
พ.ศ. 2530 เป็นภาพลักษณ์ของชุมชนชนบทแบบดั้งเดิมเป็นสังคมแบบพึ่งตนเองเป็นหลัก เป็นสังคม
เกษตรกรรม มีความสัมพันธ์กับรัฐน้อย ในด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจแบบยังชีพ ประชาชนส่วนใหญ่
มีความยากจน ผลประโยชน์ตกอยู่ในมือนายทุน ในด้านวัฒนธรรม มีความภูมิใจในประเพณี มีความ
เคร่งครัดในศาสนา

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในช่วงปี พ.ศ. 2531-พ.ศ. 2560 ภาพลักษณ์ในด้านสังคม
การเมือง พบว่า มีความเป็นเมืองที่มีความทันสมัย การคมนาคมที่สะดวก ความสัมพันธ์ของคนที่เป็น
ปัจเจกมากขึ้น ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน
ค่อนข้างดี ระบบนิเวศน์เสียสมดุล ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเมือง ในด้านเศรษฐกิจพบว่า ประชากร
มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย มีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรือง
มากขึ้น เกิดการขยายตัวของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีสินค้าที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม 3. ปัจจัยที่มีผลต่อ
การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนมีปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน ความคาดหวังต่อผู้นำประเทศ
การคมนาคม ปัญหาความขัดแย้ง

57810185: MAJOR: THAI STUDY; Ph.D. (THAI STUDY)

KEYWORDS: LOCAL LITERATURE/ LITERARY WORKS OF PLENG BOK/ IMAGE

JIRAWAN PROMTHONG: LOCAL LITERATURE IN PAK PHANANG RIVER BASIN: CHANGES OF COMMUNITY IMAGE DURING 2500- 2560 B.E. THESIS ADVISORS: THANIT TOADITHAEP, Ph.D., THAEPPHORN MANGTHANEE, Ph.D., 217 P., 2020

The research entitled Local Literature in Pak Phanang River Basin: Changes of Community Image during 2500-2560 B.E. was the qualitative study. There were 3 research objectives namely 1. to analysis the language use in literary works of Pleng Bok in terms of its communication to community image of Pak Phanang river basin 2. to study the community image of Pak Phanang river basin through local literature of literary works of Pleng Bok during 2500-2560 B.E. 3. to study factors affecting community image in terms of society, politics, economics, and culture through literary works of Pleng Bok at Pak Phanang river basin.

The research results were that 1. there were 12 types of the language use in literary works of Pleng Bok in terms of its communication to community image of Pak Phanang river basin namely the dialect, words and phrases to call people, to classify groups of people, to respect people, for the satire, and to show determined and joyful feelings. Words or phrases were also used for naming places. There were uses of combined words, repeated words, antonym, and rhetorical question. There were 4 types of figures of speech namely simile, metaphor, symbol, and hyperbole. 2. According to the community image of Pak Phanang river basin through local literature of literary works of Pleng Bok in the political society area during 2500 - 2530 B.E., it was found that the traditional community was a self-reliant and agricultural society which was in a distance with the government. In the economic area, their jobs were for living and most people were poor. The benefits fell into the capitalists. In the cultural area, they were proud of their own tradition and religious disciplined.

According to the community image of Pak Phanang river basin during 2531-2560 B.E. in terms of the political society, it was found that the city was modern and the transportation was convenient. People were likely individual and active in politics. The relationships between the officials and people got along well. The ecological system was in imbalance. In the economic area, people worked in various fields and there was a strong and prosperous economic community. Local culture was widened out and it initiated local products. 3. The factors affecting changes of community image were from both inside and outside, the expectation towards the country leader, transportation, and the conflicts.

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	52
วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
2 ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ชุมชน ในวรรณกรรมเพลงบอก ลุ่มน้ำปากพนัง.....	58
ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ในวรรณกรรมเพลงบอก ลุ่มน้ำปากพนัง.....	58
ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง.....	74
3 ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น	
ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในยุคชุมชนดั้งเดิม ปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2530.....	82
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านสังคม การเมือง	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านเศรษฐกิจ	88
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านวัฒนธรรม ...	93
4 ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรม เพลงบอก ในยุคทางเลือกใหม่ ในยุคเปลี่ยนผ่านความทันสมัย ในช่วงปี พ.ศ. 2531- พ.ศ. 2560	105
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านสังคม การเมือง	105
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านเศรษฐกิจ	117
ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านวัฒนธรรม ...	122
5 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ลุ่มน้ำปากพอง.....	141
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพองด้านสังคม การเมือง	141
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพองด้านเศรษฐกิจ	165
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพองด้านวัฒนธรรม	175
6 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	192
สรุปผลการศึกษา.....	192
อภิปรายผล	194
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	197
บรรณานุกรม	199
ภาคผนวก.....	209
ประวัติย่อของผู้วิจัย	217

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชน ลุ่มน้ำปากพนัง.....	73
2 ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของ ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง.....	80

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	52
2 แม่น้ำปากพนัง.....	209
3 แหล่มตะลุมพุก.....	210
4 แหล่มตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช	210
5 พายุโซนร้อนแฮเรียต-มหาเวตภัยแลหล่มตะลุมพุก พ.ศ. 2505.....	211'
6 ประตูละบายน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์.....	213

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะท้องถิ่นของแต่ละภาคล้วนมาจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอาชีพของผู้คนในท้องถิ่นในชุมชนนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น เพลงฉ่อย เพลงเรือของภาคกลาง มโนราห์ หนังตะลุง เพลงบอกของทางภาคใต้ และหมอลำของทางภาคอีสาน ศิลปะหรือมหรสพแต่ละแขนง ต่างก็เป็นที่นิยมแพร่หลายมาหลายชั่วอายุคน วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ วรรณกรรมท้องถิ่นย่อมบันทึกสภาพเหตุการณ์สังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยเป็นภาพสะท้อนด้านใดด้านหนึ่งของสังคมเสมอ เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องบอกถึงสภาพชีวิตของสังคมในยุคต่าง ๆ วรรณกรรมท้องถิ่นมีลีลาโวหารและเนื้อหาที่มีคุณค่าในทางวิชาการหลายด้าน เช่น ด้านภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้การค้นคว้าและเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยจึงเป็นงานที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2549, หน้า 98) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาและวรรณคดีมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับชีวิต เราใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันและสร้างสรรค์วรรณคดีเพื่อบันทึกประสบการณ์และจินตนาการ จึงมีผู้เปรียบภาษาและวรรณคดีว่าเป็น “กระจกเงาสะท้อนชีวิตและสังคม” จะเห็นได้ว่าภาษาและวรรณคดีจึงไม่ใช่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารแต่เป็นวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิต เป็นศิลปะ เป็นประวัติศาสตร์เป็นปรัชญา เป็นภูมิปัญญา

ธวัช ปุณโณทก (2543, หน้า 1) กล่าวถึง ความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่นไว้ว่า วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง ผลผลิตทางปัญญาของนักปราชญ์ ผู้มีความรู้ในท้องถิ่นได้สร้างสรรค์งานขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ทั้งด้านบันเทิงใจและด้านความรู้ทางพุทธศาสนา ดังนั้นวรรณกรรมท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของสังคมแต่ละท้องถิ่น แต่ละยุคสมัย ในอดีตประชาชนมีความเป็นอยู่มีความคิดเห็น และมีความรู้สึกอย่างไรย่อมมองเห็นได้จากวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งสิ้น วรรณกรรมท้องถิ่นจึงทำหน้าที่เสมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพเหล่านั้นเอาไว้

วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยมีมาคู่กับคนในสังคมมาช้านานแล้วและหยั่งรากลงในพื้นถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ นำไปใช้แล้วถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ภาพลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นจึงเป็นรากของความเป็นไทยทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น สำหรับภาพลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้นับเป็นองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่นภาคใต้ที่เกิดขึ้นเพราะคนในชุมชน

ใช้สติปัญญา ใช้ภาษาในการสื่อสารภาพลักษณ์เชื่อมโยงเข้ากับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต โดยองค์ความรู้แต่ละอย่างเกิดขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ที่ต่างกัน กลุ่มคนในท้องถิ่นได้บันทึกไว้ในลักษณะจำลองภาพวิถีพื้นบ้านไว้ในวิถีความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี ศิลปะและวรรณกรรมท้องถิ่น

เมื่อก้าวถึงภาพลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง จะเห็นสายธารการสืบสานองค์ความรู้ของคนภาคใต้ซึ่งคนท้องถิ่นได้ใช้ภาษาในการถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรมท้องถิ่น โดยเมื่อมองย้อนกลับไปจะเห็นพัฒนาการของวรรณกรรมท้องถิ่นที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้บันทึกเรื่องราวชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง เริ่มตั้งแต่วรรณกรรมมุขปาฐะที่สืบทอดด้วยการจดจำแล้วบอกเล่าต่อ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงบอก หนังสือละลุ มโนราห์ บทสวดทำขวัญ ฯลฯ ต่อจากนั้นก็เข้าสู่ยุควรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการเล่าเรื่องทำนองเดียวกับวรรณกรรมมุขปาฐะ แต่วรรณกรรมลายลักษณ์จะใช้ภาษาและหนังสือสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน รวมทั้งต้องมีอุปกรณ์การบันทึก เอกสารบันทึกรวมถึงเอกสารตัวเขียนตามมา เช่น วรรณกรรมประเภทนิทาน ประกาศของทางราชการ ใบปลิวแจ้งข่าวสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ชวน เพชรแก้ว (2523, หน้า 4-5) เขียนไว้ในหนังสือเพลงบอกและนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราชว่า “เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองใหญ่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมมาแต่โบราณ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าความเจริญทางการศึกษาเล่าเรียนและศิลปวิทยาการ เกิดขึ้นที่เมืองนี้ก่อนในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาในชั้นหลังนั้น พ่อขุนรามคำแหงได้โปรดให้นำเอานักปราชญ์ราชบัณฑิต และภิกษุสงฆ์จากบ้านเมืองนี้ไปเผยแพร่วิทยาการต่าง ๆ ที่กรุงสุโขทัยเนื่องจากเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเมืองใหญ่และมีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณดังกล่าวแล้ว ก็ชวนให้คิดว่าเพลงบอกน่าจะถือกำเนิดขึ้นที่เมืองนี้ก่อน แล้วแพร่กระจายออกไปยังจังหวัดใกล้เคียง คือ สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรัง พัทลุง และสงขลา”

เพลงบอกเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวภาคใต้ บริเวณจังหวัดภาคใต้ตอนบนและตอนกลาง อันได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง และสงขลา นิยมเล่นในวันตรุษสงกรานต์เป็นการบอกกล่าวป่าวร้องให้ชาวบ้านได้ทราบถึงวันขึ้นปีใหม่แล้ว หรือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ เช่น บอกข่าวเชิญไปทำบุญกุศลที่นั่นที่นี้ตามเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่าเพลงบอกเกิดขึ้นเพื่อใช้ในการป่าวประกาศ เรื่องราวต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบนั่นเอง สมัยก่อนเพลงบอกเสมือนกระบอกเสียงในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารบ้านเมืองจากผู้แสดงไปสู่ชาวบ้าน เหตุผลที่ต้องใช้เพลงบอกเป็นสื่อกลางก็คือในสมัยโบราณคนที่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้มีน้อย กิจการการพิมพ์ก็ไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงปีหรือประกาศสงกรานต์ประจำปีไม่ได้มีการพิมพ์ปฏิทินอย่างเช่นปัจจุบัน

มนูญ เทพทวี (2536, หน้า 267) ได้กล่าวไว้ว่า เนื้อหาเพลงบอกจะเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและขนบประเพณีของชาวภาคใต้ นอกจากนี้เพลงบอกยังมีบทบาทต่อสังคมคือบทบาทด้านการบันเทิง ได้แก่ ทำให้เกิดอารมณ์ขันและเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์ บทบาทด้านการศึกษา ได้แก่ ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชน บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การแจ้งข่าวสารและความเชื่อ โน้มน้าวจิตใจของบุคคลให้ร่วมทำบุญหรือช่วยงาน ทำหน้าที่ในการต้อนรับให้กับเจ้าภาพ วรรณคดีในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและวรรณคดีในการต่อต้านโรคภัย บทบาทด้านการวิจารณ์และระบายความกดดันทางสังคม ได้แก่ สภาพความไม่มั่นคงทางสังคม ค่านิยมในการจัดงานเพื่อเอาหน้า ค่านิยมในการบันเทิงของประชาชนในปัจจุบัน

ในปัจจุบันเมื่อกิจการการพิมพ์เจริญรุ่งเรืองขึ้นการบันทึกวรรณกรรมจึงปรากฏเป็นเล่มหนังสือ ประกอบกับยุคสมัยนี้ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมเจริญ วรรณกรรมท้องถิ่นปัจจุบันจึงเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการบันทึกจากเล่มหนังสือไปสู่วรรณกรรมรูปแบบออนไลน์ การบันทึกวรรณกรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันเนื้อหาของวรรณกรรมท้องถิ่นก็มีความสัมพันธ์กับสังคมด้วย โดยเนื้อหาและการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอกคนในท้องถิ่นต่างขึ้นมาโดยใช้ภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ ของชุมชนและของคนในท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่นกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดชนิดที่แยกกันไม่ออก เพราะผู้แต่งวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นคนในสังคมนั้น ๆ ย่อมนำประสบการณ์การใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่ปรุงแต่งใส่ในงานประพันธ์ของตน

ทวิศักดิ์ ปิ่นทอง (2554, หน้า 13) กล่าวว่า เพลงบอก คือการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นวัตถุดิบสำคัญในการสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่นนี้ นักเขียนจะนำเสนอผ่านเนื้อหา วรรณกรรมท้องถิ่นหลากหลายมิติ อาทิ วรรณกรรมการเมือง วรรณกรรมศาสนา วรรณกรรมประวัติศาสตร์ วรรณกรรมการละคร เป็นต้น แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงวรรณกรรมท้องถิ่นชุมชนลุ่มน้ำปากพนังนำเสนอเรื่องราวความเป็นท้องถิ่นภาคใต้ ผ่านวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อให้ทราบถึงวิถีชีวิตของชุมชนคนลุ่มน้ำปากพนัง มีการบอกเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงโดยใช้ภาษาในวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทวรรณกรรมเพลงบอกเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม

การศึกษา “วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560” มีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของชุมชนในหลายด้านที่เห็นได้ชัด เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน เมื่อก่อนมีการทำเกษตรกรรมแบบยังชีพมีการใช้แรงงานภายในครอบครัวก็เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรในการทำการเกษตรจากที่เมื่อก่อนในครัวเรือนไม่มีหนี้สินพอ

มีการจ้างเครื่องทุ่นแรงครอบครัวก็เริ่มมีหนี้สินทำให้สมาชิกในครอบครัวอพยพไปทำงานที่อื่น และมีการใช้สารเคมีเพื่อใช้ปราบศัตรูพืช มีการทำนาถุ้ง ทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นที่ทำกินมากขึ้น

เมืองปากพนังเป็นเมืองท่ามาตั้งแต่ครั้งอดีต เป็นศูนย์กลางทางการค้าและเศรษฐกิจที่สำคัญ เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเป็นแหลมยื่นออกไปในทะเล และมีอ่าวภายในบริเวณปากแม่น้ำปากพนัง เหมาะแก่การเดินเรือและการกระจายสินค้าต่อไปยังหัวเมืองสำคัญอื่น ๆ ทำให้สภาพเศรษฐกิจในสมัยก่อนเฟื่องฟูมาก เนื่องจากมีสำเภาจากเมืองจีนและเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ มาเทียบท่าและกระจายสินค้า และนอกจากนี้ ยังปรากฏในพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวเสด็จเยือนปากพนัง เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2448 ความตอนหนึ่งว่า

“อำเภอปากพนังนี้ ได้ทราบอยู่แล้วว่าเป็นที่สำคัญอย่างไร แต่เมื่อไปถึงฝั่งรู้สึกว่าจะตามที่คาดคะเนนั้นผิดไปเป็นอันมาก ไม่นึกว่าจะใหญ่โตมั่งมีถึงเพียงนี้” และอีกตอนหนึ่งว่า “เมื่อจะคิดว่าตำบลนี้มีราคาอย่างไรเทียบกับเมืองสงขลาเงินผลประโยชน์แต่อำเภอเดิวนั้นน้อยกว่าเมืองสงขลาอยู่ 20,000 บาทเท่านั้น บรรดาเมืองท่าในแหลมมาลาอยู่ฝั่งตะวันออก เห็นจะไม่มีแห่งใดดีเท่าปากพนัง”

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 8 กรกฎาคม 2448)

ลุ่มน้ำปากพนังเดิมเป็นชุมชนพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ ทำนาเป็นอาชีพหลัก ในปัจจุบันเปลี่ยนไปเพาะปลูกพืชอย่างอื่นนอกเหนือจากข้าว เช่น ปาลมน้ำมัน สวนผัก สวนผลไม้ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะแห้งแล้ง วิกฤตภัย อุทกภัย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร การอพยพ ย้ายถิ่น เหล่านี้ส่งผลถึงการผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจก และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเปลี่ยนไปมีปัจจัยหลายด้าน เช่น ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การสร้างถนนหนทาง การคมนาคม ศูนย์การค้าสถานเริงรมย์ โรงแรมและตลาด ซึ่งแพร่เข้ามาในชนบทภาคใต้ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และแบบแผนในการดำรงชีวิต ปัจจัยด้านการศึกษา ได้แก่ ระบบการศึกษาที่เลียนแบบตะวันตก เป้าหมายของการศึกษาเพื่อเป็นเจ้าคนนายคน โอกาสทางการศึกษา โครงสร้างอาชีพที่มากขึ้นก็ยิ่งห่างไกลจากรากเหง้าทางสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม ด้านการเมือง เป็นการเมืองที่ไม่ตอบสนองความต้องการ

ของชนบท เพราะเป็นการเมืองแบบตัวแทนที่ปกป้องประโยชน์ของคนส่วนน้อยที่ได้เปรียบและเป็นชาวเมือง เน้นวัตถุมากกว่าคุณภาพชีวิตของประชาชน

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีประวัติความเป็นมาในการดำรงอยู่มาช้านาน ตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้น ขณะเดียวกันยังมีความเก่าแก่เชิงประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานรวมถึงพัฒนาการความเป็นมาของชุมชนเก่าแก่ของอาณาจักรศรีวิชัยอย่างยาวนาน ผู้คนมีระบบความสัมพันธ์อันดีมาร่วมกันในชุมชนมาช้านาน ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ไม่ว่าจะเป็นการลดจำนวนของวิถีคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบไม่น้อยในระบบความสัมพันธ์ของวิถีการดำรงชีวิตคนในชุมชน มีการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมสำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังในปัจจุบัน

ในอดีตนั้นพื้นที่ชุมชน “ลุ่มน้ำปากพนัง” เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของภาคใต้ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้านจนเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในนาม “เมืองแห่งอู้อ้าวอู่น้ำ” แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว พร้อม ๆ กับการใช้น้ำอุปโภคบริโภคซึ่งมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ในขณะที่ป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารกลับลดลงอย่างรวดเร็ว ด้วยสาเหตุจากธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ ทำให้ “ลุ่มน้ำปากพนัง” ซึ่งครอบคลุมพื้นที่รวม 13 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งพื้นที่บางส่วนของจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา รวมพื้นที่ประมาณ 1.9 ล้านไร่ และเป็นพื้นที่มากกว่า 500,000 ไร่ ต้องพบกับปัญหาน้ำจืดขาดแคลน แต่น้ำเปรี้ยวและน้ำเสียคุกคาม เป็นเหตุให้ชาวลุ่มน้ำปากพนังต้องเผชิญปัญหาผลผลิตตกต่ำ ทำนาไม่ได้ผล แหล่งประมงที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็แทบจะไม่มีกุ้ง หอย ปู ปลา ให้ชาวบ้านจับมายังชีพยามขาดแคลน ประชาชนโดยรวมมีฐานะยากจนลงเป็นลำดับ อดีตที่เคยรุ่งโรจน์ของพื้นที่และภูมิภาคพื้นที่บ้านที่มีคุณค่าก็พลอยได้รับผลกระทบไปด้วยและชุมชนกลับอับจนหม่นมืดไร้ความหวังจนแทบจะกลายเป็นตำนานที่ไม่มีผู้ใดอยากจดจำ

แต่ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในการช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชและพื้นที่ใกล้เคียง พระองค์ทรงศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดจนมีโครงการในพระราชดำริ ในการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ และความเดือดร้อนที่ราษฎรลุ่มน้ำปากพนังประสบมาตลอด จนเกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2536 อันยังประโยชน์สูงสุดต่อพสกนิกรในพื้นที่โดยรอบแล้ว พระองค์ยังทรงปลูกเมล็ดพันธุ์แห่งความพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ในหัวใจประชาชนให้สามารถก้าวพ้นวิกฤตนานา

ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยลำดับ

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นจึงศึกษาวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ซึ่งเนื้อหาสาระได้มาจากการศึกษาเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในท้องถิ่นที่บันทึกไว้ในวรรณกรรมเพลงบอก โดยยึดหลักเกณฑ์ มีเนื้อหากล่าวถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลุ่มน้ำปากพนังที่สะท้อนภาพลักษณ์ในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นฐานรากสังคมภาคใต้

การศึกษา “วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560” ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นเพลงบอกเป็นภาพสะท้อนในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง จากมุมมองและทัศนคติ ของกลุ่มคนในท้องถิ่นผ่านการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ในวรรณกรรมเพลงบอก ทั้งนี้เพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางภาพลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง และเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมเพลงบอก ซึ่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้รู้จัก ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมเพลงบอกท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนังได้สะท้อนภาพชีวิตผู้คนในภาคใต้ในทุกๆ เรื่องจะมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันมีการใช้ภาษาในการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงความมีภูมิปัญญาทางภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชน ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน ผู้วิจัยจึงศึกษา “วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560” ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทเพลงบอก เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นรวมถึงศึกษาภาพลักษณ์ของชุมชนผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทเพลงบอก เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 และเป็นการต่อยอดการศึกษาเนื้อหาวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคใต้ต่อไปในอนาคต ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณภาพการดำรงชีวิตและการวางแผน การพัฒนาอาชีพของประชากรชาวลุ่มน้ำปากพนังต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง
2. ศึกษาภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในช่วง พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560

3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง

สมมติฐานการวิจัย

วรรณกรรมท้องถิ่นเพลงบอกไม่เพียงเป็นความบันเทิง แต่ยังเป็นเครื่องมือสะท้อนความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในปัจจุบัน และภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เข้าใจลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง
2. ทำให้ทราบถึงภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560
3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนังในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา วรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง
3. ขอบเขตด้านเวลา วรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560

นิยามศัพท์เฉพาะ

ลุ่มน้ำปากพนัง คือ ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่สำคัญในภาคใต้ เป็นพื้นที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำปากพนังไหลผ่านครอบคลุมพื้นที่ 13 อำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราชและพื้นที่ราบบางส่วนในจังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง แหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของภาคใต้ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้านจนเป็นที่รู้จักในนาม “เมืองอู่ข้าวอู่น้ำ”

เพลงบอก หมายถึง เพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งของภาคใต้ เป็นบทร้องบอกทกลอน โดยมีฉันทลักษณ์เฉพาะ มีจังหวะและลีลาในการร้องขับ มีลูกคู่รับ อาจร้องขับเดี่ยวหรือร้องประชันกัน โดยร้องขับเพื่อบอกเรื่องราว เหตุการณ์ ขับสคู่ตี ร้องกันตามงานบุญประเพณี ทั้งงานบวช งานศพ หรืองานบุญทอดผ้าป่า ทอดกฐินโดยใช้ไหวพริบแก้แ้ววคามกัน ไม่มีการรำหรือการแสดงประกอบ

ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพหรือความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในใจ จะเป็นภาพของสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่น ภาพของคน หน่วยงาน องค์กร ชุมชน สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ภาพลักษณ์เกิดขึ้นได้จากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งจากข้อมูลทางตรงและข้อมูลทางอ้อมบวกกับ ความรู้สึกนึกคิดในใจของคนที่เกิดจากลักษณะ การกระทำ ความประพฤติหรือพฤติกรรมของคน

การเมืองเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การต่อสู้ทางการเมืองในบริบททางวัฒนธรรม โดยปัจเจกบุคคลและกลุ่มสังคม เพื่อนำเสนอ สื่อสาร ประชันแข่งขันและช่วงชิงยึดครองพื้นที่แห่งนิยามความหมายและคุณค่าต่าง ๆ”

วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง วรรณกรรมที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นภาคต่าง ๆ ของไทย ทั้งที่เป็นลายลักษณ์ หรือมุขปาฐะซึ่งแตกต่างไปจากวรรณกรรมแบบฉบับ เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นนั้นชาวท้องถิ่นสร้างขึ้นมา ชาวท้องถิ่นใช้ (อ่าน ฟัง) และชาวท้องถิ่นเป็นผู้อนุรักษ์

โวหารภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการ และถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา เป็นกลวิธีทางภาษาที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งความหมายนัยตรงและนัยแฝงเร้น เน้นให้เกิดทั้งอรรถรสและสุนทรียรส

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง:ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560” ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะวรรณกรรมเพลงบอก ของลุ่มน้ำปากพนัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ครอบคลุมจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลาเท่านั้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง:ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560” โดยผู้วิจัยแบ่งหัวข้อออกเป็น 4 หัวข้อ คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

1.1 ความหมายและคุณค่าของวรรณกรรม

- 1.2 วรรณกรรมภาคใต้กับความเป็นท้องถิ่นนิยม
 - 1.3 นโยบายรัฐกับการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในภาคใต้
- อันเนื่อง มาจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. หลักการและวัฒนธรรมการเล่นเพลงบอก
 - 2.1 ความหมายและโอกาสในการแสดงเพลงบอก
 - 2.2 เครื่องดนตรี
 - 2.3 นันทลักษณะของกลอนเพลงบอก
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเพลงบอก
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษาและโวหารภาพพจน์
 - 3.1 การใช้คำ
 - 3.2 การใช้โวหารภาพพจน์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์
 - 4.1 ความหมายภาพลักษณ์
 - 4.2 กระบวนการเกิดภาพลักษณ์
 - 4.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์
 - 4.4 ความสำคัญของภาพลักษณ์
 - 4.5 ประเภทของภาพลักษณ์
 - 4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่น ภาคใต้

1. ความหมายและคุณค่าของวรรณกรรม

คำว่า “วรรณกรรม” ปรากฏเป็นหลักฐานทางกฎหมายครั้งแรกในพระราชบัญญัติคุ้มครองศิลปและวรรณกรรม พ.ศ. 2475 คำนี้แปลมาจากคำว่า Literature ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่เขียนขึ้นประพันธ์ขึ้นทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด เพื่อความมุ่งหมายใด ไม่นับการแสดงออกว่ามีคุณค่าทางอารมณ์หรือไม่ (กุหลาบ มลลิกะมาส, 2519, หน้า 5)

อุดม หนูทอง (2523, หน้า 57) กล่าวว่า วรรณกรรม (โดยเฉพาะวรรณคดี) เป็นหนังสือที่ได้ชื่อ ว่าบรรจุไว้ด้วยถ้อยคำภาษาที่ประณีตที่สุด ตรงใจและแหลมคมที่สุด อาจใช้ภาษาที่เป็นภาษานิตพิเศษ คำพ้องสัมผัส สร้างศัพท์ใหม่แผลงคำเอาตามใจชอบของนักประพันธ์หรือกวี ใช้คำศัพท์ท้องถิ่นหรือ พื้นเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาให้แก่ผู้อ่านทั้งสิ้น โดยเฉพาะทางด้านคำศัพท์ แล้วนับว่ามีคุณค่าอันเอกอนันต์

รัชช ปุณโณทก (2537, หน้า 10-11) ได้กล่าวถึง คุณค่าของวรรณกรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้ 1. คุณค่าของวรรณกรรมต่อปัจเจกบุคคล คือวรรณกรรมให้สารประโยชน์ต่อบุคคลอันเป็นหน่วยหนึ่ง ของสังคมส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกทักษะปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และฝึกทักษะในการอ่าน ส่งเสริมในการเรียนรู้ทางด้านภาษา และช่วยให้มีโอกาสฝึกทักษะ ส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 2. ให้ความบันเทิงใจเพลิดเพลิน สนุกสนานไปตามเนื้อเรื่อง สะเทือนใจ สะเทือนอารมณ์ทั้งอารมณ์รัก โกรธ แค้น สงสาร และสมใจ เป็นต้น ผันไปกับท้องเรื่อง ประเทืองปัญญาชี้ให้เห็นสภาพของชีวิตมนุษย์ในสังคม ให้ประสบการณ์จำลองชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ชีวิตที่สมบูรณ์พูนสุข ยากแค้น อับเฉาถูกกดขี่ จอเงว อากัฟอับโชค เป็นต้น

วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึคนึกคิดถ่ายทอดจินตนาการและแสดงออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงาม การศึกษาหรืออ่านวรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มาต่อสภาพการณ์เหล่านั้นด้วย ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้านอาจกล่าวได้ว่า สังคมมนุษย์ที่เจริญมีอารยธรรมและเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวรรณกรรมทั้งสิ้น วรรณกรรมต่างมีบทบาท ความสำคัญ และอิทธิพลไม่มากก็น้อย ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นมรดกของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติและเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นอารยะของชนในชาติ

2. วรรณกรรมภาคได้กับความเป็นท้องถิ่นนิยม

เมื่อกล่าวถึงภาพลักษณ์ของภาคใต้ จะมีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี เพราะภาคใต้มีทรัพยากรในท้องถิ่นที่อุดมสมบูรณ์ ภาพลักษณ์ที่คนภาคใต้มีคือความเป็นตัวของตัวเอง มีความสนใจเรื่องการศึกษา และสนใจการเมือง สนใจความเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาสังคมภาคใต้ สะท้อนให้เห็นว่า แม้แต่ภาพลักษณ์ของความเป็นดินแดนที่ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ เมื่อต้องเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเกิดจากปัจจัยของความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ มีหลายประการด้วยกัน คือ การศึกษา การเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของท้องถิ่นชนบทภาคใต้ ตั้งแต่สังคม การเมือง วิถีเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมความเชื่อ ภาพลักษณ์ภาคใต้ที่เคยมีทรัพยากรที่พอเพียงในอดีต ภาคใต้เป็นสังคมเกษตรที่สามารถพึ่งตัวเองได้ก็เริ่มเปลี่ยนไป ภาพลักษณ์การรักพวกพ้อง ความเป็นตัวของตัวเองมีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว ยึดมั่นในอุดมการณ์ และด้วยสถานะเศรษฐกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตทำให้แนวคิด วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เมื่อคนเป็นสังคมที่พึ่งตนเองต้องมีการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ท้องถิ่นนิยม เป็นแนวคิดเชิงทฤษฎี มีสาระสำคัญเชื่อมโยงกับขอบเขตเนื้อหาความรู้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม แต่ใจความสำคัญหลัก ๆ คือ กรอบความคิดในการยึดเอาท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง โดยแสดงออกถึงการยื่นหยัด ต่อสู้ ต่อรองทางภาพลักษณ์ในโลกสมัยใหม่ อันซับซ้อน (สมิง จารย์คุณ, 2550, หน้า 173)

แนวทางการศึกษาท้องถิ่นนิยมในแวดวงวิชาการหลัง พ.ศ. 2500 พัฒนา กิติอาษา (2546, หน้า 180-181) กล่าวว่า การศึกษาที่เน้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของบ้านกับเมืองวัฒนธรรมชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแนวทางนี้มีลักษณะเฉพาะและพัฒนาเป็นแนวการวิเคราะห์ที่สำคัญทางด้านสังคมศาสตร์ในช่วงทศวรรษ 2520 และ 2530 สำหรับแนวทางการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ท้องถิ่นมีสาระสำคัญว่า ท้องถิ่นของไทยไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้าน ชุมชนชนบท ชุมชนในเมือง หรือชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทต่างก็เป็นชุมชนที่ประกอบขึ้นด้วยการสังสมความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของผู้คน รวมทั้งทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน แต่ที่ชุมชนต้องประสบกับปัญหา ก็เพราะความสัมพันธ์ที่เสียเปรียบระหว่างท้องถิ่นกับเมือง รัฐ และระบบทุนนิยม

จากแนวคิดดังกล่าวเมื่อมองในมิติของวรรณกรรมจะเห็นความเป็นท้องถิ่นนิยมของวรรณกรรมภาคใต้ที่แสดงออกผ่านแนวคิด 2 ลักษณะ คือ 1. วิพากษ์วิจารณ์อำนาจกระแสหลัก เช่น นโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของรัฐ ระบบทุนนิยม กระแสบริโภคนิยม 2. ยกย่องและเห็นคุณค่าของระบบวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ภาพลักษณ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งประกาศความเป็นตัวตนและการดำรงอยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีของจิตวิญญาณชุมชน จะเห็นว่าแนวคิดท้องถิ่นนิยมนี้คือกระแสที่มาตอบโต้กับระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์

ประเวศ วะสี (2536, หน้า 21) กล่าวว่า ความรู้แบบวิทยาศาสตร์จะเกี่ยวพันกับ สิ่งที่วัดได้แม่นยำ เน้นวัตถุแต่ทอดทิ้งนามธรรม สัมผัสทางวัตถุเป็นส่วน ๆ ขาดการบูรณาการและการเชื่อมโยงทางนามธรรมไปสู่ สิ่งที่ลึก มีการพัฒนาทางวัตถุเพิ่มขึ้น แต่จริยธรรมเสื่อมถอย การนำแนวคิดนี้ มาใช้พัฒนาส่วนภูมิภาคจึงสวนทางกับวิถีท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมเป็นฐานซึ่งเชื่อมโยงรูปธรรมและนามธรรมเข้ากันจนเป็นเนื้อเดียว การพัฒนาภาคใต้ตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงส่งผลถึงวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านภาคใต้ เพราะระบบนี้ได้เข้ามาเปลี่ยนการผลิตจากแบบยังชีพ ไปสู่การผลิตเพื่อขาย โครงสร้างวิถีพื้นบ้านจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านวิถีคิด การให้คุณค่า ความเชื่อ ค่านิยม การสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้กระทบถึง ภาพลักษณ์ท้องถิ่นโดยตรง ชุมชนพื้นที่ราบลุ่มที่ยึด การทำนาแบบ คนกับคนทำนา ประสาคน คนกับควายทำนาประสาควาย ที่สะท้อนวิถีการทำนาแบบดั้งเดิมทั้งการออกปากไถนา คำนานา เกี่ยวข้าว ซึ่งบางขั้นตอนต้องอาศัยแรงงานจากสัตว์ วัว ควาย จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตได้

เปลี่ยนไป เมื่อภาครัฐส่งเสริมให้ปลูกข้าวพันธุ์ กข. 7 แทนข้าวพันธุ์พื้นเมือง ใช้รถไถ ใช้ยาฆ่าแมลง ใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เพื่อเร่งผลผลิต การผลิตเชิงพาณิชย์นี้ได้สร้างกระแสทำลายการทำนาแบบดั้งเดิม ชาวนาจ้างทิ้งวัว ทิ้งควาย ทิ้งข้าวพันธุ์พื้นเมือง ไปสู่การทำนารูปแบบใหม่ ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพจึงค่อย ๆ หายไป ชุมชนพื้นที่ราบชายฝั่ง-ทะเลที่ดำรงชีวิตด้วยการประกอบอาชีพทำประมงแบบยังชีพ โดยใช้เรือแจว เครื่องมือ-พื้นบ้าน ใช้วิธีการถนอมอาหารแบบต่าง ๆ เช่น ดากแห้ง ทำเค็ม เป็นต้น เปลี่ยนไป เมื่อภาครัฐส่งเสริมให้ทำประมงพาณิชย์ โดยใช้เรือยนต์แทนเรือแจว ใช้วนลากอวนรุน ผลที่ตามมา คือ การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การถนอมอาหาร พิธีกรรม ความเชื่อ ได้หายไป โดยมีความทันสมัยรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาแทนที่

เปลื้อง คงแก้ว (2536) กล่าวว่า วิธีการผลิตในยุค “การทำมาค้าขาย” แทน “การทำมาหากิน” ได้เปลี่ยนวิถีชาวจังหวัดตรังจนแทบไม่เหลือภาพลักษณ์ดั้งเดิมให้เห็น กล่าวคือ หมู่บ้านเชิงเขาที่มีวิถีดั้งเดิมยังชีพอยู่กับป่าที่เต็มไปด้วยผลไม้และอาหารที่กินเป็นประจำในพื้นที่ป่าเขาที่เป็นสวนสมรม ได้เปลี่ยนไปเมื่อ “ป่าเขา” ถูกเปลี่ยนเป็น “สวนยางสงเคราะห์” ผลที่ตามมา คือการปลูกพืชสมรมหายไป เพราะภาครัฐส่งเสริมให้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ที่เน้นการปลูกยางพาราอย่างเดียวแทน การปลูกสวนสมรม เป็นสวนที่ปลูกผลไม้หลายชนิดคละกันพืชเชิงเดี่ยว เป็นการปลูกพืชชนิดเดียวกันในพื้นที่เดียวกัน ไม้พื้นเมืองหลาย ๆ ชนิดผสมกัน ระบบนิเวศจึงเสียสมดุล

วินัย สุกใส (2546, หน้า 121) กล่าวเพิ่มเติมว่า การนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้พัฒนาภาคใต้ได้ทำให้วิถีความสัมพันธ์และการพึ่งพาของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาหมดไป ซึ่งเห็นได้จากช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีชิงเปรต ในวันสารทเดือนสิบ ซึ่งเป็นประเพณีที่สะท้อนความสัมพันธ์ การพึ่งพาของสังคม และระบบเครือญาติกำลังล่มสลาย เพราะสถาบันครอบครัวที่เป็นสถาบันหลักของสังคม ได้เริ่มแตกกระจายไปตามที่ต่าง ๆ เทศกาลดังกล่าวจึงเริ่มขาดการสืบทอด คงเหลือแต่คนเฒ่าคนแก่ที่รอคอยความตายอยู่ที่บ้านเท่านั้น

สถาพร ศรีสังข์ (2533, หน้า 129) ได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาในบทความ เรื่องภาพปรากฏ 2 กรณี: การแตกสลายและการพึ่งตนเองไม่ได้ของชีวิตชุมชนภาคใต้ จากผลการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม สรุปได้ว่า ในอดีตชุมชนชาวนามีระบบการผลิต ที่ลงทุนน้อย เพราะมีการใช้แรงงานจากสัตว์จากคน ใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ใช้ระบบความสัมพันธ์ในลักษณะลงแขก ซึ่งคนภาคใต้เรียกว่าออกปาก ผลผลิตที่ออกมาจึงเป็นของตัวเองอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ในระบบการผลิตสมัยใหม่ต้องเฉลี่ยผลผลิตไปให้บริษัทข้ามชาติที่เป็นเจ้าของเครื่องไถนา น้ำมัน ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ค่าจ้างแรงงาน พ่อค้าคนกลาง ภาษีของรัฐ ต้นทุนการผลิตจึงสูงขึ้น ชาวภาคใต้จึงอยู่ไม่ได้ ส่วนชุมชนสวนยางในอดีตจะปลูกยางพันธุ์พื้นเมืองเพราะทนทานต่อโรค ไม่ต้องพรวนดินหรือใส่ปุ๋ย แต่พอยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญก็เกิดการพัฒนาด้านสายพันธุ์ เทคนิควิธีทำสวนยางแบบใหม่ ปุ๋ย ยาปราบ

ศัตรูพืชอย่าง จึงกลายมาเป็น สวนยาง ที่ใช้ต้นทุนสูงเกือบเต็มพื้นที่ จะเห็นว่ากรณีดังกล่าว นอกจากสะท้อนปัญหาวิถีชุมชนที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้เนื่องจากระบบการผลิตที่เปลี่ยนไป พึ่งพาระบบภายนอกทั้งด้านการตลาด ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเหล่านี้ได้ทำให้ ครอบครัวเกษตรกรต้องประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง การทำงานที่มากขึ้นเหนื่อยขึ้นแต่จางลง ปัญหานี้สิน ปัญหาความยากจนและยังส่งผลถึงภาพลักษณ์ท้องถิ่นด้วย เพราะเมื่อวิถีชุมชน เปลี่ยนไประบบความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตก็จะขาดการสืบทอด ภาพลักษณ์ที่สัมพันธ์กันก็จะพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย อย่างเช่น เมื่อการทำนาแบบดั้งเดิม เปลี่ยนเป็น การทำนาแบบสมัยใหม่ การฝึกสัตว์เพื่อใช้แรงงาน หักถกรรมพื้นบ้าน การทำขวัญข้าว การออกปากกินวาน ก็จะหายไป ด้วย โดยมีระบบเทคโนโลยีและการว่าจ้างด้วยระบบเงินตรา เข้ามาแทนที่

ภาคใต้มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนิยมจะเห็นว่านอกจากสะท้อนปัญหาวิถีชุมชนที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้เนื่องจากระบบการผลิตที่เปลี่ยนไปพึ่งพาภายนอกทั้งด้านการตลาด ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเหล่านี้ได้ทำให้ครอบครัวเกษตรกรต้องประสบปัญหา ต้นทุนการผลิตสูง การทำงานที่มากขึ้นเหนื่อยขึ้นแต่จางลง ปัญหานี้สิน ปัญหาความยากจนและ ยังส่งผลถึงภาพลักษณ์ท้องถิ่นด้วย เพราะเมื่อวิถีชุมชนเปลี่ยนไประบบความเชื่อ ประเพณี และ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตก็จะขาดการสืบทอด ภาพลักษณ์ที่สัมพันธ์กันก็จะพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย

3. นโยบายรัฐกับการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง

ปัจจัยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม เทคโนโลยี แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กับการพัฒนาภาคใต้ การพัฒนาส่วนภูมิภาคในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทั้งนี้เพื่อสนองนโยบายการกระจายความเจริญและการบริหารงานไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ให้สามารถพัฒนาฐานเศรษฐกิจและสังคมของเมืองหลักให้เชื่อมโยงและสนับสนุนการพัฒนา ชนบทในภูมิภาคได้ในอนาคต การพัฒนาภาคใต้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จึงมุ่งการพัฒนาให้พื้นที่ภาคใต้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดประตูการค้า และการแข่งขันกับนานาชาติ กระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่พื้นที่ชายฝั่ง-ทะเลภาคใต้ เชื่อมโยงกับพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพ ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ภาคใต้ตอนบน เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่และศูนย์กลางการค้าต่อกับชาย กับนานาชาติ ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต พังงา และกระบี่

2. พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งน้ำจืดสำคัญ ที่จะเป็นฐานสนับสนุนการพัฒนาภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดพัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช

3. พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ได้แก่ บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของภาคใต้ ประกอบด้วยอำเภอชะอวด หัวไทร เชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติ ปากพนัง อำเภอเมือง และบางส่วนของอำเภอร่อนพิบูลย์

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 การพัฒนาพื้นที่ ภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น มีบางโครงการเท่านั้น ที่ดำเนินการแล้ว เช่น เขื่อนเชี่ยวหลาน (เขื่อนรัชชประภา) ทำเรื่อน้ำลึกลงขลาและภูเก็ต ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จึงเตรียมการพัฒนา ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางสายเชื่อมโยงภูเก็ต-สุราษฎร์ธานี และทำเรื่อน้ำลึกลงขลอม

2. พัฒนาเมือง ได้แก่ การประปาเมืองภูเก็ต สุราษฎร์ธานี-พุนพิน และสงขลา-หาดใหญ่

3. พัฒนาอุตสาหกรรมได้แก่นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้หาดใหญ่การกำหนดเขตอุตสาหกรรมทำเรื่อน้ำลึกลงขลา และการศึกษาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่พัทลุง

4. พัฒนาด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว แบบผสมผสานบริเวณ กระบี่-พังงา-ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี-เกาะสมุย สงขลา-หาดใหญ่-ทะเลสาบสงขลา สิ่งแวดล้อมบริเวณนครศรีธรรมราช-ขนอม-สิชล-แหลมตะดุมพุก

5. พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกยางพันธุ์ดีทดแทนการพัฒนาปาล์มน้ำมัน การพัฒนาที่ดินและที่เหมืองแร่เก่า การจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเชิงพาณิชย์ในทะเลสาบสงขลา เขื่อนกั้นน้ำเค็ม ทะเลสาบสงขลา ระบบชลประทานและการเกษตรแผนใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2530) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดแบบตะวันตกที่มีฐานความคิดแบบวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติของศาสตร์นี้จะเน้นการพัฒนาด้านวัตถุ แต่จะขาดความลึกซึ้งด้านจิตใจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน ลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นเพลงบอก นำเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทฤษฎีภาวะทันสมัยหรือการทำให้ทันสมัย (Modernization) หมายถึง กระบวนการที่สังคมกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาเคลื่อนตัวเข้าสู่ทิศทางของการนำเอาระบบเทคโนโลยีและระบบวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะของสังคมอุตสาหกรรมมาใช้ ในภาคใต้

1. การทำให้เป็นเมือง คือ กระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมืองโดยการขยาย ตัวเมืองออกไป การขยายวิถีชีวิตแบบชาวเมืองโดยผ่านการแพร่ของไฟฟ้า ถนนหนทาง และสื่อมวลชนต่าง ๆ ทำให้รสนิยมและความต้องการของชนบทเปลี่ยนไปในทางที่คล้ายกับชาวเมืองมากขึ้น

2. การทำให้เป็นอุตสาหกรรม คือ กระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีโดยการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เพื่อขยายและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อเข้าสู่ตลาดการค้า

3. ระบบการศึกษา คือ การขยายสถานศึกษาและระดับการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้น และการที่คนชนบทเดินทางไปศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติมโดยใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการพัฒนาในด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเมือง พัฒนาอุตสาหกรรม พัฒนาด้านการท่องเที่ยว พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาทำให้เป็นเมืองทำให้เป็นอุตสาหกรรมและระบบการศึกษา คือ การขยายสถานศึกษาอย่างทั่วถึงเพื่อสนองนโยบายการกระจายความเจริญและการบริหารงานไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาฐานเศรษฐกิจและสังคมของเมืองหลักให้เชื่อมโยงและสนับสนุนการพัฒนาชนบทในภูมิภาคได้ในอนาคต

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในภาคใต้ อันเนื่องมาจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จรรยา หยูทอง (2543) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชนบทภาคใต้ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของนักเขียนกลุ่มนาค โดยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงลักษณะของการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชนบทภาคใต้ จำแนกได้ 6 ปัจจัย คือ 1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะแห้งแล้ง ภัยพิบัติ อุทกภัย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร การอพยพ ย้ายถิ่น เหล่านี้ส่งผลถึงการผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ 3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจำหน่ายแจก และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของชนบทภาคใต้เปลี่ยนไป 4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การสร้างถนนหนทาง การคมนาคม ศูนย์การค้า สถานเริงรมย์ โรงแรม และตลาด ซึ่งแพร่เข้ามาในชนบทภาคใต้ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชนบทภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และ แบบแผนในการดำรงชีวิต 5. ปัจจัยด้านการศึกษา ได้แก่ ระบบการศึกษาที่เลียนแบบตะวันตก เป้าหมายของการศึกษาเพื่อเป็นเจ้าคนนายคน โอกาสทาง

การศึกษา โครงสร้างอาชีพที่ศึกษามากขึ้นก็ยิ่งห่างไกลจากรากเหง้าทางสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม 6. การเมือง เป็นการเมืองที่ไม่ตอบสนองความต้องการของชนบท เพราะเป็นการเมืองแบบตัวแทนที่ปกป้องประโยชน์ของคนส่วนน้อยที่ได้เปรียบและเป็นชาวเมือง เน้นวัตถุมากกว่าคุณภาพชีวิตของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย

พระพิมลธรรม แคนทอง (2548) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ของตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ของตำบลบางไผ่ ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2536-ปัจจุบัน และศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชน ผลการศึกษาในแง่ความเป็นชุมชนกับการ-เปลี่ยนแปลงพบว่า ภายหลังจากที่ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ชุมชนบางไผ่มีการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในภาคใต้ อันเนื่องมาจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเมือง พัฒนาอุตสาหกรรม พัฒนาด้านการท่องเที่ยว พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาทำให้เป็นเมืองทำให้เป็นอุตสาหกรรมและระบบการศึกษา ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ภายใต้อกรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชนบทภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และแบบแผนในการดำรงชีวิต

หลักการและวัฒนธรรมการเล่นเพลงบอก

ชวน เพชรแก้ว (2523, หน้า 3-4) เขียนไว้ในหนังสือเพลงบอก และนักเล่นเพลงบอก รุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราชว่า การเล่นเพลงบอกจะมีขึ้นเมื่อใด ไม่มีใครทราบได้ ปฐมเหตุของการเล่นชนิดนี้ถ้าจะพิจารณาจาก 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรกพิจารณาจากความหมายของคำเพลงบอก ว่าหมายถึง เป็นการบอกกล่าวป่าวร้องให้ชาวบ้านได้ทราบว่าถึงวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่และประเด็นที่สอง พิจารณาถึงเวลาที่นิยมเล่นเพลงบอกแต่เดิมแล้ว เพลงบอกก็คงจะถือกำเนิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่นำข่าวรายละเอียดการประกาศสงกรานต์ประจำปีไปบอกเล่าให้ชาวบ้านชาวเมืองโดยทั่วไปทราบว่ามืออย่างไรนั่นเอง ทั้งนี้เพราะว่าในสมัยก่อนผู้ที่รู้หนังสือถึงขั้นอ่านออกเขียนได้มีน้อย อีกประการหนึ่งการเขียนประกาศหรือกิจการพิมพ์ก็ไม่แพร่หลายอย่างเช่นปัจจุบันนี้

การใช้เพลงบอกเพื่อบอกวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่และบอกรายละเอียดต่างๆของปีใหม่นั้น มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตชาวบ้านชาวเมืองในสมัยก่อนมากเพราะชาวบ้านชาวเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรคือ ทำไร่ ทำนา จึงจำเป็นต้องทราบว่าปีนั้น ๆ ฝนจะตกกี่ห้า มีนาคให้น้ำกี่ตัว นางสงกรานต์ชื่ออะไร ทรงเครื่องอาวุธและพาหนะอะไร เป็นต้น

1. ความหมายและโอกาสในการแสดงเพลงบอก

เพลงบอก หมายถึง เพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งของภาคใต้ เป็นบทหรือบทกลอน โดยมีฉันทลักษณ์เฉพาะ มีจังหวะและลีลาในการร้องขับ มีลูกคู่รับ อาจร้องขับเดี่ยวหรือร้องประสานกัน โดยร้องขับเพื่อบอกเรื่องราว เหตุการณ์ ขับสวดดี ร้องกันตามงานบุญประเพณี ทั้งงานบวช งานศพ หรืองานบุญทอดผ้าป่า ทอดกฐิน โดยใช้ไหวพริบแก้แ้วดการมก้นไม่มีการรำหรือการแสดงประกอบ เพลงบอกเป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานรื่นเริง งานเทศกาล งานวัฒนธรรมประเพณี เช่น งานบวช งานศพ หรืองานบุญทอดผ้าป่า ทอดกฐิน งานขึ้นบ้านใหม่ งานชักพระ งานสงกรานต์ เพลงบอกในอดีตนั้นเป็นกระบอกเสียงในการบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารและเพื่อสร้างความบันเทิงให้คนในท้องถิ่นปัจจุบันเพลงบอกถูกแทนที่ด้วยสื่อรูปแบบใหม่ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ฯลฯ ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยทำให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เพลงบอก หมายถึง เป็นการบอกกล่าวป่าวร้องให้ชาวบ้าน ได้ทราบ ว่าถึงวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ ทำหน้าที่นำข่าวรายละเอียดการประกาศสงกรานต์ประจำปี ไปบอกเล่าให้ชาวบ้านชาวเมือง โดยทั่วไปทราบ สันนิษฐานว่า เพลงบอกน่าจะถือกำเนิดขึ้นที่ นครศรีธรรมราชเพราะเป็นเมืองใหญ่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมมาแต่ครั้ง สมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากเคยเป็นศูนย์กลางการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้มาก่อน ต่อมาได้ แพร่กระจายออกไปยังจังหวัดใกล้เคียง คือ สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรัง พัทลุง และสงขลา เนื่องมาจาก สมัยโบราณการปิดประกาศบอกข่าวสาร ข้าราชการ กฎบัตรกฎหมายของบ้านเมืองยังมีข้อจำกัด คนรู้หนังสือก็น้อย ประชาชนพลเมืองที่อยู่นอกเมืองหรือห่างไกลออกไปตามตำบลชนบทย่อมไม่มี โอกาสได้ทราบข่าวจากทางการ วิธีการประชาสัมพันธ์ในครั้ง โบราณจึงมักใช้การที่เรียก “ตีฆ้อง ร้องป่าว” คือ จัดทหารออกไป 2-3 คน คนหนึ่งตี คนหนึ่งร้องประกาศ เดินตระเวนไปตามตลาดตาม ชุมชนหมู่บ้านต่าง ๆ ตีไปร้องไปเป็นปกติ ต่อมาคนร้องประกาศนั่นเอง เห็นว่าการป่าวประกาศ ตามธรรมดาไม่ค่อยสนุก ไม่เรียกร้องความสนใจจึงคิดร้องเป็นเพลงเป็นบทกลอน

โอกาสที่เล่นเพลงบอกนั้น แต่เดิมเชื่อกันว่าเพลงบอกคงนิยมเล่นในวันสงกรานต์หรือวัน ขึ้นปีใหม่ เป็นการบอกป่าวประกาศเรื่องราวเกี่ยวกับการเปลี่ยนปี วันสงกรานต์ จำนวนนาฬิกา ที่ให้น้ำและจำนวนท่าฝนที่จะตกในปีนั้น ฯลฯ หรือขับเพลงบอก เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวอื่น ๆ ของ ทางบ้านเมืองให้ชาวบ้านชาวเมืองได้ทราบ ต่อมาในระยะหลัง โอกาสการเล่นเพลงบอก เปลี่ยนแปลงไป คือ นอกจากจะเล่นในวันสงกรานต์เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว เพลงบอกยัง เล่นในงานประจำปี งานบวชนาค งานแต่งงาน หรืองานขึ้นบ้านใหม่ และงานทำบุญอื่น ๆ ตาม ประสงค์ของเจ้าภาพที่ให้เพลงบอกไปเล่น

การแสดงเพลงบอก

เมื่อเสร็จจากทำพิธีไหว้ครูและการขับกลอนไหว้ครู ก็จะเริ่มการแสดงเพลงบอก โดยมีแม่เพลงเป็นต้นเสียงขับกลอนเพลงบอกและมีลูกคู่ร้องรับแต่ละท่อน ซึ่งการแสดงเพลงบอกนั้นสามารถแบ่งลักษณะการแสดงเป็น 2 ลักษณะ คือ การแสดงเดี่ยวและการแสดงประชัน

การแสดงเดี่ยว คือ เพลงบอกคณะเดี่ยว รับขับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วแต่วาระโอกาสของงาน เช่น เป็นการบอกข่าวงานทั่วไป บอกงานบุญงานกุศล งานขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานประเพณี งานเทศกาลต่างๆ ฯลฯ บางครั้งเพลงบอกการแสดงงานพิธีกรรม เช่น ทำขวัญเด็ก งานทำขวัญนาค ทอดกฐิน งานศพ ชาวัญช้าว ร้องสรรเสริญตัวบุคคล เป็นต้น

การแสดงประชัน หรือ เพลงบอกโต้ หรือเรียกว่า โต้เพลงบอก ลักษณะการแสดงจะมีคณะเพลงบอก 2 คณะขึ้นไปร้องโต้ตอบกันคล้ายการโต้วาที มีการใช้เหตุผลหักล้างกันและมีกรรมการตัดสิน โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนน แม่เพลงจะต้องใช้วาทศิลป์ที่เด็ดในการขับร้องให้คนฟังและเห็นว่ามิใช่พรวิปฏิบัติที่ดี ใช้สำนวนดี สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีเหตุผล จึงจะเป็นผู้ชนะ

สมใจ อุ่ทอง (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559) ได้กล่าวว่า โอกาสในการแสดงเพลงบอกส่วนใหญ่เป็นการแสดงเดี่ยว มีการรับงานตามเทศกาลต่างๆ และเป็นการสาธิตการแสดงเพื่อให้ความรู้ โดยทั่วไปเพลงบอกสามารถแสดงได้เกือบทุกงาน เพลงบอกคณะสมใจ อุ่ทอง จะรับงานตลอดทั้งปี เฉลี่ยปีละประมาณ 100 งาน ไม่ว่าจะเป็นงานเทศกาลประจำปี งานศิลปวัฒนธรรม งานบุญ งานบวช งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ งานสงกรานต์ งานปีใหม่ งานชุมนุมเครือญาติ งานทอดกฐิน งานสารทเดือนสิบ ฯลฯ เนื้อหาที่ใช้แสดงเพลงบอกขึ้นอยู่กับวาระและโอกาส บทกลอนเพลงบอกคณะบอกสมใจ อุ่ทอง นั้นมีความหลากหลายเพราะในปัจจุบันเพลงบอกเป็นเพลงพื้นบ้านที่แสดงได้ทุกฤดูกาล ไม่จำกัดช่วงเวลา เนื้อหาที่นำมาขับกลอนเพลงบอกจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางสังคม และวัฒนธรรมหลายประการ ซึ่งจะหยิบยกเรื่องราวและเหตุการณ์ ในช่วงเวลานั้นมาร้องเป็นเพลงบอก และสอดแทรกคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์ และตำนาน การสาธารณสุข และการพัฒนาสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ การเกษตร ชาวไร่ชาวนา ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค่านายทุน การรักษาความสมดุลของธรรมชาติ การรักษาป่าไม้ ดินน้ำและลำธาร ชีวิตของมนุษย์จะไปด้วยการกระทำทั้งบุญและกรรม การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ศิลปะทางภาษา เป็นต้น

สถานที่ในการแสดง การแสดงเพลงบอกนั้น ปัจจุบันไม่มีการตั้งโรงแบบการแสดงหนังตะลุงโนรา อาจจะไปเล่นบนศาลาวัด หรือตั้งโต๊ะเก้าอี้เล่นกลางลานแบบง่าย ๆ ตามความสะดวก ระยะเวลาในการแสดงเพลงบอกก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าภาพขึ้นอยู่กับงานด้วยหากเป็น

งานศพ เจ้าภาพจะให้เพลงบอกขับกลอนก่อนพระสวดอภิธรรมประมาณ 1-2 ชั่วโมง หากเป็นการสาธิตการแสดงอาจจะใช้เวลาเพียงครึ่งชั่วโมง แต่ถ้าหากเป็นงานบุญก็จะร้องเพลงบอกไปเรื่อย ๆ เพื่อเชิญชวนให้คนมาร่วมงานบุญ อาจจะต่อเนื่องถึง 5-6 ชั่วโมง แต่ปัจจุบันจะเป็นลักษณะการสาธิตการแสดงเพลงบอกเพื่อถ่ายทอดศิลปะการแสดงเพลงบอกให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ

สมใจ อุ่ทอง (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559) ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับค่าแสดงในการแสดงเพลงบอก ในอดีตเป็นการแสดงเพื่องานบุญ งานกุศล หรือการไหว้วานจากคนรู้จัก ไม่ได้เป็นการว่าจ้างมีค่าตอบแทนที่แน่นอน เพราะเป็นการแสดงด้วยจิตสาธารณะ การตอบแทนจะขึ้นอยู่กับน้ำใจของเจ้าภาพ อาจจะตอบแทนเป็นจำนวนเงินไม่กี่บาท หรือตอบแทนเป็นสิ่งของ เช่น การให้สุร่า ยาสูบ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมีการว่าจ้างการแสดงจำเป็นต้องมีค่าตอบแทน เพราะนำไปใช้จ่ายค่าต่าง ๆ ทั้งการเดินทางและค่าตัวของสมาชิกในคณะ นายสมใจ อุ่ทอง กล่าวว่า เริ่มแรกที่ได้รับค่าตอบแทน คือ การประกวด การประชันเพลงบอกในงานฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2525 ได้รับค่าตอบแทนประมาณ 200-300 บาท และเมื่อเริ่มเป็นศิลปินเพลงบอกอาชีพ ค่าตอบแทนระยะแรก ประมาณครั้งละ 400-500 บาท ในปัจจุบันการว่าจ้างแต่ละครั้ง หากเป็นการว่าจ้างการแสดงเพลงบอกในสถานที่ใกล้เคียง หรือภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช คณะเพลงบอกจะได้รับค่าตอบแทนครั้งละ 5,000-6,000 บาท หากรับงานต่างจังหวัดจะต้องรวมค่าเดินทางและค่าที่พักด้วย ขึ้นอยู่กับการตกลงของเจ้าภาพ เมื่อหักค่าใช้จ่ายจิปาถะแล้ว นายสมใจ อุ่ทอง จะนำค่าตอบแทนมาเฉลี่ยแบ่งให้สมาชิกในคณะทุกคน ซึ่งทุกคนจะต้องได้รับค่าตอบแทนจำนวนที่เท่ากัน

การแสดงเพลงบอกผู้แสดงจะต้องมีมีปฏิภาณเชิงกลอน มีความรู้เพิ่มเติมมาประยุกต์ใช้ในการขับกลอน เข้าใจการใช้อักษรสัมผัสของบทกลอน จนสามารถขับกลอนเพลงบอกเป็นกลอนสดโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบเชิงกลอน แต่เป็นบทกลอนเฉพาะงาน คือนำไปใช้ได้บางโอกาส เช่น กลอนที่เกี่ยวข้องกับสังฆารของมนุษย์ กลอนเพลงบอกที่ได้รับสืบทอดมานั้น ปัจจุบันบทกลอนเพลงบอกที่ใช้ในการแสดงเกิดจากคั่นสดด้วยปฏิภาณไหวพริบของนักเพลงบอก โดยผู้ว่าจ้างจะบอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานจัดบันทึกในกระดาษและให้นักเล่นเพลงบอกก่อนการแสดง การขับกลอนเพลงบอก จะขับกลอนเพลงในแบบของกลอนสดเป็นส่วนใหญ่วรรณโลงเสียงเพลงบอกให้ผู้สนใจได้รับฟัง ได้รับความรู้ ความสุข ความเพลิดเพลิน เข้าใจการใช้อักษรสัมผัสของบทกลอนและแยกออกว่ากลอนอะไรจะใช้กับศิลปะแขนงไหน เริ่มหัดเขียนและประพันธ์บทกลอนทั้งใช้เองและประพันธ์ให้ผู้อื่น และเป็นที่มาของการเป็นศิลปินเพลงบอกมืออาชีพ ที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

สมใจ อุ่ทอง (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559) กล่าวว่า เพลงบอกเป็นเรื่องยาก ถ้าไม่ได้สนใจจริง ๆ จะขับร้องไม่ได้เพราะต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบ เมื่อได้รับการสืบทอดจากครูบาอาจารย์ จำเป็นต้องศึกษาให้แตกฉานแล้วสืบทอดให้ลูกหลานต่อไป ปัญหาของเพลงบอกในปัจจุบัน คือ การรับงาน อาจจะแข่งขันกับการแสดงพื้นบ้านประเภทอื่น เช่น หนังตะลุง โนรา เป็นต้น และผู้คนหันไปสนใจการแสดงมหรสพสมัยใหม่ เช่น โนราแบบประยุกต์ ราววงเวียนครก วงดนตรี ลูกทุ่ง ฯลฯ น้อยคนนักที่มาฟังเพลงบอก มีแต่คนอายุวัย 50 ปีขึ้นไป ที่มานั่งฟังเพลงบอก และตอนนี้ยังขาดคนรับช่วงต่อ นายสมใจ อุ่ทอง กล่าวว่า ตนเคยฝึกหัดเพลงบอกให้เยาวชนที่มีความสนใจ และส่งเข้าแข่งขันเพลงบอกจนรับรางวัลมากมาย แต่กลุ่มเยาวชนเหล่านั้นไม่ได้สานต่อ ยึดถือการแสดงเพลงบอกอาชีพอย่างจริงจัง

เพลงบอกเป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานรื่นเริง งานเทศกาลตามประเพณีนิยม งานบุญ งานศพ งานทอดกฐิน งานขึ้นบ้านใหม่ งานสงกรานต์ งานสารทเดือนสิบ งานเข้าพรรษา งานออกพรรษา งานทำคุณประโยชน์เพื่อรับใช้สังคมและเป็นภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ปัจจุบันการแสดงเพลงบอก แสดงในงานเทศกาลได้ทุุกวาระ โอกาส นอกจากมีงานแสดงเดี่ยวแล้ว มีงานสาธิตการแสดงเพลงบอก เพื่อถ่ายทอดศิลปะการแสดงเพลงบอกให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ แต่ในยุคปัจจุบันเพลงบอกได้รับความนิยมลดน้อยลงมากเพราะเพลงบอกถูกแทนที่ด้วยสื่อบันเทิงรูปแบบใหม่ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ฯลฯ ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยทำให้ค่านิยมของคนเปลี่ยนไป เพลงบอกจึงตกอยู่ในภาวะของการล้าสมัย มีพื้นที่ในสังคมลดน้อยลง เพราะฉะนั้นจึงควรมีการสืบทอดและอนุรักษ์ศิลปะเพลงพื้นบ้านเพลงบอกให้คงอยู่ในสังคมท้องถิ่นภาคใต้ต่อไป

2. เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้องเพลงบอกแต่เดิมนั้นมี 2 ชนิด 1. ฉิ่ง 1 คู่ ต้องเลือกฉิ่งที่มีเสียงดี คือ เสียงต้องกังวานและปลายเสียงจะต้องไม่ขาด ฉิ่งที่มีเสียงดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นฉิ่งที่ผสมทองเหลือง เพลงบอกบางคณะจะให้ช่างทองเหลืองทำฉิ่งให้โดยเฉพาะ 2. กลับ จำนวน 1 คู่ กลับที่ใช้ควรทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้มะขาม ไม้เคี่ยม ไม้หลุมพอ ไม้ขนุน หรือแก่น ไม้ซี่เหล็กก็ได้ เหตุที่ต้องเลือกไม้เนื้อแข็งมาใช้ก็เพราะคงทนแข็งแรงและเสียงดังไพเราะดี

3. ฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอก

ชวน เพชรแก้ว (2523, หน้า 6-7) เขียนไว้ในหนังสือเพลงบอก และนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราช ว่า กลอนเพลงบอกมีฉันทลักษณ์ซึ่งเป็นแบบฉบับของตัวเอง ที่นิยมแต่งกันโดยทั่วไปมีหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่ก็คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

มีผู้กล่าวถึงฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกไว้ในหนังสือกลอนเพลงบอกซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2481 ว่า

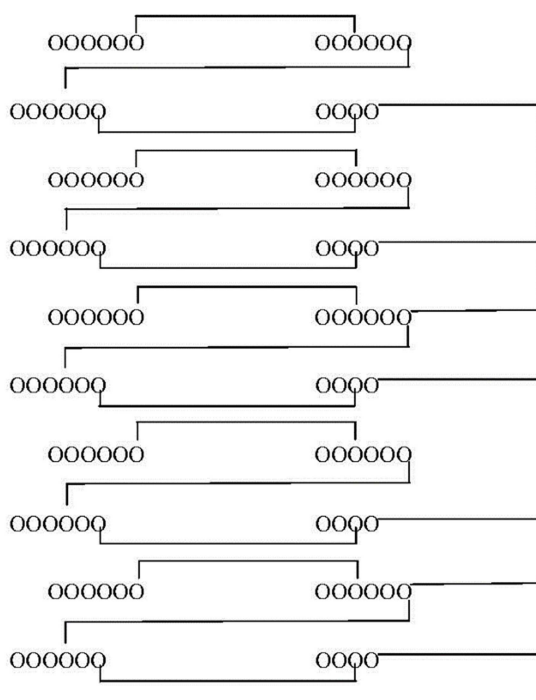
วิธีว่าเพลงบอกของชาวปักษ์ใต้มีแปลก ๆ ต่าง ๆ ไม่ค่อยลงเป็นแบบเดียวกันที่ได้เป็น เช่นนั้นก็เพราะเพลงชนิดนี้ยังไม่มีเป็นแบบตำรับ ตำราวางเป็นตัวอย่างที่ตายตัวใครนึกจะว่าอย่างไรก็ว่าไปตามความพอใจและความถนัดของตน จนกระทั่งแต่งลงพิมพ์ไปแล้วบ้างก็มี เช่น ในหนังสืออุโฆษยานุสรณ์ที่พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อพุทธศักราช 2478 มีหลายสำนวน ล้วนแต่งต่างกันคนละทำนอง ทั้งนี้ จะตัดสินชี้ขาดลงไปว่าของใครแต่งผิดของใครแต่งถูกก็ยาก เพราะไม่มีตำราโบราณที่จะยกมาอ้างเป็นพยาน ที่พิมพ์ลงไว้เป็นตัวอย่างในหนังสือศรีธรรมราชศึกษา จะเรียกว่าตำราโบราณไม่ได้” (ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 7 อ้างอิงจาก กลอนเพลงบอกชาวเมืองนครศรีธรรมราช (นามแฝง), 2481, คำนำ)

ชวน เพชรแก้ว (2523, หน้า 7) เขียนไว้ในหนังสือเพลงบอก และนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราช จากข้อความที่ยกมานั้นพอที่จะสรุปได้ว่า แบบแผนฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกนั้นยากที่จะตัดสินได้ว่าแบบใดเป็นแบบเก่าหรือแบบเดิมที่ถือกันว่าถูกต้อง เพราะไม่มีหลักฐานหรือตำราโบราณแบบเดิมที่จะยกมาอ้างได้

ฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกพิจารณาได้หลายแบบดังนี้

แบบที่ 1 กลอนเพลงบอก 1 บท ประกอบด้วย 4 วรรค สามวรรคแรกมีจำนวนคำวรรคละ 6 คำ ส่วนวรรคสุดท้ายมีจำนวนคำ 4 คำ มีแผนผังบังคับ ดังนี้

แผนผัง

ตัวอย่าง

มีนครมหาสถาน	นามขนานนครสถิต
ประจิมทิศและบูรพา	มีทุ่งนาเรียง
มีสนามหญ้าอยู่หน้าเมือง	เจริญเรื่องครั้งโบราณ
ป้อมปราการเอถิกยศ	ยังปรากฏเสียด
เป็นเมืองเอก ณ ปักข์ได้	พลไพร่ก็พร้อมเพรียง
รุกขะเรียงแถววิถี	เมทนีดล
มีศาลาหน้านครินทร์	พื้นเป็นดินก่อด้วยอิฐ
หลังคาปิดบังร้อน	ทั้งได้ซ่อนฝน
ศาลานี้มีเป็นหลัก	ที่สำนักประชาชน
ผู้เดินหนได้หยุดอยู่	ทุกฤดูกาล

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 8)

จะเห็นได้ว่าการส่งสัมผัสมีแบบแผนที่แน่นอนตายตัว คือในบทหนึ่ง ๆ จะมีสัมผัส ดังนี้

1. ตัวสุดท้ายของวรรคแรก จะส่งสัมผัสกับตัวที่สามของวรรคที่สอง
2. ตัวสุดท้ายของวรรคที่สอง จะส่งสัมผัสกับตัวที่สามของวรรคที่สาม
3. ตัวสุดท้ายของวรรคที่สาม จะส่งสัมผัสกับตัวที่สามของวรรคที่สี่

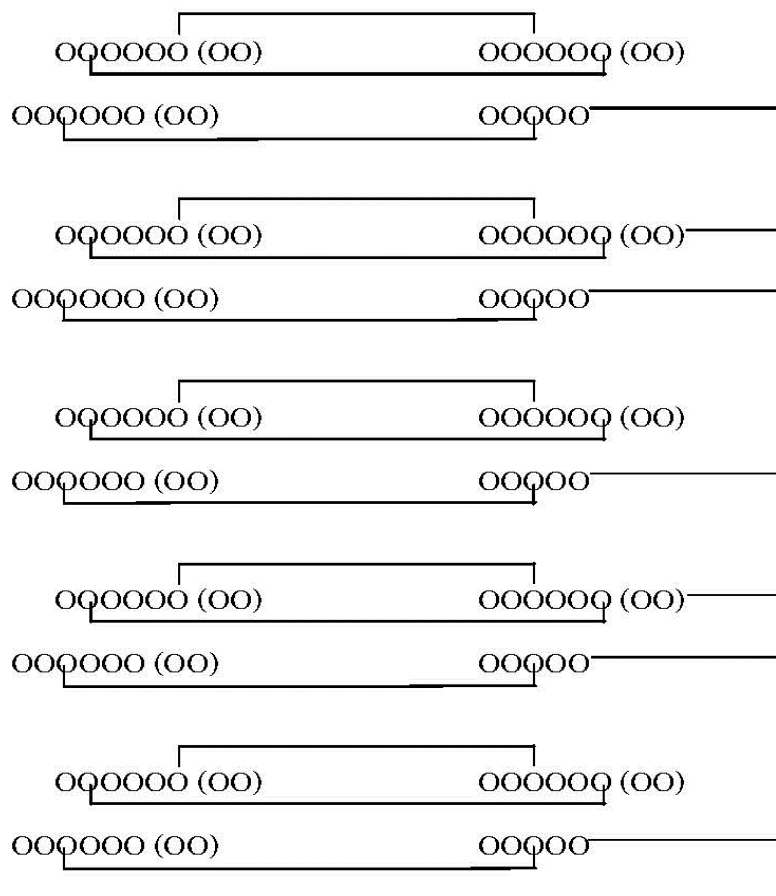
ส่วนการสัมผัสระหว่างบท มีการส่งสัมผัสดังนี้

1. ตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทแรกจะส่งสัมผัสไปยังตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สอง และตัวสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่สาม
2. ตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สามจะส่งสัมผัสไปยังตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สี่ และตัวสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่ห้า

การส่งสัมผัสระหว่างบทจะดำเนินไปอย่างเคร่งครัดเช่นนี้เรื่อยไปจนจบเนื้อหา
ฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงบอกซึ่งพิจารณาตามแบบที่ 1 นี้เท่าที่พบพอเป็นแบบได้คือเพลงบอกเรื่อง
ศาลาโกหกหรือสังขศาลาซึ่งเป็นผลงานของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัมมิ(ม่วง)เพลงบอกบทนี้พิมพ์
เผยแพร่เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพของท่านเจ้าคุณ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พุทธศักราช
2478 โดยวางรูปแบบดังเช่นที่ได้กล่าวมาแล้ว

แบบที่ 2 กลอนเพลงบอก 1 บทประกอบด้วย 4 วรรค เช่นเดียวกับแบบที่ 1 แต่จำนวนคำใน 4 วรรคแรก มีจำนวนคำไม่แน่นอน คือ มี 5 คำบ้าง 6 คำบ้าง 7 คำบ้าง หรือถึง 10 คำก็มี และวรรคสุดท้ายจะมีจำนวนคำ 5 คำเสมอ มีแผนผังบังคับดังนี้

แผนผัง

ตัวอย่าง

จะแต่งสารตั้งนินยาย	แต่มิใช่เรื่องชาดก
จะรื้อยกท่านเจ้าคุณม่วง	องค์นี้ตั้งดวงแข
เอากำเนิดเกิดปากพณัง	อ่านแล้วฟังไปลองแล
เรื่องพ่อแม่จะเล่า	ให้พอได้เข้าใจ
โยมผู้ชายชื่อนายแก้ว	ถนัดแล้วไม่พูดถล่ำ
โยมผู้หญิงชื่อแม่ดำ	เช่นผมปราศรัย
ตำบลบ้านหมากท่าพญา	ได้เกิดรูปาผู้เลิศไกร
ติดอยู่ในจังหวัดนคร	เนื่องมาแต่ก่อนกาล
คือพ่อคุณเจ้ามาเข้าครรภ์	โยมหญิงท่านฝันประหลาด

ว่าท่านได้ศึกษาชาติ	แสนงามเลิศมาตรฐาน
เป็นช่างเผือกผู้วิจิตร	วงงาววับอันโอฬาร
ชนชาวบ้านต่างชม	ว่างามอุดมครัน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 9)

การส่งสัมผัสของกลอนเพลงบอกในบทหนึ่ง ๆ ตามแบบที่ 2 นี้จะไม่เคร่งครัดตายตัว เช่น แบบที่ 1 ที่ค่อนข้างส่งสัมผัสแน่นอนก็คือ ตัวสุดท้ายของวรรคที่สามในทุกบท จะส่งสัมผัสกับตัวที่สี่เสมอไป

ส่วนการส่งสัมผัสระหว่างบทก็แตกต่างไปจากแบบที่ 1 เล็กน้อย คือ

1. ตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทแรก จะส่งสัมผัสไปยังตัวสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่สอง

2. ตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สอง จะส่งสัมผัสไปยังตัวสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทที่สาม และตัวสุดท้ายของวรรคที่สองในบทที่สี่

ต่อจากนั้นการส่งสัมผัสระหว่างบทก็จะดำเนินไปตามข้อ 2 เช่นนี้เรื่อยไป จนจบเนื้อหา อันลักษณะของกลอนเพลงบอกตามแบบที่ 2 ไม่เคร่งครัดจำนวนคำใน 3 วรรคแรก แต่วรรคสุดท้ายจะมีจำนวนคำ 5 คำเสมอ นักแต่งเพลงบอกที่นิยมฉันทลักษณ์แบบนี้ได้แก่ ปานปอด รอดหลอ และนายเนตร ชลารัตน์ เป็นต้น และนักเพลงบอกในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่นิยมฉันทลักษณ์แบบนี้ทั้งสิ้นว่าเล่นอย่างไรจึงจะถูกต้องและได้รับการยอมรับจากผู้ชม ผู้ฟัง หลักการเล่นเพลงบอกดังกล่าว

เล่นเพลงบอกถ้าไม่ลอกแบบ เรื่องนี้มันแยบยลนัก

เราต้องรู้จักที่อะไรสาระ	ให้เข้าจังหวะเสียง
สัมผัสสูงต่ำต้องจำจด	ให้เป็นนิพจน์เรียบเรียง
ไม่ใช่ว่าแต่เพียงส่งข่าว	โดยเราไม่เข้าใจ
เช่นเขาใช้ผมให้ชมม้า	ว่าหางม้วนเหมือนหมาถือคูดู
ทั้งองกองอยู่ข้างหน้า	ไม่รู้ว่ามีใคร
คืนนี้ยุติที่เขาบอกมา	ยังไม่รู้ว่าอย่างไร
น้องอย่าว่าไปให้เบื่อ	ตัดเอาแต่เนื้อความ
ท่านผู้ให้คะแนนเขาแสนรู้	เมื่อท่านฟังดูข้อความ
เห็นว่าสวยงามคล่องจอง	ที่หนึ่งจะต้องมา

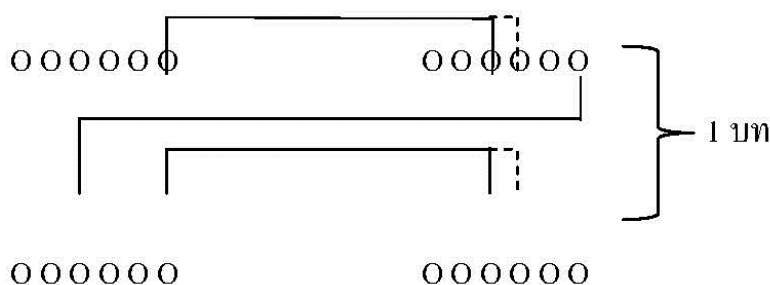
(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 33)

การเล่นเพลงบอกจะต้องเนบเนียน ต้องร้องให้มีความคล่องฉิ่งไม่โซ่ร้องไปมั่ว ๆ ต้องศึกษาให้เข้าใจก่อนที่จะนำไปร้องในงานต่าง ๆ เนื้อหาต้องเป็นสิ่งที่สำคัญ ๆ เท่านั้น ผู้ฟังก็ยอมที่จะดูออกว่าคนร้องนั้น ๆ เป็นคนมีความสามารถแค่ไหนวรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพองที่แสดงออกผ่านแนวคิด คือ การพัฒนาท้องถิ่น ขกย่องและเห็นคุณค่าของระบบวิถีชีวิตพื้นบ้าน ภาพลักษณ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งประกาศ ความเป็นอัตลักษณ์และการดำรงอยู่อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีของชุมชน

สมใจ ฤทธิอักษร (2555, หน้า 25) หรือเพลงบอกสร้อยหญิง ได้กล่าวถึง การว่าเพลงบอกไว้ว่า การทอกเพลงบอกอย่างถูกต้องตามแบบแผนดั้งเดิมที่กำหนดไว้ กลอนเพลงบอกมีสี่วรรค แต่ละวรรคมีห้าคำบ้าง หกคำบ้าง เจ็ดคำบ้างก็ได้ไม่ตายตัว แล้วแต่เนื้อหาสาระที่จะเอาไปว่า แต่วรรคลงท้ายห้าคำก็ได้ แต่สี่คำคนที่ไม่ชำนาญในการว่าเพลงบอกจะทอกไม่ลงจังหวะส่วนมากให้ใช้คำเป็นหลัก

ลักษณะ โครงสร้างของเพลงบอกคณะสมใจ อุ้มทอง กลอนเพลงบอก 1 บท ประกอบด้วย 4 วรรค ในหนึ่งบทมีคำประมาณ 22-23 คำ คือ วรรคแรกมีคำ 6 คำ วรรคที่สองมีคำ 6 คำ วรรคที่สามมีคำ 6 คำ ส่วนวรรคสุดท้ายมีคำ 4-5 คำ ดังนี้

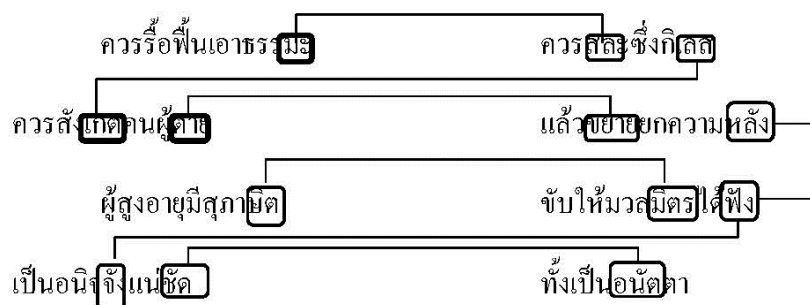
ตัวอย่าง แผนผังกลอนเพลงบอกคณะสมใจ อุ้มทอง

จากแผนผังกลอนเพลงบอกคณะสมใจ อุ้มทองจะเห็นได้ว่ามีสัมผัสระหว่างวรรคคือคำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำสามหรือสี่ของวรรคที่สองคำสุดท้ายของวรรคที่สองจะสัมผัสกับคำที่สามของวรรคที่สามและคำสุดท้ายของวรรคที่สามจะสัมผัสกับคำที่สามหรือสี่ของวรรคที่สี่ส่วนวรรคที่สี่จะมีคำสี่ถึงห้าคำเพื่อให้ร้องลงจังหวะหากบทกลอนที่มีสี่คำก็จะร้องเสียงคำสุดท้ายของวรรคสุดท้ายเอื้อลากเสียงยาว

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างกลอนเพลงบอกคณะสมใจ อุ้มทอง เป็นไปตามแบบแผนดั้งเดิม แต่มีความแตกต่างที่สัมผัสระหว่างวรรคอาจจะไม่ต้องตามคำทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปฏิภาณศดของแม่เพลงในช่วงเวลานั้นเพื่อให้สัมผัสคำกลอน แต่ก็สามารถขับบทกลอนได้ลงตามจังหวะฉิ่ง

ตัวอย่าง บทกลอนบอกธรรมะกับสังขาร

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

จากตัวอย่างบทกลอนเพลงบอกขั้นต้น แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของบทกลอนเพลงบอกคณะ สมใจ อุ่ทอง มีสัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบท ในบทแรกคำสุดท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำที่สามของวรรคที่สอง (ธรรมะ กับ สละ) คำสุดท้ายของวรรคสองสองสัมผัสกับคำที่สามของวรรคสาม (กิเลส กับ สังเกต) คำสุดท้ายของวรรคที่สามสัมผัสกับคำที่สามของวรรคที่สี่ (ตาย กับ ขยาย) ต่อมาในบทที่สองคำสุดท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำที่สี่ของวรรคที่สอง (ยิต กับ มิตร) คำสุดท้ายของวรรคสองสัมผัสกับคำที่สี่ของวรรคสาม (ฟัง กับ จัง) คำสุดท้ายของวรรคที่สามสัมผัสกับคำที่สี่ของวรรคที่สี่ (ชัด กับ นัต) และมีสัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายของวรรคที่สี่ในบทแรกสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สองบทที่สอง (หลัง กับ ฟัง)

ส่วนการขับเพลงบอก แม่เพลงเป็นผู้ขับเพลงบอก ลูกคู่จะร้องรับแม่เพลงระหว่างจังหวะกลอน หรือเรียกว่า “ทอยเพลงบอก” (การรับของลูกคู่ที่แทรกกลีหรือถ้อยคำระหว่างจังหวะกลอน เพื่อให้ลีลากลอนครึกครื้นสนุกสนานและช่วยแก้ปัญหาการติดกลอนของแม่เพลง) การขับเพลงบอกมีสองแบบ แบบแรก แม่เพลงบอกว่าลูกคู่รับทอยสองวรรคและแบบสองแม่เพลงว่าลูกคู่รับทอยวรรคเดียว การขับเพลงบอกของคณะสมใจ อุ่ทอง นั้น เป็นการขับแบบทอยสองวรรค

ตัวอย่าง บทกลอนเพลงบอกฝากกลอนมาออนลูกหลาน

เป็นเอกลักษณ์ของภาคทักษิณ

เรื่องศิลปินพื้นบ้าน

เป็นของโบราณนานนัก

ให้เราช่วยกันรัก

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

ตัวอย่าง การขับเพลงบอก

แม่เพลง: เป็นเอกลักษณ์ของภาคทักษิณ

ลูกคู่: ว่าเฮว่าเฮ ของภาคทักษิณ

แม่เพลง: เป็นเอกลักษณ์ของภาคทักษิณ

ลูกคู่: ทอยซา ซาเหอ ทักษิณ

แม่เพลง: เรื่องศิลปินพื้นบ้าน

ลูกคู่: พื้นบ้าน

แม่เพลง: ยาเหอศิลปิน

ลูกคู่: ไซ่แล้วพื้นบ้าน

แม่เพลง: เป็นของโบราณนานนัก

ลูกคู่: นานนัก

แม่เพลง: ให้เราช่วยกันรักษา

ลูกคู่: เราช่วยกันรักษา เป็นของโบราณ

นานนัก ให้เราช่วยรักษา

จากตัวอย่าง เมื่อแม่เพลงร้องกลอนจบวรรคแรก ลูกคู่จะรับว่า “ว่าเฮว่าเฮ” ตามด้วยสาม หรือสี่คำสุดท้ายของวรรคแรก แม่เพลงร้องกลอนซ้ำวรรคแรกอีกครั้ง ลูกคู่จะรับว่า “ทอยซาซาเหอ” ตามด้วยสองคำสุดท้ายของวรรคแรก ต่อมาแม่เพลงร้องกลอนวรรคที่สอง ลูกคู่จะรับสองคำสุดท้ายของวรรคสอง แม่เพลงกลอนวรรคที่สองซ้ำอีกครั้ง และลูกคู่รับ อาจจะมีลีเพิ่มเติมจากบทกลอน ต่อมาแม่เพลงร้องกลอนวรรคที่สาม ลูกคู่จะรับสองคำสุดท้ายของวรรคที่สาม เมื่อแม่เพลงร้องวรรคที่สี่ ลูกคู่จะรับวรรคที่สี่ทั้งวรรค และรับซ้ำวรรคที่สามทั้งวรรคตามด้วยวรรคที่สี่ทั้งวรรค สังเกตว่า ลูกคู่จะคอยรับระหว่างกลอนเพื่อให้ฟังไพเราะเพราะพริ้งมีลีลากลอนครึกครื้นสนุกสนาน เพราะการแสดงเพลงบอกจะไพเราะได้ต้องมีลูกคู่รับที่ดีด้วย

บทเพลงบอกอาร์มบทเพลงบอก

พอได้เวลาจะแสดงออก

จากผมเพลงบอกสนใจ

จะเริ่มสอดใส่ร้องส่ง

เข้าสู่ในวงศัศิลป์

จากกลุ่มอนุรักษ์เพลงปักษ์ใต้

รักษาไว้ให้คู่แผ่นดิน

ที่ศิลปินศึกษามา

จากครูและอาจารย์

ที่สำคัญเป็นสัญลักษณ์

เพลงบอกเป็นหลักของท้องถิ่น

ไปเที่ยวรับใช้ในฝ่ายศิลป์

แทบทั่วทุกถิ่นฐาน

ทางเจ้าภาพยังปราบปลื้ม

แต่พวกผม ไม่มีลมอาจารย์

เพราะของที่ท่านรับไว้

ยังถ่ายทอดมาให้เรา

แต่เราเหมือนอึ่งอ่างคางคก

ความรู้ยังตกต่ำด้อย

เพราะวิชาขี้ยังน้อย

ยังต้องเดินตามรอยเขส

ทั้งไกลทั้งใกล้ที่มีรายการ

สร้างความเบิกบานไม่ใช่เบา

เพราะเพลงบอกเราไปนั่งว่า

ให้เข้าถึงประชาชน

มีลูกน้องสองหรือสาม

ที่ต้องติดตามไปรับ

สร้างความเพราะพริ้งถึงจับ

แต่ไม่ทำให้สับสน

ตลอดวันหรือคืนยังชื่นจิต

เพลงบอกใกล้ชิดประชาชน

ว่าในตำบลในหมู่บ้าน

บางทีในงานบุญ

งานศพในบ้านงานบวชนาค

มวมมิตรส่วนมากเขาชอบ

เรียงรายรอบยังขอมรับ

มาช่วยสนับสนุน

คุณป้าย้ายสบายใจ	นั่งฟังช่วยให้ไอรุ่น
บางทีไอรุ่นมาก่อวณ	ทำท่าจะลวนลาม
ศิลปินวัฒนธรรม	เขาอยู่ประจำพื้นภาค
แต่ใหม่เพลงบอกเราส่วนมาก	มักมีซึ่งฝากหนาม
เมื่อเราสมัครเป็นนักขับร้อง	จึงควรจะต้องพยายาม
ถึงจะมีฝากหนามไปมั่ง	ยังเป็นยกกำลังใจ
เราเหมือนนกเอี้ยงนกเขา	เขาจัดให้เรามานั่ง
เสมือนถูกขังไว้ในกรง	นึกพาให้สงสัย
ถึงได้กินข้าวได้กินน้ำ	ยังทนด้วยความอาลัย
นึกน่าเห็นใจนกเขา	ที่เขาเอามาใส่กรง
รูปไม่งานนามไม่เกลียด	ฟังน้ำเสียงไม่เพราะ
ยังโก่งคอขันดู	ขันอยู่ให้เสียงหลง

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2559)

การอนุรักษ์เพลงบอกของภาคใต้ต้องมีการอนุรักษ์ไว้ให้อยู่คู่กับแผ่นดินที่สำคัญเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นภาคใต้ ปัจจุบันก็มีการเล่นเพลงบอกในงานต่าง ๆ เช่นงานบุญ งานศพ งานบวชนาค ทำให้เจ้าภาพมีความปลาบปลื้มมีมิตรสหายที่ให้การสนับสนุน แต่บางครั้งพวกไอรุ่นหัวสมัยที่ไม่เห็นคุณค่าของศิลปินพื้นบ้านในท้องถิ่นก็มีการก่อวณ

ตัวอย่าง บทกลอนการใช้ภาษาถิ่นใต้	
อาหารการกินในถิ่นนี้	ของหรรอยก็มีอยู่มาก
มันกุ้ง ปลาเค็ม น้ำส้มจาก	คงถูกปากเป็นหนักหนา

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2559)

จากบทกลอนตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงอาหารถิ่นของภาคใต้ มีของรสชาติอร่อยมากมาย
ตัวอย่าง บทกลอนการใช้สัญลักษณ์

เลิกแบ่งฝักเลิกแบ่งฝ่าย	เลิกแบ่งซ้ายและแบ่งขวา
พร้อมสีฟ้าอย่าแบ่ง	อย่าแย้งเป็นแดงเหลือง

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2559)

จากบทกลอนตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงใช้สีเสื้อเป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง

ตัวอย่าง บทกลอนสุภาษิต	
ตาหูมูกลิ้นกายใจ	ประบานใหญ่ของชีวิต
ถูกตีตราปิดเมื่อชีวัง	เราสิ้นซึ่งสังขาร

(มใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2559)

จากบทกลอนตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงสุภายิตสังขารไม่เที่ยง

ตัวอย่าง บทกลอนพรรณนาโวหาร

ดอกกลิ่นทมนมสวรรค์

หอมทั้งดอกกรรณิการ

ดอกกระดังงาอ้อเบ่งบาน

ขึ้นรับแสงศศิธร

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2559)

จากบทกลอนตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงพรรณนาโวหารถึงความงามของดอกไม้

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเพลงบอก

พจนานาด แสงประดับ (2538) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาชีวประวัติและผลงาน วรรณกรรมเพลงบอก ของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ โดยศึกษาชีวประวัติของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ ผลงาน วรรณกรรมเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ ในด้านองค์ประกอบของวรรณกรรมเพลงบอก คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ผลจากการศึกษาพบว่า เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ เป็นชาวบ้าน ตำบลเชียรเขา อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2468 เริ่มหัดเพลงบอกเมื่ออายุ 17 ปี โดยหัดด้วยตัวเอง เป็นศิษย์ลักจำของเพลงบอกปาน สร้อย เสียงเสนาะ ยึดเพลงบอกเป็นอาชีพจนมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วภาคใต้ องค์ประกอบของวรรณกรรมของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ ประกอบด้วยเนื้อเรื่อง แนวคิด ศิลปะทางภาษา คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงบอก ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสภาพความเป็นอยู่ ด้านการเมืองการปกครองและด้านค่านิยมทางสังคม แนวคิดที่ปรากฏมีผลต่อชีวิตและสภาพสังคมในสภาพการณ์ต่าง ๆ กลอนเพลงบอกเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดอารมณ์และทัศนคติที่มีความลึกซึ้ง

สันทิต จันทรขุณ (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำ ภาษิต และโวหารในวรรณกรรมเพลงบอกของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2538 ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำ การใช้ภาษิตและโวหารที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงบอกของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะจากบันทึกผลงานวรรณกรรมของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ จากแถบบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ และจากการสัมภาษณ์เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะและผู้ใกล้ชิดนำข้อมูลที่ได้จดบันทึกในกระดาศบันทึกข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามขอบเขตของเนื้อหา ผลการศึกษาปรากฏว่า เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ มีการใช้คำที่ทำให้เกิดลักษณะเฉพาะถิ่น และใช้คำที่ทำให้เกิดน้ำเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก หรือทัศนคติ ของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะผ่านบทเพลงบอก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศิลปะการใช้ภาษา อันก่อให้เกิดความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังเข้าใจภาษาที่เสนอได้อ่อย่างมีอรรถรส การใช้คำแสดงภาพ เพื่อช่วยให้ผู้ฟังได้เข้าถึงเนื้อเรื่องที่ต้องการบอกกล่าว วึ่งเมื่อได้ฟังสามารถมองเห็นภาพหรือรูปร่างของสิ่งนั้นอย่างรวดเร็วและชัดเจน การใช้

คำต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งแสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากถิ่นอื่น ๆ ยังทำให้ผู้ฟังเพลงบอกเข้าใจเนื้อความได้ดี ทั้งนี้ เพราะภาษาที่ใช้ในการว่าเพลงบอกเป็นภาษาที่ท้องถิ่นใช้ในชีวิตประจำวัน

วิมล คำศรี (2547) ได้ศึกษาเพลงบอกชั้นครูคู่เมืองนครศรีธรรมราช กล่าวถึงชีวิต และผลงานศิลปิน เพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราช ได้แก่ พระรัตนธัชมุนี (ม่วง รตนธโช) ในฐานะศิลปิน และผู้สร้างสรรค์ส่งเสริมศิลปินเพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราชในเจริญรุ่งเรืองสูงสุดใน สมัย ร.5-ร.6 ซึ่งท่านเองก็มีความสามารถทางกลอนเพลงบอก แต่เนื่องจากท่านอยู่ในเทศสมณะ จึงไม่สามารถว่าเพลงบอกได้อย่างสามัญชน ว่ากันว่าท่านได้แต่เพลงบอกให้นักเล่นเพลงบอกใน สมัยนั้นนำไปขับร้อง นอกจากนั้นท่านได้อบรมข้อธรรมะต่าง ๆ ที่นักเพลงบอกควรจะต้องรู้เพื่อจะ นำไปใช้เป็นอาวุธโต้ตอบในการประชันกัน เนื่องจากความสามารถในเชิงกลอนและความเอาใจใส่ สนับสนุนเพลงบอกอย่างจริงจังจึงทำให้นักเล่นเพลงบอกยึดถือท่านเป็นปรมาจารย์ทางกลอนเพลง บอก เพลงบอกปาน ชีซ้าง ศิลปินเพลงบอกชั้นเยี่ยมแห่งบ้านคอนเขาพังไกรอำเภอหัวไทร ซึ่งพิการทางสายตาแต่มีพรสวรรค์ติดตัวมาแต่กำเนิด คือ มีความจำเป็นเลิศและมีสติปัญญาไหวพริบดี เป็นศิลปินที่มีเขวี้ยง ปัญญาปฏิภาณชั้นยอดสามารถประชันเพลงบอกมีชื่อเสียงโด่งดังจนได้รับการยกย่องว่า ปานบอดยอดเพลงบอก บทเพลงบอกของศิลปินเพลงบอกปานบอดที่จดจำสืบทอดกัน มาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะบทเพลงบอกประชันกับเพลงบอกรอดหลอ บ้านด่าเสก เพลงบอก เนตร ชลารัตน์ เป็นต้น เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นแห่งชาติ เป็นศิลปินเพลงบอก ที่มีชื่อเสียงโด่งดังด้วยเบญจเพส ตระเวนว่าเพลงบอกไปทั่วทั้งภาคใต้จนมีผลงานแพร่หลายสู่ ชุมชนอย่างกว้างขวาง จนได้รับประกาศยกย่องท่านเป็นศิลปินพื้นบ้านดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2528 เพลงบอก เขียน เพ็ชรคงทอง ศิลปินเพลงบอกคนหนึ่งที่ได้รับว่าเป็นศิลปินชั้นแนวหน้าที่มีเขวี้ยง ปัญญา ปฏิภาณไหวพริบดี มีความจำเลิศ และลีลากลอนพริ้งไพเราะทั้งถ้อยคำสัมผัสและความหมาย ความโดดเด่นทางด้านกาพย์กลอนเพลงบอกส่งผลให้ท่านได้รับเกียรติอันสูงส่ง ในวงการศิลปินเพลงบอกเป็ฯเพลงบอกอาชีพชั้นครูขวัญใจนักเลงเพลงบอกที่มีศิษยานุศิษย์เป็น จำนวนมาก เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ (คำแจ่ม) ศิลปินผู้มีความสามารถในด้านเพลงบอกได้รับความนิยมนิยมในหมู่นักเลงเพลงบอกทั้งหลาย ด้วยผลงานมุขปาฐะที่มีจิตและวิญญาณแห่งความเป็น ศิลปินประเภทคิดเอง ทำเอง ริเริ่มสร้างปฏิภาณไหวพริบในการว่ากลอนสดได้อย่างมีคุณภาพยิ่ง จนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน-เพลง บอก) ประจำปี พ.ศ. 2538

วิมล คำศรี (2524, หน้า 24-28) ได้กล่าวถึงผู้อุปถัมภ์ศิลปินเพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราชไว้ว่า ตั้งแต่ยุคต้น ๆ คือ ก่อนปี พ.ศ. 2475 กระทั่งถึงปัจจุบัน ได้คลี่คลายมาเป็นลำดับ กล่าวคือ แรกเริ่มเดิมที วัดหรือพระภิกษุ หรือสถาบันศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง กาลต่อ ๆ มา มีผู้อุปถัมภ์เพิ่มขึ้น เช่น ผู้มีฐานะดีที่มีใจรักในศิลปินเพลงบอก นักจัดรายการ สถาบันการศึกษา องค์กรของรัฐและเอกชน เป็นต้น เสนอให้เห็นแนวทาง ดังเช่น 1. วัด ภิกษุหรือสถาบันศาสนา อุปถัมภ์ค้ำชูศิลปินเพลงบอกโดยการสร้างสรรค์ศิลปินเพลงบอกด้วยวิธีการใช้วัดเป็นศูนย์กลางให้การศึกษาฝึกหัดและสร้างงาน สร้างเวที สร้างสนามให้ศิลปินเพลงบอกได้มีโอกาสแสดงความสามารถ เช่น การจัดงานประเพณีเทศกาลต่าง ๆ ขึ้นที่วัด แล้วเปิดโอกาสให้ศิลปินเพลงบอกในงาน มีค่าตอบแทน และเพื่อการกุศลแล้วแต่กรณี การจัดประกวดแข่งขันเพลงบอกชิงรางวัล เป็นต้น นอกจากนี้ วัดยังส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานของศิลปินเพลงบอกในรูปลักษณะต่าง ๆ เช่น การกล่าวแสดงความชื่นชมในผลงาน เปิดโอกาสให้ศิลปินเพลงบอกได้แสดงความสามารถต่อหน้าสาธารณชน เป็นต้น ภิกษุหรือสถาบันศาสนาที่บรรดาศิลปินเพลงบอกยอมรับกันว่าเป็นสถาบันชั้นครูสูงสุด คือ พระรัตนธัชมุนี (ม่วง) แห่งวัดโพธิ์วรวิหาร 2. องค์กรรัฐ องค์กรของรัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ได้หันมาสนใจในแง่ของการสนับสนุนศิลปินพื้นบ้านทุกประเภท หากศิลปินพื้นบ้านได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูก็จะมีพลังสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมาบริการสังคมได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัชรวิ หนูพันธ์ (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์คุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าด้านสติปัญญาและคุณค่าทางจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า เพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้คุณค่าทางอารมณ์ให้คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าด้านสติปัญญาและคุณค่าทางจริยธรรม กล่าวคือให้คุณค่าทางอารมณ์ได้แก่ ให้ความบันเทิง คุณค่าทางสติปัญญาได้แก่ ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรม ค่านิยมและเกร็ดความรู้ต่าง ๆ คุณค่าทางจริยธรรม ได้แก่ ข้อคิด คติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นจริยธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

มนูญ เทพทวี (2536) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพและบทบาทของเพลงบอกอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของเพลงบอก บทบาทของเพลงบอกต่อสังคม ในเขตอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า เพลงบอกอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร เกิดขึ้นอย่างช้าที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 5 สันนิษฐานว่ารับแบบอย่างมาจากเมืองนครศรีธรรมราชและน่าจะเริ่มในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน โดยมีความเป็นมาและวิวัฒนาการในการเล่นเช่นเดียวกัน บทบาทของ

เพลงบอกต่อสังคมมี 4 ประการคือ บทบาทด้านความบันเทิง บทบาทด้านการศึกษา บทบาท
ด้านการประชาสัมพันธ์ และบทบาทด้านการวิจารณ์และระบายความกดดันทางสังคม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้ทราบถึงการศึกษา ชีวิตประวัติผลงานของ
ศิลปินเพลงบอก ผลงานวรรณกรรมเพลงบอกของคณะเพลงบอกที่มีชื่อเสียง การใช้คำภายิต โวหาร
ในวรรณกรรมเพลงบอกของศิลปินเพลงบอก คุณค่าของเพลงบอกในด้านต่าง ๆ ตลอดจนบทบาท
ของเพลงบอกต่อสังคม

เอกสารเกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษา

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้คำ และการใช้โวหารภาพพจน์
ดังต่อไปนี้

1. การใช้คำ

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การใช้คำของ อวยพร พานิช และคณะ (2544, หน้า 98-109) ซึ่งสรุป
เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ การใช้คำได้ ดังนี้

ความหมายของคำ

คำ คือ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปรกติ
ถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว ใช้ประกอบหน้าคำอื่นมีความหมายเช่นนั้น
เช่น คำนาม คำกริยา คำบุรพบท (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 248)

คำ คือ หน่วยที่เล็กที่สุดในภาษาซึ่งมีความหมายในตัว บางคำมีเพียงความหมายเดียว เช่น
กรรมกร บางคำมีหลายความหมาย เช่น กิน อาจจะหมายถึงการทุจริตคดโกง การเลือกสรรคำใด
มาใช้ในการสื่อสารในแต่ละครั้ง การพิจารณาเกี่ยวกับการที่จะเลือกสรรคำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร
ควรพิจารณาว่าโอกาสใด บริบทใดควรเลือกสรรคำใดมาใช้ในการสื่อสารแต่ละครั้งและต้องเลือก
ให้เหมาะสมกับโอกาสและกาลเทศะ

สรุปได้ว่า คำ คือ หน่วยที่เล็กที่สุดในภาษาซึ่งมีความหมายในตัว โดยจะต้องพิจารณาถึง
ความเหมาะสมในการเลือกสรรคำใดมาใช้ในการสื่อสารในแต่ละครั้ง เพื่อให้การใช้คำมี
ความเหมาะสมกับบริบท บรรลุวัตถุประสงค์และสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ

ประเภทของคำ

1. คำซ้อน คือ คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมารวมกันเพื่อสัมผัสคล้องจอง
2. คำหลาก คือ การใช้คำหนึ่งแทนอีกคำหนึ่งที่มีความหมายอย่างเดียวกัน เพื่อจะได้
ไม่ต้องกล่าวคำเดิมให้ซ้ำซาก หรือเพื่อความสละสลวยในการเรียบเรียงถ้อยคำ
3. คำที่มีความหมายลึกซึ้ง หมายถึง คำที่มีการใช้ความหมายของคำ 2 ประเภท คือ

การใช้ศัพท์ตามความหมายโดยตรงในพจนานุกรม และการใช้ความหมายพิเศษในศัพท์นั้น นอกเหนือจากความหมายโดยตรงในพจนานุกรม

4. คำซ้ำ กระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 62) ได้ให้ความหมายของคำซ้ำว่า คำซ้ำ คือ คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย ซึ่งเหมือนกันทุกประการ หรืออีกนัยหนึ่งการพูดหรือเขียนคำใดคำหนึ่งอีกครั้งทำให้เกิดคำซ้ำ เช่น เด็ก ๆ สาว ๆ หนุ่ม ๆ หลาน ๆ คำ ๆ แดง ๆ สวย ๆ ในการเขียนคำซ้ำจะใช้เครื่องหมายไม้ยมกแทนคำที่ซ้ำ

5. คำซ้ำ หรือคำพ้องเสียง ตอกย้ำให้ผู้ฟังจำข้อความ และดึงดูดความสนใจ เช่น ดีที่สุด สำหรับทารก ดีที่สุดสำหรับคุณ ซอกซอนทำความสะอาดซอกพืน (อมรา ประดิษฐ์รัฐสินธุ์, 2520, หน้า 143)

ธวัช ปุณโณทก (2545, หน้า 38) ได้ให้ความหมายของคำซ้ำว่า คำซ้ำ คือ การออกเสียงคำมูลซ้ำกันสองครั้งขึ้นไป คำซ้ำนี้สร้างขึ้นเพื่อเน้นความหมายของคำ และบางครั้งยังมีความหมายต่างไปจากคำมูลด้วย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การซ้ำคำ คือ การนำคำๆ เดียวกันมาออกเสียงซ้ำกัน เพื่อทำให้ความหมายเน้นหนักกว่าคำเดิม หรือคำที่มีเสียงคู่ หมายถึง คำ 2 คำ ที่มีความหมายอย่างเดียวกัน และมีเสียงพยัญชนะตัวเดียวกันมาวางต่อกัน เพื่อต้องการให้เห็นว่าการกระทำนั้น ต่อเนื่องกันหรือชี้ให้เห็นความสำคัญ

6. คำซ้อน กระทรวงศึกษาธิการ (2549, หน้า 57) หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไปมาเรียงต่อกันโดยแต่ละคำนั้น มีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกันหรือตรงกันข้ามก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำ เพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน ได้แก่ แยกคำที่มีเสียงพ้องกัน เช่น ฆ่าฟัน ราคาแพง ข้ำทาส เพื่อเสริมความหมาย เช่น เล็กน้อย นุ่มนุ่ม และเพื่ออธิบายความหมายของคำในภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ เช่น พักวี เสือสาด ภูตผี ทรัพย์สิน แสงหา เป็นต้น

บุญยงค์ เกศเทศ (2547, หน้า 47) ได้กล่าวถึงคำ รูปธรรมว่า เป็นภาษาที่ช่วยสร้างภาพให้เกิดในใจ อาจจำแนกได้เป็น

1. คำแสดงอาการ เช่น กิน แดง ยัด อัด สวาปาม เขม็อบ ละเลียด เป็นต้น
2. คำโดยนัย เป็นคำที่กล่าวโยงประหวัด มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ
3. คำเทียบเคียง (มักจะมีคำเหมือน อย่าง คล้าย ยัง) เช่น บ้านยังกับวัง กินเหมือนหมู อยู่อย่างหมา นอนอย่างราชา เป็นต้น
4. คำที่ทาสีไม่มีชีวิตให้มีชีวิต เช่น เมื่อเงินพูดทุกคนเจ็บ ความตายก็ปลุกคนเข้ามา ทุกขณะ ความจนเรียกหา เป็นต้น

5. คำพ้อง เช่น เหล้าจำฉันรักเธอ (อาการคนเมาที่พูดออกมา) ฉันรักเธอคณิตศาสตร์ อยู่กับฉันนานนานนะความเหงา (ความโสด) จะเห็นได้ว่าคำพ้องเป็นคำเปรียบแสดงรูปธรรมที่เกิดขึ้นจากอารมณ์เฉพาะตน

6. คำที่กล่าวบางส่วนแต่หมายถึงทั้งหมด เช่น มงกุฎกระเด็น หมายถึง ความเป็นเยี่ยม หรือที่สุดในด้านใดด้านหนึ่งนั้นต้องหลุดลอยไป หรือพูดถึงสิ่งเล็ก ๆ แต่หมายถึงส่วนรวม

7. คำที่กล่าวเกินหรือต่ำกว่าความเป็นจริง คำแสดงรูปธรรมลักษณะนี้มักพบในคำโฆษณา การใช้คำแสดงอาการ เช่น กิน แดก ยัด อัด สวาปาม เขมือบ ละเลียด เป็นต้น

การเลือกใช้คำจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการเลือกสรรคำใดมาใช้ในการสื่อสารในแต่ละครั้ง เพื่อให้การใช้คำมีความเหมาะสมกับบริบท บรรลุวัตถุประสงค์และสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ มีการใช้คำหลายประเภทเช่น การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย คำเทียบเคียง คำบุคลาธิษฐาน คำที่ทาสีไม่มีชีวิตให้มีชีวิต คำพ้อง คำที่กล่าวบางส่วนแต่หมายถึงทั้งหมด คำที่กล่าวเกินหรือต่ำกว่าความเป็นจริง

2. การใช้โวหารภาพพจน์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 820-821) ให้ความหมายภาพพจน์ไว้ว่า ภาพพจน์ คือ ถ้อยคำที่เป็นสำนวน โวหารให้นึกเห็นเป็นภาพ ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการ และถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา

ภาพพจน์หรือโวหารภาพพจน์ (figure of speech) เป็นกลวิธีทางภาษาที่มุ่งให้เกิดความรู้ ความเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งความหมายนัยตรงและนัยแฝงเร้น เน้นให้เกิดทั้งอรรถรสและสุนทรียรส ในการสื่อสาร อันเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งทางวรรณศิลป์

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์โวหารจาก สุจิตรา จงสถิตวัฒนา ซึ่งสรุปเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์โวหารได้ดังนี้

สุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2548, หน้า 35) กล่าวถึงภาพพจน์ (Figures of speech) ว่าเป็น ศิลปะการใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อสื่อให้ผู้อ่านและผู้ฟัง ได้เห็นภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้ง จำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. อุปมา (Similie) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน โดยมีคำเชื่อมโยงแสดง การเปรียบเทียบ เช่น เหมือน คุณ ดัง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียม ฯลฯ การอุปมาช่วยทำให้ ผู้รับสารเห็นภาพตามที่คุณประพันธ์ต้องการสื่อได้ชัดเจนขึ้น เช่น เียบเหมือนป่าช้า ใจดำเหมือนอึก ตัวสั้นเป็นเจ้าเข้า หวานปานน้ำผึ้งเดือนห้า รวดเร็วดุจกามนิคหนุ่ม แล้วว่าอนิจจาความรัก เพิ่งประจักษ์ดังสายน้ำไหล

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การนำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบมากล่าว โดยมีคำว่า “เป็น” เป็นคำเชื่อมโยงแสดงการเปรียบเทียบ เช่น หน้าบานเป็นจางเชิง

3. อธินามนัย (Mytonomy) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้ชื่อเรียกรวมๆ แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือคนหนึ่ง เช่น “หัวโขน” หมายถึง ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ “เขาไม่ชอบคูนั่งจ่อแก้ว” หมายถึง เขาไม่ดูภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์

4. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ ภาพพจน์ที่นำสิ่งหนึ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มากล่าวถึงว่า ทำอาการราวกับเป็นมนุษย์ เช่น ขางลพพุดกับดินสอว่านี่เธออย่าเขียนให้ผิดมากนะฉันลบนกเหนี่ยวแล้ว ดินสอพุดว่าคนที่เขียนนะไม่ใช่ฉันเจ้านายของฉันต่างหาก

5. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเปรียบเกินความจริง แต่ในด้านความรู้สึกนั้นสามารถเป็นจริงได้ เช่น รักคุณเท่าฟ้า รักคุณสุดหัวใจ คิดถึงใจจะขาด

6. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ การเปรียบเทียบโดยเลียนเสียง หรือใช้คำที่มีเสียงบ่งถึงสี แสง ท่าทาง เช่น ฝนตกดังแปะ ๆ ลมพัดเสียงหวีดหวิว

7. ปฏิปจฉา (Rhetorical-question) เป็นการถามเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังคิดตาม โดยที่ไม่ต้องการคำตอบ

8. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ สิ่งที่ใช้แทนอีกสิ่งหนึ่งและเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภาพพจน์ เช่น ลูกแม่โคม หมายถึง นิสิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชาวรั้วจามจุรี หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้นของ สุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2548) สรุปได้ว่า ภาพพจน์มี 8 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ อธินามนัย บุคลาธิษฐาน อติพจน์ สัทพจน์ ปฏิปจฉา และสัญลักษณ์ การใช้โวหารภาพพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำที่เรียบเรียงในลักษณะของโวหาร ทำให้เกิดภาพจินตนาการ อารมณ์ความรู้สึก โดยมุ่งหมายให้การกล่าวนั้นสะดูใจมากกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา

ดวงใจ ไทยอุบล (2543, หน้า 73-85) กล่าวว่า ภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพหรือการใช้ถ้อยคำที่ให้อ่าน เกิดจินตนาการ เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่อข้อความที่ได้อ่านได้ฟังอย่างกระจำจัดซึ่งภาพพจน์ที่ควรรู้จักมีดังนี้

1. อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน อุปมานั้นเป็นสิ่งที่นำมาเปรียบมักใช้คู่กับอุปไมย ซึ่งเป็นเนื้อความที่รับเอามาเปรียบ มีคำเชื่อมระหว่างอุปมาอุปไมย เช่น เสมือน ปาน ราว เหมือน ดุจ เปรียบ ดัง เช่น รวดเร็วปานกามนิตหนุ่ม (กามนิตเป็นอุปมา รวดเร็ว เป็น อุปไมย)

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การเปรียบสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำว่า เป็น เท่า คือ ฯลฯ เปรียบของสองสิ่งว่า เท่ากัน แทนกันและกันได้โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกัน เช่น “หน้าบานเป็นงานแข็ง”

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การสมมติให้เป็นบุคคลสมมติสิ่งที่ไม่ใช่คน ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ ไม่มีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดให้เป็นคนมีกิริยาอาการ เช่น ตึกตาดังระบ่า ทะเลครวญฟ้าร้องไห้

4. นามนัย (Netonymy) หรือบางท่านใช้ชื่อธนามนัย คือ การกล่าวถึงสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน แต่คำ ๆ นั้นต้องเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เพราะเมื่อเอ่ยถึงย่อมจะรู้ว่าหมายถึงใคร สิ่งใด

4.1 กล่าวถึงชื่อคน แต่ความหมายคือการกระทำหรือผลงานของคน ๆ นั้น เช่น สัปดาห์นี้ทาธา ยัง มาแรง หมายถึง เพลงที่ทาธา ยัง ร้องกำลังได้รับความนิยมมาก

4.2 กล่าวถึงชื่อสถานที่ แต่ความหมายคือคนที่อยู่ที่นั่น เช่น บ้านชอยราชครู หมายถึง บ้านคุณชาติชาย ชุณหะวัณ

4.3 ใช้คำที่มีความหมายอย่างหนึ่ง ให้มีความหมายอีกอย่างหนึ่งในลักษณะคล้ายสัญลักษณ์ เช่น น้ำใจน้องพี่สีชมพู หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 กล่าวถึงสิ่งหนึ่งแต่มีความหมายเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น หัวโขน หมายถึง ตำแหน่งบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่

4.5 กล่าวถึงผลิตภัณฑ์หรือวัตถุ แต่ความหมายคือผลผลิตประเภทเดียวกันหรือหมายถึง สิ่งอื่น เช่น เขาไม่ชอบดูหนังจอแก้ว หมายถึง เขาไม่ดูภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์

5. อนุนามนัย (Synecdoche) คือ การนำส่วนเด่น ๆ ส่วนหนึ่งมาใช้เพื่อให้ความหมายคลุมหมดยกส่วน เช่น ขอแรงหน่อย มีหน้ามีตา เป็นปากเป็นเสียง

6. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การใช้คำเกินจริง เพื่อเน้นความรู้สึก ทำให้ข้อความนั้นมีน้ำหนักหรือ เกิดความซาบซึ้ง ซึ่งผู้อ่านผู้ฟังทราบดีว่าถ้อยคำหรือข้อความนั้นไม่เป็นจริงเห็นภาพพจน์ได้ง่าย เช่น รักคุณเท่าฟ้า รักคุณสุดหัวใจ คิดถึงเธอใจจะขาด

7. ปฏิพจน์ หรือปฏิภาคพจน์ (Paradox) คือ คำที่ทำให้เกิดความหมายขัดแย้งกัน และเกิดความรู้สึกตรงกันข้ามกับแนวความคิดของคนอื่น เป็นสำนวนคำพูดหรือเป็นคำคมชวนให้คิด เช่น รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ การเปรียบเทียบที่เลียนเสียงหรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ ทำให้รู้สึกเหมือนได้เห็นได้ยินเสียงของสิ่งนั้น ๆ จริง เช่น ฝนตกดังแปะ ๆ ลมพัดเสียงหวีดหวิว

9. ปฏิวาหะ (Oxymoron) คือ การนำคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมารวมกัน เพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ มีความหมายที่ให้ความรู้สึกกินใจ หรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

10. อวตพาภย (Synesthesia) คือ โวหารที่ให้ความรู้สึกที่ผิดไปจากธรรมดา ซึ่งเป็นผลของการสัมผัส ที่ควรจะได้รับด้วยประสาทสัมผัส แต่กลับเป็นการใช้คำใช้โวหารแทน เช่น กลิ่นสะอาด ตาขาว

11. อธิพจน์ (Overstatement) คือ การกล่าวเชิงโอ้อวด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์

12. ปฏิรูปพจน์ (Allusion) คือ การนำเรื่องราวเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลที่รู้จักกันดีมาเปรียบเทียบ หรืออ้างถึงเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง ได้ชัดเจนขึ้น

13. ปฏิพจน์ (Rhetorical-question) คือ การถามที่ไม่ต้องการคำตอบ โดยใช้ศิลปะในการใช้ภาษาเพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดหรือเพื่อให้เกิดความสนใจมากกว่าจะได้รับคำตอบจากผู้อ่านหรือผู้ฟังแม้จะได้รับคำตอบก็จะเป็นคำตอบปฏิเสธหรืออาจเป็นคำถามที่ผู้อ่าน ผู้ฟัง คิดหาคำตอบเอา

14. อุทาหรณ์ (Analogy) คือ การเปรียบเทียบสิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ ความคิด หรือเรื่องราวต่าง ๆ มาเปรียบเทียมนั้น เป็นการเปรียบเทียบข้อความ มิใช่เปรียบเทียบคำเหมือน อุปมาและมักนิยมใช้สุภาษิต คำพังเพยมาเปรียบ

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า ดวงใจ ไทยอุบุญ (2543, หน้า 73-85) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 14 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณะ บุคลาธิษฐาน นามนัย อนุนามนัย อธิพจน์ ปฏิพจน์หรือปฏิภาคพจน์ สัทพจน์ ปฏิวาหะ อวตพาภย อธิพจน์ ปฏิรูปพจน์ ปฏิพจน์และ อุทาหรณ์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หารภาพพจน์ที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า โวหารภาพพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำที่เรียบเรียงในลักษณะของโวหาร ทำให้เกิดภาพจินตนาการ อารมณ์ความรู้สึกต่อข้อความที่ได้อ่านได้ฟังอย่างกระจ่างชัด โดยมุ่งหมายให้การกล่าวนั้นสะดุดใจมากกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา ซึ่งลักษณะของโวหารที่มักปรากฏในงานเขียนได้แก่ อุปมา อุปลักษณะ บุคลาธิษฐาน นามนัย อนุนามนัย อธิพจน์ สัทพจน์ ปฏิวาหะ อวตพาภย อธิพจน์ ปฏิรูปพจน์ ปฏิพจน์และอุทาหรณ์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์

1. ความหมายของภาพลักษณ์

ราชบัณฑิตยสถาน (2538, หน้า 620) คำว่า ภาพลักษณ์ ซึ่งเดิมใช้คำว่า ภาพพจน์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Image เคยมีผู้แปลว่าจินตภาพนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนรินทรพิพิธ ประพันธ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย ได้แจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการว่าน่า จะมีความหมายตรงกับคำว่า Figure of speech มากกว่า

ภาพลักษณ์ (Image) เดิมใช้คำว่า จินตภาพ หรือจินตภาพ แต่ไม่ได้รับความนิยม จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2519 พลตรีพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ จึงได้ประทาน เสนอให้ใช้คำว่า ภาพลักษณ์ แทน แต่ก็ยังได้รับความนิยมน้อย เพราะได้มีผู้ใช้คำว่า ภาพพจน์ ในความหมายของคำว่า Image กันอย่างแพร่หลาย (ศศิพรธม บิลมาโนช, 2538, หน้า 9) แท้จริง แล้ว ภาพพจน์ เป็นคำภาษาไทยที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Figure of speech” ซึ่งหมายถึงการพูดที่เป็น ลำนวนโวหารทำให้นึกเห็นภาพ ดังนั้น ตามความหมายที่ถูกต้องแล้วควรใช้คำว่า ภาพลักษณ์ เพราะจะตรงกับความหมายของคำว่า Image ในภาษาอังกฤษมากกว่าคำว่า ภาพพจน์ (ดวงพร คำบุญวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง, 2536, หน้า 67)

พรทิพย์ วรกิจโกศาทร (2527, หน้า 81) ให้ความหมายภาพลักษณ์ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ในใจของคนที่เห็นหน่วยงานเป็นภาพในลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง ที่เกี่ยวข้องพันกับหน่วยงานนั้น ทั้งที่ประจักษ์และไม่ประจักษ์

วาสนา จันทร์สว่าง (2541, หน้า 7) กล่าวถึงภาพลักษณ์ หมายถึง ชื่อเสียงขององค์กร บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

มานิต รัตนสุวรรณ (2527, หน้า 19) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ว่า ภาพลักษณ์เป็น ความประทับใจในสิ่งที่เรารู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง จะเรียกว่าชื่อเสียงก็ได้

สถิต วงศ์สวรรค์ (2540, หน้า 4) ได้กล่าวถึง ความหมายของภาพลักษณ์ไว้ว่า คือ ลักษณะโดยส่วนรวมของแต่ละบุคคลทั้งลักษณะภายนอก ภายในและปัจจัยต่าง ๆ อันมีอิทธิพล ต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น

ภาพลักษณ์ จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดจิตใจ ในเมื่อคนเรามีได้มีเพียง ประสบการณ์โดยตรงกับโลกรอบตัว ซึ่งเราได้สัมผัส ชิมรส ดมกลิ่น ได้ยินและได้เห็นด้วยตนเอง เท่านั้น เรายังมีประสบการณ์ในทางอ้อมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ต้องอาศัยการตีความ และให้ความหมายสำหรับตนเอง (Make sense) ด้วย ภาพลักษณ์จึงเป็นการแทนความหมายเชิง อัตวิสัย (Subjective representation) หรือความประทับใจ ภาพปรากฏ (Appearance) ความคล้ายคลึง หรือเป็นการแทนความหมายของการรับรู้ (Perception) ตีความกระบวนการของการรับรู้อย่าง เลือกระ และให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ นี้คือ กระบวนการเกิดภาพลักษณ์ (Process of imagery) ซึ่งมักจะมีคามหมายสำคัญยิ่งต่อการรับรู้ในสิ่งที่ไม่มีความหมายแน่นอนชัดเจนในตัวของมันเอง

ภาพลักษณ์ คือ กระบวนการสร้างหรือการรวมคุณลักษณะทั้งด้านร่างกายและจิตใจของ บุคคล โดยเฉพาะ มักเป็นภาพที่เกิดจากลักษณะการกระทำ ความประพฤติ หรือพฤติกรรมของบุคคล จะเป็นเครื่องกำหนดปฏิบัติการของบุคคลที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และเป็นผลต่อความรู้สึกนึกคิด

ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม วัตถุ บุคคลและวัฒนธรรมของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ รวมถึงภาพของบุคคล องค์กรสถาบัน

2. กระบวนการเกิดภาพลักษณ์

ภาพลักษณ์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดจิตใจเป็นภาพที่เกิดจากลักษณะการกระทำ ความประพฤติ หรือพฤติกรรมของบุคคล จะเป็นเครื่องกำหนดปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และเป็นผลต่อความรู้สึกนึกคิดภาพลักษณ์จึงเป็นการแทนความหมายเชิงอัตวิสัย

พงษ์เทพ วรกิจโกทาทร (2537, หน้า 122) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้รับเหตุการณ์จากภายนอกมาซึ่งตัวเองแล้วนั้น เหตุการณ์ยังไม่สามารถสร้างให้เป็นภาพได้ทันที แต่กลับต้องมีขั้นตอน ซึ่งพอจัดแบ่งได้ดังนี้

1. เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม (Events and Environment) คนเราเป็นสมาชิกของสังคมซึ่งในสังคมจะมีเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาและอื่นๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่มีเพียงบางส่วนของเหตุการณ์ หรือบางเหตุการณ์เท่านั้นที่คนเราจะรับเข้ามาซึ่งตัวเราได้ และในบรรดาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหลายนี้จะมีคุณค่าในด้านดีหรือเลว จะสำคัญหรือไม่จะมีความหมายอะไร คงจะไม่เกิดขึ้นจากตัวของเราเพียงอย่างเดียว แต่สภาพแวดล้อมที่อยู่กับเหตุการณ์และอยู่โดยรอบตัวเรา กลับมีอิทธิพลในการกำหนดคุณค่าเหล่านั้นทั้งก่อนและหลังการรับรู้ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความสมบูรณ์หรือการหดหายและระยะเวลาของความจำในเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย

2. ช่องทางการสื่อสาร (Communication channel) ในบรรดาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหลายจะสามารถเข้ามาสู่เราได้ โดยช่องทางการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ การได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ลิ้มรส และได้กลิ่น ซึ่งแต่ละช่องทางเหล่านี้ก็ยังมีประสิทธิภาพทางการรับความสมบูรณ์ของเหตุการณ์แตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้นตัวเนื้อหาสาระวิธีการจัดข่าวสาร และ โครงสร้างของเหตุการณ์ ซึ่งมีผู้จัดส่งมานี้ ก็มีความสัมพันธ์กับช่องทางการสื่อสารด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสาร จะเป็นประตูด่านแรกของการรับรู้เหตุการณ์ซึ่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในขั้นตอนนี้ คุณสมบัติของ “ข่าวสาร” และตัว “สื่อ” ย่อมมีความสำคัญที่สุด

3. องค์ประกอบเฉพาะบุคคล (Personal elements) เกี่ยวกับคุณภาพ และประสิทธิภาพของการสื่อสาร โดยเฉพาะการรับรู้ของผู้รับสารนั้น Berlo ได้กล่าวว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ของแต่ละบุคคล คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม ต่างก็มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร เราจะมองเห็นภาพเป็นรูปร่างเช่นไรจะเป็นภาพที่มีความหมายไม่เหมือนคนอื่น

หรือมีความนิยมชมชอบ หรือไม่สนใจ หรืออะไรก็ตาม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 5 นี้เป็นสำคัญ ดังนั้น ถึงแม้ว่าเหตุการณ์จากภายนอกจะผ่านช่องทางการสื่อสาร และเข้ามาสู่ตัวเราแล้วก็ตาม จะมีความหมายอะไรหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้

4. การรับรู้และความประทับใจ (Perception and impression) ภาพลักษณ์จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันทีเมื่อเหตุการณ์ได้ผ่านเข้ามาทางช่องทางการสื่อสาร องค์ประกอบเฉพาะบุคคลทั้ง 5 จะเป็นตัวพิจารณาเหตุการณ์นั้นก่อนโดยการรับรู้ ซึ่งเป็นตัวแปลงเหตุการณ์ให้เป็นไปในความหมายตามความคิดของบุคคลนั้น (หรือเรียกว่าเป็นไปตามความลำเอียงเฉพาะบุคคลก็ได้) ส่วนความประทับใจ มีความสำคัญในการรับรู้อีกลักษณะหนึ่ง โดยจะเกี่ยวพันกับคุณภาพ และปริมาณของความทรงจำ ถ้าประทับใจมาก (ไม่ว่าจะบวกหรือลบ) ก็มีความทรงจำ จดจำได้มาก และเมื่อสร้างเป็นภาพลักษณ์อะไรขึ้นได้แล้วจะเป็นภาพลักษณ์ที่เจือจางได้ช้ากว่าการที่มีความประทับใจน้อย หรือไม่มีความประทับใจเลย

องค์ประกอบข้างต้นก่อให้เกิดภาพลักษณ์ซึ่งอาจผันเปลี่ยนตลอดเวลา หากได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพิ่มเติมอีก

Boulding (1975, p. 91) กล่าวถึงองค์ประกอบของภาพลักษณ์ว่าสามารถแยกได้เป็น 4 ส่วน แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนจะมีความเกี่ยวข้องเป็นปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ได้อย่างเด็ดขาด ดังนี้

1. องค์ประกอบเชิงการรับรู้ (Perceptual component) เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้รับการสังเกตโดยตรง สิ่งที่ถูกสังเกตนั้นจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การรับรู้ (Cues) หรือมีสิ่งที่ถูกรับรู้ตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ความคิด หรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เราจะได้ภาพของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยผ่านการรับรู้

2. องค์ประกอบเชิงเรียนรู้ (Cognitive component) ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะ ประเภทคุณสมบัติ (Attribute) ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกตสิ่งที่ถูกรับรู้

3. องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (Affective component) ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกับความรู้สึกผูกพัน ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

4. องค์ประกอบเชิงการกระทำ (Conative component) เป็นภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายหรือเจตนาที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติตอบโต้สิ่งเรานั้น อันเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงความรู้ และเชิงความรู้สึก

องค์ประกอบเชิงการรับรู้ เรียนรู้ ความรู้สึก และเชิงการกระทำนี้ จะผสมผสานกันเป็นภาพที่บุคคลได้มีประสบการณ์มา ภาพลักษณ์ได้ถูกพัฒนา และก่อรูปขึ้นมาจากประสบการณ์ที่

ผ่านมานในอดีตทั้งหมดของผู้ที่เป็นเจ้าของภาพลักษณ์นั้น ซึ่งแต่ละส่วนของภาพลักษณ์ก็คือประวัติศาสตร์ของภาพลักษณ์

การเกิดภาพลักษณ์ในเชิงของการสื่อสารตามแนวคิดของโบลดิง จึงมุ่งพิจารณาในสาระของการรู้ข่าวสารที่มีส่วนสัมพันธ์ หรือมีผลต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพลักษณ์เป็นสำคัญ ลักษณะการก่อตัวของภาพลักษณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบแล้วจะก่อตัวขึ้นจากการผสมผสานขององค์ประกอบเชิงการรับรู้ เรียนรู้ความรู้สึกและเชิงการกระทำ จนเกิดเป็นภาพที่บุคคลมีประสบการณ์มา กล่าวคือ จะมีสิ่งที่ถูกสังเกต ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรับรู้ผ่านเข้ามาทางการรับรู้ ซึ่งได้แก่สัมผัสทั้ง 5 ของบุคคลอาจเป็นการสังเกตจากประสบการณ์โดยตรงหรือโดยอ้อมทั้งที่ผ่านสื่อมวลชนและสื่ออื่น ๆ ในรูปต่าง ๆ จากข้อมูลที่ได้หรือจากการสังเกตที่ผ่านมา โดยกระบวนการของการรับรู้ ซึ่งจะต้องมีการให้ความหมายแก่สิ่งที่ถูกสังเกตนั้นด้วยการนำไปสร้างความรู้ที่มีการแยกแยะลักษณะ ประเภท และความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ นั้น เป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นจากการตีความและให้ความหมายด้วยตัวเอง แต่สิ่งที่ถูกสังเกต ความรู้ที่สร้างมาเองได้ไปเกี่ยวข้องกับพื้นฐานประสบการณ์เดิม เช่น ทศนคติ ค่านิยม เกิดเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ถูกสังเกตนั้น ๆ แล้วพัฒนาเป็นความผูกพันที่จะยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกนี้อาจจะไม่แสดงออกก็ได้ แต่เป็นความรู้สึกที่มีความพร้อมที่จะแสดงออกและเป็นการกระทำที่มีทิศทางด้วย

เมื่อภาพลักษณ์ที่มีอยู่แล้ว ได้รับการกระทบจากสิ่งที่ได้รับการรับรู้เข้ามาใหม่ อาจมีสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งใน 3 ประการต่อไปนี้เกิดขึ้นได้ คือ

1. ภาพลักษณ์เดิมยังคงเดิมไม่ถูกกระทบกระเทือนแต่อย่างใด
2. ข้อมูลใหม่ที่รับเข้ามามีทิศทางเดียวกับภาพลักษณ์เดิม จะสามารถเรียกกร้องความสนใจทำให้เกิดการประเมินคุณค่าและอาจทำให้ภาพลักษณ์เดิมเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่จะสามารถให้คำอธิบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ข้อมูลใหม่ในสารทำให้ภาพลักษณ์เดิมถูกเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง ในกรณีที่บางครั้งอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างที่ค้ำจุนภาพลักษณ์นั้นอยู่

เมื่อบุคคลมีภาพลักษณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในความรู้สึกนึกคิดของตนแล้ว ภาพลักษณ์นี้ก็ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ภาพลักษณ์ที่ได้ก่อตัวหรือถูกสร้างขึ้นแล้ว ย่อมมีแนวโน้มที่จะไปเหนี่ยวนำพฤติกรรมของบุคคล และสาธารณชนให้เห็นคล้อยตามไปในทิศทางเดียวกันได้ เช่นกัน โดยเฉพาะภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ อาจต้องไปกระทบกระเทือน โครงสร้างของพฤติกรรมมากมาย การสร้างภาพลักษณ์ถึงแม้จะยาก แต่ก็ง่ายกว่าการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ที่สูญเสียไปแล้วการพยายามสรรหาข้อมูล

ให้แก่บุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของเขานั้น ข้อมูลอาจจะถูกปฏิเสธได้หากข้อมูลดังกล่าวไปขัดแย้งกับความคิดเห็นตามความเชื่อดั้งเดิม ทศนคติ หรือค่านิยมของบุคคล ข้อมูลใหม่ที่ให้ไปนั้นอาจจะถูกคิดว่าเป็นการบิดเบือนได้ ดังนั้นถึงแม้ว่าภาพลักษณ์ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะไม่หยุดนิ่งก็ตามแต่การเปลี่ยนแปลงก็กระทำได้อยาก

อีกแนวคิดหนึ่งเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของ Boorstin (1973, p. 148) คือ แนวคิดที่ว่า ภาพลักษณ์เป็นภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยเหตุการณ์เทียม (Pseudo-events) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อจำลองเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ เป็นการสร้างจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ชัดเข้าใจได้ง่าย และสามารถเข้าใจได้หลายความหมายและมีความน่าเชื่อถือด้วย ภาพลักษณ์ตามแนวคิดของ Boorstin อาจกล่าวได้เป็น 6 ลักษณะ คือ

1. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกจำลองขึ้นมา ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการวางแผนที่ประกอบกันขึ้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์บางอย่างที่กำหนดไว้ เช่น วัตถุประสงค์ทางการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น ภาพลักษณ์จึงเกิดจากการวางแผนประชาสัมพันธ์ การกำหนดกระบวนการ และกลยุทธ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดี

2. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ (An image is believable) ในการสร้างภาพลักษณ์สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ความน่าเชื่อถือ กล่าวคือ แม้ว่าภาพลักษณ์จะเป็นภาพที่ถูกสร้างขึ้นมา แต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือ

3. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่อยู่นิ่ง (An image is passive) ภาพลักษณ์ต้องไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริง ถึงแม้ว่าภาพลักษณ์จะไม่ใช่ความเป็นจริง แต่ภาพลักษณ์จะต้องถูกนำเสนออย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง

4. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน (An image is vivid and concrete) ภาพลักษณ์ถูกสร้างขึ้นเป็นรูปธรรมด้วยการสร้างสรรค์จากนามธรรม ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างจินตนาการรูปธรรมเพื่อให้ตอบสนอง ดึงดูดใจ และความรู้สึกทางอารมณ์

5. ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกทำให้ดูง่าย (An image is simplified) ภาพลักษณ์จะต้องชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ และจดจำ มีความแตกต่าง แต่ก็สื่อความหมายได้ครบถ้วนตรงตามต้องการ

6. ภาพลักษณ์มีความหมายหลายแง่มุม (An image is ambiguous) ภาพลักษณ์ในบางครั้งอาจเป็นสิ่งที่ดูเหมือนกำกวม มีลักษณะที่กำกึ่งระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริงมาบรรจบกันจากการให้ความหมายข้างต้นจะพบว่าภาพลักษณ์นั้น อาจเป็นภาพที่เกิดขึ้นด้วยความประทับใจหรือการรับรู้ หรือภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจจากการมีความรู้ในอดีตซึ่งผันแปรไปตามมุมมองของแต่ละคนภาพลักษณ์ที่เกิดจากกระบวนการที่กล่าวข้างต้นจะมีการผันแปรอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากการได้รับรู้ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับองค์การนั้น และหรือไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเลย นอกจากนี้

กระบวนการ ช่องทางสื่อสาร องค์ประกอบเฉพาะบุคคล การรับรู้ และความประทับใจรวมทั้งสภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สำคัญของการปรับเปลี่ยนและปรุงแต่งภาพลักษณ์ในอนาคต

ประจวบ อินอ้อด (2537, หน้า 89) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพลักษณ์มีลักษณะดังนี้

1. พลังแฝงที่จะนำไปสู่พฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีต่อสถาบัน หรือเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเป็นกรณีหรือบุคคลหรือสถาบันใดก็ได้

3. ความคาดหวังของบุคคลต่อบุคคล กรณี หรือสถาบันที่มีต่อกรณีใดกรณีหนึ่ง ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความเชื่อ ความรู้สึกของคนที่มีอยู่

4. สิ่งสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนที่มีต่อกรณี หรือบุคคล หรือสถาบัน

5. คุณค่าเพิ่ม หรือความนิยมที่มีต่อสถาบัน บุคคล หรือกรณีเรื่องราวใดใด

สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ เป็นภาพประทับใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล องค์กร หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคล และสถาบัน ทุกแห่งเพียงแต่จะเลือนราง หรือชัดเจนเป็นภาพที่ดีหรือเลว ภาพลักษณ์ของบุคคล หรือองค์การสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคล องค์กร หรือสถาบัน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของบุคคล องค์กร เป็นที่ยอมรับ และสนับสนุนของประชาชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป รวมทั้งส่งผลถึงความคงทนถาวรของบุคคล องค์กร หรือสถาบันในอนาคตด้วย

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์

สุวรรณา แซ่เฮ้ง (2542, หน้า 13-14) ได้แบ่งกลุ่มแนวความคิดของภาพลักษณ์ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปรัชญาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นภาพลักษณ์ในเชิงประสบการณ์การรับรู้ (ที่สัมผัสได้) และกลุ่มที่เน้นภาพลักษณ์ในเชิงจินตนาการหรือในเชิงนามธรรม (ที่สัมผัสไม่ได้) ดังนี้

1. กลุ่มที่เน้นภาพลักษณ์ในเชิงประสบการณ์การรับรู้ ที่สัมผัสได้ คือ กลุ่มของ Hobbes และ Berkely กล่าวว่า ภาพลักษณ์เกิดจากประสาทสัมผัสที่ได้จากประสบการณ์การรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมากกว่าที่จะเกิดขึ้นจากความจำและจินตนาการ Henry James, Jame Joyck และ Virginia Woolf มีความคิดในแนวเดียวกับ Hobbes และ Berkely แต่มีบางส่วนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มนี้จะคิดว่าความจำและจินตนาการที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์นั้นเกิดอยู่ในสมอง สมองเปรียบเหมือน โถงโค้งที่เก็บของของที่อยู่ใน โถงโค้งถึงแม้ว่าจะไม่ได้นำมาใช้ก็ไม่เปลี่ยนแปลงแต่ความจำและจินตนาการที่เก็บอยู่ในสมองถ้าไม่ได้นำมาใช้จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่จะยังคงอยู่หรือหายไปความจำและจินตนาการที่เก็บในสมองถูกเก็บอยู่ในแบบใดจึงทำให้เกิดภาพลักษณ์ได้ นอกจากนี้ Virginia

Woolf ยังมีความเห็นเพิ่มเติมจาก Henry James และ James Joyce อีกว่าความจำและจินตนาการที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์อาจไม่ใช่สิ่งที่เก็บอยู่ในสมอง ภาพลักษณ์อาจปรากฏขึ้นจากสิ่งที่อยู่ภายนอกสมองก็ได้ มีชายคนหนึ่งกำลังดื่มน้ำชาและรับประทานขนม ทันทีที่เขาناولขนมใส่ปากของเขา เขาก็เกิดความจำและความสามารถเล่าประสบการณ์ของตน ได้หมดเหมือนความจำที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์นั้นเกิดจากขนมชิ้นนั้น Virginia Woolf จึงคิดว่ากลิ่นและธรรมชาติเป็นประสบการณ์และเป็นประสาทสัมผัสพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์เกิดการรับรู้และมีความสัมพันธ์กับความจำอันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์

2. กลุ่มที่เน้นภาพลักษณ์ในเชิงจินตนาการหรือในเชิงนามธรรม (ที่สัมผัสไม่ได้) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เน้นว่าภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ คือ กลุ่มของ Aristotle และ Plato ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะว่าทำให้มนุษย์คิดได้ความเชื่อทำให้มนุษย์เกิดจินตนาการ ภาพลักษณ์ของมนุษย์จึงเกิดจากความเชื่อในสิ่งที่เคยเห็นและเกิดการรับรู้ เช่น มนุษย์เชื่อว่าพรุ่งนี้เช้าจะมีพระอาทิตย์ปรากฏบนท้องฟ้าการที่มนุษย์มีความเชื่อเช่นนี้เพราะว่าเคยเห็นเช่นนี้ในอดีต จึงเป็นภาพลักษณ์ที่ปรากฏในความจำของมนุษย์

แนวความคิดอยู่ในกลุ่มที่เน้นภาพลักษณ์ในเชิงนามธรรมแต่เขามีความคิดว่ามนุษย์สามารถมีจินตนาการที่ไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ มนุษย์สามารถนึกภาพออกมาได้โดยไม่ต้องมีความจริงมนุษย์สามารถสร้างมโนทัศน์หรือจินตนาการด้วยความสามารถพิเศษทางสติปัญญาในโลกที่เป็นจริงได้ เช่น การรับรู้ว่าพระเจ้ามีจริง

ภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับความฝันนั้นเป็นส่วนสำคัญทางด้านโครงสร้างของความฝัน จึงมีความหมายเหมือนกันกล่าวคือ ไม่ว่าผู้ที่ฝันจะเป็นชนชาติใดหรืออยู่ที่ไหนก็ตาม ก็จะมีภาพลักษณ์เหมือนกัน เช่น ฝันเห็นพระเจ้าแผ่นดินจะหมายถึงพ่อ ฝันเห็นการเดินทางที่ยาวไกลจะหมายถึงความตาย เป็นต้น ภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับความฝันนี้จึงเรียกว่าเป็นภาพลักษณ์สากลก็ได้ ถึงแม้ว่าจะมีแนวความคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ในเชิงนามธรรมเช่นเดียวกันแต่เขาก็มีความคิดที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ เขาคิดว่ามนุษย์สามารถคิดได้โดยไม่ต้องใช้จินตนาการเป็นภาพสิ่งที่อยู่ในสมองอาจจะไม่ลักษณะเป็นภาพ แต่อาจมีลักษณะเป็นตัวเลขก็ได้สิ่งที่อยู่ในสมองอาจจะไม่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ก็ได้ ภาพลักษณ์ คือ กระบวนการสร้างหรือการรวมคุณลักษณะทั้งด้านร่างกายและจิตใจของบุคคลโดยเฉพาะ จะเป็นเครื่องกำหนดปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และเป็นผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อม วัตถุ บุคคล และวัฒนธรรมของสังคมที่เขาอาศัยอยู่

4. ความสำคัญของภาพลักษณ์

การอยู่รอดของการดำเนินกิจการของหน่วยงานทุกหน่วย ขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ให้ความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานนั้น ๆ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินงาน และความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าหากหน่วยงานใดมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ มีชื่อเสียงเสื่อมเสีย ประชาชนก็จะไม่ไว้วางใจ ไม่เชื่อถือ เกิดความระแวงสงสัย หรือเกลียดชังหน่วยงานนั้น ไปในที่สุด ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ย่อมประสบอุปสรรคนานาชนิดในการปฏิบัติงาน และถ้าหากปล่อยทิ้งไว้ไม่มีการแก้ไขหน่วยงานนั้นก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้ ต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุด

ดังนั้น หน่วยงาน หรือองค์กร สถาบันต่างๆ จึงพยายามแข่งขันกันในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานของตน หากมีภาพลักษณ์ที่เป็นในทางที่เสื่อมเสียแล้ว หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ย่อมไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจจากประชาชน ประชาชนอาจมีความระแวงสงสัย หรือเกลียดชัง รวมทั้งไม่ให้ความร่วมมือสนับสนุน ในทางตรงกันข้ามหน่วยงานหรือองค์กรใดมีภาพลักษณ์ที่ดี ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนย่อมสวยงามงดงาม เกิดความเชื่อถือศรัทธา ไว้วางใจ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลซึ่งภาพนั้นอาจได้มาจากประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมของบุคคล หรือการกระทำ ความประพฤติ ลักษณะส่วนรวมของบุคคลแต่ละคน รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ และพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก ความสามารถทางทักษะ ความสนใจ อุปนิสัย การกระทำ และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันเป็นแนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละคนจะมีรูปแบบของการแสดงออกทางพฤติกรรมไม่เหมือนกัน

ประเภทของภาพลักษณ์

วิรัช ลภีรัตนกุล (2540, หน้า 81) จำแนกประเภทภาพลักษณ์ ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ภาพลักษณ์ของบริษัท คือ ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนที่มีต่อบริษัทหรือหน่วยงานธุรกิจแห่งใดแห่งหนึ่ง ภาพลักษณ์ดังกล่าวนี้จะหมายรวมไปถึงด้านการบริหารหรือการจัดการของบริษัทแห่งนั้นด้วย และหมายรวมไปถึงสินค้าผลิตภัณฑ์และบริการที่บริษัทนั้นจำหน่าย ฉะนั้น คำว่าภาพลักษณ์ของบริษัทจึงมีความหมายค่อนข้างกว้างและยังหมายรวมถึงตัวหน่วยงานธุรกิจ ฝ่ายจัดการและสินค้าหรือการบริการของบริษัทแห่งนั้นด้วย

2. ภาพลักษณ์ของสถาบันหรือองค์กร คือ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสถาบัน หรือองค์กร ซึ่งโดยมากมักจะเน้นไปทางด้านตัวสถาบันหรือองค์กรเพียงอย่างเดียว

ไม่รวมถึงสินค้าหรือบริการ ภาพลักษณ์ของสถาบันจึงมีความหมายที่ค่อนข้างแคบลงมาจากภาพลักษณ์ของบริษัท เพราะหมายถึงสถาบันและองค์การเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

3. ภาพลักษณ์ของสินค้าหรือบริการ (Product/ Service image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสินค้าหรือบริการของบริษัทเพียงอย่างเดียว ไม่รวมถึงตัวองค์กรหรือบริษัท

4. ภาพลักษณ์ที่มีต่อตราของสินค้าหรือบริการ (Brand image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสินค้าหรือบริการตราใดตราหนึ่งหรือเครื่องหมายการค้าใดเครื่องหมายการค้าหนึ่งส่วนมากมักจะใช้ในด้านกาโฆษณา และการส่งเสริมการจำหน่าย เช่น จะซื้อกางเกงยีนส์สักตัวหนึ่ง แต่กางเกงยีนส์มีขายมากมายหลายตรา ผู้ซื้อที่มีภาพลักษณ์ที่ดีต่อตราสินค้าตราใดก็มักมีแนวโน้มที่จะซื้อตรา นั้น ๆ ทั้งที่กางเกงยีนส์ตราอื่นอาจมีคุณภาพดีกว่าตราที่เลือกซื้อก็ได้

พงษ์เทพ วรกิจโกภาท (2537, หน้า 124-125) จำแนกภาพลักษณ์ไว้ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ซ้อน (Multiple image) เป็นภาพลักษณ์ที่ตั้งมาจากสมมติฐานว่าบุคคลในสังคมนั้นมาจาก ร้อยพ่อ พันแม่ มาจากแหล่งต่าง ๆ มีความรู้ ความเชื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและอื่น ๆ ที่ต่างกัน โดยเฉพาะมีความรู้และประสบการณ์ต่อองค์การต่างกัน ดังนั้น ความหวังว่าสมาชิกในสังคมจะมีภาพลักษณ์ขององค์การหนึ่งเหมือนกันจึงเป็นไปได้ ยิ่งไปกว่านั้นในตัวบุคคลหนึ่งก็อาจมีทั้งภาพลักษณ์ในทางบวก (ต่อเรื่องหนึ่ง) และภาพลักษณ์ในทางลบ (อีกเรื่องหนึ่ง) ได้เช่นกัน

2. ภาพลักษณ์ปัจจุบัน (Current image) เป็นภาพลักษณ์ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นภาพลักษณ์เชิงลบหรือบวกก็ได้ จะเป็นภาพลักษณ์ที่เกิดมาโดยธรรมชาติหรือโดยเจตนาก็ตาม หน้าที่ของผู้บริหารจะต้องหาภาพลักษณ์ปัจจุบันให้ได้ เมื่อพบภาพลักษณ์ที่ไม่ดีจะได้ปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น หรือพบภาพลักษณ์ที่ผิดเพี้ยนจากสิ่งที่ต้องการก็อาจนำไปพิจารณาตัดสินใจต่อไปได้

3. ภาพลักษณ์กระจกเงา (Mirror image) ก็เปรียบได้กับเวลาที่คนเราส่องกระจกเงา ก็จะเห็นภาพของตัวเองในกระจก ในภาพนั้นเขาอาจมองว่าสวย สง่างามหรือตรงกับลักษณะใดก็ได้ ตามความนึกคิดของเขา ในกรณีนี้ก็เช่นกันผู้บริหารอาจมองว่าองค์การได้ดำเนินการดีมาอยู่แล้ว ดังนั้น ภาพลักษณ์ขององค์การจึงน่าจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งความเป็นจริงจะเป็นเช่นไรก็เป็นอีกกรณีหนึ่ง ทั้งนี้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายอาจมีมุมมองที่แตกต่างจากผู้บริหารก็ได้

4. ภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนา (Wish image) เป็นภาพลักษณ์ที่ผู้บริหารและ/หรือพนักงานมีความต้องการจะให้องค์การของตนเป็นเช่นนั้น เช่น เป็นองค์การที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม เป็นองค์การที่มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นองค์การที่ให้ความยุติธรรมแก่พนักงาน เป็นต้น การกำหนดความปรารถนาเปรียบเสมือนการกำหนดเป้าประสงค์ของงานที่จะได้

5. ภาพลักษณ์สูงสุดที่ทำได้ (Optimum image) หมายถึง ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการตระหนักในความจริงและการมีความเข้าใจ การรับรู้ของผู้รับข่าวสาร อุปสรรคของการใช้สื่อมวลชนและสื่อที่เราควบคุมได้ และสภาพแวดล้อมที่ยากที่จะควบคุม และอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนาได้ ดังนั้น ภาพลักษณ์ชนิดนี้จึงเป็นภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องรู้จักประมาณคนและตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนไม่ทำให้การกำหนดภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนาเกินกว่าความเป็นจริง

6. ภาพลักษณ์ที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง (Correct and incorrect image) เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นไม่ตรงกับความเป็นจริง อาจเป็นเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ (ข่าวลือ อุบัติเหตุ ฯลฯ) หรือกระบวนการสื่อสาร หรือการรับรู้ของผู้รับสาร และเมื่อเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ถูกต้อง ก็จะเป็นต้องมีการแก้ไขภาพลักษณ์ให้ถูกต้องต่อไป ภาพลักษณ์ที่ถูกต้องนี้ คล้ายกับภาพลักษณ์ปัจจุบันซึ่งอาจแตกต่างจากภาพลักษณ์ที่ถูกต้องซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ไม่ถูกต้องในอดีต

7. ภาพลักษณ์สินค้า/ บริการ (Product/ Service image) สินค้าหรือบริการก็มีภาพลักษณ์ของตัวเอง เช่นเดียวกับองค์การ สินค้าหรือบริการบางอย่างอาจมีภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยดี (เช่น บุหรี่หรือสถานอาบอบนวด) แต่สินค้าหรือบริการบางอย่างกลับมีภาพลักษณ์ในทางตรงกันข้าม (เช่น ยาสีฟัน โรงพยาบาล) เมื่อสินค้า/ บริการที่องค์การมีไม่ว่าจะมีภาพลักษณ์เชิงลบหรือเชิงบวกหรือกลาง ๆ ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องปรุงแต่งให้มีภาพลักษณ์ที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับมากขึ้นจากสังคม นอกจากนี้ภาพลักษณ์ขององค์กร ภาพลักษณ์สินค้า ก็จะเป็นความเกี่ยวพันเป็นอย่างมาก

8. ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand image) เป็นภาพลักษณ์ที่มีลักษณะคล้ายกับภาพลักษณ์สินค้าเพียงแต่เป็น “ตราสินค้า” หรือ “Logo” “สัญลักษณ์” เช่น “ตรางู” “ดอกบัว” เป็นต้น

9. ภาพลักษณ์องค์การ (Corporate image) เป็นภาพลักษณ์ขององค์การใดองค์การหนึ่ง โดยเน้นภาพรวมทั้งหมดขององค์การ โดยรวมถึงสินค้า ตราสินค้า ระบบการบริหารบริษัท ความมั่นคง การมีบุคลากรที่มีคุณภาพความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ

10. ภาพลักษณ์สถาบัน (Institutional image) ซึ่งคล้ายกับภาพลักษณ์องค์การข้างต้น เพียงแต่มุ่งมองเฉพาะตัวบริษัท หรือตัวสถาบัน ความรับผิดชอบของสถาบันที่มีต่อสังคมความเป็นสถาบันที่มั่นคงเจริญก้าวหน้า แต่ทั้งนี้จะไม่มุ่งมองในเชิงธุรกิจการค้า หรือการตลาด หรือตราสินค้า แต่จะมุ่งมองบทบาทหรือพฤติกรรมของสถาบันอย่างเดียว

รัตนา ปัญญาดี (2541, หน้า 26-27) ได้กล่าวถึง ประเภทของภาพลักษณ์ในมุมมองของการตลาด ไว้ว่ามี 4 ประการ คือ

1. ภาพลักษณ์ของบริษัท ได้แก่ ปรัชญาในการบริหาร ผู้บริหาร ภาระหน้าที่ที่มีต่อสังคม กิจกรรมทางสังคมที่กำลังดำเนินอยู่ ความก้าวหน้า ความสำเร็จ ซึ่งสิ่งเหล่านี้การรับรู้ของผู้บริโภค จะแตกต่างกันออกไปแต่ละบริษัท เพราะแต่ละบริษัทจะมีลักษณะเฉพาะตัวต่างกันไป

2. ภาพลักษณ์ของสินค้า ได้แก่ ประวัติสินค้า เบื้องหลังการพัฒนาสินค้า ผู้ค้นคิด ยอดขายปัจจุบัน การเจริญเติบโตของส่วนครองตลาด การขายในต่างประเทศ รางวัลที่ได้รับจากการประกวด การแข่งขันวิธีการผลิตสินค้าที่พิเศษกว่าคนอื่น บทบาทของสินค้าในสังคมที่มีต่อผู้บริโภค การลดการนำเข้า ซึ่งเป็นภูมิหลัง ที่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในงานสร้างคุณค่าเพิ่มเติมให้กับสินค้าทั้งสิ้น

3. ภาพลักษณ์ของพนักงาน ได้แก่ ความรู้ของพนักงาน ความสามารถของพนักงาน บุคลิกของพนักงาน การทำงานของพนักงาน มนุษยสัมพันธ์ของพนักงาน สัญญาบริการของพนักงานวิธีดำเนินชีวิตในสังคมของพนักงาน เครื่องแบบพนักงาน วิธีการพูดของพนักงาน บุคลิกภาพ และรสนิยมของพนักงาน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้บริโภคชื่นชมสินค้า ดังนั้น หากจะทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากคนอื่นแล้ว เราต้องหันมาสนใจการสร้างภาพลักษณ์ของพนักงานด้วย

4. ภาพลักษณ์อุปกรณ์การขาย ได้แก่ การโฆษณา ข่าวประชาสัมพันธ์ กิจกรรมพิเศษ ลักษณะของตัวอาคารที่ทำการ อุปกรณ์เครื่องใช้ในสำนักงาน บรรยากาศในสำนักงาน ผู้ใช้สินค้า แผ่นพับ ใบปลิว ที่เราจัดส่งให้ลูกค้า แคตาล็อก ที่เราทำขึ้นสนับสนุน การขาย การจัดแสดงสินค้า บุคคลที่เราจ้างมาในงานการจัดกิจกรรมพิเศษของเราไม่ว่าจะเป็นคนตรี นักร้อง พิธีกร ดารารับเชิญ ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้คนมองสินค้าไปในทางหนึ่งทางใดได้

ภาพลักษณ์ของบุคคล

ภาพลักษณ์ที่บุคคล หรือประชาชนมีต่อองค์กรจะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้ย่อมก่อตัวขึ้นเป็นความประทับใจ ซึ่งอาจเป็นความประทับใจที่ดี หรือไม่ดีก็ได้ แล้วพฤติกรรม หรือการกระทำ และนอกจากจะเป็นเรื่องของพฤติกรรม หรือการกระทำแล้วยังต้องอาศัยการให้ข่าวสารความรู้ และประสบการณ์อย่างเพียงพอ เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ คือ สามารถเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ดีเป็นไม่ดีหรือเปลี่ยนจากไม่ดีเป็นดี เพราะภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้

ภาพลักษณ์ คือ ภาพที่เกิดขึ้นในใจอันเนื่องมาจากการประทับใจ และเกิดความทรงจำ ทั้งบวกและลบในตัวสาร โดยได้มีการสะสม และพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามประสบการณ์ที่พบเห็น หรือไปมีส่วนร่วม โดยภาพลักษณ์นี้สามารถเกิดได้ 2 วิธี (พงษ์เทพ วรกิจ โภคาทร, 2537, หน้า 96)

1. เกิดขึ้นโดยธรรมชาติปราศจากการปรุงแต่ง ดังนั้น ภาพขององค์กรหนึ่งจะเป็นเช่นไรก็ได้ตามที่บุคคลนั้นไปพบเห็นมา ซึ่งอาจเป็นภาพลักษณ์ที่ดี หรือเลวก็ได้แล้วแต่ประสบการณ์

2. เกิดจากการปรุงแต่ง โดยที่มีความพยายามที่จะให้องค์กรมีพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี หรือถ้าเกิดเหตุการณ์อะไรไม่ดี ก็จะมีการสร้างเหตุการณ์บางอย่างมาลบล้างหรือเป็นการแก้ไขข้อเท็จจริง ปรุงแต่งให้มีภาพลักษณ์ในทิศทางที่พึงประสงค์

แต่ไม่ว่าภาพลักษณ์จะเกิดขึ้นเอง โดยธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการปรุงแต่งก็ตาม ภาพลักษณ์ขององค์กรแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนที่เป็นกิจกรรม คือ ส่วนที่ไม่มีชีวิตจิตใจขององค์กร ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับบุคคล ยกตัวอย่างเช่น ภาพลักษณ์ในลักษณะของความมั่นคงของกิจการ บริวาร และเทคโนโลยีสมัยใหม่ อันแสดงถึงความก้าวหน้าทันสมัยขององค์กร ในขณะที่ระบบการจัดการ เป็นต้นว่า การวางแผนงาน การตั้งเป้าหมาย และการประเมินผล ล้วนเป็นงานที่เสริมให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดียิ่งขึ้น

2. ส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล หมายถึง ส่วนที่ทำให้องค์กรมีชีวิตจิตใจนั่นเอง ถ้าจะเปรียบกับคน ส่วนที่หนึ่งก็เปรียบเสมือนกับร่างกาย ซึ่งประกอบด้วยอวัยวะ 32 ประการ ส่วนที่สองคือส่วนที่เป็นจิตใจ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสั่งการให้ส่วนที่หนึ่งคือร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมาส่วนที่เป็นกิจกรรม เป็นส่วนที่อาจมีภาพลักษณ์เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรืออาจปรุงแต่งให้ชัดเจนขึ้นได้ง่าย ขึ้นอยู่กับการบงการของส่วนที่สอง คือ คน ซึ่งเป็นผู้ปรุงแต่งหรือผู้กำกับน้ำหนักของความสำเร็จที่จะทำให้ภาพลักษณ์ออกมาเป็นอย่างไร จึงขึ้นอยู่กับส่วนที่เป็นตัวบุคคล เพราะนอกจากคนจะเป็นตัวกำหนดบทบาทในส่วนที่เป็นกิจกรรมให้แสดงภาพลักษณ์ออกมาได้แล้ว ข้อเท็จจริงประการหนึ่งก็คือ บุคลิกของผู้บริหารระดับสูงจะถูกมองว่าเป็นบุคลิก หรือภาพลักษณ์ขององค์กรอีกด้วย โดยเฉพาะสำหรับองค์กรขนาดใหญ่

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์

มีผู้ให้ความหมายการสะท้อนภาพลักษณ์ ดังต่อไปนี้

นัทธนัย ประสานนาม (2553) กล่าวถึง ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงร้ายในพระอภัยมณีของสุนทรภู่ไว้ว่า

หากจะมีผู้ดำนิว่าพระอภัยมณีใจคอโหดร้ายถึงขนาดสังหารภรรยาได้ลงคอ การที่พระอภัยมณีคร่ำครวญรำพันและโศกเศร้าจนหมดสติไปเป็นเสมือนการชดเชยให้แก่ความตายของนางยักษ์ ทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้ชายว่ากระทำสิ่งโหดร้าย เพราะความจำเป็นซึ่งเท่ากับเป็นการตอกย้ำว่านางผีเสื้อไม่มีความรู้ตัวรู้ตัวต่างกับ

พระอภัยมณีอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้พระอภัยมณีจะมีภาพลักษณ์ของพระเอกศิลปิน แต่ก็ยังถูกมอบหมายบทบาทที่แสดงความมีเหตุผลได้มากกว่านางยักษ์ณีที่ทำตามอำเภอใจของตนเองฝ่ายเดียวและอาจเป็นไปได้ว่า นางผีเสื้อสมุทรเป็นภาพจำลองความเจ้าอารมณ์

ของเพศหญิงที่หากมีมากเกินไปจนควบคุมไม่ได้ก็อาจสร้างผลเสียให้แก่ตนเอง โดยเฉพาะ การก่อความไม่สงบสุขในครัวเรือน

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง (2533, หน้า 18) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ของผู้นำที่ปรากฏในรามเกียรติ์ ผลการศึกษาพบว่า บทละครเรื่องรามเกียรติ์แต่ละตอนว่า เป็นเสมือนกระบอกเสียงที่จะสื่อสารความคิดต่าง ๆ ที่กวีพิจารณาเห็นว่ามีมีความสำคัญต่อความสุขของประชาชนและต่อความมั่นคงต่อชาติไทยในเวลานั้น รวมทั้งบทละครเรื่องรามเกียรติ์ยังสะท้อนภาพลักษณ์ของผู้ปกครองและผู้เป็นใหญ่ในบทบาทของตัวละครต่าง ๆ

สายพิน แก้วงามประเสริฐ (2537, หน้า 80) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ท้าวสุรนารี ในประวัติศาสตร์ไทย ได้กล่าวถึง ภาพลักษณ์ในความหมายของตัวแทน หรือสิ่งที่รัฐใช้เป็นสื่อที่รับใช้อุดมการณ์ของรัฐชาติ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ให้ภาพลักษณ์ของท้าวสุรนารี คือ ความยิ่งใหญ่ของท้องถิ่นที่มีความผูกติดของรัฐส่วนกลาง แสดงให้เห็นความจงรักภักดีของท้าวสุรนารีและเมืองโคราชที่มีต่อกรุงเทพฯ ภาพลักษณ์ของท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีของชาติ

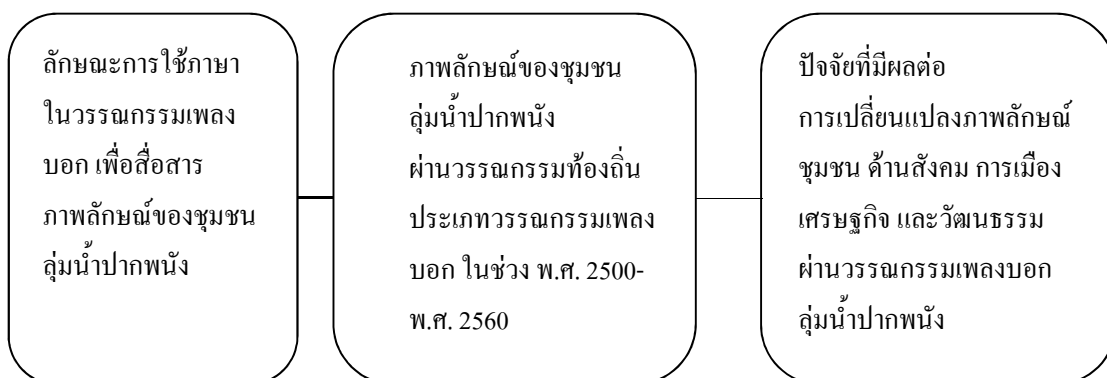
มรกต เจวจินดา (2537, หน้า 32) ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ของปรีดี พนมยงค์กับการเมืองไทย พ.ศ. 2475-2526 อธิบายความหมายของภาพลักษณ์ ในลักษณะของการให้คุณค่าและความหมายต่อสิ่งใด ๆ ที่สัมพันธ์กับบริบท สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งภาพลักษณ์จะดีหรือร้ายนั้นขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้สร้างและสร้างเพื่อรองรับความชอบธรรมอะไร วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ของปรีดี พนมยงค์ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม การเมือง และกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองที่มีส่วนผลักดันต่อการให้คุณค่าและความหมายของปรีดี พนมยงค์ ที่มีทั้งด้านดีและลบแตกต่างกัน

นิตยา ศรีพูล (2556) ได้ศึกษา เรื่อง ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา ตามทัศนคติของประชาชน โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อ 1. ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาตามทัศนคติของประชาชน 2. เพื่อศึกษาการรับรู้ ข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาตามทัศนคติของประชาชน 3. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อ มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาตามทัศนคติของประชาชน และ 4. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาตามทัศนคติของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบโควตาตามอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. ประชาชนในจังหวัดสงขลา มีพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ประเภท อินเทอร์เน็ต

มากที่สุด โดยเปิดรับข่าวสาร 3-4 วันต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับ การกิจ บทบาท และหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา มีทัศนคติต่อมหาวิทยาลัย ใน จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม และทุกด้าน อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยทัศนคติด้านความมีชื่อเสียงมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหาร นอกจากนี้พบว่า ทัศนคติต่อ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ตามลำดับ และ มีทัศนคติต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับดี โดยภาพลักษณ์ด้านการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ด้าน คุณภาพนักศึกษาและบัณฑิต และด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ตามล าดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มหาวิทยาลัย ทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และมหาวิทยาลัย หาดใหญ่ ตามลำดับ 2. ข้อค้นพบในการวิจัย คือ ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลศรี วิชัย และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก มหาวิทยาลัย สงขลา นครินทร์เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมั่นคง และน่าเชื่อถือ มีอาคารสถานที่ เรียนที่ส่งเสริมบรรยากาศ ทางวิชาการ มีคณะและสาขาที่หลากหลายให้เลือกมากกว่ามหาวิทยาลัย อื่น ๆ นอกจากนี้ภายใน 38 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังมีโรงพยาบาลที่มีชื่อเสียงด้าน การรักษาพยาบาลสำหรับให้บริการ ประชาชนทั่วไป ซึ่งกลายเป็น โลโก้ของมหาวิทยาลัยที่ ทำให้คนจดจำได้ง่าย มากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ ที่ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในประเทศไทยมาช้านานรวมทั้งยังสะท้อนภาพลักษณ์ของ ผู้ปกครอง การเมือง ความคิด ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม จริยธรรม และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในทุกด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ” ผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500-พ.ศ. 2560 ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวสะท้อนสังคม ซึ่งให้ความสำคัญกับมิติทางกาลเวลา พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาวิจัยตามแนวทางดังกล่าวผู้วิจัยจะเสนอแนวทางการทำวิจัย ดังนี้

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน

การศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยจะใช้วิธีการการศึกษาตามแนวทางการศึกษาของประวัติศาสตร์ชุมชน ที่จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ที่มีลักษณะการบูรณาการให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา ทั้งในมิติทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และให้ความสนใจกับเรื่องราวของผู้คนในชุมชน

พื้นที่ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 เป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area study) ในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่รวม 13 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งพื้นที่บางส่วนของจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา รวมพื้นที่ประมาณ 1.9 ล้านไร่ และเป็นพื้นที่มากกว่า 500,000 ไร่

ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 จะเลือกศึกษาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ครอบคลุมจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา ความเหมาะสมของที่ตั้งชุมชนในพื้นที่ที่ติดลุ่มน้ำปากพนัง เหมาะแก่การประกอบการประมงและการทำเกษตรกรรมซึ่งได้แก่การทำนาทำสวน พื้นที่ในชุมชนผู้วิจัยสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนด้วยกันตามลักษณะการใช้พื้นที่ของชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากการใช้พื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังสามารถจำแนกได้เป็น พื้นที่ตอนบน ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำสวน ทำนาและการทำประมงตามแม่น้ำลำคลอง และในพื้นที่ตอนล่างพื้นที่ส่วนใหญ่ติดชายฝั่งทะเล ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก

เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 จะเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยศึกษาค้นคว้าเอกสารสิ่งพิมพ์ การสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ จนสามารถนำไปสู่การตีความข้อมูลเพื่อเข้าใจความหมาย อยู่เบื้องหลัง และการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งกระบวนการ โดยใช้วิธีการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) มุ่งรวบรวมข้อมูลในประเด็นนอกเหนือจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งจะใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งจะใช้อีกสารชั้นต้นและชั้นรอง ดังนี้

1.1 เอกสารชั้นต้น (Primary document) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น เอกสารโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก เกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่เกี่ยวกับพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเช่น ในปี พ.ศ. 2505 เกิดพายุไต้ฝุ่นแฮเรียต และ ในปี พ.ศ. 2530 เกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์ พัดถล่มพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เหล่านี้เป็นต้น

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary document) เอกสารชั้นรองเป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วระดับหนึ่งและเพื่อช่วยให้วิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารชั้นรองเหล่านี้ที่สำคัญ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ตำราวิชาการ บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำปากพนัง โครงการต่าง ๆ ที่พัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของคนลุ่มน้ำปากพนัง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เนื่องจากการวิจัยเรื่อง วรรณกรรมเพลงบอก: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 นอกจากผู้วิจัยจะรวบรวมเอกสารเพื่อนำมาใช้ประกอบการทำวิจัยแล้วนั้นการศึกษาระดับประวัติศาสตร์ชุมชน

ยังจะต้องดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นหลักด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาจะมีวิธีการสัมภาษณ์หลายรูปแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์จากคำบอกเล่า (Oral history) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ หรือ ไม่มีโครงสร้าง (Informal or unstructured interview) คือ มีเพียงคำถามวิจัยเป็นแนวสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้มีการบันทึกไว้เป็นเอกสาร

2.1.1 กลุ่มบุคคลภายในชุมชน และกลุ่มผู้ชมนอกชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และผู้อาวุโสในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ผู้ดำเนินธุรกิจในภาคเอกชน ผู้สูงอายุในชุมชน

2.1.2 บุคคลที่มีส่วนในการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับในภาครัฐ ผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เป็นต้น

2.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ใช้วิธีการพูดคุยกับชาวชุมชนโดยทั่วไป โดยเน้นไปที่พ่อเพลงบอกและลูกคู่เพลงบอกทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อสอบถามเกี่ยวกับหลักการและวิธีการเล่นเล่นเพลงบอกแบบไม่เจาะลึกเป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์บอกเล่าเรื่องราวอย่างเป็นอิสระ ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงบอกและชุมชน

2.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เพื่อแสวงหาข้อมูล ในระดับลึก ในความรู้ลึกนึกคิด ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักและรู้เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงบอกในชุมชนแต่ละด้าน (key-informant) ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลระดับลึกในรายละเอียด ดังนี้ 1. ผู้นำของหน่วยงานภาครัฐ 2. ผู้นำของภาคเอกชน 3. ผู้นำชุมชนในอดีต 4. ศิลปินเจ้าของเพลงบอก 5. ลูกคู่ในการเล่นเพลงบอก

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการหาข้อมูลที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรผสมผสานกันไปตามความเหมาะสม การรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการวิจัยที่ทำการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงบอก เอกสาร หนังสือที่เกี่ยวกับเพลงบอก บทความ วารสาร และวิทยานิพนธ์ เทปบันทึก และวีซีดี โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวม มีดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลุ่มน้ำปากพนัง ภาพลักษณ์ชาวลุ่มน้ำปากพนังจากอดีตถึงปัจจุบัน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านคติชนวิทยา ได้อาศัยแนวทางการศึกษาในเชิงคุณภาพที่สามารถยืดหยุ่นแตกต่างกันตามสถานการณ์ และสามารถนำมาใช้สรุปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลการเสวนา

กลุ่มเฉพาะ (Focus-group discussion)

2. การสังเกตการณ์ (Observation) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการลงสู่การศึกษาพื้นที่ในฐานะคนในลักษณะการสังเกตการณ์นั้นสามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบด้วยกันกล่าวคือ 1. ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง 2. ทำให้ทราบถึงภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 3. ให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม ลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมเหล่านี้ เป็นต้น

ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวในข้างต้น ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์นั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) เพื่อนำมาวิเคราะห์และเขียนรายงานการวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกว่าข้อมูลจะถึงจุดอิ่มตัวของข้อมูล (Data saturation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยมาจัดทำให้เป็นระบบ และหาความสัมพันธ์รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นมีความหมาย 2 ประการด้วยกันคือ ประการแรกเพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ และประการที่สอง เป็นการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะปัจจัยเพื่ออธิบายสาเหตุความสัมพันธ์ รวมทั้งการอธิบายการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ชยันต์ วรรณะภูติ, 2541, หน้า 93)

การศึกษาวิจัยเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะลำดับการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

หลักการวิเคราะห์ชุมชนตามแนวทางประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัย จะแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นส่วนย่อย ๆ เป็นการจำแนกแยกแยะพิจารณา ถึงองค์ประกอบในส่วนต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจะคำนึงถึงการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง โดยโดยมองมิติทางด้านเวลา โดยการมองการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์จากอดีต

มาถึงปัจจุบัน และอนาคต วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในช่วงระยะเวลาดังกล่าว และผู้วิจัยจะพิจารณาไตร่ตรองความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยและอธิบายความสัมพันธ์ให้ออกมาเป็นรูปธรรมแบบองค์รวม โดยทั้งนี้การวิเคราะห์ชุมชนจะเป็นการศึกษาค้นหาเหตุหรือตัวกำหนดให้เกิดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน

ผู้วิจัยศึกษา วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ภายใต้บริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง โดยเป็นการอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อันเป็นบริบทของการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เพื่อทำการจำแนกและลำดับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงภายใต้มิติของเวลา ซึ่งเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical approach) ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า ในแต่ละช่วงเวลานั้นปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านพื้นที่ สังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม มีภาพลักษณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ ข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการตีความปรากฏการณ์ โดยมีรูปแบบการวิเคราะห์ที่จะใช้เพื่อช่วยตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อแบ่งช่วงเวลา (Periodization) การวิเคราะห์มุ่งสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยจัดเป็นช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยอาศัยเกณฑ์ทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม
2. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยอาศัยการวิเคราะห์แนวประวัติศาสตร์หรือพัฒนาการคือ การเชื่อมความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลจากความต่อเนื่องของอดีตมาสู่ปัจจุบัน
3. การวิเคราะห์แนวโน้มการคาดการณ์ในอนาคต จะอาศัยผลที่ได้จากการศึกษาพัฒนาการ ที่หาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชน นำมาวิเคราะห์ประเมินแนวโน้มของชุมชนในอนาคตได้

การวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์การวิเคราะห์เพื่อแบ่งช่วงเวลา การวิเคราะห์มุ่งสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยจัดเป็นช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยอาศัยเกณฑ์ทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมือง

เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมโดยอาศัยการวิเคราะห์แนวประวัติศาสตร์หรือพัฒนาการ คือ การเชื่อม
ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลจากความต่อเนื่องของอดีตมาสู่ปัจจุบันและมีแนวโน้มต่อ
การคาดการณ์ในอนาคต

บทที่ 2

ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ชุมชน ในวรรณกรรมเพลงบอก ลุ่มน้ำปากพนัง

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลง
ภาพลักษณ์ชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร
ภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทวรรณกรรมเพลงบอก
ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นหลักในการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ดังนี้ 1. ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร
ภาพลักษณ์ในวรรณกรรมเพลงบอก ลุ่มน้ำปากพนัง 2. การใช้ภาษาเพื่อแนะนำเสนอภาพลักษณ์
ของคนลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ในวรรณกรรมเพลงบอก ลุ่มน้ำปากพนัง

จากการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน
ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยพบว่า การใช้คำที่สื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง
ผ่านวรรณกรรมเพลงบอก มีการใช้คำได้ 12 ชนิด ได้แก่ การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำและกลุ่มคำ
เรียกแทนบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำยกย่องเทิดทูน การใช้คำเชิงเสียด
สีประชดประชัน การใช้คำสื่ออารมณ์มุ่งมันเด็ดเดี่ยว การใช้คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน การใช้คำ
และกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำซ้อน การใช้คำที่มีความหมายลึกซึ้ง การใช้คำซ้ำ การใช้คำที่มี
ความหมายตรงข้าม และการใช้ปฏิเสธ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้คำภาษาถิ่น

ประเทศไทยในแต่ละภูมิภาคจะมีภาษาถิ่นที่ใช้ในแต่ละท้องถิ่น ที่ใช้ในการสื่อสารเป็น
การเฉพาะเรียกว่า ภาษาไทยถิ่น หรือภาษาท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น ซึ่งแบ่งกว้าง ๆ เป็น 4 ถิ่น คือ
ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นใต้ นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า
ภาษาเหนือ ภาษาอีสาน ภาษากลาง และภาษาใต้ ภาษาไทยถิ่นใช้ในการพูดมากกว่าการเขียนแต่ละ
ภาษาอาจแตกต่างกัน การใช้คำภาษาถิ่น ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นของคนลุ่มน้ำปากพนัง
การใช้คำที่ภาษาถิ่นใต้ ได้แสดงถึงตัวตนของคนภาคใต้ ที่มีภาษาถิ่นใต้ที่เป็นเอกลักษณ์และเป็น
การสื่อให้เห็นถึงภูมิปัญญาทางภาษาในการสร้างสรรค์และถ่ายทอดในรูปแบบของวรรณกรรมเพลงบอก
แสดงให้เห็นถึงความมีชั้นเชิงทางภาษาของกวี แสดงความมีไหวพริบดีในการสร้างสรรค์
และโต้ตอบ บอกกล่าวไปมาระหว่างกัน

อาหารการกินในถิ่นนี้
มันกุ้ง ปลาเค็ม น้ำส้มจาก

ของหรอยก็มีอยู่มาก
คงถูกปากเป็นหนักหนา
(สนใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

จากบทกลอนวรรณกรรมเพลงบอก กล่าวถึงการกินอาหารเป็นรูปแบบหนึ่ง
ของความสัมพันธ์ทางสังคมและชุมชน รูปแบบการกินย่อมปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม
การเมือง เศรษฐกิจ และอาหารที่หาได้ก็คืออาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่นของภาคใต้ มีของรสชาติอร่อย
มีการใช้ภาษาคำว่า หรอย หมายถึง อาหารการกินของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีรสชาติอร่อย เพื่อ
สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์มีของกินมากมายให้
เลือกกิน เช่น มันกุ้ง ปลาเค็ม น้ำส้มจาก เพราะมีแหล่งอาหารธรรมชาติที่คนในท้องถิ่นสามารถหา
มารับประทานได้ตลอดทั้งปีถ้ามีความขยันก็สามารถไปหามาเลี้ยงครอบครัวได้โดยไม่ต้องซื้อ

เพราะ โลกเรานี้รุ่งเรือง	เหมือนไม่ใช่เมืองคอน
ได้ยืมกลอนเพลงฉานนั่งฟังกลาง	เธอช่างสว่างน้ำจิตแสวง
เปรียบเหมือนมดหนอยเข้ามาต่อยหน้า	จะแตกจะพังสักเพียงไรร
นิคินิดหนอยหนอยฉานไม่น้อยใจ	ช่างหมั่นทำไม่มี
ในแวนแคว้นแดนปากนัง	ชื่อเสียงโด่งดังเหลือหลาย
เพลงบอกรุ่งคลองควาย	ท่านได้ปราศรัย
ฝิปากท่านแหลมคม	เกลากลอนได้สนใจ
ใครต่อใครยกนายรุ่ง	ชื่อพวกพุ่งขึ้นครัน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 85)

มีการใช้คำภาษาถิ่นได้สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าคนชุมชนลุ่มน้ำ
ปากพนังมีความภาคภูมิใจในภาษาท้องถิ่น และนำเอาภูมิปัญญาทางภาษาถิ่นมาสร้างสรรค์เป็น
วรรณกรรมเพลงบอกที่ใช้เพื่อบอกกล่าว ให้คติข้อคิดเตือนใจ รวมทั้งกล่าวสดุดี ได้แก่คำ เมืองคอน
(จังหวัดนครศรีธรรมราช) ฉาน (คำเรียกชื่อตัวคิด ฉัน) ฉานคอยอยู่ (ฉันรออยู่) มดหนอย
(มดตะนอย) ไรร(อะไร) ช่างหมั่น (ช่างปะไร) แคนปากนัง (พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง) พุ่งขึ้นครัน
(ไปได้แรงมาก) การใช้คำภาษาถิ่นเป็นการบอกตัวตนของวรรณกรรมท้องถิ่นของท้องถิ่นนั้น ๆ
และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่น และเป็นการเพิ่มความชัดเจน
ของเนื้อหาทำให้มีความไพเราะทางวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงบอกเพิ่มขึ้นด้วย

ไอ้หน้ากะว่าลูกตากะไว้ง
ถ้าหิ้วแลพุงเหลือประกอบ
ชาวสงขลาเขามาขันแซ่
รูปท่านเหมือนดอกกุหลาบ

จุมุกกะโด่งหน้าผากกะคั่ง
คล้ายกับสอบสาร
ต่างคนต่างมาแลเพลงบอกปาน
ที่เขาถ่ายในภาพยนตร์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 47)

มีการใช้คำภาษาถิ่นใต้ ได้แก่ คำว่า สอบสาร หมายถึง กระสอบที่ใส่ข้าวสาร แต่ภาษาถิ่นใต้จะพูดตัดคำเป็นสอบสาร แลพุง หมายถึง มองดูหน้าท้อง มีการใช้คำที่ภาษาถิ่นใต้ เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าเป็นคนช่างสังเกตลักษณะสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตนเองแล้ว นำสิ่งเหล่านั้นมาเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะเด่นเพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและลักษณะรูปร่างที่สื่อความคิดต่อสิ่งต่าง ๆ และทำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ฮานั่งหยบหยบหมั้นลักขบถูแล้ว
คันวักกับเพลงบอกเนตร
ไอ้เอนมันไม่มีไหร
เป็นเพลงบอกจนน้ำใจ

ช่างสบช่างแคล้วมาเอาเหตุ
หมั้นปรตตั้งร้อยหน
เอาตาบอดกับใหญ่ขึ้นมานิพนธ์
หรือมิงไม่ใหญ่ขึ้นกัน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 47)

มีการใช้คำภาษาถิ่นใต้ ได้แก่ คำว่า หยบหยบหมั้นลักขบถูแล้ว (ทำเหมือนไม่มีอะไรแต่คอยโจมตีอยู่ข้างหลังตลอดเวลา) การใช้ภาษาที่สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่ามีคนบางประเภทการกระทำของเขาบางที่รู้หน้าแต่เราไม่รู้ว่าเขาคิดอะไรอยู่และเขาพร้อมจะทำร้ายเราได้ตลอดเวลาเป็นการเตือนสติให้ระวังตัว ไม่มีไหร(ไม่มีอะไร) คัน (ถ้าหรือ) หรือ (ทำไม) มีการใช้คำภาษาถิ่นใต้ เพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและความหมายของคำ ทำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศิลปะการใช้ภาษา อันก่อให้เกิดความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังเข้าใจภาษาที่เสนอได้อย่างมีอรรถรส การใช้คำแสดงภาพ เพื่อช่วยให้ผู้ฟังได้เข้าถึงเนื้อเรื่องที่ต้องการบอกกล่าว วึ่งเมื่อได้ฟังสามารถมองเห็นภาพหรือรูปร่างของสิ่งนั้นอย่างรวดเร็วและชัดเจน การใช้คำต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งแสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากถิ่นอื่น ๆ ยังทำให้ผู้ฟังเพลงบอกเข้าใจเนื้อความได้ดี ทั้งนี้ เพราะภาษาที่ใช้ในการว่าเพลงบอกเป็นภาษาที่ท้องถิ่นใช้ในชีวิตประจำวัน

2. การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล เป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงความมีวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนออกมาจากคำสรรพนามมีหลายประการ เช่น การแสดงความมีสัมมาคารวะ การรู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ ความอ่อนน้อมถ่อมตนและยกย่องให้เกียรติผู้อื่น การให้ความสำคัญกับชายหญิงมี

ความเท่าเทียมกัน ความผูกพันระหว่างครอบครัวและเครือญาติ การกลมกลืนปรับเปลี่ยนตาม
สถานการณ์ทั้งในด้านอารมณ์ สังคม และสถานการณ์ความเป็นไปของโลก

ไหว้ครูพานบอดยอดตั้ง	เป็นยอดทั้งหนังและเพลงบอก
ท่านปล้ำฝึกหัดคัดลอก	ให้ผมเพลงบอกเขียน
มีเพลงบอกรุ่งเรืองงาม	หลายชื่อนามท่านผู้นำ
เช่นนายจำ ขุนประดิษฐ์	ชวนกันเริ่มคิดกลอน
นายควายนาสาร ท่านพานรักษ์	เข้ามาสมัครเล่น
อีกนานช่วยเสมาชัย	ปากกล้าดังไกรสร
นายสุขปราชญ์ฉลาดล้ำ	กล่าวถ้อยคำอันงามงอน
มารุ่นอ่อนขุนชำนาญฯ	รู้จักวิจารณ์ดี
ได้จดจำคำคนเก่า	ที่มีลาดเลาถือเคื่อง
รู้รุ่งเรืองเรียงประดิษฐ์	ไม่ใช่เป็นศิษย์ศรี (ศรีปราชญ์)
แต่บทกลอนสิ้นทั้งหลาย	มาหยุดได้ทำวัดโพธิ์
เจ้าคุณม่วงผู้ใหญ่โต	เยี่ยมโอวีไลศรี
ถัดนั้นมามีนายรอด	เพลงบอกขอดเยี่ยมเอก
เกิดที่บ้านบางตำสาก	กลั่นกลอนเอกขยัน
นายเรื่องลวงลับแล้ว	หมควิวแหวแปดบท
จึงตั้งกฎแรกเริ่ม	ของดั้งเดิมเสียใหม่
ในแวนแคว้นแดนปากนัง	ชื่อเสียงโด่งดังเหลือหลาย
เพลงบอกรุ่งคล่องควาย	ท่านได้ปราศรัย
มีฉายาว่ารอดหลอ	จะเล่าแต่ข้อสำคัญ
ต่อแต่นั้นชื่อโด่งดัง	สุดที่เขาฟังไกร
ชื่อนายปานชีช้าง	ฝีปากช่างวิเศษ
แต่หาไม่ดวงเนตร	ช่างวิเศษใหญ่
เป็นยอดหนังตะลุงที่ตาบอด	ทั้งเป็นยอดของเพลงบอก
บอดแต่ตานอกส่วนตาใน	ของท่านไสวสว่าง
ได้ประชันกับรอดหลอ	เล่าสืบสืบต่อกันไป
จนชีवालย์ของนายรอด	นายรุ่งถึงวอดควาย

ทีโนถันอินคีรี
กระผมคือนายเนตร

แหล่งกวีขื่อน้อมเกศ
มีเจตน์จำนงหมาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล ได้แก่ ไหว้ครูปานบอด ผมเพลงบอกเขียน นายจำ
ขุนประดิษฐ์ นายควายนาสาร ท่านพานรักษ์ นายสุขปราชญ์ ฉลาดล้ำ ขุนชำนาญฯศิษย์ศรี
(ศรีปราชญ์) เจ้าคุณม่วง เพลงบอกรุ่งคลองควาย นายรอด นายเรื่อง ปานชีข้าง นายเนตร ซึ่งบุคคล
เหล่านี้เป็นพ่อเพลงบอกที่มีความสามารถในการว่ากลอนเพลงบอกที่เป็นบรมครูเพลงบอกยุคแรก ๆ
ในภาคใต้ สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการกล่าวยกย่อง สรรเสริญ กล่าวถึงชีวิต
และผลงานศิลปินเพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพลงบอกปาน ชีข้าง ศิลปินเพลงบอก
ชั้นเยี่ยมแห่งบ้านดอนเขาพังไกร อำเภอหัวไทร ซึ่งพิการทางสายตาแต่มีพรสวรรค์ติดตัวมาแต่
กำเนิด คือ มีความจำเป็นเลิศและมีสติปัญญาไหวพริบดีเป็นศิลปินที่มีเชาวน์ ปัญญาปฏิภาณชั้นยอด
สามารถประชันเพลงบอกมีชื่อเสียงโด่งดังจนได้รับการยกย่องว่า ปานบอดยอดเพลงบอก บทเพลง
บอกของศิลปินเพลงบอกปานบอดที่จดจำสืบทอดกันมาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะบทเพลงบอก
ประชันกับเพลงบอกรอดหล่อ บ้านตำเสก เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ เป็นต้น เพลงบอกเนตร
ชลารัตน์ ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นแห่งชาติ เป็นศิลปินเพลงบอกที่มีชื่อเสียงโด่งดังผลงานแพร่หลายสู่
ชุมชนอย่างกว้างขวาง จนได้รับประกาศยกย่องท่านเป็นศิลปินพื้นบ้านดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2528
เพลงบอกเขียน เพ็ชรทอง ศิลปินเพลงบอกคนหนึ่งที่ได้รับว่าเป็นศิลปินชั้นแนวหน้าที่มีเชาวน์
ปัญญา ปฏิภาณไหวพริบดี มีความจำเป็นเลิศ และลีลากลอนพริ้งไพเราะทั้งถ้อยคำสัมผัสและ
ความหมาย ความโดดเด่นทางด้านกาพย์กลอนเพลงบอกส่งผลให้ท่านได้รับเกียรติอันสูงส่ง
ในวงการศิลปินเพลงบอกเป็นเพลงบอกอาชีพชั้นครูขวัญใจนักเลงเพลงบอกที่มีศิษยานุศิษย์เป็น
จำนวนมาก พ่อเพลงบอกทั้งหลายเหล่านี้เป็นศิลปินผู้มีความสามารถในด้านเพลงบอกได้รับ
ความนิยมในหมู่นักเลงเพลงบอกทั้งหลาย ด้วยผลงานมุขปาฐะที่มีจิตและวิญญาณแห่งความเป็น
ศิลปินประเภทคิดเอง ทำเอง ริเริ่มสร้างปฏิภาณไหวพริบในการว่ากลอนสดได้อย่างมีคุณภาพ

3. การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม เป็นการแบ่งกลุ่มเพื่อให้เห็นการแบ่งแยกได้
อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่มุ่งมั่นหนักแน่นและชัดเจนอาจจะมี การประชันประชันเสียดสี

เจ้าหน้าที่มีสะท้อน
ฆ่ากันตายเรื่อยเรื่อยไป

ส. ส. ประชาธิปไตย

พวงรัฐเขาปิดปากหมด

หนึ่งคำ “นาย” สองคำ “นาย”

นอนกินเงินเดือนรัฐให้

ไม่ทำอะไรเขา

สมัครเข้าไปช่วยเรา

ก็ไปก็อดตาย

ตำรวจคล้ายคล้ายเทวดา

แล้วจะมาพิทักษ์ราษฎร์
ชาติจะถึงกาลล่มจม
ไม่คมจริงไม่สุจริตชอบ

รักษชาติอย่างไรกัน
เพราะตำรวจมันคมจอบ
มุ่งกินกอบน่านัน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 98)

มีการใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่มได้แก่ เจ้าหน้าที่ ส.ส.ประชาธิปไตย พรรครัฐ
หนึ่งคำ “นาย” สองคำ “นาย” ตำรวจคล้ายคลึงเทวดา สื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพอง
ว่าประชาชนไม่สามารถเข้าถึงการบริการของเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะมีการแบ่งชนชั้นระหว่างเจ้านาย
และลูกน้องและประชาชนทั่วไปอย่างชัดเจน และประชาชนมองภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐในแง่ลบ
ชาติจะถึงกาลล่มจม เพราะตำรวจมันคมจอบ ไม่คมจริงไม่สุจริตชอบ การใช้ภาษาที่สื่อสาร
ภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพองว่า บางครั้งเจ้าหน้าที่ก็ปฏิบัติหน้าที่ในบางยุคสมัยไม่มี
ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่เท่าที่ควร นี่เป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศชาติมีความล่มจม

4. การใช้คำยกย่องเทิดทูน เป็นการ ใช้คำที่แสดงให้เห็นถึงความยกย่อง เทิดทูนและ
ความภาคภูมิใจที่เรามีพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และทำคุณประโยชน์ให้กับบ้านเมือง

ต่อนั้นวันทาพระมหากษัตริย์
ตั้งแต่กรุงสุโขทัย
ขอนอบน้อมวันทาพระราชินี
กระเดื่องเดชเลื่องลือสิน
พระเรื่องอำนาจและวาสนา
จนชาวไทยอยู่กันรอด

นับให้ถัดถัดกันไป
แดนดาววิไลศรี
พระเป็นผู้เป็นปิ่นประเทศ
เพียงพื้นแผ่นดินไหว
ตั้งแต่ราชาธิปไตย
ชีวิตตลอดมา

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

มีการใช้คำยกย่องเทิดทูน ได้แก่ ต่อนั้นวันทาพระมหากษัตริย์ ขอนอบน้อมวันทา
พระราชินี พระเป็นผู้เป็นปิ่นประเทศ พระเรื่องอำนาจและวาสนา ตั้งแต่ราชาธิปไตย จนชาวไทย
อยู่กันรอดชีวิตตลอดมา มีการใช้ภาษาที่สื่อสารภาพลักษณ์ของคนในชุมชนลุ่มน้ำปากพองว่า
มีความจงรักภักดี มีความยกย่องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ
และเสียสละต่อบ้านเมืองมาตลอดระยะเวลาซึ่งความร่มเย็นเป็นสุขแก่พสกนิกรทุกถ้วนทั่ว
เป็นการใช้คำที่แสดงให้เห็นถึงความยกย่องเทิดทูนและความภาคภูมิใจที่เรามีพระมหากษัตริย์
ที่มีความเสียสละเพื่อประชาชนชาวไทยที่ยิ่งใหญ่กว่ากษัตริย์ใด ๆ ในโลก

5. การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน เป็นคำที่นิยามความหมายไปในทางลบใช้
คำหนัก ๆ และเป็นการเปรียบเทียบในด้านลบ แสดงความไม่พอใจ หรือเพื่อต้องการประชดประชัน
เสียดสีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบุคคล สังคม การเมือง หรือสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

แต่ไม่ต้องการที่จะว่ากล่าวตรงๆ

กฎหมายเป็นกฎหมาย(ย)
 อายุคนสั้นเช่นผักปลา
 ระอาจิตวิตก
 ยุคใดใดฤมาเปรียบ
 มองวิควาแห่งอบรม
 วัดโตใหญ่รกวัตถุ
 เจ้าอาวาสแข่งสร้างโบสถ์
 จัดสรรวัดเป็นศูนย์การค้า
 กุฎิพระคังวิมาน
 เรื่องไรวิจิตรเลขา
 วันวันหนึ่งพระคุณเจ้า
 ยืนยืนนั่งให้เช่าพระ
 บ้างตั้งตนเป็นหมอดู
 รดน้ำมนต์คนชะตาขาด
 ใ้กู่เงินคิดดอกเบีย
 บ้างเพลิดเพลินทัศนاجر
 ไปเหนือใต้ตกออก
 ไปหากินต่างประเทศ
 ความวิบัติของสังคม
 สมญาพระคือ“ทากเหลือง”
 เมื่อพระไม่เป็นแบบอย่าง
 จะพักหาที่ยึดเหนี่ยว

นิจจาบ้านเมืองทุกวัน
 คิดแล้วระอาใจ
 ระอาอกชนเดี๋ยวนี้
 สมัยใดเทียบทัน
 แหล่งเพาะบ่มนิสัย
 คิดดูแล้วน่าขัน
 ไม่ทำประโยชน์เผยแผ่ธรรม
 นิจจาอนิจจัง
 งามตระการดังคูสิต
 สง่าอยู่มากหลัง
 เอาแต่มีวเมาสดังค์
 แจกฎีกาของเงิน
 คิดแล้วหดหู่อนาคต
 ประกาศกันไม่เงิน
 พระมีเมียก็มากเกิน
 บินว่อนกันไปมา
 ไปปอกลอกกันต่างถิ่น
 นำทุเรศหนักหนา
 ซึ่งเพาะบ่มกันนานมา
 เป็นเรื่องที่สมจริง
 ชนที่เขวคล้าทางคล้าท่า
 เปล่าเปลี่ยวไปทุกสิ่ง

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

มีการใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน ได้แก่ กฎหมายเป็นกฎหมาย(ย) บ้านเมืองทุกวัน อายุคนสั้น เช่น ผักปลา เพื่อสื่อสารภาพลักษณะของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า กฎหมายที่มีอยู่บางครั้ง ก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ เพราะมีการละเมิดกฎหมายทำให้กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ และเจ้าอาวาส แข่งสร้างโบสถ์ ไม่ทำประโยชน์เผยแผ่ธรรม สื่อให้เห็นว่าพระกับวัดควรเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของ ผู้คนแต่ในปัจจุบันวัด จัดสรรวัดเป็นศูนย์การค้า นิจจาอนิจจัง เอาแต่มีวเมาในทรัพย์สินเงินทอง บ้างตั้งตนเป็นหมอดู คิดแล้วหดหู่ใจ รดน้ำมนต์คนชะตาขาดประกาศกันไม่เงิน ใ้กู่เงินคิดดอกเบีย

พระมีเมื่อก่อนมากเกิน ความวิบัติของสังคม มีพวกมารศาสนาบวชเป็นพระสงฆ์เที่ยวหากินกับ
ผ้าเหลือง

6. การใช้คำสี่ออรณัมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว มีการใช้คำสี่ออรณัมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว ที่เน้นย้ำให้
เห็นออรณัมที่หนักแน่น จริงจัง ซึ่งแสดงให้เห็นความต้องการในการบอกเป็นตัวตนที่ทำอะไร
ทำจริงของคนภาคใต้

ช่วยกันสร้างสมวัฒนธรรม

ลูกขึ้นพร้อมกันสักที

อย่าหลงกลคนต่างชาติ

เป็นเสนียดเราเสียหาย

ประกอบกรรมที่ดีดี

ขับไล่ผีให้หาย

เอาอุบาทว์เข้ามาเบียด

ประโยชน์ไปได้เข้า

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

มีการใช้คำสี่ออรณัมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว มีการใช้ภาษาที่สื่อภาพลักษณ์ให้เห็นตัวตนของ
คนลุ่มน้ำปากพนังในด้านบวก ว่ามีความหนักแน่นจริงจัง สามารถสร้างพลังและออรณัมของ
กำลังใจที่จะใช้ชีวิตต่อไปอย่างมีความหวัง ใช้คำว่าให้ช่วยกันสร้างสมวัฒนธรรม ประกอบกรรม
ที่ดีลูกขึ้นพร้อมกันสักที ขับไล่สิ่งที่ไม่ดี ใช้คำว่า ผี ให้หมดไป ใช้คำหนัก ๆ เพื่อให้เห็นถึง
ความรู้สึกหนักแน่นจริงจัง เช่นคำว่า อุบาทว์ เสนียด ซึ่งเป็นคำที่สื่อความหมายในแง่ลบ ถ้อยคำ
เหล่านี้แสดงให้เห็นตัวตนและบุคลิกภาพ ด้านบวกของคนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในด้านการความ
มุ่งมั่นทำความดี และความเป็นนักสู้ของคนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเมื่อนำมาใช้ร่วมกันย่อมสร้าง
พลังและออรณัมและสร้างกำลังใจที่จะใช้ชีวิตต่อไปอย่างมีความหวัง

7. การใช้คำสี่ออรณัมสนุกสนาน

ส่วนนางรำแต่ละคนวิมลลักษณะ

ใครไม่ได้จับคู่รำกับหนูในคืนนี้

เนตรสวยผมสวยย้ายเยื้องย่อง

สาวเบอร์หนึ่งหน้าอองคค์ดวงจันทร์

เบอร์ที่สองเหมือนสาวน้อยในอิเหนา

เบอร์ที่สามงามอย่างนางสีดา

จนเกิดศึกทศกัณฐ์ด้วยตัณหา

เบอร์ที่สี่รูปหล่อต่อตาชาย

อันความสวยโฉมตรูเรารู้เรื่อง

เพราะความงามของจอมขวัญสุวรรณมาลี

น่ารักน่ารำในทำนอง

สักสิบปีก็ไม่หายนอนตายของ

แขนน้องอย่างงาเอราวัณ

สวยกว่าวันลาสาวชาวลังกา

โฉมเฉลาขอดุยพินจินตรา

พระรามบ้ำหลงเจ้าจนเท่าตาย

เพราะสีดา रूपแม่มีวยสลาย

พอเปรียบได้กับกานดานางมาลี

จนเจ้าเมืองผลึกสี่กเอาฤาษี

จึงบวชช้อยู่ไม่ได้ถึงหลายวัน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 159)

มีการใช้คำสี่อรรถสมุทธานาน ได้แก่ ใครไม่ได้จับคู่รำกับหนูในคืนนี้ สักสิบปีก็ไม่
 หายนอนตายของ เพราะนางรำแต่ละคนมีความสวยงามเหมือนนางละเวงวันลา และสวยเหมือน
 นางจินตหรา งามเหมือนนางสีดา ที่ทำให้พระรามบ้ำาหลงเจ้าจนเท่าตาย จนทำให้เกิดศึกระหว่าง
 ทศกัณท์กับพระรามก็เพราะความงามของนางสีดา และความสวยของเหล่านางรำในคำคืบนี้
 สวยมากจนเจ้าเมืองผลึกสึกจากเทศาภิ และนางรำแต่ละคนมีความงามเหมือนนางสุวรรณ
 มาลี ทำให้บวชช้อยู่ไม่ได้หลายวัน มีการใช้ภาษาที่สื่อสารภาพลักษณะของคนในชุมชนลุ่มน้ำปาก
 พนังว่า มีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีและมีอารมณ์ขันสามารถนำความงามของนางรำมาเปรียบเทียบกับนาง
 ในวรรณคดี ทำให้ผู้ฟัง ฟังแล้วมีอารมณ์ร่วมและเกิดความสนุกสนาน มีการใช้ภาษา
 เพื่อสื่อสารภาพลักษณะซึ่งแสดงให้เห็นบุคลิกภาพภายในของคนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าชอบความ
 สนุกสนาน รื่นเริง เวลาว่างจากการทำงานก็มีการจัดงานรื่นเริง มีการร้องรำทำเพลงเพื่อผ่อนคลาย
 ความเหนื่อยล้าจากการทำงาน แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนรักสนุก ชอบความบันเทิง และทำให้
 ผู้ฟังรู้สึกถึงความสนุกสนานด้วยจากที่กล่าวมา การใช้คำสี่อรรถสมุทธานาน การใช้คำสี่
 อรรถเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นตัวตนของคนลุ่มน้ำปากพนัง ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นความพยายาม
 ประกอบกับการย้ำภาพลักษณะของคนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังที่มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว มีความรักและ
 ความสนุกสนานเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจให้ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และให้มีกำลังต่อสู้ใน
 การดำเนินชีวิต

8. การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ เป็นการเน้นย้ำ
 ความหมายของลักษณะเนื้อหาและบอกความเป็นตัวตนของสถานที่นั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน เพื่อเพิ่ม
 อรรถรสและภาษาวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงบอกให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในแวนแคว้นแดนปากนัง	ชื่อเสียงโด่งดังเหลือหลาย
เพลงบอกรุ่งคล่องควาย	ท่านได้ปราศรัย
เราเกิดมาอาศัยอยู่ในโลก	นับว่าโชคแสนดี
เพราะโลกเรานี้รุ่งเรือง	เหมือนไม่ใช่เมืองคอน
วัดโตใหญ่รกรวดถุ	คิดดูแล้วน่าขัน
เจ้าอวาสแข่งสร้างโบสถ์	ไม่ทำประโยชน์เผยแผ่ธรรม์
จัดสรรวัดเป็นศูนย์การค้า	นิจจาอนิจจัง
กฤษีพระดังวิมาน	งามตระการดังดุสิต

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

มีการใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ แสดงความชี้เฉพาะ ได้แก่ แคนปากนัง หมายถึง
 พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เมืองคอน หมายถึง จังหวัดนครศรีธรรมราช วัด ศูนย์การค้า มีการใช้ภาษา

ที่สื่อสารภาพลักษณะว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนังให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับนรก-สวรรค์ ใช้เรียกสถานที่ที่เกี่ยวกับสวรรค์ใช้คำว่า ภูภิพระดังวิมาน งามตระการดังสวรรค์ชั้นดุสิต เพื่อความชัดเจนของเนื้อหาและทำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

9. การใช้คำซ้อน คือ คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมารวมกันเพื่อสัมผัสคล้องจอง เพื่อความชัดเจนของเนื้อหาและทำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น โดยแต่ละคำนั้น มีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกันหรือตรงกันข้ามก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน

เราเกิดมาอาศัยอยู่ในโลก	นับว่าโชคแสนดี
เพราะโลกเรานี้รุ่งเรือง	เหมือนไม่ใช่เมืองคอน
สวยงามตึกร้านบ้านช่อง	ตึกสูงละด่องระฟ้า
สวยงามเสื้อผ้าสมบุรณ์	อาหารก็พูนผล
แต่ภายในจิตในมนุษย์	มันกับเสื่อมทรุดโทรมทราม
ข้างนอกสวยงามข้างในทุเรศ	พอกด้วยกิเลสหนา
เห็นแต่ส่วนตัวไม่กลัวบาป	ละโมภโหลกลาภามา
ริษยาพยาบาท	ฆ่ากันไม่ขาดวัน
จึงร้อนเหมือนไฟประลัยโลก	สายเลือดไหลโชกขโลมดิน
ตั้งคมตั้งปืนสุดสันติ	จนแทบไม่มีขวัญ
เพราะเดินหลงทางจึงสร้างทุกข์	เห็นแต่ความสุขส่วนตัวกัน
เพราะลืมสร้างสรรค์สืบศึกษา	ลืมพัฒนาคน
อบรมกายให้สุจริต	เลิกอ้างความคิดเป็นพาลชน
ทั้งไม่ฆ่าคนไม่ฆ่าสัตว์	ให้เขาวิบัติไป
ทั้งไม่ลักทรัพย์อัปยศ	ทั้งไม่ผิดกฎหมาย
ผิดลูกผิดเมียแล้ว	เป็นเรื่องที่เหลวไหล
อบรมวาจาอย่าพูดปด	คำหยาบก็ต้องลดโดยไว
พูดต่อเสียดให้เค้าแตกกัน	เป็นคำที่อันตราย
อบรมใจให้ไกลโทษ	โทษะกริ้วโกรธอย่ากล้ากราย
ความงมงายโมหะ	เราควรจะระวัง
การเข่นฆ่าพยาบาท	เป็นเรื่องร้ายกาจกิเลส
เป็นสาเหตุความเดือดร้อน	พระสอนให้สะสาง
ตามโอวาทประสาทสอน	ละชั่วบาปบปทจรให้เบาบาง

แล้วหันมาสร้างกรรมดี	ให้เป็นศรีแก่สังคม
ควรชำระสะสางจิต	ล้างทุจริตให้สดใ
นั่นแหละหัวใจพุทธศาสตร์	ประกาศไว้เหมาะสม
ควรยึดหยัดพัฒนา	เอาศาสนาเป็นหลัก
ให้มีสามัคคีสมาน	เป็นเรื่องประสานศรี
ลดละเลิกอบายมุข	จะเกิดความสุขทวี
เอาชีวิตพลีลงเพื่อชาติ	เพื่อศาสน์กษัตริย์เรา
ช่วยรักษาถิ่นแดนดินเกิด	ช่วยกันชูเชิดเกียรติไทย
ให้ศรีวิไลเอกราช	อย่าให้เป็นทาสเขา
วอนกราบพระสงฆ์ที่ทรงศึกษา	ช่วยเทศนาแบ่งเบา
สั่งสอนเยาวชนไทย	ให้มีน้ำใจงาม
วอนกราบครูบาอาจารย์ด้วย	โปรดชวนกันช่วยสอนศิษย์
ให้สุจริตสมาทาน	ให้ครบทวารสาม
กราบข้าราชการที่ทำงานหลวง	ทุก ๆ กระทรวงพยายาม
อย่าไปลวนลามโลกา	รังแกประชาชน
ถึงบ้านรุ่งเรืองเมืองรุ่งโรจน์	ถึงเมืองเราช่วงโชติโสภณ
ไม่ใช่จะคงคนถาวร	ถ้าหากคนยังคลอนแคลน
ควรสร้างคนสร้างพลเมือง	ให้เขาปราดเปรื่องปรีชา
ได้ช่วยรักษาบ้านเมือง	ขึ้นให้รุ่งเรืองแสง
ควรยืนหยัดพัฒนา	คุณภาพประชาทั่วแดน
ให้ได้ตามแผนที่แจกแจง	ดั่งสร้อยแสงงมา

(วิมล คำศรี, 2540)

มีการใช้คำซ้อน สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนกลุ่มน้ำปากพองเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน และมีความรู้ทางภาษาเป็นอย่างดีรู้จักเลื้อยสรรค์คำมาใช้ในวรรณเพลงบอก ได้แก่ รุ่งเรือง สวยงาม เสื้อผ้า พูนผล เสื่อมทรุด โทรมทรม สวยงาม ละโมบโลก วิชาพยายาม ไหลโชค สิ้นสุด สร้างสรรค์ เล็กถ้าง เหลวไหล ส่อเสียดโทษะ กริ้วโกรธ กล้ากราย งามาย เข่นฆ่า เดือดร้อน ชำระสะสาง สดใส ยึดหยัด ลดละเลิก แดนดินชูเชิด สั่งสอน ครูบาอาจารย์ ลวนลาม รุ่งเรือง รุ่งโรจน์ ช่วง โชติ คงทนถาวร คลอนแคลน ปราดเปรื่องปรีชา รุ่งเรือง แจกแจง เพื่อเป็นการย้ำ คำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ทั้งบรมราชินีนาถ
 ทายได้ว่าจากสรวงสวรรค์
 มีเพลงบอกรุ่งเรืองงาม
 เช่นนายขำ ขุนประดิษฐ์
 ในแคว้นแคว้นแดนปากนัง
 เพลงบอกรุ่งคล่องควาย
 ถัดนั้นมามีนายรอด
 เกิดที่บ้านบางตำเสก
 มีเพลงบอกรุ่งเรืองงาม
 เช่นนายขำ ขุนประดิษฐ์
 แผ่นดินสยามทั่วเขต
 หาสิ่งใดปานเปรียบ
 พินิจแล้วก็แคล้วคลาด
 พรั่งพร้อมแล้วล้วนลือ

พระแม่ผู้ผดผาดผิวพรรณ
 แต่ไม่ทราบที่ชั้นไหน
 หลายชื่อนามท่านผู้นำ
 ชวนกันเริ่มคิดกลอน
 ชื่อเสียงโด่งดังเหลือหลาย
 ท่านได้ปราศรัย
 เพลงบอกยอดเยี่ยมเอก
 กลั่นกลอนเอกขยัน
 หลายชื่อนามท่านผู้นำ
 ชวนกันเริ่มคิดกลอน
 ในถิ่นประเทศเมืองไทย
 กับนี้ไม่เทียบทัน
 จากอาวาสโบสถ์พระแก้ว
 มีแต่ชื่อเสียง

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 159)

มีการใช้คำซ้อน ได้แก่ ผุดผาดผิวพรรณ สรวงสวรรค์ รุ่งเรือง เทียมทัน แคล้วคลาด พรั่งพร้อม เพื่อเป็นการย้าคำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

10. การใช้คำซ้ำ คือ คำพ้องเสียงที่สามารถต่อกย้ำให้ผู้ฟังผู้อ่านจำข้อความ และดึงดูดความสนใจ

สมัยหลังมีนักกลอน
 ชื่อว่าเรื่อนาใน
 ต่อต่อมาเป็นลำดับ
 แต่หกงศ์นั้นราชาภิเษก

คนนี้แหละก่อนใคร
 ถัดถัดก็ชมขวัญ
 ชาวไทยเรานับตระกูลวงศ์
 มิได้เป็นเอกเอง

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 94)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ ถัดถัด ต่อต่อ เพื่อเป็นการเน้นน้ำหนักของคำให้เพลงบอกมีความไพเราะและหนักแน่นมากยิ่งขึ้น

เห็นบ้านอื่นอื่นยังหาให้อับ
 ยังไม่เหมาะมั่นโอเอี่ยม
 ริมทางซ้ายขวาปลุกรุกข์
 อายุย่างแปดสิบห้า

ยังไม่พร้อมสรรพสารพัน
 ไม่เทียบกับบ้านนาย
 เขาปลุกกระยะไว้ห่างห่าง
 พบเห็น โลกมานานไกล

ยุคใดใดฤมาเปรียบ

สมัยใดเทียบทัน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 153)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ อื่นอื่น ห่างห่าง ไคไค เพื่อเป็นการซ้ำคำเพื่อเป็นการเน้นน้ำหนักของคำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

เราคิดคิดอนิจจัง
เกิดแปรปรวนหลายประการ
เจ้าหน้าที่มีสะเทือน
ฆ่ากันตายเรื่อยเรื่อยไป

หนึ่งคำ “นาย” สองคำ “นาย”
แล้วจะมาพิทักษ์ราษฎร์
เรื่องไรวิจิตรเลขา
วันวันหนึ่งพระคุณเจ้า
ยี่นยี่นั้งให้เข้าพระ
บ้างเพลิดเพลินทัศนاجر
มีงานที่ไหนใครใครก็ไปหา
เพราะชาวชนนึ่งเขาลือนาย

ไปตามฝรั่งลาวญวน
ขึ้นในบ้านในเมือง
นอนกินเงินเดือนรัฐให้
ไม่การอะไรเขา
ตำรวจคล้ายคล้ายเทวดา
รักษชาติอย่างไรกัน
สง่าอยู่มากหลัง
เอาแต่มีวเมาสดังค์
แจกฎีกาของเงิน
บินว่อนกันไปมา
ให้เธอมาว่าเป็นโรงตั้ง
จริงจังไม่ใช่หรือ

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 151-154)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ ไคไค คิดคิด เรื่อยเรื่อย นาย คล้ายคล้าย วันวัน ใครใคร จริงจริง มีการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและความหมาย และทำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

พวกหนูหนูหนุ่มสาว
ต่อนั้นวันทาพระมหากษัตริย์

ควรที่จะเข้าใจ
นับให้ถัดถัดกันไป

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 144)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ หนูหนู ถัดถัด มีการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและความหมาย และทำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ทั้งพระองค์ท่านทรงธรรม
เมื่อคู่ไปทุกทุกอย่าง

แสนเลิศล้ำแล้วโล
คล้ายหน่อพุทธรังกูร

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ ทุกทุก มีการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและความหมาย และทำให้วรรณกรรมเพลงบอกลีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ฮานั่งหยบหยบหมันลักขบกูแล้ว	ช่างสบช่างแคล้วมาเอาเหตุ
คั่นว่กับเพลงบอเกนตร	หมันปรตตั้งร้อยหน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 47)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ คำว่า หยบหยบ มีการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและความหมาย และทำให้วรรณกรรมเพลงบอกลีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

เราเปรียบปานเหมือนชูชก	มันสกปรกเหลือประมาณ
เรื่องหัวไม้ขอทาน	ใครใครไม่รานหมัน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 95)

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ คำว่า ใครใคร มีการใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำให้เห็นน้ำหนักของคำและความหมาย และทำให้วรรณกรรมเพลงบอกลีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

13. การใช้คำที่มีความหมายตรงข้าม การใช้คำที่มีความหมายตรงข้าม เป็นการเน้นน้ำหนักของคำและความหมายให้มีความหนักแน่นของคำ และเพิ่มความไพเราะให้กับวรรณกรรมเพลงบอกลีมากยิ่งขึ้น

มีเพียงสามสิบวันมันจำกัด	ไม่ว่าวัดจะรวยจนตำบลไหน
ท่านผู้ฟังทั้งหลายนั่งใกล้ไกล	โปรดเข้าใจตามนี้เกิดพี่น้อง
ทะเลงามน้ำจืดฟ้า	ริมธารามีหาดทราย
ทั้งหญิงชายมีมากมาย	มาเดินเพื่อตากลม
คนไปนรกไม่กลับมา	ไปเทวดาก็ไม่เห็นกลับ
เนตรมิ่งรู้ศัพท์ช่วยยก	ในเรื่องนรกสวรรค์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 85)

สัมผัสสูงต่ำต้องจำจด	ให้เป็นนิพจน์เรียบเรียง
ไม่ใช่ว่าแต่เพียงส่งข่าว	โดยเราไม่เข้าใจ
เช่นเขาใช้ผมให้ชมม้า	ว่าหางม้วนเหมือนหมาถืออดสู
ทั้งงอกงาอยู่ข้างหน้า	ไม่รู้ว่ามีม้าไหร
ไปเหนือใต้ตกออก	ไปปอกลอกกันต่างถิ่น
ไปหากินต่างประเทศ	นำทุเรศหนักหนา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 33)

การใช้คำที่มีความหมายตรงข้าม สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าคนลุ่มน้ำปากพนังเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน รู้จักเลือกสรรคำที่มีความหมายตรงกันข้ามและเป็นคนช่างสังเกตและเอาคำเหล่านั้นมารวมกับสิ่งที่ได้ประสบพบเจอ และคติความเชื่อเอามาใส่ไว้ในวรรณกรรมเพลงบอก ได้แก่ คำว่า รวย-จน, โกล้-ไกล, พี่-น้อง, น้ำ-จืดฟ้า, หญิง-ชาย, นรก-สวรรค์, สูง-ต่ำ, เหนือ-ใต้, ตก-ออก เพื่อเป็นการต่อยอดความหมายและเพิ่มความไพเราะของเพลงบอก

14. ปฏิปุจฉา คือ การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบแต่เป็นการใช้คำถามเพื่อให้ผู้ฟังได้คิด การถามที่ไม่ต้องการคำตอบโดยใช้ศิลปะในการใช้ภาษาเพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดหรือเพื่อให้เกิดความสนใจมากกว่าจะได้รับคำตอบจากผู้อ่านหรือผู้ฟังแม้จะได้รับคำตอบก็จะเป็นคำตอบปฏิเสธหรืออาจเป็นคำถามที่ให้ผู้อ่านกลับไปคิด

การนอนหลับทับสิทธิ์

ใครจะเป็นผู้เสียหาย

ขอให้ท่านคิดตรองดู

ไม่ใช่ทุกคนใด

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 33)

ปฏิปุจฉา คือ การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบแต่เป็นการใช้คำถามเพื่อให้ผู้ฟังได้คิด การใช้สื่อสารภาพลักษณ์ว่าชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า คนลุ่มน้ำปากพนังมีความตื่นตัวทางการเมืองเมื่อมีการเลือกตั้งก็ไม่นอนหลับทับสิทธิ์ ส่วนใหญ่ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังไปใช้สิทธิ์ในการออกเสียงเลือกตั้ง

การใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง พบ ว่ามีการใช้คำการใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำยกย่องเทิดทูน การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน การใช้คำสื่ออารมณ์มุ่งมันเด็ดเดี่ยว การใช้คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำซ้อน การใช้คำซ้ำ การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามและการใช้ปฏิปุจฉา

กล่าวโดยสรุปการใช้คำที่สื่อสารภาพลักษณ์ของวรรณกรรมเพลงบอกกลุ่มน้ำปากพนังมีการใช้คำและกลุ่มคำต่าง ๆ เพื่อช่วยประกอบสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงบอกเพื่อเสนอภาพความเป็นอยู่ การต่อสู้ รวมทั้งการต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ การใช้ถ้อยคำภาษาเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามและสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมลุ่มน้ำปากพนังได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชน
ลุ่มน้ำปากพนัง

ลักษณะการใช้คำ	จำนวนครั้งที่พบ	ร้อยละ
1. การใช้คำภาษาถิ่นใต้	20	166.66
2. การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล	15	125
3. การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม	5	41.66
4. การใช้คำยกย่องเทิดทูน	5	41.66
5. การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน	13	108.33
6. การใช้คำสื่ออารมณ์มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว	4	33.33
7. การใช้คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน	1	8.33
8. การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่	5	41.66
9. การใช้คำซ้อน	55	458.33
10. การใช้คำซ้ำ	45	375
11. การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม	9	75
12. ปฏิพจน์	2	16.66
รวม	179	100

จากตารางที่ 1 ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มี 12 แบบ พบว่า มีการใช้คำภาษาถิ่น ปรากฏทั้งสิ้น 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 166.66 การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคลปรากฏทั้งสิ้น 15 คำ คิดเป็นร้อยละ 125 การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม ปรากฏทั้งสิ้น 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.66 การใช้คำยกย่องเทิดทูน ปรากฏทั้งสิ้น 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.66 การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน ปรากฏทั้งสิ้น 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 108.33 การใช้คำสื่ออารมณ์มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว ปรากฏทั้งสิ้น 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 การใช้คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน ปรากฏทั้งสิ้น 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.33 การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ ปรากฏทั้งสิ้น 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 41.66 การใช้คำซ้อน ปรากฏทั้งสิ้น 55 คำ คิดเป็นร้อยละ 458.33 การใช้คำซ้ำ ปรากฏทั้งสิ้น 45 คำ คิดเป็นร้อยละ 375 การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม ปรากฏทั้งสิ้น 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 75 และการใช้ปฏิพจน์ปรากฏทั้งสิ้น 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.66

ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของ ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

โวหารภาพพจน์ (Figure of speech) คือ การใช้คำให้เกิดภาพเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการเห็นภาพชัดเจน นอกจากนี้ยังช่วยขยายความสิ่งที่เป็นนามธรรมโดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอันทำให้เข้าใจง่ายขึ้น การใช้ภาพพจน์ทำให้ผู้อ่านได้รสความ อารมณ์ ความรู้สึก และรสของภาพในงานนั้น ๆ (กอบกุล อิงคุทานนท์, 2540, หน้า 37) ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีดังนี้

1. การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา

การใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน โดยมีคำเชื่อมโยงแสดง การเปรียบเทียบ เช่น เหมือน ดูกิ่ง ดั่ง ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียม คล้าย ราวกับ เถก ประดุจดัง ฯลฯ การอุปมาช่วยทำให้ผู้รับสารเห็นภาพตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อได้ชัดเจนขึ้น

แลร่างกายก็ไม่น่ารัก	คล้ายคล้ายกับยักษ์มาร
ไอน้ำกะว่าลูกตากะไฉง	จมูกกะโด่งหน้าผากกะคั่ง
ถ้าหัวแลพุงเหลือประกอบ	คล้ายกับสอบสาร
ชาวสงขลาเขามากันแซ่	ต่างคนต่างมาแลเพลงบอกปาน
รูปท่านเหมือนดอกกุหลาบ	ที่เขาถ่ายในภาพยนตร์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 47)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เปรียบร่างกายสูงใหญ่คล้ายยักษ์มาร และพุงคล้ายกระสอบข้าวสาร รูปร่างเหมือนดอกกุหลาบ เพื่อให้เห็นเห็นภาพชัดเจน

เมืองนครทุกวันนี้	เปลี่ยนแปลงเร็วรี่ยิ่งรัก
เหล่าชาวบ้านเฉกปลาผัก	ปลิดชีพกันหักหาญ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 151)

มีการใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่ก็มีการรบราฆ่ากันแทบทุกวัน ทั้งที่จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองพระ มีการใช้คำโวหารอุปมา เหล่าชาวบ้านเฉกปลาผัก ปลิดชีพกันหักหาญ มีผู้ก่อการร้าย ฆ่ากันตายมากมายเปรียบชีวิตชาวบ้านเฉกปลาผัก ที่ไม่มีค่าหรือมีค่าน้อยเหมือนกับผักปลาที่ผู้คนทุกระดับชั้นในสังคมสามารถที่จะซื้อหาได้

ปานเชษฐานำภายิต	คูคูมันผิดสังเกด
เพลงบอกเนตรจำได้	เมียเพื่อนแล้วไม่ไหว
เจ้าคุณว่ารอพอกันแล้ว	กลอนเนตรปานดังแก้วเจียรนัย

ภายหน้าไปจงรักกัน

ตลอดถึงวันตาย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 140)

มีการใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง นักกลอนเพลงบอกในสมัยก่อนมีการกล่าวชื่นชมยกย่องครูบาอาจารย์ก่อนจะว่ากลอนเพลงบอก ถือว่าเป็นการให้เกียรติบรมครูและถือเป็นขนบในการว่าเพลงบอก ดังที่เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ กล่าวชมความสามารถในการว่ากลอนเพลงบอกของเพลงบอกปานว่ามีความไพเราะปานดัง แก้วเจียรนัย

แต่จำต้องแก่นไปตามขัด	เหมือนไถฝักหัดวางปล่อยล่อง
มาสู้กับเขี้ยวสร้อยทอง	ครึ่งอันก็ร้องฉา
นึกแล้วขยาดเพราะขลาดคำ	กลัวเพื่อนจะนำพาทา
แต่จำต้องว่าเพราะเขาใช้	เพราะขัดไม่ได้จริง
ครั้นพอถูกยื้อแล้วขึ้นขอ	ต้องนั่งห้วงอเหมือนลิง
ชนชายหญิงเขาสู้ได้	จะเอาหน้าไปไว้ไหน
ขอเศษคุณอนิสงส์	มาช่วยบำพร่งให้ถูกช่อง
ให้จิตข้าพ่องแลเห็นความ	เหมือนหนึ่งกับน้ำไหล

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 142)

มีการใช้โวหารภาพพจน์อุปมา ในการว่ากล่าวประชดประชันดังที่เพลงบอกเนตร ว่ากล่าวเพลงบอกรอดว่าเหมือนไถฝักหัดชน จะมาสู้กับเขี้ยวสร้อยทองไม่เหมาะสมกันเพราะ ความสามารถคนละระดับกัน และเมื่อถูกยื้อเข้าจนมุม ไม่มีหนทางต่อสู้จะต้องนั่งห้วงอเหมือนลิง ที่จนมุม เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าในการประชันเพลงบอก จะต้องมีการว่ากล่าวหยอกล้อเพื่อความสนุกสนาน ความตลกขบขันและเพิ่มสีสันในขบวนการเล่นเพลง บอกแต่ไม่ได้มีการ โกรธเคืองกันแต่อย่างใด และตอนท้ายมีการกล่าวอ้างถึงขอเศษคุณอนิสงส์ ผลิตบุญ และมีการระลึกถึงพระรัตนตรัยให้คลจิตใจให้พ่องใสความคิดปลอดโปร่งเหมือนหนึ่ง กับน้ำไหล

จริงแหละน้ำรอดเหมือนทองคำ	แต่ไม่มีธรรมชาติเจือ
รอดเป็นแต่เชือกทองเกรียบ	ปานเหยียบให้จมดิน
รอดไก่อดีแต่ดีสำ	ไม่เจ็บไม่ฆ่าเพียงใด
เปรียบเหมือนไก่อ่าเหล่า	พันธุ์เกาเข้าเจือปน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 97)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เปรียบนํ้ารอดเหมือนทองคำมีราคาไม่มีสิ่งใดมาเจือปน และเปรียบเหมือนไก่สายพันธุ์ดีแต่มีสายพันธุ์ไม่ดีมาปะปน ทำให้ราคาต่ำลงได้ การใช้โวหารภาพพจน์อุปมาเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าคนลุ่มน้ำปากพนังเมื่อก่อนนิยมเล่นการพนัน ไก่ชน และทองคำก็เป็นสิ่งที่มีค่ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา ทำให้ผู้ฟังผู้ชมเห็นภาพเหมือนจริงและเห็นภาพชัดเจนมากที่สุด

เนตรสวยผมสวยย้ายเยื้องย่อง	แขนน้องอย่างงาเอราวัณ
สาวเบอร์หนึ่งหน้าอองคค์ดั่งวงจันทร์	สวยกว่าวันลาสาวชาวลังกา
เบอร์ที่สองเหมือนสาวน้อยในอิเหนา	โฉมเฉลาขอยุพิณจินตรา
เบอร์ที่สามงามอย่างนางสีดา	พระรามบ้ำหลงเจ้าจนเท่าตาย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 159)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา ในการชมความงามของนางรำผู้หญิงว่ามีใบหน้าที่สวยงาม ดังดวงจันทร์มีความสวยงามมากกว่าผู้หญิงชาวเมืองอื่น และนางรำอีกคนสวยเหมือนนางจินตราและงามเหมือนนางสีดา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าเป็นผู้มีความรู้ในด้านวรรณคดี รู้จักเปรียบเทียบนางแต่ละคนว่ามีความสวยงามเหมือนนางในวรรณคดีเพื่อเป็นการย้าความน่าสนใจของวรรณกรรมเพลงบอกให้มีเนื้อหาที่สนุกสนาน

ไหวบุญคุณครูอุปัชฌาย์	ทั้งสองของข้าเข้าด้วยกัน
ทุกคืนวันมาดบร้อน	ให้ลูกนี้ผ่อนเย็น
ทั้งชาตินี้และชาติหน้า	ขอให้ดวงปัญญานั้นมากแท้
ให้โปร่งเหมือนอย่างตารางแห	เช่นเราเคยแลเห็น

(วิมล คำศรี, 2547 อ้างอิงจาก เพลงบอกเนตร ชลรัตน์ หน้า 145)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่ามีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณต่อลูกศิษย์จากที่เคยทุกขร้อนก็ทำให้ผ่อนคลายเรื่องต่าง ๆ ให้เย็นลงได้ และขอให้ลูกมีปัญญาทั้งชาตินี้และชาติหน้าและให้มีดวงปัญญาที่สามารถคิดทำอะไรได้อย่างปลอดโปร่งไม่มีอะไรมาติดขัดเหมือนกับตารางแห

กุฎิพระดั่งวิมาน	งามตระการดังคูสิต
เรื่องไร่วิจิตรเลขา	สง่าอยู่มากหลัง

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 153)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า ศิลปะการสร้างวัดวาอารามกุฎิพระมีความสวยงามดั่งวิมาน งามตระการดังคูสิต สะท้อนให้เห็นถึงความประณีตงดงามของสิ่งต่าง ๆ ที่สวยงามเหมือนดั่งสวรรค์วิมานชั้นคูสิต

พระบารมีแผ่กระจายร่มเย็นดังสายฝน
เหมือนหลังลงมาจากเบื้องบน

สวงามพิเศษพื่อแผ่เมตตา
ให้ประชาชนเชื่อมความรัก
(แผ่ ชูแก้ว, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2559)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง
ว่าชาวลุ่มน้ำปากพนังมีความระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่ทรงเมตตา
ประชาชนทุกหย่อมหญ้า พระบารมีแผ่กระจายร่มเย็นดังสายฝน สวงามพิเศษพื่อแผ่เมตตา
เหมือนหลังลงมาจากเบื้องบนทำให้ประชาชน มีความเป็นอยู่ที่ดี

เราเปรียบปานเหมือนชุก
เรื่องหัวไม้ขอตาน
เพราะมันเป็นเชื้อพวงศชุก
จะไปไหนคนเหลือขอ

มันสกปรกเหลือประมาณ
ใครใครไม่รานมัน
มันสกปรกเกินไป
เรื่องที่มันขอตาน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 95)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์เปรียบเพลงบอกปานเหมือนชุก
ที่สกปรกเป็นขอตานใครใครไม่ก็ไม่ไปยุ่งเกี่ยว

2. การใช้โวหารอุปลักษณ์

ปานคมจริงแต่คมจอบ
ไม้โซคมพรั้มขวาน
จริงแหละรูปไม่งามด้ามก็เล็ก
แต่ไม้ขอนของน้ารอด

สำหรับโยกอบแต่หญ้าดิน
ที่เอามารานซอน
ทั้งเนื้อของเหล็กก็พาอ่อน
ทั้งพุกทั้งมอดไซ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 96-97)

การใช้โวหารภาพพจน์อุปลักษณ์ เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจาก
ตัวอย่างการโต้ตอบระหว่างเพลงบอกรอดกับเพลงบอกปาน บทเพลงบอกที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า
เพลงบอกปานมีเขวหน้ปัญญาปฏิภาณดี รู้กลวิธีแก้คำ เพลงบอกรอดหลอมมาตั้งล้าว่า เพลงบอก
ปานเปรียบเหมือนจอบ ถึงมีคมก็มีความคมน้อย ใช้ฟันหรือรานซอนไม้เหมือนคมขวานอย่างรอด
หลอไม่ได้ เพลงบอกปานก็แก้ล้าได้อย่างชาญฉลาดว่า ขอนไม้ของเพลงบอกรอดไม่ต้องใช้อะไรไป
ฟันหรือไปราน ก็เสื่อมสลายอยู่แล้วเพราะเหตุว่า ไม้ขอนของน้ารอดทั้งพุกทั้งมอดไซ เป็นการแสดง
ให้เห็นถึงปฏิภาณไหวพริบของพ่อเพลงบอกที่ใช้โต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย

การใช้โวหารอุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ปรากฏคำเปรียบเทียบให้เห็น แต่เป็น
การเปรียบเทียบโยกความคิดอย่างหนึ่งไปสู่ความคิดหนึ่งหากจะเปรียบกับสิ่งใดก็จะนำลักษณะเด่น
ของสิ่งนั้นมากล่าวทันที อุปลักษณ์ไม่เพียงแต่จะใช้เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวคิด

สองแนวคิดที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ยังคงก่อให้เกิดการถ่ายทอดคุณสมบัติบางประการ เป็นการนำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการ เปรียบเทียบมากแล้ว โดยเป็นการเชื่อมโยงแสดงการเปรียบเทียบ

3. การใช้โวหารอุปจน์

ถ้าพูดถึงเพลงบอกไทยนั้น	รุ่งเรืองเจิดจ้านับพันปี
ต่อมาจนถึงเดี๋ยวนี้	เพลงบอกยังศรีวิไล
ถ้านับครั้งสิบครั้งกว่า	จนนายปานลีลาไปเมืองแก้ว
ลวงลับแล้วเมืองสวรรค์	สุขสันต์ไส
ทั้งพ่อพระคุณก็ลาดับ	สังขารดับล่วงไป
ชีวลัยท่านลอยล่อง	คงได้เปดสิบสองปี
ยังแต่เนตรเวทนา	ร่างกายชรามากแล้ว
คงไม่เคยล้วยปลดเปลื้อง	ลวงลับไปเมืองผี

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 153)

การใช้โวหารอุปจน์ เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าต่อไปภายภาคหน้าขอให้วรรณกรรมเพลงบอกมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นพันปี ซึ่งการใช้คำว่า พันปี เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อเป็นการเน้นย้ำลักษณะของเพลงบอกว่าให้อยู่คู่กับคนภาคใต้ให้ยาวนานตลอดไป ใช้การเปรียบเทียบที่เกินจริงว่าลวงลับแล้วเมืองสวรรค์ ลวงลับไปเมืองผี สะท้อนให้เห็นความเชื่อในเรื่องนรก สวรรค์ ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้วรรณกรรมเพลงบอกมีเนื้อหาที่หนักแน่นจริงจังมากขึ้น

ส่วนนางรำแต่ละคนวิมลลักษณะ	น่ารักน่ารำในทำนอง
ใครไม่ได้จับคู่รำกับหนูในคืนนี้	สักสิบปีก็ไม่หายนอนดาของ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 159)

การใช้โวหารอุปจน์ ที่เกินจริงว่าถ้าไม่ได้รำกับนางรำที่แสนงดงามในคืนนี้ ยาวนานถึงสิบปีก็ยังเสียดายโอกาส ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่เกินจริงแต่จะเน้นย้ำถึงอารมณ์ความรู้สึกเสียดายที่ไม่ได้รำ

บ้านเรือนตึกกว้านสะอาด	ทหารของชาติก็มากครัน
จนพระทรงธรรมคือสถาน	ไปสู่วิมานแมน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 147)

การใช้โวหารอุปจน์ เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าบ้านเรือน

ผู้คนมีความสะอาดสะอาด มีทหารของชาติที่มีความเข้มแข็งและที่สำคัญเรามีพระมหากษัตริย์ที่ทรงรักและห่วงใยพสกนิกรทำให้พสกนิกรมีความสุขเหมือนอยู่บนสวรรค์วิมานเป็นการกล่าวเปรียบเกินความจริงไม่คำนึงถึงข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น แต่ในด้านความรู้สึกนั้นสามารถเป็นจริงได้

1. การใช้สัญลักษณ์ คือ การใช้สิ่งที่ใช้แทนอีกสิ่งหนึ่งและเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภาพพจน์

เล็กแบ่งฝักเล็กแบ่งฝ่าย	เล็กแบ่งซ้ายและแบ่งขวา
พร้อมสี่ฝ้าย่าแบ่ง	อย่าแย้งเป็นแดงเหลือง

(สมใจ ศรีอุทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

จากบทกลอนตัวอย่างกล่าวถึงใช้สีเสื่อสีแดง-สีเหลืองเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกันคือมีฝ่ายเสื่อเหลืองและฝ่ายเสื่อแดง

ปานคมจริงแต่คมจอบ	สำหรับโกยกอบแต่หญ้าดิน
ไม้ไผ่คมพรั้มขวาน	ที่เอามารานซอน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 96)

การใช้สัญลักษณ์ เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจากตัวอย่างการโต้ตอบระหว่างเพลงบอกรอดกับเพลงบอกปาน บทเพลงบอกที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า เพลงบอกปานมีเขววนปัญญาปฏิภาณดี รู้กลวิธีแก้คำ เพลงบอกรอดหลอมมาตั้งคำถามว่า เพลงบอกปานเปรียบเหมือนจอบ ใช้สัญลักษณ์ของคมจอบ ถึงมีคมก็จริงแต่ไม่คมเหมือนคมพรั้มขวานที่มีความคมมากกว่า แต่คมจอบใช้ฟันหรือรานซอนไม้เท่านั้น เหมือนอย่างรอดหลอมไม่ได้

จริงแหละรูปไม่งามด้ามก็เล็ก	ทั้งเนื้อของเหล็กก็พาอ่อน
แต่ไม้ซอนของน้ารอด	ทั้งฟูกทั้งมอดไซ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 97)

การใช้สัญลักษณ์ เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจากตัวอย่างการโต้ตอบระหว่างเพลงบอกรอดกับเพลงบอกปาน บทเพลงบอกที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า เพลงบอกปานก็แก้คำได้อย่างชาญฉลาดว่า ไม้ของเพลงบอกรอดไม่ต้องใช้อะไรไปฟันหรือไปรานก็เสื่อมสลายอยู่แล้วเพราะเหตุว่า ไม้ซอนของน้ารอดทั้งฟูกทั้งมอดไซ และใช้สัญลักษณ์ของเนื้อเหล็กที่มีความอ่อนใช้ทำอะไรก็ไม่ได้ เป็นการแสดงถึงความมีไหวพริบของพ่อเพลงบอกในการโต้ตอบไปมาระหว่างกันได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 2 ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์
ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

ลักษณะโวหารภาพพจน์	จำนวนครั้งที่พบ	ร้อยละ
1. อุปมา	21	52.5
2. อุปลักษณะ	3	7.5
3. สัตยลักษณะ	3	7.5
4. อติพจน์	9	22.5
รวม	36	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มี 4 แบบ พบว่า การใช้ภาพพจน์อุปมา มีการใช้คำที่มีความถี่มากที่สุด ปรากฏทั้งสิ้น 28 คำ คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ การใช้อุปลักษณะ ปรากฏทั้งสิ้น 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.5 และรองลงมาคือการใช้สัตยลักษณะ ปรากฏทั้งสิ้น 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.5 ส่วนการใช้สอติพจน์ปรากฏทั้งสิ้น 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 22.5

การใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง พบว่ามีการใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำยกย่องเทิดทูน การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน การใช้คำสื่ออารมณ์มุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว การใช้คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำซ้อน การใช้คำซ้ำ การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามและการใช้ปฏิเสธ ส่วนการใช้โวหารภาพพจน์ มีการใช้โวหารอุปมา โวหารอุปลักษณะ อติพจน์และการใช้สัตยลักษณะ เพื่อเพิ่มความไพเราะและมีลีลาภาษาทางวรรณศิลป์ของวรรณกรรมเพลงบอกให้มีความไพเราะและมีความหมายหนักแน่นมากยิ่งขึ้น

วรรณกรรมเพลงบอกเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ ภาษาที่ใช้ในการขับกลอน เพลงบอกจะเป็นภาษาถิ่นได้ ใช้สำเนียงได้ ใช้ภาษาร้อยกรองที่ไพเราะ การใช้สำนวนโวหาร ท่องทำนอง ลีลาและการใช้สัตยลักษณะและสัมผัสที่คล้องจองตามรูปแบบของบทกวีและยังสอดแทรกความรู้โดยการนำสุภาษิต คำพังเพย การเปรียบเทียบ อุปมา อุปมัย และอติพจน์

ความหมายของบทกลอน ท่วงทำนองลีลาและจังหวะการเน้นเสียงเน้นคำและการใช้ภาษาถิ่นได้
ทำให้เข้าถึงอารมณ์ทำให้เกิดอารมณ์สเมื่อได้ยินได้ฟังทำให้เกิดความไพเราะ ก่อให้เกิดสุนทรียภาพ
ฟังแล้วนอกจากจะได้สาระและความรู้ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน

บทที่ 3

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในยุคชุมชนดั้งเดิม ปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2530

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลง
ภาพลักษณ์ชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำ
ปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทวรรณกรรมเพลงบอกในยุคชุมชนดั้งเดิม ปี พ.ศ. 2500-
พ.ศ. 2530 วิเคราะห์ในหัวข้อภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก
ในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านสังคม การเมือง

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในช่วงปีพ.ศ. 2500-พ.ศ. 2530 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน
ชุมชนครอบครัว เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมากคือเมื่อก่อนการผลิตแบบยังชีพมี
การช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงอบอุ่นและมั่นคง แต่เมื่อเปลี่ยนเป็นระบบ
การผลิตแบบค้าขาย ทุกอย่างถูกตีตราเป็นเงิน ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงลดลง ความสัมพันธ์
ของชาวบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลง คือในระบบการผลิตแบบยังชีพมีการช่วยเหลือเกื้อกูลแต่เมื่อ
เปลี่ยนเป็นระบบการค้า เกิดการใช้เงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ในชุมชน
จึงลดความสำคัญลงเมื่อระบบการผลิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลง มีการโค่นถางพื้นที่เพื่อปลูกพืช
ทางเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชผลการเกษตร มีการทำนาถ้าง ทำให้ระบบนิเวศถูก
ทำลาย สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายทำให้พืชและสัตว์ลดลง

1. ภาพลักษณ์สังคมชนบทแบบยังชีพ

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเมื่อก่อนเป็นสังคมชนบทมีวิถีชีวิตเรียบง่าย ดังคำกลอน

เมืองนครทุกวันนี้

เปลี่ยนแปลงเร็วรี่ยิ่งนัก

เหล่าชาวบ้านแจกปลาผัก

ปลิดชีพการหักหาญ

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

ภาพลักษณ์ด้านความเป็นอยู่สังคมชนบทมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดังคำกลอน

เมื่อกินอาหารกันกลางวัน

ก็ต้องกินบนคันทนา

หยุดกินข้าวปลาน้อยนิด

กินทั้งตัวติดตม

น้ำก็ไหลไฟก็สว่าง

ทั้งหนทางก็สะอาด

ปราศจากพวกมิถิฉา

ไม่กล้ามาวุ่นวาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

ภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมชนบทชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในสมัยก่อนมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เวลาไปทำนาทำไร่ก็นำอาหารกลางวันไปรับประทานกลางท้องนาท้องไร่ ถึงเวลาทานข้าวเที่ยงก็รับประทานกันบนคันนา ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีภาพลักษณ์สังคมชนบทแบบดั้งเดิม มีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรมมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับอาชีพเกษตรกรรมคือ การทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก เมืองซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคมนั้นไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าศูนย์กลางการปกครองที่มีอำนาจจัดการในเรื่องที่สำคัญ เช่น การปกครอง การผลิตแบบพอเพียง มีการเปลี่ยนแปลงในการทำนาปลูกข้าว พื้นที่ปลูกข้าวเริ่มขยายตัวช้า ๆ การทำเกษตรกรรมก็เป็นการทำเพื่อบริโภคในครัวเรือนของเกษตรกรเป็นหลัก เหลือจากนั้นเกษตรกรชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจึงนำผลผลิตทางการเกษตรออกขาย การค้าข้าวเพียงจะมาขยายตัวมากขึ้น การผลิตทางการเกษตรโดยรวมก็ยังเป็นแบบพอเพียง

2. สังคมเกษตรกรรมแบบพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก

ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม คือ การทำนาสวนมะพร้าว สวนผลไม้ พืชผัก ยางพารา ค้าขาย และอื่น ๆ การปลูกสัตว์ ราษฎรชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมเกือบทุกครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ไว้สำหรับบริโภคและจำหน่ายบ้าง เช่น โคพื้นเมือง สุกร เป็ด ไก่พื้นธุ์พื้นเมือง ไก่พื้นธุ์เนื้อ และแพะ ส่วนการประมงส่วนใหญ่จะมีการทำประมงน้ำจืด บริเวณแหล่งน้ำตามธรรมชาติในที่ราบลุ่มและบริเวณที่ราบลุ่มระหว่างสันทรายทางทิศตะวันออก มีการเลี้ยงปลาน้ำจืด ได้แก่ ปลาดุก ปลานิล ปลาช่อน เพื่อใช้จำหน่ายและเป็นอาหาร ส่วนที่ราบลุ่มน้ำกร่อยทางด้านทิศตะวันออกมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเล็กน้อย นอกจากนั้นมีการทำประมงน้ำเค็ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการทำประมงชายฝั่งหรือการทำประมงขนาดเล็ก

ร้อนรักโรมโทมนัส	ขณะรัฐไม่ได้ยิน
พลเมืองคินดิงจะดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วัวและควายใช้ก่อนรด	เดี๋ยวนี้เกือบจะหมดประเทศ
นี่แหละเหตุความร้อนริบ	นำให้คนฉิบหาย
ถูกปล้นลักไม่ได้หยุด	ด้วยมากมนุษย์ใจร้าย
วันหาไม่พวกเลือดขุ่น	กุมพวกไปปล้นเอา
เจ้าหน้าที่มิสะเทือน	นอนกินเงินเดือนรัฐให้

ฆ่ากันตายเรื่อยเรื่อยไป

ไม่ทำอะไรเขา

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ในยุคก่อนมีโจรผู้ร้ายปล้นข้าวของ ทรัพย์สินเงินทองของชาวบ้านสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ทั่ว เจ้าหน้าทีของรัฐก็ไม่มีการปราบปรามโจรผู้ร้ายอย่างจริงจัง ทำให้พวกโจรยิ่งได้ใจและในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งที่มีโจรขโมยมากที่สุด และส่วนใหญ่โจรในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังก็เป็นผู้มีอิทธิพลสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มี การปราบปรามอย่างเด็ดขาด ทำให้เกิดปัญหาสะสมตลอดมา

3. ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง

ใครได้เป็นรัฐบาล	เที่ยวกวาดเที่ยวกว้านเอาพอเพียงเช่นสาม
เสียงสามพระราชย์	ขายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหูดหวิด	คอมมิวนิสต์ก็บุกบั่น
คอร์ปชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน
ต่อไปใครเป็นนายก	เอ็นดูท่านช่วยปกครอง
รีบปกครองให้ชาติตัว	เบิกบานเช่นบัวหลวง

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 146)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ประชาชนชาวลุ่มน้ำปากพนังส่วนใหญ่มีความตื่นตัวทางการเมือง พรรคการเมืองไหนเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลก็กอบโกยผลประโยชน์เข้าสู่พรรคพวกของตนเองเพื่อเป็นการเอาทุนคืนที่ตนซื้อเสียง ไปถึงแม้จะยอมขายผลประโยชน์ของประเทศชาติให้ชาวต่างชาติก็ยอม

การเลือกผู้แทนราษฎร	ในเขตสามนครศรี
เขียนยินดีจะมากระดุนเดือน	ช่วยแก้ตามเงื่อนไข
การนอนหลับทับสิทธิ์	ขอให้ท่านคิดตรองดู
ใครจะเป็นผู้เสียหาย	ไม่ใช่ว่าคนใด

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 67)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีความตื่นตัวทางการเมือง การเลือกผู้แทนราษฎร ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง เพราะถ้าไม่ไปใช้สิทธิ์จะเกิดผลเสียหาย

มันต้องวกกลับมาให้เรา	แลทีให้เราได้รับผล
เปรียบเหมือนคนขึ้นต้นไม้	โดยไม่ได้กุมไม้
ถ้าได้คนชั่วเข้าไปกอบโกย	แล้วเราจะไว้ออกกับใคร

เพราะท่านไม่ไปเลือกตั้ง
 ครั้นพอเสียหายภายหลัง
 แล้วใครจะอุดเรือรั่ว

ว่าได้ซึ่งคนดี
 กลับมานั่งเอาหัวงูด
 ให้ตัวได้นั่งชี้

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 87)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า คนลุ่มน้ำปากพนังมีความตื่นตัวทางการเมือง และตระหนักว่าประเทศไทยในสมัยก่อนได้เสียดินแดนไปมากมายเพื่อรักษาเอกราชไว้ พอขึ้น สมัยใหม่ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีประชาชนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการปกครองนี้ ดังนั้นทุกคนต้องรักษาสิทธิของตัวเองไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรให้กับบ้านเมืองของเราไม่ควรนอนหลับทับสิทธิ์หากได้คนเข้ามาปกครองเมื่อนั้นจะไป โวยวายกับใครก็ไม่ได้แล้ว

4. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชน

ขอให้ท่านผู้ครองรัฐ
 ถือเอาธรรมแล้วลากจูง
 อย่าหลงเชื่อคนต่างด้าว
 กุมเอาแกนที่แข็งดี
 เมื่อตั้งมั่นสำคัญแล้ว
 ถือเฉียบขาดตัวสัจจะ
 อย่าถ้าถือฝรั่งดี
 เกิดเป็นคนมีขันธุ์ห้า
 คำขอเดือนเพื่อขาดตก
 ตัวบารมีมาเสถียร

จงจัดกิจประจำ
 ให้ชาติเราสูงแสน
 อย่าหลงลมชาวต่างแดน
 อย่าให้กะพี้ปน
 ได้เป็นแนวนำชนชาติ
 อย่ายอมสละหล่น
 ไทยเราก็มีวีรชน
 ไม่มากไปกว่าใคร
 ถึงนายกรัฐมนตรีน
 เข้าถึงบังเหียนใหม่

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 149)

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชน ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในด้านการเมือง การปกครองของไทย เป็นการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางรัฐบาลการเมืองของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เป็นการเมืองที่ไม่ตอบสนองความต้องการของชนบท เพราะเป็นการเมืองแบบตัวแทนที่ปกป้อง ประโยชน์ของคนส่วนน้อยที่ได้เปรียบและ เน้นวัตถุมากกว่าคุณภาพชีวิตของประชาชน ประชาชน มีความยึดติดกับพรรคการเมืองพรรคเดิม นักการเมืองคนเดิมและจะเน้นพวกพ้องมากกว่านโยบาย ของพรรค

ประชาชนมองเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในแง่ลบ

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม แก้ไขปัญหาอาชญากรรม ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้ความยุติธรรมในคดีความ การบริการสังคม และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน บทบาทของตำรวจมักจะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน เพราะตำรวจคือผู้ช่วยเหลือ พี่พามาเมื่อประชาชนมีเหตุทุกข์ภัย ในขณะเดียวกันลักษณะงานของตำรวจก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของประชาชน เนื่องจากตำรวจคือผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่จะต้องดูแลบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ที่ผ่านมามีการทำงานของตำรวจถูกวิจารณ์ทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ดังคำกลอน

พึ่งตำรวจอย่าไปหวัง	โลกกำลังพลิกคว่ำ
ความชั่วดำเป็นความดี	มือเช่นกันที่ไหนด
ผู้ร้ายในคราบตำรวจ	เที่ยวตราตรวจอยู่ถมไป
เที่ยววิดิไถอยู่ไม่เว้น	บ้างเป็นผู้คุมบ่อน
บ้างคุมช่องโสเภณี	บ้างตั้งที่ค้าของเถื่อน
มีอยู่เกลื่อนเป็นเจ้าหาย	ร่ำรวยกันไม่หย่อน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152-153)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีปัญหาโจรขโมย เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ตำรวจก็ไม่ให้ความเหลียวแลประชาชนในยามที่ประชาชนเดือดร้อนเท่าที่ควร คอยแต่รับเงินเดือนแต่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชน คนจะฆ่ากันตายแต่เจ้าหน้าที่คิดว่าไม่ใช่เรื่องของเขา สมาชิกผู้แทนราษฎรลงสมัครเลือกตั้งเพื่อเข้ามาช่วยเหลือประชาชนแต่โดนพรรครัฐเข้ามาปิดปากโดยวิธีการต่าง ๆ มากมาย ถ้าพวกเขาไม่ทำตามก็จะโดนสั่งฆ่าบ้างหรือทำร้ายคนในครอบครัวเมื่อก่อนลอบฆ่ากันในป่า ชีวิตของคนในสมัยนี้มีความวุ่นวายและอันตรายอยู่รอบตัว

บ้างคุมช่องโสเภณี	บ้างตั้งที่ค้าของเถื่อน
มีอยู่เกลื่อนเป็นเจ้าหาย	ร่ำรวยกันไม่หย่อน
บ้างเป็นโจรเรียกค่าไถ	บ้างหาลาไปพ่อค้าจร
เข้าเขตนครฯไม่จ่าย	ความตายจะเข้ามา
คนเป็นที่พึ่งแห่งตน	นี่คนหนทางชาวบ้าน
ชมซานพึ่งตำรวจเขา	เขาดูเราเหมือนหมา
หนึ่งคำ "นาย" สองคำ "นาย"	ตำรวจคล้ายเทวดา
แล้วจะมาพิทักษ์ราษฎร์	รักษชาติอย่างไรกัน
ชาติถึงการล่มจม	เพราะตำรวจมันคมจอบ

ไม่คมจริงไม่สุจริตชอบ

มุ่งกินกอบหน้าชั้น

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152-153)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปมากชาวบ้านตัวเล็ก ๆ ก็อยู่ไปเรื่อย ๆ เพราะความวุ่นวายต่าง ๆ คนไม่ดีก็คอยแต่มุ่งหวังแต่จะทำลายทิ้งปล้นวัว ปล้นควายทำอาชีพในทางที่ผิด บางครั้งปล้นแล้ว ข่วลอยหายเพราะรัฐละเลยหน้าที่ นำเป็นหวังชาติบ้านเมืองมากพวกคนเลวถ้าหาก ไม่ก้มหัวให้มันก็เสี่ยงที่จะต้องตายเพราะกระสุนในสมัยนี้หาได้ง่าย อย่าไปหวังที่จะพึ่งตำรวจเพราะตำรวจสมัยนี้เห็นความผิดเป็นความดี บางคนเป็นผู้ร้ายในคราบตำรวจคอยรีดไถเงินประชาชน มีคุมช่องบั้ง คุมบ่อนบั้ง บางคนค้าของเถื่อนขายห่วยร่ำรวย มีการใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิด ประชาชนวิ่งเข้าหาตำรวจแต่ตำรวจเขาดูประชาชนเหมือนสุนัขที่คอยเข้าไปขอความเมตตา คอยเรียกว่านายตำรวจ เหมือนว่าจะเป็นเทวดาแต่สิ่งที่ได้กลับมา คือ การละทิ้งประชาชน ไม่เหมาะสมกับการเป็นหน้าที่ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เลย แม้แต่น้อย คนปัจจุบันอายุสั้นมากเปรียบเสมือนปลาที่น้ำเสียเร็ว คนดีมักตายไปเร็วมากสมัยนี้ไม่มีสถานที่ยุบธรรมสั่งสอนเหมือนอย่างแต่ก่อน

5. ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกคอมมิวนิสต์

การบ้านการเมืองเราหูดหวิด
คอร์ปชั่นทำของให้

คอมมิวนิสต์ก็บุกบั่น
แพงขึ้นมาทุกแห่งหน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 146)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลและชนชั้นปกครองก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกฝ่ายซ้าย เป็นผู้ที่ไปเข้ากับพรรคคอมมิวนิสต์ และจะโดนทางการปราบปรามอย่างรุนแรงจนต้องหลบหนีไปอยู่ตามป่าตามเขา

รัฐกล่าวหาว่าเป็นซ้าย

ความวุ่นวายย่อมบังเกิด

ชาวบ้านเหลิกันเข้าป่า

ไร้ซึ่งที่อาศัย

ญาติพี่น้องมีทุกข์เจ็บ

มองไม่เห็นว่ามีใคร

สนใจประสานประสม

มิให้มันจมลง

ความระแวงความแตกร้าง

ได้เข้ามาโจมตีจับ

ความแค้นค้ำชาวบ้านรัฐ

ถึงการวิบัติผง

ร่วงลงเหมือนใบไม้ร่วง

นำเป็นหวังชาติโดยตรง

ฆ่ากันผงรัฐชาวบ้าน

เป็นเรื่องบานปลาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 151)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลและชนชั้นปกครอง

ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกฝ่ายซ้าย เป็นผู้ที่ไม่เข้ากับพรรคคอมมิวนิสต์ และจะโดนทางการ
ปราบปรามอย่างรุนแรงจนต้องหลบหนีไปอยู่ตามป่าตามเขา

พวกเขาบ้านรันทน	ว่ารัฐบ้านรันทนทำลาย
รัฐโวยวายว่าคอมฯเก็บ	คิดแล้วให้เจ็บใจ
หนังสือพิมพ์ตัวเสนียด	ทำน่าเกลียดประโคมข่าว
ตามเจ้าแห่งเงินตรา	คิดหาแต่กำไร
ตัวเหล่าร้ายที่แท้จริง	เขาจึงไม่กริ่งเกรงใจ
ปล้นฆ่าไปเป็นงานหลัก	ไม่คิดจักหากิน
รื้อรักโรมโทมนัส	คณะรัฐไม่ได้ยืน
พลเมืองคนดั่งระดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วัวและควายใช้ก่อนรถ	เดี๋ยวนี้เกือบหมดประเทศ
นี่แหละเหตุความรื้อนรับ	นำให้คนฉิบหาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150-152)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังด้านการเมืองการปกครอง ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นว่า
ของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความสนใจในด้านการเมืองการปกครอง มีความคาดหวังต่อ
ระบบการเลือกตั้งและตัวนักการเมือง ดังจะเห็นได้จากเรื่องราวที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงบอก
มีเรื่องราวดังกล่าวเสนอผ่านบทกลอนเพลงบอก ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ได้ว่าของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง
มีความสนใจในการเมืองการปกครอง

6. ภาพลักษณ์โจรผู้ร้ายขุกขุม

มิจฉาชีพมีทุกถิ่น	เข้ามาหากินสวมรอย
ปล้นวัวควายทรัพย์ไม่น้อย	ปล้นแล้วข่าวลอยหาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 151)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้มีมิจฉาชีพทั่วทุกถิ่น
แฝงตัวเข้ามาหากิน มีโจรผู้ร้ายเที่ยวปล้นวัว ควาย ข้าวของ ของคนในชุมชน ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่มี
การปราบปรามอย่างจริงจัง ทำความเดือดร้อนให้กับคนในชุมชน

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านเศรษฐกิจ

1. ผลประโยชน์ตกอยู่ในมือนายทุน

คนมั่งมีหลักหนีรอด	ด้วยเขานี้ยอดกุศล
พวกคนจนหมดความสุข	ร้องครางกันทุกแห่ง

พวกพ่อค้ายังยืมเงิน	ด้วยเขานั่นเคยพลิกแพลง
ที่หมดแรงโรยรา	คือพวกทำนากิน
ไม่ไว้ควายใช้แรงจักร	มันแพงนักซื้อหายาก
ความทุกข์มากหม่นหมอง	ทั่วไปทุกท้องถิ่น

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

สะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความเป็นอยู่ของชาวมชนลุ่มน้ำปากพนัง ในยุคเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวและสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นในวิถีชีวิตของคนชุนชนลุ่มน้ำปากพนังในปัจจุบัน ใช้ชีวิตอยู่สองโลกระหว่างโลกเก่ากับโลกสมัยใหม่อย่างสอดคล้องตามความเป็นจริง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เกิดภาวะแห้งแล้ง ปัญหาวาทภัย อุทกภัย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเพิ่มของประชากร การอพยพย้ายถิ่น เหล่านี้ส่งผลถึงการผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ

ขึ้นเงินเดือนข้าราชการ	แต่มันเกิดราคาคนจน
รุ่งค่าขนเข้าโรงคั่ว	นอนกันจนตากลม
มีฉาชีพมีทุกถิ่น	เข้ามาหากินสวมรอย
ปล้นวัวควายทรัพย์ไม่น้อย	ปล้นแล้วข่าวลอยหาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 146)

ภาพลักษณ์ของชุนชนลุ่มน้ำปากพนัง พวกข้าราชการมีการขึ้นเงินเดือนกันทุกปี แต่คนส่วนใหญ่ที่เป็นคนจนหาเช่ากินค่ามีความลำบากและมีพวกมีฉาชีพมาปล้นทรัพย์สินของประชาชนทำความเดือดร้อนไปทั่ว เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่มีการปราบปรามอย่างจริงจัง

2. ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

การค้าขายและการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะเพลงบอกที่แต่งขึ้นในปัจจุบันซึ่งส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาทางเศรษฐกิจการเมืองการปกครองเช่นเรื่องหัวอกชาวนา กล่าวถึงปัญหาของชาวนาที่ยากจนและเดือดร้อนเนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำตั้งแต่ต้นทุนการผลิตสูงนอกจากนี้ยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางราคาสินค้าอุปโภคก็สูงขึ้นเรื่อง การเลือกผู้แทนได้กล่าวถึงปัญหาของการเลือกตั้งเพื่อให้ได้นักการเมืองเข้าไปช่วยบริหารประเทศ เช่นการเลือกผู้แทนราษฎร ดังคำกลอน

โดยกุศลเราที่เอากำเนิด	น้องเหอมาเกิดขึ้นในชาติ
มีเอกราชรุ่งเรือง	เป็นเมืองที่เจริญศรี
เพราะได้ระบอบประชาธิปไตย	น้องเหอเป็นสวัสดิ์
ได้แก่สนธิสัญญา	กับมวลมหามิตร

ไทยจึงเป็นอย่างสมบูรณ์
มีเอกราชเสรี
รักษาตนป้องกันตัว
ทั้งเรามีอิสระนา
ทั้งการศาลก็ไม่ต้องผ่าน
กฎหมายเล่าก็ออกได้
เก็บภาษีเราช่วยทหาร
เมื่อไทยหวังแล้วทำได้
เพื่อนมค ไทยเรามาไม่น้อย
แล้วจึงเป็นเหตุให้ตกอับ
ผู้ประกอบสัมมาชีพ
ทำมาหากินที่ใด

ทั้งตระกูลทั้งชาติ
ทั้งไทยได้มีสิทธิ์
น้องเหอไปทั่วทิศ
ทำได้ตามลำพัง
สายตาคอนต่างด้าว
ตามใจเราหมายหวัง
น้องเหอให้เป็นกำลัง
หาไม่ใครมดมือ
ตั้งร้อยปีเศษ
ถึงใครก็ไม่นับถือ
นั่งตัวลิบน้าคาริน
มีแต่ภัยพาลา

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ปัญหาความยากจนและเดือดร้อนเนื่องจากราคาผลผลิตต่ำ แต่ต้นทุนการผลิตสูงนอกจากนี้ยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคก็สูงขึ้น เรื่องการเลือกผู้แทนได้กล่าวถึงปัญหาของการเลือกตั้งเพื่อให้ได้นักการเมืองเข้าไปช่วยบริหารประเทศเช่นการเลือกผู้แทนราษฎร

เครื่องอุปโภคบริโภค
กลับเป็นภัยอย่างมหันต์
คนมั่งมีหกลึกหนีรอด
พวกคนจนหมดความสุข
พวกพ่อค้ายังอึดเฉย
ที่หมดแรงโรยรา
ไม่วัวควายใช้แรงจักร
ความทุกข์มากหม่นหมอง

ที่ชาวโลกใช้ทั่วไป
นอกจากน้ำมันแพง
ด้วยเขานี้ยอดकुศล
ร้องครางกันทุกแห่ง
ด้วยเขานั้นเคยพลิกเพลง
คือพวกทำนากิน
มันแพงนักซื้อหายาก
ทั่วไปทุกท้องถิ่น

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในยุคเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวและสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นในวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำปากพนังที่ชีวิตอยู่สองโลกระหว่างโลกเก่ากับโลกสมัยใหม่อย่างสอดคล้องตามความเป็นจริงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะแห้งแล้ง วาตภัย อุทกภัย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร การอพยพย้ายถิ่น เหล่านี้ส่งผลถึงการผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ ในชุมชน

ร้อนรักโรม โทมัส	คณะรัฐ ไม่ได้ยื่น
พลเมืองคนดังระดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วิวและควายใช้ก่อนรถ	เดี๋ยวนี้เกือบหมดประเทศ
นี่แหละเหตุความร้อนรับ	นำให้คนฉิบหาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังด้านเศรษฐกิจ วรรณกรรมเพลงบอกชี้ให้เห็นว่า ชาวลุ่มน้ำปากพนังอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในน้ำและบนพื้นดิน และทำเลที่ตั้งของลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งอยู่ใจกลางของภาคใต้ที่เป็นจุดเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจการค้า การคมนาคมติดต่อ ส่งผลให้มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่ เช่น เกษตรกรรม กสิกรรม อุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทั้งการเกษตรและการประมง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพของชาวลุ่มน้ำปากพนังยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งให้ เกิดความยากจน พอมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็สะท้อนให้เห็นความสมัยใหม่มีธุรกิจ การคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางสัญจรในเมือง มีธุรกิจด้านการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และสาธารณูปโภคทางปัญญา มีความสะดวกสบายและคุณภาพที่สามารถตอบสนองความหลากหลายของชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นที่ชัดเจนมากขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและรายได้ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

เงินเป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินชีวิต	
สรรพสิ่งของที่ได้มา	ช่างล่อตาล่อใจนัก
เราผู้ร้ายพร้อมพริก	ย้ายยกไปทุกถิ่น
ผู้ประกอบสัมมาชีพ	นั่งตัวลีบน้ำตาริน
ทำมาหากินที่ใด	มีแต่ภัยพาลา
มัจจุราชมันเบียนผลาญ	ทรัพย์ศฤงคารหามาได้
ต้องแบ่งให้เหมือนหุ่นส่วน	กับมวลเรามิจจา
ถ้าไม่ยอมค้อมหัวให้	ความตายกริดกรายเข้ามา
ถูกปีนราคาไม่ก็บาท	คิดแล้วอนาถใจ

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เงินเป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินชีวิต

การจะประกอบอาชีพในยุคนี้มีความยากลำบาก บางครั้งต้องแบ่งให้กับนายหน้าหรือผู้มีอิทธิพล ถ้าไม่ยอมแบ่งอาจจะถูกเบียดเบียนและอาจถึงแก่ชีวิตได้เพราะลูกปืนสามารถหาได้ง่ายทั่วไป ในสังคม

มองวัดวาแหล่งอบรม	แหล่งเพาะบ่มนิสัย
วัดตัวใหญ่ยกวัตถุ	คิดดูแล้วน่าขัน
เจ้าอาวาสแข่งสร้างโบสถ์	ทำประโยชน์เผยแพร่ธรรม
จัดสรรวัดเป็นศูนย์การค้า	อนิจจาอนิจจัง
กุฏิพระตั้งวิมาน	งามตระการดังคูสิต
เรื่องไร่วิจิตรเลขา	สง่าอยู่มากหลัง
วัน ๆ หนึ่งพระคุณเจ้า	เอาแต่มีวเมาสตั้งค์
ยื่นยื่นนั่งให้เจ้าพระ	แจกฎีกาขอเงิน
บ้างตั้งตนเป็นหมอดู	คิดแล้วหุดห่อนาถ
รดน้ำมนต์คนชะตาขาด	ประกาศกันไม่เงิน
ให้กู้เงินคิดดอกเบี้ย	ถ้ามีเมียก็มากเกิน
บ้างเพลิดเพลินที่ศนาจร	บินว่อนกันไปมา

(ชาน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 153)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่ามี วัดใหญ่โตเต็มไปด้วยวัตถุต่าง ๆ มากมายเจ้าอาวาสแข่งกันสร้างโบสถ์คอยทำประโยชน์เผยแพร่ธรรม วัดซึ่งเป็นที่พระอาศัยสวยงามเหมือนวิมานสวยงามหรูหราไม่เหมือนแต่ก่อนที่สร้างชุดเพียงเพื่อเอาไว้กันฝนกันหนาวเพราะสมัยนี้ก็โรคหลงอยู่กับเงินทอง คอยแต่แข่งกีฬาขอเงินบ้างก็ตั้งตนเป็นหมอดูนำอภัยในทางพระพุทธศาสนาอย่างมากไม่เหมือนในอดีตที่ สมัยวัดท่านพระคุณเจ้าวัดท่าโพธิ์ที่วัดหลายวัดพระช่วยการอบรมสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาพระคือพระที่งดงามที่แท้จริงไม่มีความโลภในทรัพย์สินเงินทองจึงเป็นที่นับถืออย่างมาก จังหวัดนครศรีธรรมราชสมดังชื่อว่ามีจำนวนวัดมากเราควรที่จะเชิดชูบ้านเมืองช่วยกันป้องกันสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดกับบ้านเมือง

ภาพลักษณ์ด้านเศรษฐกิจ ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นว่าของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งบนพื้นดินและในน้ำ ส่งผลให้มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่ เช่น เกษตรกรรม กสิกรรม ประมง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพของของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งให้ เกิดความยากจนและก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละสังคม เป็นผลของการที่มนุษย์ เรียนรู้ จาก ธรรมชาติและจากสังคมมนุษย์ด้วยกัน สังคมประสบการณ์ที่เรียนรู้ไว้ในการปรับตัว ถ่ายทอด และปรับเปลี่ยน ตามเหตุปัจจัยที่ไม่เคยหยุดนิ่ง วัฒนธรรมประเพณี มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและ แบบแผนความประพฤติของคนในสังคม ค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณี ภาพลักษณ์ของ ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านวัฒนธรรม จากผลงานของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ สอนหลาน ซึ่งมีเนื้อหากล่าวถึงแบบแผนความประพฤติของกุลสตรีจะต้องรักษาวล สงวนตัวรู้จักเลือกคู่ครองที่ดีเหมาะสมกับตน รักเดียวใจเดียว มีความรักความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองของ ตน สะท้อนด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ดีและเป็นการอบรมสั่งสอนเยาวชนทั้งชายหญิงให้มีแนวทาง ประพฤติตนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

1. คนลุ่มน้ำปากพนังมีความยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณี

วรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนังชี้ให้เห็นว่าคนลุ่มน้ำปากพนังมีความยึดมั่นใน วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น โดยถือคติ ว่าประเพณีเป็นสิ่งดีงาม เป็นมงคลแก่เจ้าตัว ครอบครัว สังคม เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน การบวช การชักพระ เป็นต้น ประเพณีหลาย อย่างของชาวลุ่มน้ำปากพนังได้รับอิทธิพลมาจาก พระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำปากพนัง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้คนลุ่มน้ำ ปากพนังได้ สืบสาน อนุรักษ์ ประเพณีส่วนบุคคลและประเพณีส่วนรวม ภาควิถีภาพสะท้อนด้าน อื่น ๆ ดังคำกลอน

สมัยท่านวัดโพธิ์	พระไม่โมห้เหมายาก
วัดหลายหลากช่วยอบรม	สังคมอุดม โข
พระคือพระจึงงดงาม	ไม่สร้างความอ้อโอ
ไม่โลโกเช่นเดียนี่	จึงเป็นที่บูชา
จึงเป็นที่ชนบูชิต	ชิวิทย์เชิดวัฒนธรรม
คนไม่ต้องคลำที่ฟัง	ไม่เบียดเบียนหึงสา
วัดกระเดื่องเมืองนครฯ	สมเป็นนครคอนพระ
คอนธรรมะคอนธรรมโม	เชิดชูโซว์บ้านเมือง
ขอสักที่เกิดพี่น้อง	อยากให้สังคมเรื่องรองขึ้น
ช่วยกันตื่นจากความชั่ว	อย่าเกลือกกลัวหากเหลืออง
ช่วยกันคนไม้คนมือ	ให้นครได้ลือเลื่อง
ให้กระเดื่องนามระบิล	ดังแดนถิ่นวโร

ตำราช่วยพิทักษ์
 คนในชาติมันสุจริต
 ผมใช้ปราชญ์ฉลาดล้ำ
 แต่เติบโตมานมนาน
 อยากให้นครเด่นดัง
 อยากให้ความดีเมืองนคร
 ไม่ใช่ทางความชั่ว
 เนตรพอกที่กลอนเพลงบอก

รักษาสันติรักษาราษฎร์
 เนาณิตย์กันสุขโข
 กระเดื่องทำเดโช
 ผ่านโลกเกือบร้อยปี
 เลื่องชื่อเช่นครั้งก่อน
 กระฉ่อนเพื่อเป็นศรี
 เล่าลือทั่วดังเดี๋ยวนี้
 หยุดทอดลงเอวัง

(ชวณ เพชรแก้ว, 2523, หน้า 154)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าในสมัยก่อนวัดโพธิ์มีพระที่มัวเมาบายมุข มีบางวัดที่ช่วยอบรมอบรมพระเป็นอย่างดี ไม่สร้างคามใหญ่โตในบ้านในเมืองไม่โลกเหมือน พระสงฆ์ในปัจจุบันนี้ จึงเป็นที่บูชากันมากชาวบ้านนับถือเชิดชูวัฒนธรรมผู้คนไม่ต้องหาที่พึ่ง ไม่ต้องเบียดเบียนอิจจาริยา กับวัดกระเดื่องเมืองนครสมกับเป็นเมืองพระผู้คนมีธรรมะเชิดชู บ้านเมืองอยากให้สังคมรุ่งเรืองขึ้นช่วยกันกำจัดความชั่วอย่ามัวไปยุ่งกับสิ่งที่ไม่ดีช่วยกันคนละ ไม่คนละมือ ให้นครศรีธรรมราชนั้นมีชื่อเสียงให้มีนามระบือไปไกล ตำราช่วยกันพิทักษ์สันติ ราษฎร์คนในชาติให้สุจริตผมไม่ใช่คนเก่งทำใหญ่โตแต่ก็เติบโตอยู่มาผ่าน โลกมามากมายเกือบ ร้อยปี อยากให้นครมีชื่อเสียงเหมือนเมื่อก่อนอยากให้ความดีเมืองนครดังไปทั่วเพื่อเป็นศรีกับ บ้านเมืองไม่ใช่ความชั่วเหมือนตอนนี้เพลงกลอนบอกเป็นการเตือนสติผู้คนให้หยุดทำสิ่งที่ไม่ดี

2. มีการสืบสานงานประเพณีเทศกาล

ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีประเพณีอันดั้งเดิมตกทอดสืบต่อกันมาแต่ครั้ง โบราณกาล ตาม หลักฐานที่ปรากฏมีประเพณีที่น่าสนใจหลายอย่าง อาทิ ประเพณีทางด้านศาสนา ชาวชุมชนลุ่มน้ำ ปากพนังเป็นพุทธมามกะที่มีศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ชาวบ้านทั่วไป จะไปวัดทำบุญทำทานรักษาศีล ไปฟังพระธรรมเทศนาที่วัด เมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษาในเดือน 8 ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการถือศีล ทำบุญ ทำทาน กุลบุตรที่มีอายุพอสมควรก็ออกบวชเป็นภิกษุ สงฆ์ในพระพุทธศาสนาชั่วระยะเวลาเข้าพรรษาตามประเพณีนิยม และเมื่อถึงเทศกาลออกพรรษา ในเดือน 11 ก็มีการทอดกฐินถวายปัจจัย เช่น หมากพลู ดอกไม้ ถวายปัจจัย เป็นต้น การทอดกฐินนี้ กว่าเสร็จก็ใช้เวลาเดือนหนึ่ง ในเทศกาลออกพรรษาก็มีการละเล่นต่างๆ

ช่วยกันสร้างสมวัฒนธรรม
 ลูกขึ้นพร้อมกันสักที

ประกอบกรรมที่ดีดี
 ขับไล่ผีให้หาย

(ชวณ เพชรแก้ว, 2523, หน้า 149)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการรณรงค์ให้ช่วยกันสร้างสมวัฒนธรรมและให้
ทำแต่สิ่งที่ดี ๆ ให้มีความพร้อมใจกันขับไล่สิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากสังคม ให้เห็นถึงความสามัคคี
ที่คนลุ่มน้ำปากพนังมีต่อกัน

เพลงบอกวันสงกรานต์

แลดูเหย้าเรือนก็ใหญ่โต
ชื่อบ้านวิภาวดีรังสิต
ทั้งสามหลังตั้งเคียง
แล้วเป็นเคหาแบบเก่า
ได้พบปะกับน้องฟ่อง
แต่ไม่ได้เห็นหน้าเมีย
หรือเมียได้ยินเพลงบอก
หนีลงไปทางท้ายครัว
ถ้าพบทั้งพี่ทั้งเมีย
เรามาทุกคนสิ้นทั้งปวง
ฟ่องนั้นใจดียิ่งนัก
ถึงอยู่รับแทนมิ่งเมีย
มานั่งบนบ้านของเขาทั้งที
แม้แต่บุหรี่ยี่สิบซอง
เขียนว่าหยอกไปหรือกนะฟ่อง
ขอให้จิตใจเจ้าบ้าน
แต่ว่าผู้ที่นำเรา
ถ้าไม่ได้รื้อยบาท

แลที่มันแสนโสพิศ
มีชื่อเป็นปริศนา
นั่นแหละมันเรียงกันมา
สร้างไว้เป็นลวดลาย
เพลงบอกมันคล้องจิ้งเสียด
กลัวว่าจะเสียหาย
แลที่แกออกหยบกาย
แล้วให้พี่มารับแทน
น้องเหอคงไม่เสียผล
ต่างคนต่างหวงแหน
เป็นหลักเป็นแกน
เพลงบอกไม่เสียใจ
เสียงว่าบ้านนี้บ้านฟ่อง
เรามองไม่เห็นใคร
บุหรี่ยี่สิบซองไม่เป็นไร
เบิกบานก็แล้วกัน
แลที่เขาสังคาค
แล้วอย่าเอา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 98)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าศิลปินเพลงบอกเป็นคนช่างสังเกตในการเข้าไป
เยี่ยมชมบ้าน ของชาวบ้าน มีการชื่นชมถึงความใหญ่โตของบ้าน มีพื้นที่รายเป็นลานบ้าน คูสะอาด
ตา ยิ่งนัก บ้านใหญ่หลังนี้มีชื่อเรียกว่าวิภาวดีรังสิตเป็นลักษณะบ้านความหวังติดติดกันจุดมุ่งหมาย
ของการมาที่นี้คือ มาหาหญิงสาว นามว่าฟ่อง เมื่อมา เราร้องเพลงส่ง ไปแต่ดูเหมือนว่าของคณนี้จะ
เงินอายุ เลยส่งผู้เป็นสามีออกมาต้อนรับ เพียงเท่านั้นพวกเราดีใจแล้วที่เขาต้อนรับ

3. เป็นผู้ที่มีความกตัญญูตเวที

ความกตัญญูตเวที เป็นสิ่งที่ดีขณะเดียวกันผลจากความกตัญญูตเวทีจะทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จไปด้วยดี แนวคิดเหล่านี้นอกจากจะเป็นแนวคิดที่ไม่แปลกแยกไปจากพื้นฐานความคิดของผู้คนในสังคมโดยทั่วไป แล้วยังมีตัวอย่างพฤติกรรมที่ยังปรากฏอยู่จริงในชีวิตของผู้ฟังเพลงบอกช่วยเสริมภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังตามแนวคิดที่เพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ นำมาเสนออย่างสอดคล้องต้องตามกาลเทศะด้วยลีลาหลากหลายอีกด้วยแนวคิดเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยและโอกาสที่ช่วยเกื้อกูลให้ผลงานของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ เป็นที่เจริญตา เจริญหู และเจริญใจ จนได้รับการยกย่องจากสังคมของผู้ฟังทุกสังคมตลอดมา

เสร็จจากการเคารพพระ
ยกสุนทรภู่ว่าวาทิ

บิดามารดาครูสอน
ให้เกิดเป็นศิษย์

(วิมล คำศรี, 2540, หน้า 82)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การพัฒนาและส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนการพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็ง สมดุลและมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานราก รวมทั้งในการพัฒนารูปแบบ วิธีการพัฒนาชุมชนให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่วิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงานพัฒนาชุมชน เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. มีความเรียบง่ายพอเพียง

ปัญหาในชีวิตของคนเรา ส่วนใหญ่เกิดจากกิเลสของตัวเอง ความอยากได้อะไรก็มี และกระแสสังคม ถ้าแต่ละคนเสียจุดยืนของตัวเองและต้องเดินตาม กระแสนิยมต้องการขายสินค้าของผู้ผลิตที่ใช้ทุกวิถีทางสร้างกิเลสให้เราอยากได้อะไรก็มี หากเราตามไม่ทันก็จะสร้าง ความทุกข์กาย ทุกข์ใจ อยากได้อะไรก็มี แต่ไม่มีปัญญา ก็ยิ่งทุกข์ บางคนก็เดินผิดทางเพื่อให้ได้เงินไปใช้จ่ายกับกิเลสที่ตัวเองต้องการ ก็จะต้องสร้างปัญหาให้ชีวิตมากขึ้น แต่การใช้ชีวิตเรียบง่ายและพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตัวเองมี ปัญหาชีวิตจะน้อยกว่ามาก เมื่อปัญหาชีวิตน้อยลง เพราะการใช้ชีวิตเรียบง่ายนั้นลดการสร้างปัญหาต่าง ๆ รอบตัว เช่น ยังไม่พร้อมการเงิน จึงยังไม่ซื้อไม่ผ่อนบ้าน ก็จะไม่มีปัญหาการเงิน ไม่อยากได้อะไรก็มีเงินกินตัว ฯลฯ เรื่องที่ทำให้ทุกข์ใจก็จะน้อยลง

5. เป็นผู้ที่มีน้ำใจ

ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกาย

เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน เพื่อบรรเทาปัญหาหรือ ร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ทั้งมีความเคารพทั้งมีความรัก	ในเมื่อได้รู้จักกัน
ทั้งได้ผูกพันเป็นหลัก	ให้เกิดความสามัคคี
ทั้งรู้จักคนผู้ที่ได้	ของผู้ที่ให้กำเนิด
รู้จักทวนเทิดเคารพรัก	พอสมควรกับศักดิ์ศรี
ทั้งเขามีความเมตตา	รู้จักทั้งเอื้ออารี
เขารู้จักที่รู้จักน้อง	ไปตามที่ต้องการ
รู้จักบุญคุณค่า	ของครูอาจารย์
เขาไม่ทะยานเย่อหยิ่ง	ในสิ่งที่หยาบคาย
ทั้งไม่คิดแย้งไม่แข็งข้อ	ที่จะให้เกิดก่อเคืองขัด
เขารักประวัติชื่อเสียง	หลีกเลี่ยงความเสียหาย
เพราะสมัยก่อนคนเขานิยม	ให้เด็กกินนมแม่
มันเป็นนมแท้ที่สะอาด	นมแม่นั้นมาตรฐาน
เอานมคนมาเลี้ยงคน	ความดีมันจึงดลบันดาล
ถึงจะเป็นพาลสักหนึ่ง	ในร้อยของเปอร์เซ็นต์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 25)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การที่เราอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน ในสังคม อย่างสงบสุข เราจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีน้ำใจ มีไมตรีต่อคนในครอบครัวของเรา ต่อเพื่อนมนุษย์และ ความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่เราทุกคนสามารถทำได้ ด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดถึงผู้อื่น และแสดง ต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้คนอื่นแสดงต่อตนเอง สามารถทำดีต่อผู้อื่นได้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นผู้ให้มากกว่าที่จะเป็นผู้รับ แสดงน้ำใจกับคนรอบข้าง เสียสละกำลังทรัพย์ สติปัญญา กำลังกาย และเวลา ให้แก่ผู้เดือดร้อน เท่าที่เราจะทำได้ ดังนั้น ถ้าเราฝึกตัวเอง หรือฝึกเด็กๆ ที่อยู่รอบข้างเรา ให้มีนิสัยเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความรักแก่ผู้อื่น และให้ความร่วมมือ ช่วยเหลืออย่างสุด ความสามารถด้วยความจริงใจที่มี เรา หรือเด็กคนนั้น ๆ ก็ย่อมเป็นที่รัก ที่ต้องการ เป็นคนมีคุณค่า ต่อสังคม และเป็นที่ยินชมของผู้อื่นเสมอ การเป็นคนมีน้ำใจ จะทำให้เรา หรือเด็กมีจิตใจที่ดีงาม เบิกบานแจ่มใส ผิวพรรณผ่องใส มีมิตรสหายมาก ใครก็อยากคบหาสมาคมด้วย เพราะความมีน้ำใจ แสดงถึงความมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ชีวิตก็ย่อมพบแต่ความสุข และหากเราซึ่งเป็นพ่อ

เป็นแม่ ปู่ย่า ตายาย ได้ฝึกตนเอง ฝึกลูกหลาน หรือเด็กทุกคน ที่อยู่รอบข้าง ให้เป็นคนมีน้ำใจ
ครอบครัวของเรา สังคมของเรา จะเป็นครอบครัว และเป็นสังคมที่น่าอยู่ ที่มีแต่ความสันติสุข
โดยแท้

6. มีความเคร่งครัดในศาสนา

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังด้านความเชื่อและศาสนาจะเห็นว่าชาวลุ่มน้ำปาก
พนัง มีความสนใจด้านความเชื่อแม้ว่าปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แต่ชาวลุ่มน้ำปากพนังยังคงมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ อาจจะมีมองได้ทั้งแง่
บวกและแง่ลบหากวิธีคิดดังกล่าวมาใช้ในแง่บวกอาจจะมาสู่สันติสุขในท้องถิ่นได้ ศาสนาและ
ความเชื่อเนื้อหาส่วนหนึ่งของเพลงบอกจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งได้แก่ ศาสดา
หลักธรรม คำสั่งสอน หรือความเชื่อต่าง ๆ ความเชื่อทางศาสนา-คณะสงฆ์ ดังคำกลอน

ด้วยพระคุณทั้งสามงามประเสริฐ	ควรจะเทิดพระคุณไว้เหนือเศียร
ขออย่าให้มีดมนหรือวนเวียน	จะเริ่มเพียรพาดประพันชั่วรณกรรม
ไว้เป็นแบบสุภายิตสอน	ประชากรที่ก่อการพาลถลา
ได้รู้สีกนิกายฝ่ายบาปกรรม	จะไม่ทำรำคาญให้บ้านเมือง
ทั้งพวกพระสงฆ์ที่หลงผิด	ได้รู้จักของสงฆ์ที่ทรงเหลือ
กิจของท่านการของคนหล่นเสียเปลือง	ทำแต่เรื่องนอกศีลชินวร
เมื่อได้อ่านเลขาสุภายิต	จะได้คิดพุทธพจน์รสคำกลอน
เอากระสอบใส่รัถยกขึ้นคอน	เมืองอมรอยู่ใกล้พระไม่ไป
เราชาวพุทธมุดตัวต้องกลัวบาป	ไม่พูดหยาบเย้ยเยาะเพราะเลื่อมใส
พระบางองค์เห็นป่าว่ากันดาร	เที่ยวทำการขายค้าเหมือนพานิช
จับเงินทองต้องถือด้วยมือพระ	พาสีกาเดินทางเหมือนอย่างศิษย์
คนสงสัยได้ไปตามตามความคิด	แก้งพูดปิดด้วยคำปดหมดยางอาย
ได้ร่ำกาสาวพัสตร์นี้	เหมือนเป็นที่ปิดบังชั่วทั้งหลาย
ไม่ต้องเหน้อยยากลำบากกาย	พวกเหล่าร้ายจึงเอาเงาจิ๋ว
จะชี้เรือข้ามเขตกิเลสหลง	ยึดพระสงฆ์เป็นกัปตันไม่หันเหียน
คงรู้แจ้งเห็นธรรมเพราะรำเรียน	กลับเบียดเบียนออกบาปกราบไม่ลง
คนเด็ยวันนี้ฝึกใฝ่ในเรื่องนั้น	จึงพากันหลงไหลอย่างใหญ่หลวง
ไม่นึกถึงเหตุผลคนทั้งปวง	พระหลอกหลวงปลิ้นเอาทรัพย์เสียยับเยิน
จะเลื่อมสุญศาสนาพระพระสงฆ์	พระบางองค์เด็ยนี้ไม่มีศีล
เอาผ้าเหลืองบังหน้าเที่ยวหาเงิน	ไม่ถือศีลพุทธองค์หลงรำรวย

เทศนาบางตอนสอนโยมญาติ
ทั้งพวกสภพวกสงฆ์ที่หลงรอย

มักปลั่งพลาดพลาดผลออกเบอร์หาย
พูดเข้าด้วยกันทั้งสิ้นไม่นินทา

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 89)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าพระสงฆ์ในปัจจุบัน มีทั้งพระจริงและ
พระปลอมพระสงฆ์ที่มีแต่กิเลสมีมากขึ้นในสังคมทำให้ศาสนาเสื่อมเสียพระบางองค์เดี๋ยวนี้แค่เอา
ผ้าเหลืองมาบังหน้าเพียวหากินกับศาสนาและความเลื่อมใสของประชาชนชาวไทย บ้างก็ให้เบอร์
ให้หายทำให้คนหลงคิดว่าจะรวย โดยไม่ไปทำมาหากินที่สุจริต

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีบทเพลงบอกเกี่ยวกับตำนานพระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช

ก่อนแต่บรรยายยกมือไหว้

พระธาตุบรมนาถโลกเชษฐ

มาตั้งเหนือเศศให้เฟื่องฟู

ขอไหว้พระครูสอน

ท่านรัตนธัมมณี

เป็นกวีจังหวัดนคร

เคยได้สั่งสอนเสกสรรค์

กระผมขอบบรรยาย

บิครมารดาพระมหากษัตริย์

มาช่วยกำจัดทุกโง

ให้ดวงปัญญา โญ่ไหลเชี่ยว

ออกเป็นเกลียวสาย

วันนี้ผมร้องสนองศิลป์

เป็นศิลปินชาวปักษ์ใต้

ทุกนางนายยอดอนงค์

ฟังกันให้จงดี

เป็นศิลป์เก่าของชาวนคร

อาจารย์รำสอนเหล่าศิษย์

ให้รู้ประดิษฐ์ทุกตอน

ตลอดนครศรี

กระผมเนตร ชลารัตน์

ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นกวี

เช่นท่านศรีปราชญ์เมธา

สมัยพระนารายณ์

อีกท่านข่อย่ากลอนคือสุนทรภู่

ทั้งสองเชิดชูประเทศ

รสกวีวิเศษคงอยู่

ในโลกไม่รู้หาย

แม้สิ้นชีวิตท่านยังเชื้อ

ดุจดั่งเสื่อที่มีลาย

ได้เกิดใกล้ชัดศิษย์

เจ้าประเทศไทย

ผมมานั่งร้องสนองศิลป์

กล่าววาทีนกลอนสดสด

จะเก็บเอารสเอาชาติ

ไม่ได้ขนาดไหน

เหนือใต้กลางไม่ลือทั่ว

ดุจดั่งดอกบัวที่บังใบ

มาโรยร่วงไปเสียเปล่าเปล่า

เป็นเหยื่อของเต่าปลา

เดชะอานิสงส์องค์นิสัย

ขอให้ดวงใจใส่ส่อง

ทุกทำนองเรื่องราว

ที่ผมมากล่าวหา

ขอไหว้คุณพระรัตนตรัย
 บิตุรามาดูเรศ
 สรรพภัยได้ไปสูญ
 กล่าวบทกลอนให้เรื่องรอง
 ทั้งทวยไทและเทวฤทธิ์
 จงบันดาลให้ผมกล่าว

ขอเดชะยิ่งใหญ่ในโลก
 ท่านผู้เกิดเทศกาย
 อย่าได้มีมูลมัวหมอง
 ถ้อยคำละอองฉาย
 ที่ท่านสถิตใกล้ใกล้
 เรื่องราวไปตามกลอน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 118-119)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธเราต้องกล่าวขานไม่
 หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ นครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลพุทธศาสนาแบบลังกาในดินแดนนครศรีธรรม
 ราช เข้มแข็งมาก นครศรีธรรมราช จึงได้รับอิทธิพลทั้งศาสนาและศิลปกรรม พระบรมธาตุเจดีย์
 ปัจจุบันมีลักษณะคล้ายเจดีย์ ประเทศศรีลังกา การใช้คำประพันธ์นี้ใช้คำที่สละสลวย มีการใช้คำที่
 เข้าใจง่าย สามารถเข้าใจได้ง่าย กล่าวถึงวัดพระบรมธาตุเจดีย์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มี
 ความโด่งดังและเป็นที่พักทางใจของชาวลุ่มน้ำปากพนัง

7. มีค่านิยมความรักชาติ

คนดีต้องรักชาติศาสนา
 สามสมบัติของเรานี้

พร้อมพระมหากษัตริย์
 สิ่งใดจะมีเหมือน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 45)

คุณค่าด้านวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นค่านิยมทางสังคม ความเชื่อ ประเพณี คติสอนใจ
 ว่าการเป็นคนดีในสังคมนั้นต้องมีความรักชาติศาสนา พร้อมพระมหากษัตริย์

ช่วยกันสร้างวัฒนธรรม
 ลูกขึ้นพร้อมกันสักที
 ความ โง่เขลาเข้าบังคับ
 หัวคนกลายเป็นหัวผี
 การแต่งเผ้าผมหญิงชาย
 ทุกวันนี้เอามาใช้
 ไม่ค้นคัดประวัติศาสตร์
 แต่ก่อนไถ่การแต่งตัว
 โกสียังผ้าไหมแท้
 ผ้าวิเศษงามสมยศ
 เราคิดคิดอนิจจัง

ประกอบกรรมที่ลึกลับ
 จับไล่ผีให้หาย
 ไม่รู้จักอับจักอาย
 มันดีสักเพียงใด
 แต่งกันได้แต่งกันดี
 เราแลไม่ใคร่ไหว
 ว่าชนชาติของชาวไทย
 คุณ่าจะช่วยวน
 ใช้กันแซ่ทั่วนิเวศน์
 บันเทิงกันหมดส่วน
 ไปตามฝรั่งลาวญวน

เกิดแปรปรวนหลายประการ	ขึ้นในบ้านในเมือง
ตรงทุกคำพุทธทำนาย	พระองค์กล่าวไว้ไม่ผิด
ความวิปริตลอยปลิว	มาติดชาวผิวเหลือง
พวกต่างชาติเข้าเบียดบด	ทรัพย์เราจะหมดจะเปลือง
ความรุ่งเรืองของชนชาติ	นำกล้วจะขาดแคลน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 149)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการสร้างวัฒนธรรมร่วมกันทำความดีและให้ช่วยกันขับไล่สิ่งชั่วให้หายไป เพราะตอนนี้ความโง่เข้ามาครอบงำไม่รู้จักอภัย การแต่งตัวทั้งหญิงและชายเน้นแต่งได้แต่ดี แต่ความดีไม่ยอมจะทำ ในประวัติศาสตร์คนไทยนั้นไม่เคยจะแต่งองค์ทรงเครื่องแต่ตอนนี้กลับมีสิ่งนี้มายั่วชวน เรานั้นคิดน้อยไปตามพวกฝรั่งจึงเกิดเหตุการณ์หลายอย่างที่ไม่เหมือนเดิมในบ้านเมืองเรา ตรงทุกคำที่พระพุทธองค์ได้ทำนายไว้ พวกต่างชาติเข้ามามากมาย ทรัพยากรเราจะสิ้นเปลืองความรุ่งเรืองของชาติก็จะหายไป ขอให้คนที่ปกครองเมืองใช้ธรรมะมาลากุงให้ชาติของเราสูงกว่านี้ อย่าให้ไปหลงเชื่อพวกต่างชาติต่างภาษา ให้มีกำลังที่เข้มแข็ง เมื่อเรานั้นเข้มแข็งแล้วจะได้นำชาติไปได้รับการไว้ให้เท่าตัวอย่าแม้แต่สละไปอย่าถือว่าฝรั่งนั้นดีไทยเราก็มีความกล้าหาญ เกิดเป็นคนมีศาสนาและร่างกายไม่ได้น้อยกว่าคนอื่น

พระองค์ทรงสลักศิลาจารึก	ให้ไทยได้นึกประวัติศาสตร์
เดชกษัตริย์ชาติคือเลื่อง	ดังมาตั้งแต่เมืองสุวรรณ
สุโขทัยราชธานี	เป็นที่สูงศรีพรายพรรณ
ไทยได้มาอยู่ร่วมกัน	ตลอดนิรันดร
พระทรงธรรม์สุวรรณคด	สุโขทัยก็หมดอำนาจ
ประชาราษฎร์ร้อนกลุ่ม	ดังไฟมาสุ่มซอน
ช่างแห่งโหยโรยธา	ลงไปเสียกว่าครึ่งก่อน
ความถาวรมาตั้งจุด	กรุงศรีอยุธยา
กษัตริย์นั้นมีสามสิบสี่พระองค์	ได้ดำรงชนชาติ
ทั้งพิทักษ์รักษาราชูร์	พร้อมไปทั้งศาสนา
จะกล่าวแต่ผู้ที่สำคัญ	ปกครองเขตชั้นทสี่มา
คือหนึ่งพระองค์พระนเรศวร	ชื่อเสียงท่านนवलนาน
พระองค์ยูทธหัตถ์	เข้าไปราวีกกลางทุ่งกว้าง
เข้าชนช้างกับพม่า	พระทัยทานกล้าหาญ
พระฟาดด้วยพระแสงของ้าว	ไปตัดเกล้าพม่ามาร

ตามรุกรานทับพม่า

ใกล้ไกลหงสาวดี

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 108)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า ขอไหว้พระราชผู้เป็นใหญ่ในประเทศมีชื่อเสียง
อำนาจและวาสนาตั้งแต่เป็นประชาธิปไตยชาวไทยอยู่ตลอดมาไหว้พระร่วงได้ทรงตั้งบ้านเมืองมา
นานมาบำรุงศาสนาทุกทศทิศ ทรงเป็นนักอักษรศาสตร์เปลี่ยนตัวอักษรขอมเป็นไทยพระองค์มี
ปัญญามากกษัตริย์ในไม่อาจเทียบพระองค์ทรงสร้างศิลาจารึกให้ไทยมีประวัติศาสตร์สุโขทัย
ได้อยู่ร่วมพระธรรมสุโขทัยหมดอำนาจประชากรกลุ่มใจครั้งก่อนกรุงศรีอยุธยามีกษัตริย์สามสิบสี่
พระองค์ได้ดำรงชนชาติทั้งรักษาประเทศทั้งศาสนาจะกล่าวถึงผู้ที่สำคัญองค์หนึ่งพระนเรศวรและ
พระองค์ยุทธหัตถีไปรุกรานพม่าใกล้กรุงหงสาวดี

ต่อนั้นไหว้คุณพระเจ้าตาก	พระทนลปากผู้ยื่นหยัด
กู้จังหวัดอยุธยา	พระคุณปรากฏใส
ครั้งบ้านเมืองเราโรยรา	อ้ายพวกพม่ามันทำภัย
มาเผาไฟจนสิ้นสุด	กรุงศรีอยุธยา
พระองค์ดื้อนพลไปรบ	เข้าสมทบต่อต้าน
พม่ามารแพ้พระองค์	คืนกลับไปหงสา
เลื่อนเมืองมาไว้ฝั่งธน	พร้อมด้วยพลโยธา
โคควายช้างม้ามีจบ	พระสร้างไว้ครบครัน
ครั้นพระองค์ดับชีวิต	กษัตริย์อื่นมาติดต่อกัน
มาสร้างเขตชั้นท์โสภา	กรุงเทพมหานคร
คือพระยอดฟ้าจุฬาโลก	สมบูรณ์ด้วยโภคสมบัติ
แก้วแก้วรัตน์วิจิตร	ขององค์มหิษุสร
ชนต่างชาติน้อยและใหญ่	เข้ามาอาศัยนคร
พระองค์ทรงต้อนรับไว้	มีมิตรสหายกัน
แล้วให้การศึกษาขึ้นมาครบ	มีขนบธรรมเนียม
ความรู้เริ่มในแรมเร็ด	ปัญญาท่านเจ็ดชั้น
บ้านเกิดตึกกว้านสะอ้านสะอาด	ทหารของชาติก็มีมากครัน
จนพระธรรม์กินสถาน	ไปสู่วิมานแมน
รัชกาลที่สองพระพุทธรูปเสด็จ	มีดวงปัญญาตั้งภาณุมาศ
ทรงชักชาติลากุง	ให้ชาติขึ้นสูงแสน
ตลอดจบพิภพสิ้น	ทั่วไปทั่วทุกดินแดน

ใครจะแม่นละม้าย	ครั้งนั้นหรือ ไม่มี
มีกลอนสุนทรภู่	คล้ายคล้ายกับอยู่ข้างอาสน์
พระทรงประภษาคำกลอน	เป็นอักษรศรี
สุนทรภู่ผู้รู้หลัก	ได้เป็นที่นักกวี
เสมอศรีปราชญ์กวี	แผ่นดินพระนารายณ์
องค์จักรีถึงที่เกล้า	ขอน้อมเกล้าบังคมบาท
พระภัทรมหาราช	ที่ไทยเรามาจดหมาย
องค์บรมสมเด็จพระราชินี	ทั้งสองสูงศรีเพริศพราย
ดังหนึ่งได้จากฟากฟ้า	เสด็จลงมาดิน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 109-110)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในการว่าเพลงบอกจะมีบทกล่าวสรรเสริญ เช่น กล่าวถึงพระนารายณ์เป็นนักรบที่ยิ่งใหญ่กรุงศรีเป็นนักอักษรเหมือนที่บรรยายแล้วให้พระคุณศรีสุริโยทัยพระองค์แพศีก ความนึกถึงชาติต่อมาให้พระเจ้าตาก กู้อาณาจักรอยุธยาครั้งบ้านเมืองเราโรยราเผาไฟกรุงศรีอยุธยาพระองค์ดอนพลไปรบเข้ามาต่อต้านพม่าแพ้พระองค์ก็กลับไปหงสาเดือนเมืองมาตั้งไว้ฟังทั้งเศรษฐกิจทั่วทั้งสถานตั้งเมืองสวรรคคร์นั้นพระองค์ดับชีวิตกษัตริย์อื่นมาสร้างกรุงเทพมหานครคือพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกสมบุณด้วยสมบัติชนชาติน้อยใหญ่มาอาศัยพระองค์ต้อนรับไว้เป็นมิตรให้การศึกษามาครบขนบธรรมเนียมบ้านเรือนตึกกว้างสะอาดดารัชกาลที่สองพระพุทธเลิศหล้ามีปัญญาให้ชาติขึ้นสูงขึ้นไปถึงนายกรัฐมนตรีขอให้เข้ามาเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองใหม่ทุกประเด็นที่กล่าวมา หากเกิดมรรคผล ตามหลักแห่งพุทธธรรมที่อ้างถึงก็จะเป็นประโยชน์แก่คนในปัจจุบันและอนาคต

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีคติสอนใจสอนให้เป็นคนมีสติไม่เกิดความโลภ โกรธหลงมีความกตัญญูและมีสัมมาคารวะสอนในเรื่องของการเลี้ยงดูลูกและความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกสอนในเรื่องการประกอบอาชีพ เพราะคนหนุ่มสาวในภาคใต้ ปัจจุบันนิยมไป ทำงานนอกถิ่นฐานของตนเอง ไปทำงานที่ไหน อาชีพอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นอาชีพสุจริต และสังคมให้การยอมรับ ไม่ไปประพฤติตัวให้เป็นที่เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล สอนในเรื่องรู้จักสถานภาพของตนเอง เช่น การเลือกคู่ครอง ควรเลือกให้เหมาะสมกับตนเอง โดยยึดคำสุภาษิตที่ว่า ตักน้ำใส่กะโหลก ชะ โงกดูเงา สอนให้เป็นคนรักหวงแหนและช่วยส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านในแต่ละแขนงต่าง ๆ ให้ดำรงอยู่คู่กับท้องถิ่นภาคใต้สืบต่อไปยาวนาน สอนเรื่องเพศศึกษา ว่าโรงเรียนไม่ควรจัดเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน เพราะเด็กอาจจะอยากลองละนำไปประพฤติไม่ดีได้ สอนเรื่องอันตรายของอบายมุขชี้ให้เห็นโทษของอบายมุขที่ชัดเจนขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ช่วยกันปราบปรามทำลายอบายมุขให้หมดสิ้นไปคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมจากผลงานการสร้างสรรค์ภาพยนตร์กลอนในวรรณกรรมเพลงบอกเท่าที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นคุณค่าที่ใกล้ตัวของผู้ฟังภาพยนตร์กลอนจึงมีทั้งคุณค่าภายในและคุณค่าภายนอก จนถึงทุกวันนี้ผลงานการส่งเสริมสืบทอดศิลปะการว่าเพลงบอกก็มีเปิดสอนในโรงเรียนเพื่อเป็นการสืบทอดอนุรักษ์วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทวรรณกรรมเพลงบอกบรรจุไว้ในหลักสูตร

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอกนอกจากจะใช้ชีวิตศิลปะในเพลงบอกอาชีพแล้วเป็นส่วนหนึ่งเพื่อการส่งเสริมสืบทอดศิลปะการว่าเพลงบอกให้แก่ผู้สนใจในรูปลักษณะต่าง ๆ เช่น ให้การศึกษาสืบทอดศิลปะการว่าเพลงบอกแก่ศิษย์โดยตรงให้การศึกษาสืบทอดศิลปะการว่าเพลงบอกแก่นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่สนใจใฝ่รู้ เป็นที่ปรึกษาโครงการส่งเสริมสืบทอดวัฒนธรรม ให้แก่สถาบันศึกษา สภาวัฒนธรรม ชมรม สมาคม สโมสรต่าง ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะโครงการประกวดการแข่งขันกลอนสดโนราและเพลงบอกในการประเพณีเทศกาลเดือนสิบจังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นผู้ประสานงานกิจกรรมนี้ต่อเนื่องกันมานานนับสิบ ๆ ปี

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเพลงบอกในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ให้คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าด้านสติปัญญาและคุณค่าทางจริยธรรม กล่าวคือ ให้คุณค่าทางอารมณ์ได้แก่ ให้ความบันเทิง คุณค่าทางสติปัญญาได้แก่ ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพสังคม ค่านิยมและเกร็ดความรู้ต่าง ๆ คุณค่าทางจริยธรรมได้แก่ ข้อคิด คติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นจริยธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และให้วรรณกรรมท้องถิ่นของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง บรรจุเข้าไปในสถาบันการศึกษาในรายวิชาการวรรณกรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทที่ 4

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภท วรรณกรรมเพลงบอก ในยุคเปลี่ยนผ่านความทันสมัย ในช่วงปี พ.ศ. 2531-พ.ศ. 2560

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพอง: ความเปลี่ยนแปลง
ภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของชุมชน
ลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก เข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่าน
ความทันสมัยในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านสังคม การเมือง

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพองผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านสังคม การเมือง
การปกครอง มีการบริหารงานของแต่ละท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารหรือการ
จัดการระบบการเมืองการปกครองให้มีความสงบสุข โดยปราศจากความขัดแย้ง ลักษณะการเมือง
การปกครองในชุมชนลุ่มน้ำปากพองถ้ามองลักษณะสังคมการเมืองในชุมชนแบ่งได้ 2 มิติที่สำคัญ
คือ 1. การตื่นตัวทางการเมือง 2. การนิยมใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

ลักษณะการเมืองการปกครองในชุมชน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ซึ่งที่ปรากฏชัดเจน ได้แก่
การกระจายอำนาจทางการเมืองไปสู่ท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย
องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีฝ่ายนิติบัญญัติได้แก่ สภาจังหวัด และฝ่ายบริหาร ตามกฎหมายผู้ว่า
ราชการจังหวัดเป็นฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์การ ที่เกิดขึ้น โดยมี
กฎหมายรองรับ เพื่อมาทำหน้าที่บริหาร เป็นการปกครองท้องถิ่นที่ครอบคลุมพื้นที่หมู่บ้าน เป็น
หน่วยการกระจายอำนาจการปกครองที่เล็กที่สุด และมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ใหญ่บ้านให้
ข้อเสนอแนะ ให้ความเห็นชอบในโครงการแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
การเมือง คือ งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน ส่วนการปกครองคือการกำกับดูแลการบริหาร แต่โดย
ทั่วไปจะเรียกรวม ๆ ว่าการเมืองการปกครอง ของประเทศไทยมีการพัฒนากันมาโดยตลอด
เกิดขึ้นหลายช่วง ตั้งแต่สมัยแบบจารีต สังคมระยะเปลี่ยนแปลง และสังคมสมัยใหม่ ลักษณะ
การเมืองการปกครองในชุมชนลุ่มน้ำปากพองระยะหลัง ๆ การเมืองมีการตื่นตัวกันมาก เกิดกระแส
นิยมพรรคการเมืองในภาคใต้ แต่ละชุมชน ส่วนการปกครองมีการกระจายอำนาจให้ชุมชนสามารถ
ปกครองตนเองได้โดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

1. ภาพลักษณ์ความเป็นเมือง มีสิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัยที่ทันสมัย

ภาพลักษณ์ความเป็นเมือง ภายใต้บริบทของสังคมเกษตรกรรมและสังคมอุตสาหกรรม และความเป็นเมือง พื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังได้ กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภาคใต้ และเป็นจุดเชื่อมต่อของสินค้าภาคการเกษตรเพราะพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเป็นจุดกึ่งกลางของภาคใต้ รวมถึงเป็นแหล่งรวมทางวัฒนธรรมที่ถูกแปรรูปออกมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อ สนองตอบ กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เติบโตขึ้นในฐานะผู้บริโภคทางวัฒนธรรม เนื่องจากผลการพัฒนา เศรษฐกิจในภูมิภาคซึ่งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สร้างหารายได้มาอย่างเพียงพอกับ ชุมชนที่ว่าด้วยการออกแบบชีวิตที่ทันสมัย และมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความเป็นเมือง

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2504 ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตจากสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคม อุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง การดำเนินชีวิตของผู้คนชุมชนลุ่มน้ำ ปากพนังก็มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนมากเมื่อก่อนวิถีชีวิตของผู้คนชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง จะทำการเกษตรเป็นหลักในการทำเกษตรการทำนาเพาะปลูกข้าวก็พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักแต่ ปัจจุบันมีโรงงานแปรรูปสินค้าด้านการเกษตรและการประมง ทำให้ผู้คนมีโอกาสและทางเลือกที่ หลากหลายในการประกอบอาชีพ มีการสร้างงานและต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้นความทันสมัยของ เมืองทำให้คนมีแรงจูงใจทำให้เกิดการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึงทำให้มีหมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมืองขยายตัวเร็ว

มีสิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัยที่ทันสมัย

สวยงามตึกบ้านช่อง

ตึกสูงละล่องระฟ้า

สวยงามเสื้อผ้าสมบูรณ์

อาหารก็พูนผล

(วิมล คำศรี, 2548, หน้า 46)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า ความรุ่งเรืองมีสิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัยที่ทันสมัย สวยงามตึกบ้านช่อง ตึกสูงละล่องระฟ้า สวยงามเสื้อผ้าสมบูรณ์อาหารก็พูนผล สื่อให้เห็นถึง ความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่าการขยายตัวของเมือง ทำให้ความเจริญในด้านต่าง ๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้นทั้งเสื้อผ้าและอาหารก็มีความเพียบพร้อมทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน ดีขึ้น

นั่งชมความงามความรุ่งเรือง

ของเมืองลุ่มน้ำ

ตอนเมื่อยามนั่งเรือล่อง

นั่งชมทั้งสองฝั่ง

คำพังเพยคนโบราณ

ท่านกล่าววานให้เราฟัง

ว่าปากพนังจะสนุก

จึงเป็นจริงขึ้นทุกที

<p> ริมฝั่งคลองทั้งสองข้าง สายลมพัดเมื่อยามเย็น พอหัวเรือแฉ่มเห็นแหลมตะลุมพุก อันของดี ๆ ก็มีมาก ที่มั่นคงประมงพื้นบ้าน เคยดีกึ่งดั่งไขปลาทู คอนโดโอ้อาหนาแน่น ของเก่าเมืองนังยังมี ภาพสะท้อนข่อยอนหลัง เปลี่ยนเบียดชิดเป็นปากนัง ร่วมโครงการร่วมสานต่อ โครงการใหญ่ต้องเร่งรัด อาหารการกินในถิ่นนี้ มันกุ้ง ปลาเค็ม น้ำส้มจาก รังนกแอ่นก็เลื่องชื่อ พอถึงวันออกพรรษา ชมความงามชมความรุ่งเรือง ทั้งท่านนายกผู้ประเสริฐ จะขอเล่าเรื่องถึงเมืองงาม มีความหลังยังประจักษ์ </p>	<p> ป่าไม้โงกงานนั่งมองเห็น โอนเอนยื่นเสียดสี ช่างเพิ่มความสุขเป็นที่ อยู่ในเมืองปากนัง ผลิตอาหารส่งออก ส่งออกตามใบสั่ง สร้างให้หนักแน่นทำรัง คือปล่องควนโรงสีไฟ เมืองปากนังมีประวัติ เพราะสายน้ำยังหลังไหล สร้างบ้านให้พ่อหลวงไทย ต้องร่วมกันพัฒนา ของหรรอยก็มีอยู่มาก คงถูกปากเป็นหนักหนา ทั้งรำลือขนมลาคา ลากพระแข่งเรือเพรียว เจริญชวนเที่ยวเมืองรังนก พร้อมเปิดชิงไฟเขียว เมืองลุ่มน้ำปากนัง มานานเป็นหนักหนา </p>
---	--

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากนังว่า ความรุ่งเรืองเมืองลุ่มน้ำของดีในเมืองลุ่มน้ำปากนังมีหลายอย่างมีอาชีพการประมงที่มั่นคง มีการผลิตอาหารเพื่อการส่งออก มีผลิตภัณฑ์หลายอย่างเช่น กะปิ กุ้ง มันกุ้ง ไขปลาทู น้ำส้มจาก ปลาเค็ม เป็นอาหารที่อร่อยถูกปากเป็นของฝาก มีคอนโดที่หรูหรามากมายสร้างไว้ให้คนงานแอ่นทำรัง ปากนังเป็นที่เลื่องลือขึ้นชื่อเรื่องนกนางแอ่น ขนมลามีร่องรอยของความเจริญของกลุ่มน้ำปากนังในอดีตเช่นปล่องควนของโรงสีไฟ เป็นภาพสะท้อนให้เราให้ย้อนถึงความหลังเมืองปากนังมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่เก้า

2. การคมนาคมที่สะดวก

โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพยายามสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน การคมนาคมที่สะดวก และการนำเอาระบบเทคโนโลยีใหม่เข้ามาเผยแพร่ที่เห็นชัด คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและพฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยาย มาเป็นครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงของระบบวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตจากแบบดั้งเดิม

มากด้วยรถราจากร	เครื่องบินที่ว่อนอยู่เบื้องบน
ประชาชนสวยเก๋	เสฟสุขเหมือนทิวา
แต่ภายในจิตในมนุษย์	มันกับเสื่อมทรุดโทรมทรม
ข้างนอกสวยงามข้างในทุเรศ	พอกด้วยกิเลสหนา
เห็นแต่ส่วนตัวไม่กลัวบาป	ละโมภโลกลาภกามา
ริษยาพยาบาท	ฆ่ากันไม่ขาดวัน

(วิมล คำศรี, 2548, หน้า 47)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพยายามสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน การคมนาคมที่สะดวก และการนำเอาระบบเทคโนโลยีใหม่เข้ามาเผยแพร่ที่เห็นชัด คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและพฤติกรรมทางสังคม ลดละกิเลสและคนเราต้องมีคุณธรรมในจิตใจ ไม่มีความเห็นแก่ตัว มีความเกรงกลัวต่อบาป ไม่ละโมภโลกมาก ไม่ริษยาพยาบาท ไม่เบียดเบียนทำลายชีวิตของผู้อื่นแล้ว

3. ความยากจน

คนชวานาใช้ว่าเป็นเศรษฐี	ข้าวจึงมีอยู่ไม่ย่นเพราะขึ้นขาย
ครอบครัวหนึ่งก็มีไม่กี่ไร่	ทั้งต้องขายข้าวถูกให้ลูกเรียน
ทำปีหนึ่งจ่ายพอมคให้หุดหู่	ทั้งขาดผู้หนุนหลังเป็นบังเหียน
ทั้งโจราก็ชุกชุมรุมกับเบียดเบียน	จึงไม่เปลี่ยนสภาพจากคราบเก่า

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 147)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ชวานาในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เพราะทำการเกษตรเชิงเดี่ยว และต้องพึ่งพาฤดูกาลทางธรรมชาติ ถ้าปีไหนฝนไม่ตกตามฤดูกาลก็ทำให้ได้ผลผลิตน้อยและผลผลิตที่ได้มีราคาไม่สูงเท่าที่ควร ผลผลิตข้าวที่ได้จึงไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ที่ต้องส่งเสียลูกเรียนหนังสือต้องไปกู้หนี้ยืมสิน และปัญหาโจรก็มีมาก เพราะเศรษฐกิจไม่ดี ถ้าปีใดมีฝนน้อยตกไม่ทั่วถึงก็ทำให้ผลผลิตตกต่ำ รายได้ก็น้อยลงไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

จิตใจท้อทุกคำคืน
 แต่ถ้าฝนดีขึ้นปีใด
 ได้เดินชื่นชมข้าวรวงรี
 พอถึงคราวข้าวมันสุก
 ถึงจะเปียกทั่วร่างก็ไม่มีเบื่อ
 ถึงจะร้อนแดดแผดเปรี้ยว
 ชวนาเหงื่อไหลอาบกาย

ชวนาสูดชื่นชม
 ชวนาใจหายตรม
 ชวนาเราดีใจ
 ออกไปเดินบุกน้ำค้าง
 เปียกจนไม่เหลือไทร
 สักเพียงไหน
 เหงื่อเพื่อทั้งร่างกาย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 88)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ชวนาในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังส่วนใหญ่ฐานะยากจน ถึงฝนจะตกแดดจะออกชวนาต้องมีความอดทน หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในการทำการเกษตรต้องพึ่งพาฤดูกาลทางธรรมชาติ ถ้าปีไหนฝนตกตามฤดูกาลก็ทำให้ได้ผลผลิตมากทำให้ชวนามีความสุข

ชาวประมงเกษตรกรรม
 เพราะฝนหรือฟ้าตกลงสู้
 เพราะมีทรัพย์อยู่ในดิน
 เป็นเมืองพระแหล่งอารยธรรม

อาชีพเราทำไร่นา
 ตกตรงฤดูหยาม
 เรามิเงินอยู่ในน้ำ
 เป็นเมืองแห่งตำนาน

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การได้มาซึ่งที่ดินของชาวลุ่มน้ำปากพนังที่ผ่านมานั้น มีตั้งแต่การซื้อด้วยทุนเดิม ซื้อด้วยทุนที่สะสมค่อมขึ้นใหม่ การจับจองที่ดินที่ยังไม่มีเจ้าของ ปัจจุบันพื้นฐานของชีวิตชาวลุ่มน้ำปากพนัง โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ฝนฟ้าอากาศที่เกิดขึ้นตามฤดูกาลตามธรรมชาติ มีความผูกพันกับเครือญาติและชาวลุ่มน้ำปากพนังด้วยกันเองค่อนข้างสูง วิถีชีวิตของชาวลุ่มน้ำปากพนังในรอบปีมีระบบที่แน่นอน

4. มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและพฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงของระบบวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตจากแบบดั้งเดิม การพัฒนาเมืองตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจากภาครัฐนั้น แม้ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีการตื่นตัวต่อการพัฒนาที่เข้ามาในพื้นที่ เช่น มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมสมัยใหม่ และความสะดวกสบาย ของรูปแบบการกลายเป็นเมืองในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ แต่ประชาชน บางส่วนในพื้นที่ยังคงใช้รูปแบบวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและมีมุมมองเชิงบวกต่อการดำเนินวิถีชีวิตแบบสังคมชนบท ความแตกต่างดังกล่าว

ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมซ้อนกัน ในบริบทสังคม ให้สภาพชุมชนเกิด การเปลี่ยนแปลงจาก การพัฒนา เช่น ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาการคมนาคม ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต เป็นผลให้วิถีชุมชนบตต้องเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมืองมากขึ้นแต่ยังคงไม่กลายเป็นชุมชนเมือง อย่างแท้จริง

บทเพลงบอกยาเสพติดพิษมหันต์

เพลงบอกทอกสังคัม
เป็นทำนองเพลงของพื้นบ้าน
ชนรุ่นหลังจงฟังไว้เถิด
ว่าเรื่องยาเสพติด
ทั้งเหล่า บุหรี่ มีทั้งกัญชา
ทั้งเฮโรอีน ทินเนอร์
ว่าไว้ประ โยชนมีโทษทัน
ถ้าผู้ใดเป็นทาส
ทั้งยาม้า ยากระตุ้น
จะตกนรกทั้งเป็น
ต้องทนทุกทรมาน
แล้วทั้งร่างกายโทรมทรุด
ยังอาจจะติดโรคร้าย
พวกฟ็องพรรคห่างไกล
แล้วเพศสัมพันธ์ก็แห้งเหือด
ยังเป็นที่จงเกลียดชัง
ต้องเสียทรัพย์อัปยศ
เราควรหลีกเลี่ยงตลอด
ทั้งผู้เสพผู้ค้า
อย่าโง่งมไปผลผลอ
ยาเสพติดพิษร้าย
แล้วอันประ โยชนไม่เคยรู้
ขอเตือนน้อง ๆ อนุชน
อย่าเพิ่งไปทดลอง

เรียงร้อยการมัจฉาน
ลูกหลานได้ศึกษา
จะได้เกิดปัญญา
ด้วยพิษภัย
ทั้งยาบ้า ยาฝิ่น
เราอย่าไปเพื่อใฝ่
เกิดมหันตภัย
มันอาจจะถึงตาย
บ่าวเหออย่าไปมุนหมก
เคยเห็นมามากหลาย
พอถึงอาการปางตาย
อนาคตสิ้นสุดลง
เกิดขึ้นง่ายดายนัก
ไม่มีใครเขามาประสงค์
เร็วแรงจะลดถอยลง
ในหม่วงสังคัม
จะหมดชื่อเสียง
เราอย่าไปเสพสม
น้องเหอเราอย่านิยม
ปล่อยตามอำเภอใจ
น้องเหอมักให้แต่โทษ
จะให้กับผู้ไหน
ต้องหลีกเลี่ยงพิษภัย
เพราะของมันร้ายแรง

(สนใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง สะท้อนสังคม ให้ลูกหลานได้เรียนรู้เรื่องยาเสพติด ทั้งหลายว่ามีพิษภัยอย่าได้คิดทดลอง ยาเสพติดมีโทษที่ร้ายแรง สามารถทำลายตัวเราและอนาคตของเราได้ ญาติสนิทมิตรสหายก็ไม่มีใครอยากเข้าใกล้และยังเป็นที่น่ารังเกียจของสังคม อีกทั้งยังต้องเสียทรัพย์สิน เสียชื่อเสียง ยาเสพติดให้แต่โทษไม่มีประโยชน์กับใครๆ ฉะนั้นขอเตือนเยาวชนต้องหลีกเลี่ยงยาเสพติดอย่าได้คิดไปทดลองเพราะมันอันตราย

5. ความสัมพันธ์ของคนที่เป็นปัจเจกมากขึ้น

อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2559) ได้กล่าวว่า สังคมที่ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความสัมพันธ์ของคนที่เป็นปัจเจกมากขึ้น ก็จะพบกับการละเมิดพื้นที่สาธารณะทุกรูปแบบมากขึ้นตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการโจมตีคู่แข่งทางเศรษฐกิจ หรือปัญหาความขัดแย้งทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว การมีความคิดต่าง ถึงแม้ว่าจะมีจริยธรรมสำนึกผิดชอบชั่วดีคอยให้มีสติอยู่บ้าง แต่ทุกวันนี้ความมีจริยธรรมนี้จะบางลงไปเรื่อย ๆ เพราะความเห็นแก่ตัวเข้ามาปกคลุม ความสัมพันธ์ของคนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังพอมีการขยายตัวของเมือง มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น

6. มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

พวกเราทั้งหลายอย่าขายสิทธิ์	เป็นภัยพิบัติโอกาสหน้า
พรรคพวกที่มาซื้อสิทธิ์	มันจะคิดวางแผน
เมื่อเขาออกเงินไปมากมาย	ทีหลังพอมันได้เป็นผู้แทน
หมดเงินหลายแสนใจเสีย	ลูกเมียจะอดตาย
กินแต่เงินเดือนมันไม่พอ	จึงหันไปขอทำผิด
ผู้แทนทำพินำขลาด	ถึงกับเอาชาติไปขาย
ประชาธิปไตยของไทยเรา	ไม่เห็นมันเอามาใช้
ที่มอบสิทธิ์ให้เขาไป	มันตั้งใจเอาเงินทอง
ไม่ได้คำนึงถึงงานดี	ที่เรามีต่อชาติ
เราผู้อุบาทว์รับเบี้ย	มันเสียไปทั้งสอง
ทั้งผู้มาซื้อก็น่าอาย	เรียนรู้กฎหมายการปกครอง
แต่เขายังต้องทำผิด	ในกฤษฎีกา
เป็นบัณฑิตแต่จิตใจไม่ซื่อ	ให้เรานับถือตรงไหน
ยังได้เป็นยิ่งเหลว	ความเลวมันแน่นหนา
พวกเราอย่าขายสิทธิ์	เพราะจะเกิดผลเสีย
ในภายภาคหน้า	คนที่มาซื้อสิทธิ์ เขาคิดว่า

พอเขาได้เป็นผู้นำ
 เพียงแค่เงินเดือนไม่พอใช้
 พวกเราทั้งหลายอย่าขายสิทธิ์
 พรรคพวกที่มาซื้อสิทธิ์
 เมื่อเขาออกเงินไปมากมาย
 หหมดเงินหลายแสนใจเสีย
 กินแต่เงินเดือนมันไม่พอ
 ผู้แทนทำพินำขลาด
 ประชาธิปไตยของไทยเรา
 ที่มอบสิทธิ์ให้เขาไป
 ไม่ได้คำนึงถึงงานดี
 เราผู้อุบารับเบียด
 ทั้งผู้มาซื้อก็น่าอาย
 แต่เขายังต้องทำผิด
 เป็นบัณฑิตแต่จิตไม่ซื่อ
 ยิ่งได้เป็นยิ่งเหลว

เงินเขาก็หมดไปหลายบาท
 จึงหันไปขายชาติบ้านเมืองกิน
 เป็นภัยเป็นพิษโอกาสหน้า
 มันคิดจะวางแผน
 ที่หลังพอมันได้เป็นผู้แทน
 ลูกเมียจะอดตาย
 จึงหันไปขอทำผิด
 ถึงกับเอาชาติไปขาย
 ไม่เห็นมันเอามาใช้
 มันตั้งใจเอาเงินทอง
 ที่เรามีต่อชาติ
 มันเสียไปทั้งสอง
 เรียนรู้กฎหมายปกครอง
 ในกฤษฎีกา
 ให้เรานับถือตรงไหน
 ความเลวมันแน่นหนา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 160)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเมื่อก่อนมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกผู้แทนราษฎรทำให้เกิดการผูกขาดของพรรคการเมืองบางพรรค ตอนหลังรัฐบาลมีการประกาศให้ผู้คนอย่าขายสิทธิ์ขายเสียงและให้เป็นผลเสียที่เป็นรูปธรรมในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

โดยकुศลเราที่เอากำเนิด
 มีเอกราชรุ่งเรือง
 เพราะได้ระบอบประชาธิปไตย
 ได้แก่นิติสัญญา
 ไทยจึงเป็นอย่างสมบูรณ์
 มีเอกราชเสรี
 รักษาตนป้องกันตัว
 ทั้งเรามีอิสระนำ
 ทั้งการศาลก็ไม่ต้องผ่าน

น้องหอมมาเกิดขึ้นในชาติ
 เป็นเมืองที่เจริญศรี
 น้องเหอเป็นสวัสดิ
 กับมวลมหามิตร
 ทั้งตระกูลทั้งชาติ
 ทั้งไทยได้มีสิทธิ์
 น้องเหอไปทั่วทิศ
 ทำได้ตามลำพัง
 สายตาคนต่างด้าว

กฎหมายเล่าก็ออกได้	ตามใจเราหมายหวัง
เก็บภาษีเราช่วยทหาร	น้องเหอให้เป็นกำลัง
เมื่อไทยหวังแล้วทำได้	หาไม้ใครมัดมือ
เพื่อนมัดไทยเรามาไม่น้อย	ตั้งร้อยปีเศษ
แล้วจึงเป็นเหตุให้ตกอับ	ถึงใครก็ไม่นับถือ
เราเสียดินแดนแสนล้านไร่	คนทั้งหลายเลื่องลือ
เราถูกมัดมือแล้วปิดปาก	เป็นที่ลำบากใจ
เมืองไทรบุรีศรีโสภณ	แต่แรกนั้นคนไทยอยู่
ตรังกานูกลันตัน	ส่วนนั้นต้องยกให้
เพื่อจะแลกสิทธิกับเมืองไทย	เอาแผ่นดินใหญ่เราไว้
เมื่อเราได้แล้วเขายังมัด	เอาไว้เต็มอัตรา
มาบัดนี้เราปลดแอก	ของนั้นไม่ต้องแบกมันแล้ว
มันสุดฟ่องแผ้วในดวงจิต	ของไทยทุกทิศ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 142)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงใส่ใจเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทุกพื้นที่ เช่น ภาคเหนือเคยมีการทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งเป็นการทำลายป่าไม้ มีการปลูกฝิ่น ซึ่งทำให้เกิดปัญหายาเสพติดให้กับประเทศ พระองค์จึงจัดให้มีโครงการไม้ดอกเมืองหนาว แทนการปลูกฝิ่นกัญชา ทำให้ปัญหาฝิ่นกัญชาหมดไป ส่วนภาคอีสาน มีความแห้งแล้ง พระองค์จึงสร้างฝายเก็บน้ำ แก้ปัญหาดังกล่าวได้ และฝั่งใต้พระองค์ได้วางผังบ้านเมืองแดนใต้ ไว้อย่างแข็งแกร่ง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าพระองค์เปรียบเสมือนสายใยของคนไทยทั่วแผ่นดิน ขอชาวไทยร่วมใจถวายพระพร ให้พระองค์มีพระชนม์ยืนนาน ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วสารทิศ มีวิวัฒนาการ พระธาตุแห่งศาสนา ให้พระองค์มีพระทัยชื่นบานสุขเกษม ให้พระองค์ทรงมีพลานามัยแข็งแรง ไร้โรคภัย แม้ในบั้นปลายชีวิต บุญบารมีจากที่พระองค์ช่วยเหลือประชาชน ขอให้มาเป็นเกราะคุ้มกันพระองค์ให้อยู่คู่แผ่นดินไทยตลอดไปให้อยู่คู่บ้านขอบขัณฑ์ไปชั่ววันรันคร

6. ผู้คนไม่เคารพกฎหมาย

คนในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลมีการละเมิดกฎหมาย แต่มีคนบางกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและใช้ช่องโหว่ของกฎหมายในทางที่ผิด การใกล้เกลี้ยการเจรจาสนับสนุน การให้การศึกษาด้านกฎหมายแก่สมาชิกในชุมชน พยายามแก้ปัญหาทางกฎหมายต่าง ๆ โดยแสดงให้เห็นว่าความยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และช่วยเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งให้กับชุมชน การเสริมสร้างความรู้และทักษะทางกฎหมายแก่คนในชุมชนลุ่มน้ำปาก
พนัง มีการพัฒนาแนวทางที่มีความสร้างสรรค์ ยืดหยุ่น และมีประสิทธิผลในทางกฎหมาย
ในบริบททางสังคมการเมืองที่ทำนายและซับซ้อน ดังคำกลอน

กฎหมายเป็นกฎหมาย(ย)	นิจจาบ้านเมืองทุกวัน
อายุคนสั้นเช่นผักปลา	คิดแล้วระอาใจ
ระอาจิตวิตก	ระอาอกชนเดี่ยวนี
คนที่ดีล้วนตายจาก	แสนเย็นยากใจ
มองวิควาแห่งอบรม	แหล่งเพาะบ่มนิสัย
วัดโตใหญ่กวัดฤ	คิดดูแล้วน่าขัน
เจ้าอาวาสแข่งสร้างโบสถ์	ไม่ทำประโยชน์เผยแผ่ธรรม
จัดสรรวัดเป็นศูนย์การค้า	นิจจาอนิจจัง
กุฎิพระดังวิมาน	งามตระการดังดุสิต
เรื่องไร่วิจิตรเลขา	สง่าอยู่มากหลัง
วันวันหนึ่งพระคุณเจ้า	เอาแต่มีวเมาสตั้งค์
ยื่นยื่นนั่งให้เข้าพระ	แจกฎีกาขอเงิน
บ้างตั้งตนเป็นหมอดู	คิดแล้วหุดหู่ณาถ
รดน้ำมนต์คนชะตาขาด	ประกาศกันไม่เงิน
ให้กู้เงินคิดดอกเบี้ย	พระมีเมียก็มากเกิน
บ้างเพลิดเพลินทัศนاجر	บินว่อนกันไปมา
ไปเหนือใต้ตกออก	ไปปอกลอกกันต่างถิ่น
ไปหากินต่างประเทศ	นำทุเรศหนักหนา
ความวิบัติของสังคม	ซึ่งเพาะบ่มกันนานมา
สมญาพระคือ“ ทากเหลือง”	เป็นเรื่องที่สมจริง
เมื่อพระไม่เป็นแบบอย่าง	ชนที่เขวคล้าทางคล้าท่า
จะพักหาที่ยึดเหนี่ยว	เปล่าเปลี่ยวไปทุกสิ่ง
ชนจึงต่ำชนจึงทราม	ไม่มั่งคามไม่เพริศพริ้ง
วอดวายจริงสังคมเรา	มีแต่ความเมาโมห

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 158)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่ากฎหมายไม่เป็นกฎหมายปัจจุบันสังคมมี

การเปลี่ยนแปลง อายุคนก็สั้นเหมือนผักเหมือนปลา คิดแล้วละอายใจตัวเองจิตวิตกกกลัวใจคน
เดี๋ยวนี้คนที่ดีก็ล้มตายจากไป อายุอย่างแปดสิบห้าแล้วเห็นโลกมามากแล้ว ยุคไหนจะมาเปรียบเทียบ
ได้มองเห็นวัดวาที่เป็นแหล่งอบรมบ่มนิสัย วัดใหญ่โตเต็มไปด้วยวัตถุสิ่งของคิดแล้วมันน่าขำ
เจ้าอาวาสสร้างแต่โบสถ์ไม่ทำประโยชน์ เผยแต่ธรรมะจัดทำวัดให้เป็นศูนย์การค้าหน้าเวทนา
กุฎิพระเหมือนสวรรค์สวยงามเหมือนราชวัง มีเลขามากมายคอยอยู่ แต่ละวันพระเอาแต่มัวเมา
กับเงินไม่ว่าจะขึ้นหรือนั่งก็ให้เช่าแต่พระแจกใบฎีกาขอแต่เงินบางครั้งทำตัวเป็นหมอดูคิดแล้ว
สลัดใจ รดน้ำมนต์คนชะตาขาดพุดมา ได้อย่างไม่อายให้กู้เงินแล้วคิดดอกเบี้ย เดี่ยวนี้พระก็ไปวุ่นวาย
กับผู้หญิงบางครั้งก็เพลิดเพลินเที่ยวไปเที่ยวมาไปเหนือได้ออกตกไปหลอกคนต่างถิ่นไปหากินที่
ต่างประเทศมันทุเรศสิ้นดี เป็นความวิบัติของสังคมซึ่งเพาะบ่มมานานสมกับชื่อที่ตั้งให้ว่า พระคือ
ทากเหลือง คือ ตัวสุบเลือดสูบเนื้อนั่นคือเรื่องจริงเมื่อพระไม่เป็นแบบอย่างประชาชนจะหาที่ยึด
เหนี่ยวจิตใจได้ที่ไหนจึงไม่งดงามเหมือนเก่าสังคมของเรามีแต่ความเมาโมโหเกิดขึ้น

7. ประชาชนมองเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในแง่ลบ

ประชาชนมองเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในแง่ลบ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ในการรักษาความ
สงบเรียบร้อยภายในสังคม แก้ไขปัญหาอาชญากรรม ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้
ความยุติธรรมในคดีความ การบริการสังคม และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน บทบาทของ
ตำรวจมักจะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน เพราะตำรวจคือผู้ช่วยเหลือ ฟังพามาเมื่อ
ประชาชนมีเหตุทุกข์ภัย ในขณะที่เดียวกันลักษณะงานของตำรวจก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิ
เสรีภาพในการดำเนินชีวิตของประชาชน เนื่องจากตำรวจคือผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่จะต้องดูแล
บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ที่ผ่านมามีการทำงานของตำรวจถูก
วิจารณ์ทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ดังคำกลอน

เมืองนครทุกวันนี้	เปลี่ยนแปลงเร็วรั้งรัก
เหล่าชาวบ้านเฉกปลาผัก	ปลิดชีพกันหักหาญ
พวกชาวบ้านร้านตลาด	ต้องนิรสาจากเรือนร้าน
สู่สถานพงพนัส	ด้วยความข้องขัดใจ
ชีวิตของคนทุกวัน	เหลียวพบแต่อันตราย
ต้องวุ่นวายกันอย่างหนัก	พบแค่ความหักราน
รัฐกล่าวหาว่าเป็นซ้าย	ความวุ่นวายย่อมบังเกิด
ชาวบ้านเหลือกันเข้าป่า	ไร้ซึ่งที่อาศัย
ญาติพี่น้องมีทุกข์เข็ญ	มองไม่เห็นว่ามีใคร
สนใจประสานประสม	มิให้หมันจมลง

ความระแวงความแตกร้าง	ได้เข้ามาโจมตี
ความแค้นกับชาวบ้านรัฐ	ถึงกาลวิบัติลง
ร่วงลงเหมือนใบไม้ร่วง	นำเป็นห้วงชาติโดยตรง
ฆ่ากันผองรัฐชาวบ้าน	เป็นเรื่องบานปลาย
มิจฉาชีพมิทุกถิ่น	เข้ามาหากินสวมรอย
ปล้นวัวควายทรัพย์ไม่น้อย	ปล้นแล้วฆ่าลอยหาย
พวกชาวบ้านร่ำกัน	ว่ารัฐบ้านินทำลาย
รัฐโวยวายว่าคอมฯ เก็บ	คิดแล้วให้เจ็บใจ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 151)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่อก่อนมีโจรผู้ร้ายชุกชุม เทียบปล้นข้าวของ ฆ่าประชาชนไม่หยุดไม่หย่อนเป็นเพราะคนใจร้าย ที่จะไปปล้นเอาของผู้คน เจ้าหน้าที่ไม่เตือนร้อนมือแต่นอนกินเงินของรัฐ ชาวบ้านจะฆ่ากันก็ไม่สนใจไม่ได้เป็นอะไรกับเขา พอ ส.ส. จะมาช่วยพวกรัฐก็ไม่เอ่ยปากบอกสักคำว่าเกิดอะไรขึ้น เมื่อก่อนจะไปฆ่าในป่าคงเดี๋ยวนี้ไม่สนใจในตลาดก็ฆ่านักฆ่าล้วงกระเป๋า มีอยู่ทั้งเช้าสายชีวิตของผู้คนในทุก ๆ วัน จะต้องหลบแต่ภัยอันตราย เพราะไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นตอนไหนต้องวิ่งว้ายกันไปหมดพบแต่อันตราย เมืองนครนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก ชาวบ้านเหมือนผักเหมือนปลาฆ่ากันได้อย่างโหดเหี้ยมชาวบ้านต้องจากร้านจากบ้านไปอยู่ในป่า ด้วยความกลัวแต่รัฐกล่าวหาว่าเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความวุ่นวายทำให้ชาวบ้านนั้นไม่มีที่อยู่อาศัยเลยต้องไปอยู่ในป่าญาติพี่น้องต้องเป็นทุกข์ ความแตกร้างเริ่มจับความแค้นของชาวบ้านกับรัฐเริ่มมีถึงคราวที่จะวิบัติลงร่วงลงเหมือนใบไม้ นำเป็นห้วงชาติเรื่องนี้เริ่มบาน ปลายมิจฉาชีพมิไปทั่วที่เข้ามาสวมรอยปล้นวัวปล้นควายไม่ใช่น้อยแต่ข่าวก็เงียบไป ความสัมพันธ์ของรัฐและประชาชนในชุมชนไม่ดีเท่าที่ควร

8. ผลกระทบจากความเป็นเมืองทำให้ระบบนิเวศน์เสียสมดุล

ผลกระทบจากความเป็นเมือง ทำให้ระบบนิเวศน์เสียสมดุล จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้ที่พักอยู่ในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การดูแลรักษา จะต้องมีการสนับสนุนให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การใช้วัสดุคิบที่มาจากธรรมชาติ เน้นให้คนในชุมชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ระบบนิเวศน์เสียสมดุล และส่งผลกระทบต่อวิถีการทำมาหากินของคนในลุ่มน้ำ ปัญหาในลุ่มน้ำปากพนังจึงมีทั้งที่เกิดจากเงื่อนไขทางสภาพภูมิประเทศ สาเหตุจากธรรมชาติ และที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

ระบบนิเวศน์เสียสมดุล และได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการทำมาหากินของคนในลุ่มน้ำ ปัญหาในลุ่มน้ำปากพนังจึงมีทั้งที่เกิดจากเงื่อนไขทางสภาพภูมิประเทศ สาเหตุจากธรรมชาติ และที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ อันนำไปสู่ความขัดแย้งของผู้คนในพื้นที่นี้ มีการแก้ปัญหาโดยการใช้นโยบายของหน่วยงานของภาครัฐและกระบวนการจัดการที่สามารถพลิกหน้าใหม่ของประวัติศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมาแก้ปัญหา จากความขัดแย้งให้คลี่คลายไปสู่ความสมานฉันท์ได้นี้ เป็นเรื่องไม่ธรรมดา มีทั้งศาสตร์และศิลป์ของการใช้ความรู้และการบริหารจัดการ การหันหน้าเข้ามาพูดคุยกันของคนในพื้นที่ การได้รับความสนับสนุนส่งเสริมจากคนนอก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังในวันนี้กำลังจะเต็มไปด้วยความสมานฉันท์ และ น่าจะเป็นบทเรียนให้แก่อีกหลาย ๆ พื้นที่ที่พบปัญหาในลักษณะเดียวกันได้นำไปปรับใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชนของตนเองต่อไป

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านเศรษฐกิจ

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาประมาณ 30 ปี ทำให้ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเปลี่ยนผ่าน จากการเป็นชุมชนที่ทำการผลิตแบบพอยังชีพเพื่อกินเพื่อใช้ในครัวเรือนเป็นหลัก ไปสู่การผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดภายใต้วิถีนโยบาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เริ่มจากปัจจัยภายนอก แล้วค่อย ๆ แผ่ขยายไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกล วันนี้อาจกล่าวได้ว่า ครัวเรือนในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังซึ่งเป็นหน่วยการผลิตขั้นพื้นฐานทางการเกษตรได้เข้าสู่การเป็นเกษตรกรทุนนิยมแล้วอย่างเต็มตัว ด้วยการตอบสนองต่อตลาด การผลิตไม่ใช่เพื่อการบริโภคแต่อย่างเดียว แต่เพื่อขายและภายใต้แนวทางเกษตรทุนนิยมในปัจจุบัน กระบวนการผลิตมีต้นทุนสูง มีการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต ทำให้ธุรกิจการเกษตร เข้ามามีบทบาทมากในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

1. ประชากรมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ไม่ใช่ภาคการเกษตรอย่างเดียว การขยายตัวของเมืองทำให้มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงของเมืองด้านกายภาพ ประกอบด้วย ถนนหนทาง ที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม และการตลาด การเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรมของพื้นที่ของเมือง ประกอบด้วยเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน วิถีชีวิต และอาชีพที่หลากหลาย ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การขยายตัวของเมืองในส่วนของวิถียังชีพ เกี่ยวปัจจัย ทางการผลิต หรือเป็นสิ่งที่ช่วยในการผลิตและการบริโภค มีทางเลือกที่หลากหลาย

ภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในยุคเปลี่ยนผ่านการประกอบอาชีพที่ไม่ใช่ภาคการเกษตรอย่างเดียว และการปรับตัวในการดำรงชีพของเกษตรกร ขาดแคลนที่ดินการเกษตร ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้างทั้งในโรงงานอุตสาหกรรมและทำงานรับจ้างทั่วไป ส่วนการทำเกษตรในทุกวันนี้ได้ เปลี่ยนไปจากเดิมมาก ทั้งในแง่การผลิตที่เข้มข้นขึ้น การเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูก การทำเกษตรอินทรีย์ และการตลาดแบบใหม่ ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับกระบวนการหวนคืนสู่ภาคเกษตร (Re-agrarianization) ทั้งกระบวนการออกนอกภาคเกษตรและกระบวนการหวนคืนสู่ ภาคเกษตรเกิดขึ้นท่ามกลางความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจภายนอกที่ แนบแน่นมากขึ้น ภายใต้นโยบายและการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลต่อการขยายตัว ของเมืองและอุตสาหกรรมในภูมิภาค

2. มีการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้คนในชุมชน

ศิลป์พื้นบ้านงานพื้นเมืองของไทยกระเดื่องเด่นชื่อ ชาวโลกลือลวดลาย ล้วนแล้ว หลากหลายสี

ลายผ้าไหมสีใสสด	ช่างงามหยดมากมายมี
ผ้าไหมมัดหมี่ของไทย	เมืองใดจะทำทัน
ทั้งเครื่องปั้นและดินเผา	สามารถนำเอาไว้โชว์แจก
จะจ่ายแจกหรือจำหน่าย	จะให้เป็นของขวัญ
มีเปลือกหอยนานาชนิด	ดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์
แต่ละอันงามวิจิตร	ยิ่งพิศก็ยิ่งงาม
ชมเครื่องถมเมืองนคร	ชื่อเสียงจรกว้างจบ
หากใครได้พบได้มอง	จะต้องเดินไต่ถาม
อีกขันน้ำและพานรอง	ล้วนแต่เป็นของงดงาม
อย่างน้อยได้ตามซื้อขาย	ไปไว้กันคนใบ
ศิลปกรรมที่ล้ำเลิศ	เป็นที่ชูเชิดของชาติ
คือองค์ประสาทบวร	ใจกลางนครใหญ่

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 93)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังด้านการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ โดยมีสินค้าทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดขายสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนท่องเที่ยว ได้แก่ งาน ศิลป์พื้นบ้านงานพื้นเมือง ลายผ้าไหม ผ้าไหมมัดหมี่ เครื่องปั้นและดินเผา เครื่องถมเมืองนคร มีเปลือกหอยนานาชนิด ดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ การผลิตแบบพอยังชีพและดำรงชีวิตอยู่โดยอาศัยสินค้าที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม ในสภาวะเช่นนี้สิ่งที่อาจจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดตลาดสินค้า

ได้มีแต่การปรับตัวในทางโครงสร้าง จะเรียกว่าปฏิรูปทางโครงสร้างก็ได้ ให้มีองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนช่วยหาทางออกในรูปของตลาดการค้าชุมชนและวัฒนธรรม และปรับตัวในการผลิต มุ่งลดความเสี่ยง ลดการพึ่งตลาด และมุ่งทำการผลิตที่ปลอดภัย ทั้งแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็มุ่งลดการทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบ นิเวศน์ด้วย วันนี้ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง กำลังประสบวิกฤตหลายอย่าง จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข แนวทางแก้ปัญหาที่ยั่งยืน และมีนโยบายที่มั่นคง

ในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังยังมีพ่อค้าคนกลางเข้ามากำหนดราคาสินค้า เกษตรกรในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังทุกวันนี้การผลิตสินค้าการเกษตรใช้ทุนสูง และมีความเสี่ยงสูง แต่ให้ผลตอบแทนไม่แน่นอน สร้างแรงกดดันให้ครัวเรือน เกษตรกรจึงหันไปหารายได้จากแหล่งอื่น เช่น ส่งสมาชิก รุ่นหนุ่มสาวไปหางานทำในเมือง หรือไปประกอบอาชีพอื่น ขณะที่เกษตรกรบางส่วนก็ยังทำการเกษตรต่อไป บางส่วนเลิกทำการเกษตร เพราะทำไปไม่ไหว เกษตรกรในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง จึงเป็นกลุ่มประชากรที่ยากจนที่สุดในบรรดากลุ่มอาชีพทั้งหมด

3. มีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน

ศิลปินพื้นบ้านงานพื้นเมือง ของไทยกระเดื่องเด่นชื่อชาวลือลือลวดลาย ล้วนแล้ว หลากหลายสี

ลายผ้าไหมสีใสสด	ช่างงามหยดมากมายมี
ผ้าไหมมัดหมี่ของไทย	เมืองใดจะทำทัน
ทั้งเครื่องปั้นและดินเผา	สามารถนำเอาไว้โชว์แขก
จะจ่ายแจกหรือจำหน่าย	จะให้เป็นที่ของขวัญ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 93)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านเศรษฐกิจ คือการผลิต การจำหน่าย และการบริโภค ซึ่ง ก่อให้เกิดราคา เศรษฐกิจ จึงต้องเกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดราคาและมองลักษณะเศรษฐกิจชุมชนปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลง มองได้จากการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ที่นำวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาทำเป็นสินค้า ทางวัฒนธรรม สร้างอาชีพ สร้างโอกาสและสร้างรายได้ให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไป ต้องไปเป็นแรงงานต่างถิ่น และได้อยู่กับครอบครัวมีเวลาอบรมลูก ๆ ให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป

4. ความยากจน ทำให้เกิดปัญหาการใช้แรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

การค้าขาย ในชุมชนกับต่างชุมชน การลงทุน สรุปได้ว่า ลักษณะเศรษฐกิจของชุมชนที่ ผ่านมาและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่บ่งบอกการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การประกอบ

อาชีพมีหลากหลายขึ้น การใช้แรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน การค้าขายในชุมชนและต่างชุมชน และโครงสร้างระบบเศรษฐกิจในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ดูได้จาก การกระจายตัวของภาคการผลิต การใช้จ่ายรวม การกระจายรายได้ และบทบาททาง เศรษฐกิจ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การใช้จ่าย การผลิตสินค้า การจำหน่าย การติดต่อของภาครัฐบาล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังด้านเศรษฐกิจ เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากแบบยังชีพมาเป็นแบบค้าขายมากขึ้น

5. ปัญหาด้านข้าวของราคาแพง

เครื่องอุปโภคบริโภค
กลับเป็นภัยอย่างมหันต์

ที่ชาวโลกใช้ทั่วไป
นอกจากน้ำมันแพง

(สร้อย เสียงเสนาะ, 2535, หน้า 150)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี ข้าวของเครื่องอุปโภคบริโภค น้ำมันมีราคาแพง ส่งผลกระทบต่อไปทั่ว คนลุ่มน้ำปากพนังเห็นความสำคัญของการศึกษาและนิยมส่งเสริมบุตรหลานให้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังเช่นวรรณกรรมเพลงบอกของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาว่าคนเราถ้ามีความรู้มีการศึกษาก็สามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเองได้และจะประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต พัฒนายกระดับการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลักของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังให้เป็นศูนย์กลางการค้าการท่องเที่ยว ของภาคใต้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านรายได้ การศึกษา และสาธารณสุข

6. เศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น

ทั้งเศรษฐกิจพาณิชย์การ
ในภูมิภาคพื้นรุ่งเรือง

ทั่วทั้งสถานเรณู
คล้ายกับเมืองสวรรค์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 97)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ภาพลักษณ์การเปลี่ยนผ่านทางสังคมและเศรษฐกิจพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังทำให้มีความทันสมัยมากขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ เกิดความเป็นเมือง และการขยายตัวของความเป็นเมืองนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ก่อให้เกิดโอกาสในการประกอบอาชีพและโอกาสทางธุรกิจของสินค้าและบริการ มีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการบริการดึงดูดแรงงานและนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนแห่งนี้มากขึ้น มีการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างสรรค์ช่วยสนับสนุนผลิตผลของเกษตรกรในชุมชน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจำหน่ายแจก และเทคโนโลยี

ต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของชนบทภาคใต้เปลี่ยนไป ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การสร้างถนนหนทาง การคมนาคม ศูนย์การค้า สถานเริงรมย์ โรงแรม และตลาด ซึ่งแพร่เข้ามาในชนบทภาคใต้ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชนบทภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และแบบแผนในการดำรงชีวิต

เงินเข้าประเทศเป็นเหตุหลัก	ร่วมทำนาชาติให้ยืนนาน
รู้หลักการกลวิธี	ตามแบบวิถีไทย
จัดการได้ดีเป็นที่นิยม	แนวทางเหมาะสมถูกต้อง
ให้ชื่อเสียงไทยก้องสูงศักดิ์ศรี	เกิดผลดีใหญ่
ประชาสัมพันธ์ชวนกันมา	พกพาเงินตราเที่ยวไทย
เงินทองหลังไหลท่วทิศ	ช่วยเศรษฐกิจดี
ฝากเอาไว้ให้ชาวไทย	เป็นข้อคิดให้ทบทวน
กระแสนวนโลกาภิวัตน์	อย่าให้ทำบัดสี

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 102)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าโลกที่หมุนเวียนและมีการเปลี่ยนแปลงมากตามกันมา ความลำบากก็ยิ่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ พวกมนุษย์ที่เกิดมาอยู่ในโลกนี้ ในโลกนี้เป็นที่อาศัยของมนุษย์ เครื่องอุปโภคบริโภคทุก ๆ อย่างที่มนุษย์ชาวโลกนี้ใช้ทั่วไปบางสิ่งบางอย่าง อาจเป็นภัยต่อทุก ๆ คนของชาวโลกได้ และนอกจากนี้ คือ น้ำมัน มันก็แพงขึ้นเรื่อย ๆ คนทุกคนก็ต้องพยายามที่จะต้องหนีรอดจากภัยต่าง ๆ แต่ก็ยังมีพวกคนจนที่ไม่มีความสุขกับภัยที่ของแพง พวกคนจนก็ร่ำร้องกันอย่างน่าสงสาร ส่วนพวกพ่อค้าคนขายก็ยิ้มเฉย ทั้งที่พวกคนจนไม่มีความสุขกับสิ่งของเศรษฐกิจ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการยังชีพ การค้าขายและการเมืองการปกครอง มีเนื้อหาประเภทนี้ปรากฏอย่างชัดเจนโดยเฉพาะเพลงบอกที่แต่งขึ้นในปัจจุบันซึ่งส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เช่น เรื่องหัวอกชาวนา กล่าวถึงปัญหาของชาวนาที่ยากจนและ

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระดับชุมชนมาเป็นระบบทุนนิยม ซึ่งเห็นได้จากการถือครองที่ดิน รายได้ หนี้สิน และการแลกเปลี่ยนแรงงาน อย่างไรก็ตามชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง กำลังเปลี่ยนจากชุมชนชนบทไปเป็นชุมชนเมือง มีการนำเอาความทันสมัยใหม่ ๆ มาใช้อย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนจึงถูกกำหนดด้วยค่านิยมแบบใหม่ที่สังคมไม่คุ้นชิน วิถีชาวบ้านจากที่เคยแน่นแฟ้นอบอุ่นหรือใกล้ชิดเป็นกันเอง กิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลที่ชาวบ้านสืบทอดกันมาอย่างยาวนานหายไป

เมื่อความทันสมัยบังเกิดขึ้น จึงเป็นสังคมที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล ต่างคนต่างอยู่ คนในสังคม มีความเห็นแก่ตัว ทุกคนดิ้นรนไปสู่เป้าหมายของชีวิต ด้านเศรษฐกิจ วิธีการผลิต การบริโภค ของชนบทภาคใต้เปลี่ยนจากแบบยังชีพที่พึ่งพิงตนเองเป็นการผลิตเพื่อค้าขายโดยพึ่งพาปัจจัยภายนอก ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การดำเนินชีวิตของประชาชนลุ่มน้ำปากพนัง แนวคิดที่ว่าเงินมีความสำคัญในการดำรงชีวิต ตามความหมายนี้ สังคมคนทั่วไปจะให้ความสำคัญกับผู้ที่มีเงินทองเพลงบอกสะท้อนสภาพสังคมของเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านวัฒนธรรม

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านวัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติได้เปลี่ยนเป็นแบบทางการมากขึ้น การดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม โดยคตินิยมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไปเป็นคตินิยมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐ มีการต่อต้านอำนาจรัฐ ประท้วงเพื่อต่อรอง คดีเกี่ยวกับความเป็นนักเลงที่เคยนับถือคนเข้มแข็ง มีความเป็นผู้นำ เป็นที่พึ่งของครอบครัวและชุมชนได้กลายเป็นสิ่งล้าสมัยและไม่มีคุณค่าต่อสังคมภาคใต้ในปัจจุบัน

1. เกิดการขยายตัวของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีสินค้าที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม

มีความเข้มแข็งด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน คุณสมบัติของสินค้าและบริการสินค้าและบริการที่มีโอกาสจำหน่ายในตลาดวัฒนธรรมต้องเป็นสินค้าที่สอดคล้องกับวิถี ชีวิตของคน ในท้องถิ่นนั้นและไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีหรือความเชื่อทางศาสนา เป็นสินค้าที่สามารถทดแทนหรือชดเชยความขาดแคลนในท้องถิ่นนั้นได้ มีคุณภาพมาตรฐาน ใช้งานคงทน ราคาเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตใช้งานง่ายตอบสนองผู้บริโภคได้ ตรงตามความต้องการ และเป็นนวัตกรรมที่ประหยัดพลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค เอกลักษณะและคุณลักษณะพิเศษของสินค้าและบริการ สินค้าชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนังเป็นสิ่งที่สร้างความโดดเด่นและความแตกต่างจากสินค้าและบริการที่มีอยู่ในท้องตลาด เป็นจุดขายของสินค้าและบริการที่ไม่มีคู่แข่ง เป็นจุดที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ จึงเป็นโอกาสในการเสนอสินค้าและบริการนั้นในชุมชนท้องถิ่นที่เข้าไปจำหน่าย และเป็นสร้างโอกาสสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้คนในชุมชน

สิ่งของมีอยู่มากมายหลายราคา	ขนมใส่สาวย่น่าชมขนมปัง
ร้านประเทืองเคเลื่องชื่อคนลือทั่ว	สายน่ากลัวแก่ปลุกจิมไว้ริมฝั่ง
เป็นเรือนโรง โครงกลมไม้ใช้คราวครั้ง	เจ้าของยังต่อบางวันกั้นรั้วไก่อ
มีของขายหลายอย่างเพราะต่างใจ	แต่ปลาไหลใหญ่ไม่ขายไว้ให้เมีย
ถัดจากนั้นตลาดจ่ายลงรายแถว	ดูเป็นแนวสวยเสียครันน่าสรรเสริญ

ตลาดย่อยตั้งคอยถ้ำความเจริญ

ในใจชื่นเมื่อเดินผ่านร้านสาวดอน

(องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558, หน้า 40)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง วรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนังชี้ให้เห็นว่า คนลุ่มน้ำปากพนังมีความยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่น โดยถือคติว่าประเพณี เป็นสิ่งดีงาม เป็นมงคลแก่เจ้าตัว ครอบครัว สังคม เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน การบวช การชักพระ เป็นต้น ประเพณีหลายอย่างของชาวลุ่มน้ำปากพนังได้รับอิทธิพลมาจาก พระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำปากพนัง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้คนลุ่มน้ำปากพนังได้ สืบสาน อนุรักษ์ ประเพณีส่วนบุคคล และประเพณีส่วนรวม ภาควิถีภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ ดังคำกลอน

สังคมไทยในอดีต	ที่มีจาริตนิยม
เป็นสังคมของไทยพุทธ	บริสุทธ์
ควรยึดหลักพัฒนา	เอาศาสนาเป็นหลัก
ให้มีสามัคคีสมาน	เป็นเรื่องประสานศรี
ลดละเลิกอบายมุข	จะเกิดความสุขทวี
เอาชีวิตพลีลงเพื่อชาติ	เพื่อศาสน์กษัตริย์เรา
พวกชาวบ้านร้านตลาด	ต้องนिरาศจากเรือนร้าน
สู่สถานพงษ์ส	ด้วยความซึ้งซัดใจ
สยามรุ่งเรืองเมืองยิ้ม	ช่วงเพริศพริ้มแพรวพราว
พรรณมากด้วยสัตพรธกุหา	โชคเงินศิลาลอย
ทั้งน้ำตกขลิบลมโลก	ไหลเทโกรกมิขาดสาย
เจ้าโสดเดินเล่นสบาย	ได้คลายความเหงา
พรรณบุปผานานาชาติ	เดียรดาษอยู่รอบคอย
ลอคอยผู้มาเยือน	เหมือนเดือนให้ชื่นชม
เหล่าจตุบทวิบาท	วังเกลื่อนกลางดงพงรก
บาโผผกเอื้อนออกเสียง	ไค้ยินสำเนียงขรม
ทะเลเล่าชาวสะอาด	มีแหลมหาดด้านไค้ลม
เพียงเดินชมหอยปูปลา	ชื่นฉ่ำกับวาริ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สวยสด	พระแก้วมรกตเรื่องรอง
พระธาตุยอดทองทั่วไทย	เจริญไปกราบบูชา
ขอแนะนำสถานที่	เห็นว่ามากมีให้เที่ยว

เพียงนิดเดียวโดยย่อ	ให้พอให้ศึกษา
หากจะเที่ยวให้ทั่วไทย	ยังกว้างไกลเกินขอบฟ้า
รับรองคุ้มค่าทุกแห่ง	ในแหล่งท่องเที่ยวไทย
น้ำก็ไหลไฟก็สว่าง	ทั้งหนทางก็สะดวก
ปราศจากพวกมิจฉา	ไม่กล้ามาวุ่นวาย
ในหลวงทรงประทานคุณธรรม	สำหรับไว้ นำคนไทย
สยามสมัยเหมือนเก่า	พวกเรายืมให้กัน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 82)

จากการศึกษาภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอกในด้านวัฒนธรรมประเพณีพบว่า มี 2 ประเด็น 1. ประเพณีส่วนบุคคล เช่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน เป็นต้น 2. ประเพณีส่วนรวม เช่น งานชักพระ งานเดือนสิบ ภาพลักษณ์ที่ว่าการพัฒนาคนจะต้องพัฒนาจิตใจเป็นสำคัญ ควบคู่ไปกับการพัฒนาวัตถุ วรรณกรรมของเพลงบอกสร้อยเสียงเสนาะ แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันมีการพัฒนาด้านวัตถุ โดยไม่ได้มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งเพลงบอกสร้อยเสียงเสนาะ ได้แสดงความเห็นให้ทุกฝ่ายหันมาพัฒนาจิตใจของคน ดังวรรณกรรมเพลงบอกแสดงภาพลักษณ์ที่ว่า ความกตัญญู กตเวทิตะเป็นคุณสมบัติของวิญญูชน

บทเพลงบอกงานบวช	
จะขอเตือนนาคเมื่อน้องบวช	ต้องท่องสวดโปรดสัตว์
แต่ต้องบิณฑบาตกวาดวัด	ต้องคัดซึ่งนิสัย
พรรคพวกพ้องของพ่อแม่	ได้ร่วมกันแห่ผ้าไตร
เมื่อมีสิ่งใดมารบกวน	หัวใจไม่เรรวน
ให้แม่ได้ทูลโตกผ้าไตร	มุ่งเข้าไปในอวาต
ให้พ่อสะพานบาตรเคียงข้าง	ไปโดยไม่ห่างเห
จะเอาทรัพย์สินหรือเงินทอง	มาตั้งกองเท่าทะเล
ยังไม่เหมือนเวลาวัน	ที่ลูกได้บรรพชา
เขาแยกมนุษย์ไว้สองประเภท	จึงได้ถามเหตุอันตราย
ว่ามนุษย์สูบวชได้	จะรับไว้ในศาสนา
เพราะเป็นมนุษย์ที่เที่ยงแท้	มีพ่อแม่ก่อเกิดมา
อบรมธรรมะทั้งสกุล	ไม่เสื่อมไม่สูญเลย
รับอามะกันเด	อย่าหันเหหรือเห็นห่าง

เป็นแนวทางที่ดีมาก	ฟังไว้เถิดนาคเอ๋ย
อันบิดรและมารดา	นาคเจ้าอย่างลี้มเลย
ทั้งสองเคยเลี้ยงเจ้า	ไม่รู้สักเท่าใด
ต้องทนทุกข์ทรมาน	ทนทำงานเช้าเที่ยง
หวังเพื่อเลี้ยงลูกตน	เลี้ยงจนเจ้าโตใหญ่
ถึงวันบุตรได้บวชกาย	พ่อแม่คลายทุกข์ใจ
หาวันใดไหนทัน	วันลูกบรรพชา
ข้างฝ่ายพ่อเป็นบ่วง	แม่ทั้งห่วงทั้งรัก
ลูกก็เชี่ยวชาญไต่ค้ำ	ท่านเลี้ยงท่านรักษา

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง สะท้อนความเชื่อที่นาค คือผู้อุปสมบท เป็นพระภิกษุของศาสนาพุทธ ในทุก ๆ วันยามเช้าต้องบิณฑบาตกวาดทำความสะอาดบริเวณ วัดปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันและต้องท่องจำบทสวดมนต์ต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา การบวช ของนาคนั้นเครือญาติพ่อแม่ร่วมโหมทนาบุญซึ่งเป็นการร่วมพิธีบุญครั้งใหญ่ พิธีแห่ผ้าไตร การอุปสมบทเป็นการได้บุญกุศลอย่างสูงที่ทำให้พ่อแม่ได้ภาคภูมิใจ การบวชนาคมีทั้งบวช เพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่และบวชเพื่อปลดทุกข์เมื่อมีเหตุทุกข์ใจ พ่อแม่เลี้ยงลูกอย่างเอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมในวันข้างหน้าให้เป็นคนดีมีศีลธรรม การบวชนาคเป็นการทดแทนบุญคุณพ่อแม่ผู้มีพระคุณและเป็นผู้สืบทอดการเป็นสาวกของศาสนาพุทธ

บทเพลงบอกงานศพ	
อันมนุษย์หรือว่าสัตว์	ซึ่งอุบัติในโลกนี้
จะชั่วดีมีหรือจน	ชีวิตต้องขวนขวาย
เมื่อกำเนิดเกิดขึ้นจริง	จะหญิงหรือผู้ชาย
ครั้งถึงวันสุดท้าย	ต้องตายกันทุกคน
เป็นเศรษฐีวิฬก	เป็นยากหรือขอทาน
เพราะสังขารไม่เที่ยง	ต้องตายกันเพียงหน
จากเยาว์วัยไปเป็นหนุ่ม	เคยชื่นชมน่ารัก
ไม่นานนักต้องระวัง	เป็นไปตามสังขาร
โลกหมุนเวียนเปลี่ยนวัย	ย่อมเปลี่ยนไปตามโลก
สุขทุกข์โศกยังไม่แน	ชีวิตย่อมแปรผัน
ธรรมชาติประหลาดตา	ทุกสิ่งช่างน่าดูครัน

ช่างคล้ายกันที่สุด
 ครั้นพอถึงซึ่งที่สุด
 ประคองใจไว้ใบบ่วง
 พันธุ์พุกษาไม่ไหวผิด
 สุขก็หล่นอ่อนก็หล่น
 อันเกิดแก่เจ็บตาย
 ว่าชีวิตจะแหวะเวียนวน
 ย่อมหลีกเลี่ยงกันไม่ได้
 แต่เรื่องร้ายของชีวา
 สิ่งอันใดที่รักห้วง
 เช่นญาติมิตรเมียขวัญ
 จะมีทรัพย์สินบอสงค์ไชย
 เมื่อยามเปล่าเปลี่ยววิญญูญาณเล่า
 กองสังขารนั้นไม่เที่ยง
 รู้ว่าธาตุไม่ใช่ตน
 รู้กันแล้วว่าขันธห้า
 พอได้ของที่ปรารถนา
 ต่างกันมากกับพระองค์
 มีหลายผู้ที่ไม่หลง
 มากราบบาททศพล
 พระโปรดประทานธรรมวิมุติ
 เรื่องเกิดแก่เจ็บตาย
 ว่าแหวะเวียนวน
 อันความคิดกับความชั่ว
 ที่รอดอยู่ได้จนกายแก่
 ต้องทนสู้กับหมู่โรค
 บ้างต้องนอนป่วยไข้
 จะชั่วดีหรือมีจน
 สุดท้ายนั้นเข้ากองเพลิง

กับมวลมนุษยชน
 ชีวิตต้องร่วงหล่น
 ต้องหลุดต้องล่วงหล่น
 เปรียบกับชีวิตของคน
 ต้องปะปนเสมอไป
 แต่ยังไม่ใช่แน่นอน
 จะบรรจบกันตรงไหน
 พบความตายกันทุกคนไป
 บางที่ไม่ค่าเคียงกัน
 ไม่เท่ากับดวงชีวิต
 จะไม่หันมาแลเหลียว
 ยังไม่เหมือนใจดวงเดียว
 ภายนอกก็น่าพอง
 แต่ใจยังเหวี่ยงยังสวาท
 แต่ใจยังหม่นหมอง
 ยังปรารถนาปกครอง
 ส่งให้อูปาทาน
 เมื่อครั้งดำรงพระชนม์อยู่
 ในวัฏสังขาร
 หวังแต่มรรคผลนิพพาน
 หลายองค์ได้
 เวลาคงไม่แน่นอน
 จะจบลงตรงไหน
 ย่อมเกลือกกลิ้งกันไป
 เท่านั้นที่แยครั้น
 ความทุกข์โศกเบียดบ่อน
 แทบกายจะอาศัย
 ก็เป็นคนเหมือนกัน
 พบกันที่เชิงตะกอน

(สมาใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง สะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าคนหรือสัตว์ที่เกิดมาบนโลกใบนี้จะชั่วดีมีเงินทุกชีวิตไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายทุกคนก็ต้องดิ้นรน และในวาระสุดท้ายทุกคนก็ต้องตายเหมือนกันไม่ว่าเศรษฐีหรือคนยากจนเพราะชีวิตนี้ไม่มีอะไรแน่นอนเพราะทุกคนก็ต้องตายจากกลายเป็นหนุ่มสาวที่เคยน่ารักก็กลายเป็นสังขาร โลกหมุนเวียนเปลี่ยนทุกวัน ชีวิตคนเราพอถึงจุดสูงสุดก็มีจุดตกต่ำได้ชีวิตคนเรามีทั้งดีและไม่ดีปะปนกันไป ความตายเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเพราะไม่มีอะไรแน่นอนเราไม่รู้ว่าวันใดชีวิตจะจบลงคนเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงความตายได้สิ่งใดที่เรารักมากก็ไม่รักเท่าชีวิตเราคนเราถึงจะมีเงินทองมากมายเพียงใดเวลาตายไปก็เอาไปไม่ได้ไปแต่ตัวกันทุกคน การถือขั้น 5 เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจดังพระพุทธเจ้าสอนท่านดำรงชีวิตอยู่ท่านไม่เคยหลงใหลในชีวิตเพราะเวลาของชีวิตคนเราไม่แน่นอนตายไปก็เหลือแต่ความคิดความชั่วยามมีชีวิตอยู่ชีวิตคนเราก็ต้องประสบพบเจอกับความทุกข์ความสุข ประสบโรครภัยไข้เจ็บความไม่สมหวังคะเคล้ากันไปและจะชั่วดีมีเงินสิ่งทีทุกคนหนีไม่พ้นก็คือวาระสุดท้ายของชีวิตทีทุกคนประสบพบเจอก็คือที่เชิงตะกอน

บทเพลงบอกเปิดงานเดือนสิบ

ด้วยทางศูนย์วัฒนธรรม

เพราะเมืองนครศรีฯ เรารมื่น

อันเทศกาลงานเดือนสิบ

เราชาวใต้ได้ร่วมกัน

เป็นประเพณีปีละครั้ง

บรรดามิตรญาติทั้งชายหญิง

คนแก่เฒ่าเข้าไปนั่ง

พระยกเหตุมาทศนา

นักท่องเที่ยวที่เดินทาง

เราเจ้าของเหตุเมืองคอน

ทุกเขตคามของอำเภอ

ได้ร่วมขบวนสวายแท้

ได้จัดประจำทุก ๆ ปี

เรามีองค์บรมธาตุ

คู่ดั่งแดนทิพย์สว่างสวรรค์

ได้ร่วมบุญในวันสาทร

สมจริงสมจังเหมือนประกาศ

ได้ไปร่วมกันชิงเปรต

ต้องการจะฟังธรรมะ

เป็นธรรมะอันวิเศษ

เขามาจากต่างประเทศ

ยินดีขอต้อนรับ

ตั้งเราเสนอบางส่วน

ได้ร่วมกันแห่หุมรับ

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง สะท้อนประเพณีทำบุญวันสาทรเดือนสิบเป็นงานบุญประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของคนภาคใต้โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราช โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับ ในโอกาสนี้ลูกหลานและผู้ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารขนมประจำวันเดือนสิบคือขนมลา ขนมพวง ไปทำบุญหลังจาก

ทำบุญเสร็จก็จะนำขนมส่วนหนึ่งไปวางไว้บริเวณวัดเพื่อทำการตั้งเปรต เพื่อแผ่กุศลเสร็จแล้วก็เข้าไปแย่งขนมที่ตั้งเปรตกันอย่างมีความสุข ลักษณะการแย่งกันไปเอาขนมนี้เรียกว่าเป็นการชิงเปรต ถือว่าเป็นการได้บุญกุศลอย่างสูงสำหรับเทศกาลเดือนสิบถือเป็นการดึงคุณนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังภาคใต้ด้วย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติก็สามารถเข้าร่วมประเพณีบุญสารทเดือนสิบได้ นอกจากนี้ยังมีการแห่หมู่บ้านที่ยิ่งใหญ่ เป็นความคึกคักแห่งอารยธรรมเมืองสิบสองนักษัตรีย์ พร้อมกับการเปลือยเปลือยในการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีกด้วย

ภาพลักษณ์ด้านศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งให้เห็นว่าชาวไทยภาคใต้อาจยังหลงใหลความสนใจกับศิลปะดั้งเดิมของท้องถิ่นภาคใต้ คือ หนังตะลุง และมโนราห์ ถึงแม้จะมีความบันเทิงรูปแบบอื่น ๆ เข้ามา แต่ผู้คนในท้องถิ่นภาคใต้อาจยังมีความสนใจต่อศิลปะการแสดงดังกล่าว สังเกตได้จากการมีบทบาทรับใช้สังคม วรรณกรรมเพลงบอกกลุ่มน้ำปากพ่องได้กล่าวถึงชื่อนายหนั่ง และชื่อมโนราห์ แบบการร้องบทแบบหนังตะลุงและมโนราห์ มาปรับใช้กับการขับร้องเพลงบอกภาคใต้ ลักษณะดังกล่าวนี้ถือได้ว่า พ่อเพลงได้ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์สืบสานมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านวรรณกรรมเพลงบอกให้คงอยู่คู่ชาวลุ่มน้ำปากพ่องและชาวภาคใต้อีกต่อไป

ศิลปะพื้นบ้านงานพื้นเมือง	ของไทยกระเดื่องเด่นชื่อ
ชาวโลกลือลวดลาย	ล้วนแล้วหลากหลายสี
ลายผ้าไหมสีใสสด	ช่างงามหยดมากมายมี
ผ้าไหมมัดหมี่ของไทย	เมืองใดจะทำทัน
ทั้งเครื่องปั้นและดินเผา	สามารถนำเอาไว้โชว์แขก
จะจ่ายแจกหรือจำหน่าย	จะให้เป็นที่ของขวัญ
มีเปลือกหอยนานาชนิด	คัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์
แต่ละอันงามวิจิตร	ยิ่งพิศก็ยิ่งงาม
ชมเครื่องถมเมืองนคร	ชื่อเสียงจรกว้างจบ
หากใครได้พบได้มอง	จะต้องเดินไต่ถาม
อีกขันน้ำและพานรอง	ล้วนแต่เป็นของงดงาม
อย่างน้อยได้ตามชื่อชาย	ไปไว้กันคนใบ
ศิลปกรรมที่ล้ำเลิศ	เป็นที่ชูเชิดของชาติ
คือองค์ประสาทบวร	ใจกลางนครใหญ่

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 93)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพ่อง มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพ่อง ภายใต้บริบทของสังคมอุตสาหกรรมและความเป็นเมือง พื้นที่

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังได้ กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภาคใต้ เป็นจุดเชื่อมต่อของการลื่นไหลทางวัฒนธรรมที่ทาบหล้อมกันอยู่ รวมถึงเป็นแหล่งรวมรสนิยมทางวัฒนธรรมที่ถูกแปรรูปออกมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเพื่อ สนองตอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เติบโตขึ้นในฐานะผู้บริโภคทางวัฒนธรรม เนื่องจากผลการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคซึ่งได้รับ ส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สร้างหารายได้มาอย่างเพียงพอกับสังคมเมืองที่ว่าด้วยการออกแบบชีวิตที่ ทันสมัย และมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความเป็นเมืองของชนชั้นกลาง

2. ชอบความสนุกสนาน

เวลาว่างเทศกาลต่าง ๆ ประชาชนชาวลุ่มน้ำปากพนังนิยม การเชียร์ร่าวงเพื่อเพิ่มความเพลิดเพลินใจและเป็นการผ่อนคลายอารมณ์หลังจากเหน็ดเหนื่อยกับการทำงานในไร่นา คังค้ำกลอน

เชียร์ร่าวงแบบโนราภาษาใต้	เต็นง่ายร่าง่ายสบายหนัก
ส่วนนางรำแต่ละคนวิมลลักษณะ	น่ารักน่ารำในทำนอง
ใครไม่ได้จับคู่รำกับหนูในคืนนี้	สักสิบปีก็ไม่หายนอนคายน
เนตรสวยผมสวยย้ายเยื้องย่อง	แขนนิ่งอย่างงาเอร่าวัน
สาวเบอร์หนึ่งหน้าอังกค์ดั่งวงจันทร์	สวยกว่าวันลาสาวชาวลังกา
เบอร์ที่สองเหมือนสาวน้อยในอิเหนา	โคมฉายยอδυพินจินตรา
เบอร์ที่สามงามอย่างนางสีดา	พระรามบ้ำหลงเจ้าจนเท่าตาย
จนเกิดศึกทศกัณห์ด้วยตีมหา	เพราะสีดารูปแม่มีวยสลาย
เบอร์ที่สี่รูปหล่อล่อตาชาย	พอเปรียบได้กับกานดาบางมาลี
อันความสวยโคมตรูเรารู้เรื่อง	จนเจ้าเมืองผลึกสี่กเอาฤทัย
เพราะความงามของจอมขวัญสุวรรณมาลี	จึงบวชช้อยู่ไม่ได้ถึงหลายวัน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 159)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า คนลุ่มน้ำปากพนังพอเสร็จจากการงานก็มีการละเล่นรื่นเริงเพื่อผ่อนคลายความเครียด เช่น การเชียร์ร่าวงหรือมโนราห์ในภาษาใต้เป็นการรำที่ง่ายสบายนางรำแต่ละคนมีท่วงทำนองที่อ่อนช้อยประคูดังนางฟ้า ลอยลงมาจากสรวงสวรรค์ ผู้เขียนได้เปรียบนางรำประคูดังนางในวรรณคดี ทำให้นึกถึงความสวยงามและท่วงท่าการรำ ที่อ่อนช้อยงดงาม

วรรณกรรมเพลงบอกมีการนำเอาเครื่องดนตรี เช่น ฉิ่ง มาใช้บรรเลงประกอบการขับร้อง บทเพลงจึงมีกลิ่นอายความเป็นปักษ์ใต้เข้มข้นคัมค้ำกับความปักษ์ภาคใต้ ทั้งนี้เพราะศิลปินได้เริ่มสร้างบรรยากาศตั้งแต่การแต่งกายของตนเอง ภาพบรมธาตุนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นเอกลักษณ์

ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นตัวเปิดเรื่อง การบอกเล่าความเป็นภาคใต้ในด้านต่าง ๆ ก็ได้พรรณนา ทำให้ผู้ฟังรู้สึกและสัมผัสได้ก็คือความเป็นท้องถิ่นนิยมของผู้แต่ง ความรักความผูกพันที่ผู้แต่ง มีต่อถิ่นฐานบ้านเกิดความรักความห่วงหาที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งพ่อเพลงได้พรรณนาให้ คนรุ่นหลังช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีนี้ให้คงอยู่คู่สังคมสืบไป การบรรจุเรื่องราวปักษ์ใต้ ศิลปินได้นำเสนอผ่านรูปแบบวรรณกรรมเพลงบอกก็คือ การใช้บทเพลงเล่าให้มองเห็นตัวตน คนภาคใต้ ถ้อยคำภาษาที่มีความงามด้านวรรณศิลป์ในวรรณกรรมท้องถิ่นเพลงบอกที่มีพลังในการแสดงให้เห็นความเป็นชุมชนผู้คนลุ่มน้ำปากพนังได้เป็นอย่างดี

ความรู้สึกรักใคร่ของผู้คนเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม ดังคำกลอน	
เห็นเด็กวัยรุ่นมันเติบโตใหญ่	ในสมัยนี้
ถ้าดูท่วงท่าทำทาง	มองแล้วมันน่าขัน
บางคนยังมีความรู้	เสร็จแล้วมันจะดูจะดัน
ถ้ามองในชั้นมารยาท	ยังขาดความอบรม
เช่นพ่อแม่แกลสอนสั่ง	ตัวมันก็ยังได้เถียง
ตวาดเปรี้ยวเปรี้ยวขึ้นหน้า	มันว่ามันทับถม
ลุงหรือป้าหรือน้ำก็ตาม	มันไม่มีความนิยม
มันใช้คารมคู่คั่น	ติดอยู่ในสันดาน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 26)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมเพลงบอกชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการนำเอาความทันสมัยใหม่ ๆ มาใช้อย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนจึงถูกกำหนดด้วยค่านิยมแบบใหม่ที่สังคมไม่คุ้นชิน เป็นสังคมที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล แต่คำสั่งสอนของพ่อแม่ และผู้อาวุโส นับเป็นสิ่งที่มีความค่าให้เยาวชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติ

3. ภาพลักษณ์ความเสื่อมทางวัฒนธรรม

ได้ร่ำกาสาวพัสตร์นี้	เหมือนเป็นที่ปิดบังชั่วทั้งหลาย
ไม่ต้องเหน้อยยากลำบากกาย	พวกเหล่าร้ายจึงเอาเงาจิ๋ว
จะจีเรือข้ามเขตทะเลสหลง	ยึดพระสงฆ์เป็นกัปตันไม่หันเหียน
คงรู้แจ้งเห็นธรรมเพราะรำเรียน	เบียดเบียนออกบาปกราบไม่ลง
คนเด็ยวันนี้ฝักใฝ่ในเรื่องนั้น	จึงพากันหลงไหลอย่างใหญ่หลวง
ไม่นึกถึงเหตุผลคนทั้งปวง	หลอกลวงเอาทรัพย์เสียยับเยิน
จะเสื่อมสูญศาสนาพระสงฆ์	พระบางองค์เด็ยวันนี้ไม่มีศีล

เอาผ้าเหลืองบังหน้าเที่ยวหากิน

เทศนาบางตอนสอนโยมญาติ

คุณครูที่สอนวิชาให้

มันยังพูดบให้เขาศุขย์

ทั้งจริตและนิสัย

มันมีแต่การจะรบจะรา

ลุงยิงหลานหลานแทงน้ำ

สมัยนี้ประหลาด

ที่สร้อยกล่าวมานี้

กินนมสัตว์ลูกหญิงชาย

เหมือนคนใจสัตว์เข้าใจ

พืชยืนต้นถ้าทาบกิ่ง

สร้อยแสดงไว้เพียงนี้

ไม่ถึงศีลพุทธองค์หลงร้ายว

พลังพลาดพูดเปลออกเบอร์หวย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 135)

โดยมากมันไม่เคารพ

ค่าบวกลบคุณหาร

หัวใจชอบพาล

ชอบแต่เรื่องฆ่าฟัน

หรือว่าน้องฆ่าคนพี่

มีแต่จะหวาดหวั่น

ผมชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัด

มันมักจะร้ายผล

เข้าใจในใจคน

มันเกิดสิ่งที่เปลี่ยนแปลง

ให้คนฟังจงมีชัย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 26)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เป็นการเปรียบเทียบเด็กสมัยก่อนกับสมัยนี้ที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยเด็กในสมัยก่อนนั้นเชื่อว่าเป็นเด็กที่กินนมแม่โดยสมบูรณ์ เพราะเป็นคนทั้งกายและใจเป็นเด็กดี รักครอบครัววงศ์ตระกูล ครูบาอาจารย์ ไม่หยิ่งทะนง ห่วงศักดิ์ศรีและชื่อเสียงเป็นสำคัญเมื่อได้รู้จักกับใครก็มักจะมามีมิตรภาพที่ดีต่อกันต่างกับเด็กสมัยนี้ ที่มีนิสัยตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง เปรียบกับคนที่ไม่ได้กินนมคนแต่กินนมโค ความเป็นคน แต่จิตใจดำ ยิ่งกว่าโค กระบือ

การให้สติก่าสอนเยาวชน

อยู่ในวัยเรียนอย่าเพียรรัก

ทำใจให้หล่นแหลกละเอียด

ความสวยความสาวมันหายาก

จงรีบเคลียวเขียนเคลียวจับ

เพื่ออนาคตที่สดใส

เพราะเหตุเรามีคุณวุฒิ

จะรู้สิ่งใดก็ไม่สู้

ถ้ารู้รักษาตัวรอด

เพราะรักมันมักจะเร้าร้อน

เสียเกียรติการศึกษา

เจ้าอยู่ในวัยพากเพียร

แข่งขันกับเวลา

ถึงอยู่ที่ไหนก็ได้ดี

จบสุดการศึกษา

ไม่เท่ากับรู้วิชา

เขาว่าเป็นยอดคน

เหมือนคั้งมะพร้าวที่เราใช้	ใช้ได้ทั้งน้ำทั้งเนื้อ
กะลาที่เหลือก็ยังใช้	เอาใส่ไฟก็ได้ผล
อีกกลิ่นของมันจะถึงตาย	ยังเอาใช้ได้เป็นประโยชน์ทน
แต่คนตายฟื้นกลับเป็นผี	ไม่มีสิ่งใด

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 160)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ในการว่าเพลงบอกพ่อเพลงบอกว่ามี การบอกกล่าว ให้คติคำสอนเตือนใจและให้แนวคิดแก่ลูกหลานและเยาวชนในด้านการศึกษาล่าเรียน เพื่อมี อนาคตที่สดใส การรักนวลสงวนตัว และการวางตัวเพื่อเอาตัวรอดในสังคมปัจจุบัน และให้คติ เตือนใจเยาวชนให้ทำแต่สิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุด

พระบารมีแผ่กระจายร่มเย็นดังสายฝน	สวยงามพิเศษพ่อแม่เมตตา
เหมือนหลั่งลงมาจากเบื้องบน	ให้ประชาชนเชื่อมความรัก
เกิดความสามัคคี	ขนบธรรมเนียมไทยที่เยี่ยมยอด
ได้สืบถ่ายทอดจากโบราณ	ให้ลูกหลานอนุรักษ์เอาไว้เป็นสัจจี
เช่น ไปลามาไหว้ ปู่ย่าตายาย	ตลอดปีน้ำใจก็มีทุกหนแห่ง
เอื้อเฟื้อและแบ่งปันประเพณีแสนดียิ่ง	ทั้งลูกหลานชายหญิงปฏิบัติ
ถือเป็นวัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องจำขัน	ที่ถูกต้องรักษาของโบราณ
วันตรุษสงกรานต์ วันสำคัญ	บุญอีกวันสาทรเดือนสิบ
เหมือนร่วมกันหิบบนบุญ	การพูดจาภาษาไทย
ไม่ภาษาไหนจะเทียมทัน	อีกการสรรสระเทียม

(แผ้ว ชูแก้ว, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2559)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง	
จะจีเรือข้ามเขตกิเลสหลง	ยึดพระสงฆ์เป็นกัปตันไม่หันเหียน
คงรู้แจ้งเห็นธรรมเพราะรำเรียน	กลับเบียดเบียนออกบาปกราบไม่ลง
คนเดี๋ยวนี้ฝึกฝึในเรื่องนั้น	จึงพากันหลงไหลอย่างใหญ่หลวง
ไม่นึกถึงเหตุผลคนทั้งปวง	พระหลอกลวงปล้นเอาทรัพย์เสียดับเขิน
จะเลื่อมสฤษฎศาสนาเพราะพระสงฆ์	พระบางองค์เดี๋ยวนี้ไม่มีศีล
เอาผ้าเหลืองบังหน้าเทียวหากิน	ไม่ถือศีลพุทธองค์หลวงรำรวย
เทศนาบางตอนสอนโยมญาติ	มักปลั่งพลาตพูดผลออกรบอร์ห่วย
ทั้งพวกสาวกพวกสงฆ์ที่หลงรวย	พูดเข้าด้วยกันทั้งสิ้นไม่นินทา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 82)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง พระสงฆ์ในปัจจุบัน มีทั้งพระจริงและพระปลอมพระสงฆ์ที่มีแต่กิเลสมีมากขึ้นในสังคมทำให้ศาสนาเสื่อมเสียพระบางองค์เดี๋ยวนี้แค่เอาผ้าเหลืองมาบังหน้าเที่ยวหากินกับศาสนาและความเลื่อมใสของประชาชนชาวไทย บ้างก็ให้เบอร์ให้ห่วยทำให้คนหลงคิดว่าจะรวย โดยไม่ไปทำมาหากินที่สุจริต ดังนั้นในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธเราต้องมีความเกรงกลัวต่อบาปไม่หลงเชื่ออะไรง่าย

หลวงปู่ทวดวัดช้างให้	พ่อท่านคล้ายวัดสวนขัน
นิมนต์มาช่วยกันป้องกันภัยอันตราย	คุ้มกันและรักษา
ยกกรวอนกัมพระบรมธาตุ	ประสิทธิ์ประสาททองคำราชา
โรคร้ายโรคาคลดแคล้ว	อย่าได้มาแผ้วพาล
พระองค์ปลูกป่าสร้างเขื่อน	รู้เห็นถึงเรือนชาวบ้าน
คนจะตกงานร้อนใจ	พระทัยไม่ทอดลอย
ชาวเขาปลูกฝิ่นจำหน่าย	เมื่อก่อนทำไร่เลื่อนลอย
ผลเสียไม่น้อยดอกนายน	เป็นการทำลายป่า
ให้ปลูกไม้ดอกเมืองหนาว	แทนดอกฝิ่นขาวกัญชา
เป็นโครงการหลวงนำหน้า	กัญชาจึงหมดลง
ความแห้งแล้งแห่งอีสาน	ท่านทำโครงการขึ้นใหม่
เป็นเขื่อนเป็นฝายเก็บน้ำ	ได้ตามที่ประสงค์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 120)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ภาพลักษณ์ด้านความเชื่อและศาสนา ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นว่าของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความสนใจด้านความเชื่อ แม้ว่าปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแต่ชาวไทยภาคใต้ยังคงมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ อาจจะมีมองได้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ หากวิธีคิดดังกล่าวมาใช้ในแง่บวกอาจจะมาสู่สันติสุขในท้องถิ่นได้

4. มีความเชื่อเรื่องพระบรมธาตุเจดีย์

ทะเลรอบเป็นขอบวง	เดิมเป็นแดนดงวนาวน
มีเรื่องสำคัญข้าจะเล่า	ให้ท่านได้เข้าใจ
มีพี่น้องสองรา	ท่านได้นำพระบรมธาตุ
มาถึงหาดทรายขาว	แดนนี้ที่แวงใส
แล้วฝังไว้ในหาดทรายกรวด	แสงนั้นพุ่งพรวดขึ้นไป
สว่างไสวสุกสกาว	แดนด้าวโพยมบน

ยังมีพระอรหันต์	ให้อุบัติพลันรุ่งดั่งแสงโสม
ท่านเหาะผ่านลอยโถม	พื้นโพยมมา
หยุดลงไหว้พระทันตธาตุ	ที่หาดทรายอ่อน
ทั้งสองกรรมคเน	ตั้งขึ้นเหนือเกศา
นั่นแหละเขาวเรศ	นางคอยสังเกตแลมา
นางเหมชาลานารี	แสนจะดีใจ
พร้อมทั้งพระทณกุมาร	มานั่งกราบการขอไหว้
จึงอภิปรายทุกข์เข็น	ท่านใดเป็นไทร
ข้าพเจ้าไม่รู้จัก	สุดที่จะทักกล่าวไป
ท่านเป็นอะไรอย่าหลอก	ขอเชิญได้บอกมา
ส่วนพระอรหันต์	จึงรำพันเล่าจบ
เป็นจิณาสพวงแจ้ง	วันนี้แสวงหา
เป็นบุตรของพระตถาคต	เล่าให้หมดที่มีมา
พอเห็นว่ามีพระธาตุ	สุดแสนสวาทเกิน
จึงลงมานมัสการ	ยางที่สถานที่นี่
แสนเปรมปรีดิ์ทุกอย่าง	ไม่มีจะห่างเหิน
จงบอกเจ้าผู้ประเสริฐ	เจ้าจงจะเพลิดจะเพลิด
จงจำเรณูวัฒนา	ตลอดกายหน้าไป
สถานที่นี้ภายภาคหน้า	จะมีพาราโอภาส
ชื่อนครศรีธรรมราช	ตัวเจ้าอย่าหวาดไหว
มีกษัตริย์จากลγκα	สถาปนาขึ้นต่อไป
จงตั้งใจทำความดี	ภยันหน้าจะมีแว

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 154)

จากตำนานที่เล่าเรื่องการก่อสร้างพระบรมธาตุมีหลายสำนวนสามารถประมวล เนื้อหาได้ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมืองต่าง ๆ ในแคว้นแคว้นชมพูทวีปได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุไปเก็บรักษาเคารพบูชา มีเมืองหนึ่งชื่อเมืองทนบุรี ได้พระทันตธาตุ มาเก็บรักษาไว้ ต่อมามีกษัตริย์จากเมืองอื่นยกทัพ มาเพื่อขอแบ่งพระทันตธาตุ กษัตริย์สิงหาราชเจ้าเมืองทนบุรีเห็นว่าจะรักษาเมืองไว้มิได้ จึงให้พระนางเหมชาลาและเจ้าชายทณกุมารพระธิดา และพระโอรสอัญเชิญพระทันตธาตุ ลงเรือหนีไปลังกา เสด็จเรือกำปั่นถูกพายุพัด เรือแตกทั้งสองพระองค์มา ขึ้นฝั่ง ณ หาดทรายแก้ว แล้วฝั่ง พระทันตธาตุไว้ เรื่องราวดำเนินต่อไปจนทั้งสอง

พระองค์ได้กลับไปลังกา โดยมีพระทันตธาตุส่วนหนึ่งยังฝังอยู่ที่หาดทรายแก้ว ต่อมาพระเจ้าศรีธรรมโศกราชได้มาพบพระทันตธาตุและโปรดให้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและสร้างเมือง ณ หาดทรายแก้วจนสำเร็จเมืองดังกล่าวก็คือ เมืองนครศรีธรรมราช พระบรมธาตุเจดีย์ก็คือ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่งเชื่อกันว่าเดิมเป็นเจดีย์แบบอิทธิพล ศิลปะศรีวิชัย คือเป็นเจดีย์ทรงมณฑป มีหลังคาเป็น สรูปห้ายอดคล้ายพระบรมธาตุเจดีย์ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราว พุทธศตวรรษที่ 13-15 ต่อมาพระสอุปแบบศรีวิชัย ทรุดโทรมลง จึงได้มีการสร้างเจดีย์องค์ใหญ่

ครั้นต่อไปในภาคหน้า	เจ้ากลับจากลังกานิเวศน์
จงบอกเหตุลำนาวา	เอาไว้เป็นเถาเถว
จะมีกษัตริย์จากหงสา	ท่านผู้มีปรีชาวิเวกแว
ศรัทธาแล้วล้ำแลเลิศ	เป็นผู้ประเสริฐชน
จะมาสร้างองค์พระบรมธาตุ	ที่บนชายหาดแห่งนี้
คูโสภีสิ่งบังเกิด	เป็นที่ประเสริฐผล
พระยาศรีธรรมมาโศกราช	จำหยุดเบื้องบาทยุคล
เพราะสิ้นอุบลเถรา	เสด็จคลาจร
เหมชาลาทนกุมารเสด็จถึงลังกา	แล้วหวนกลับหลังมา
เหมือนอนุศาสน์ของท่าน	ที่เป็นอาจารย์สอน
นางเจ้าฝังทำที่หาดทรายแก้ว	ฝังแล้วในดินดอน
ดวงสมรگانดา	สุดสิ้นชีवालย์
ครานั้นพระยาศรีธรรมโศกราช	คอยลินลาศจากที่
หงสาวดีนคโร	แดนด้าวอันตัวใหญ่
กับบากรูอีกสี่คน	จะบอกขุบลให้เข้าใจ
รีบครรรไลลงนาวา	จากหงสาวดี
ได้มาก่อนพระบรมธาตุ	เอาไว้ที่หาดทรายนั่น
เป็นที่สำคัญอาไ้อ์	คั่งเมืองท้าวโกสิย์
แล้วให้มีการงานฉลอง	พอเป็นทำนองที่มี
ทั้งมโหรีขับขาน	เข้ามาประสานเพลง
ตั้งชื่อนครศรีธรรมราช	ท่านประกาศชื่อไว้
แสนเฉิดฉายไพเราะ	ชื่อเสียงกะเหมาะเหมง

วัดโดยสูงสามสิบเจ็ดวา	องค์พระธาตุหน้าย่าเยง
เป็นที่เกรงพระบารมี	สุขแสนทวีในดวงแคว
ให้สมโภชอยู่เจ็ดวัน	มีเล่นกันต่างต่าง
มีสิ่งบันเทิงทุกอย่าง	ต่างคนไม่ห่างเห

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 154)

พูดถึงการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ โดยพระทณกูมารและพระนางเหมชาลานารี กษัตริย์จากศรีลังกา เป็นผู้นำพระบรมธาตุมาประดิษฐาน ณ หาดทรายแก้ว แล้วได้มีแสงพุ่งขึ้น ทั้งสองให้พระบรมธาตุอย่างทันทีแล้วนำมาบูชาไว้บนศิรชะ ทุกคนต่างอึ้งอึ้งใจกันเพราะมันจะนำความเจริญมาสู่จังหวัดและหลังจากนั้น ได้มีกษัตริย์ คือพระยาศรีธรรม โศกราช จาก หงสาวดี ท่านเป็นผู้มีวิชาสามารถและมีความศรัทธาในศาสนา ได้มาสร้างองค์พระบรมธาตุ แล้วได้มีการฉลองอย่างมากมายพร้อมทั้งมีมิโหรี ขับขานเข้ามาประสานเข้ามาร้องเพลงประสานเสียง และได้ตั้งชื่อว่าเมืองนครศรีธรรมราช วัดมีความสูงประมาณ 37 วาและองค์พระธาตุเป็นที่นำย่าเกรงและมีบารมีมาก แสนที่จะมีความสุขเป็นอย่างมากและในการสมโภชอยู่ 7 วันมีการเล่นต่างๆมากมายและมีสิ่งบันเทิงทุกอย่างเช่น หนังตะลุง มโนราห์ เพลงปี่ เพลงบอก ทำเพลงเสียงแตร และผู้คนต่างมีความสนุกสนานจึงเป็นเมืองที่ศิโย

ภาพลักษณ์ด้านประเพณี ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นว่าของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความยึดมั่นประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นโดยถือคติว่าประเพณีเป็นสิ่งดีงาม เป็นมงคลต่อแก่เจ้าตัว ครอบครัว สังคม เช่น ประเพณีเกี่ยวกับ การแต่งงาน การบวช การชักพระ เป็นต้น ประเพณีหลายอย่างของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ ชาวไทยภาคใต้ได้ สืบสานอนุรักษ์ ประเพณีส่วนบุคคลและประเพณีส่วนรวม ไว้เป็นมรดกของแผ่นดิน ภาคใต้ ภาพสะท้อนด้านภาษาถิ่นได้ ผู้ประพันธ์เพลงบอกได้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ผสมกับภาษาไทยภาคกลางไว้ในวรรณกรรมเพลงบอก สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยภาคใต้ไม่ลืมภาษาถิ่นใต้ และมีความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น เช่น นิยม พูดภาษาถิ่นใต้ท่ามกลางคนท้องถิ่นอื่น ๆ อาจจะกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเพลงบอกกลุ่มน้ำปากพนัง เป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่มีส่วนในการอนุรักษ์ภาษาไทยถิ่นใต้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ หรือคนต่างพื้นที่ได้รับ ภาษาถิ่นที่ใช้ในท้องถิ่น จะขอกกล่าวประวัติกาลงานชักพระ ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อครั้งไหน ดังคำกลอน

ถึงแม้ว่าจะไม่ทั่วทั้งประเทศ	แต่ในเขตภาคใต้หลายจังหวัด
เดือนสิบเอ็ดแรมค่ำกาลจำกัด	แล้วจึงจัดให้มีทุกปีไป
เรียกว่าเทศกาลงานลากพระ	สืบต่อมากันไว้หลายสมัย

ประเพณีลากพระนำภูมิใจ
 ไทยภาคใต้ภาคกลางทางภาคเหนือ
 ครั้งพ่อแม่ปู่ย่าหรือตายาย
 ภาคใต้เราเขาเล่นเห็นคนใหญ่
 ผมจึงลงเห็นว่าประเพณี
 เรื่องกลิ่นสามัคคีที่ชาวพุทธ
 รวบรวมกันวันทอดเป็นยอดทาน
 มีเพียงสามสิบวันมันจำกัด
 ท่านผู้ฟังทั้งหลายนั่งใกล้ไกล
 เพ็ญเดือนสิบเอ็ดเสร็จพรรษาเวลาทอด
 กล่อมขวัญไทยในวันทศกฐินทาน
 เอาคารมลมประโลมประ โคมกฐินทาน
 ขอเดชะกุศลของคนไทย
 ชื่อจิวรสบงองค์กฐิน
 รมจับเห็ช้อนล้อมพร้อมสรรพยา
 ธนบัตรเขาจัดเป็นพุ่มไม้
 ประเพณีมีอ้างมาอย่างไร

ที่คนไทยไม่นำกันทำลาย
 ต่างก็เชื่อประเพณีว่าดีหลาย
 ท่านนำเราเอาไว้แล้วตายไป
 จับลูกไก่กลางวันนั้นบัดสี
 มันก็คือง่ายหนึ่งถึงใจคน
 มีหลายจุดหลายเจ้าเข้าสมาน
 เวลาาก็จำกัดทุกวัดไป
 ไม่ว่าวัดจะรวยจนตำบลไหน
 โปรดเข้าใจตามนี้เถิดพี่น้อง
 ไปตลอดจนถึงเพ็ญเดือนสิบสอง
 เพื่อเป็นการเพิ่มพลังใจ
 จงได้ยืนถึงสถานวิมานใหม่
 ที่ร่วมใจเป็นเอกฉันท์
 จงได้ยืนถึงสถานวิมานใหม่
 เขาเรียกว่าบริวารพานฟ้าไตร
 ชงปีกปลายลมพัดสะบัดไหว
 ก็ทำให้ต้องตามประเพณี

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 75)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีประเพณีต่างๆของภาคใต้ที่สำคัญ เช่น การลากเรือพระหรือประเพณีชักพระเป็นงานเทศกาลที่จัดขึ้นทุกปีเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจของชาวลุ่มน้ำปากพนัง และชาวใต้ทุกคนต่างก็เชื่อว่าประเพณีนี้ มีมาตั้งแต่สมัยปู่ตายาย ประเพณีต่อมาคือ ประเพณีการทอดกฐินสามัคคีเป็นการทำบุญครั้งยิ่งใหญ่ในเดือน 11 ตลอดไปจนถึงเดือน 12 ชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาต่างร่วมใจกันชื่อจิวรพร้อมทั้งดักบาตรพระ ถวายผ้าไตร และนำธนบัตรมาจัดเป็นพุ่มไม้เพื่อนำไปถวายวัด เพื่อให้ทางวัดนำเงินนั้นไปทำนุบำรุงวัดให้ดีขึ้น ซึ่งถือว่าจะได้รับบุญกุศลอย่างสูง

ความเชื่อในเรื่องชาติภพเชื่อว่าเมื่อตายแล้วคนเราจะไปเกิดในชาติหน้าและมีผลกรรมต่าง ๆ ที่ทำไว้ในชาตินี้ส่งผลไปถึงชาติหน้าด้วย ซึ่งมีความเชื่อที่มีอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยเชื่อว่าจะคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่างๆหรือช่วยบันดาลให้ได้ในสิ่งที่ปรารถนาความเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจและวิญญาณเชื่อกันว่าเมื่อถึงเทศกาลอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้วถ้าทำบุญไปให้พวกผีและวิญญาณเหล่านั้นก็จะอึดอุม

สมบูรณไม่ทุกขเวทนาแต่ถ้าไม่ทำพอกผีและวิญญาณเหล่านั้นก็จะอดยากเวทนาหิวโหยจึงมี
ประเพณีวันสารทเดือนสิบ

5. มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ช่วยรักษาถิ่นแดนดินเกิด	ช่วยกันชูชาติเกียรติไทย
ให้ศรีวิไลเอกราช	อย่าให้เป็นทาสเขา
ชีวิตของคนทุกวัน	เหลียวพบแต่อันตราย
ต้องวุ่นวายกันอย่างหนัก	พบแต่ความหักราน
ทะเลเล่าชาวสะอาด	มีแหลมหาดด้านใต้ลม
เพียงเดินชมหอยปูปลา	ขึ้นล้ากับวาริ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สวยสด	พระแก้วมรกตเรื่องรอง
พระธาตุยอดทองทั่วไทย	เชิญไปกราบบูชา
ขอแนะนำสถานที่	เห็นว่ามากมีให้เที่ยว
เพียงนึกเดียวโดยย่อ	ให้พอให้ศึกษา
หากจะเที่ยวให้ทั่วไทย	ยังกว้างไกลเกินขอบฟ้า
รับรองคุ้มค่าทุกแห่ง	ในแหล่งท่องเที่ยวไทย
น้ำก็ไหล ไฟก็สว่าง	ทั้งหนทางก็สะดวก
ปราศจากพวกมิจฉา	ไม่กล้ามาวุ่นวาย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 75)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังช่วยรักษาถิ่นดินแดน ช่วยกันชูชาติเกียรติไทย
ให้ศรีวิไลเอกราช อย่าให้เป็นทาสเขา ชีวิตของคนทุกวันนี้มีการต่อสู้ดิ้นรนมองไปทุกอย่างรอบตัวก็
มีอันตรายเราโชคดีที่เกิดมาเป็นคนไทยมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สวยสด
มีพระแก้วมรกตเรื่องรอง พระธาตุยอดทองให้ผู้คนไปกราบบูชา มีสถานที่เที่ยวที่สวยงาม น้ำก็ไหล
ไฟก็สว่าง การเดินทางคมนาคมก็สะดวกไม่มีโจรขโมยมาเบียดเบียน

6. มีการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

แนวคิดที่ว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่ยึดเหนี่ยวคนไทยให้มีความ
เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ชาวไทยยกย่องเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ตั้งแต่โบราณกาลว่าเป็นสถาบัน
ที่สำคัญที่ทำให้มีความเป็นชาติได้จนถึงทุกวันนี้ ดังคำกลอน

ท่านคอยเฝ้าระงับทุกข์	ให้ไทยได้สุขใส
ฉลองบาทเฉลิมบงส์	พระผู้ดำรงเวียงชัย
ชำนาญในภาษาศาสตร์	ทรงเป็นราชกวี

ขอเทิดเกียรติในวโรกาส	องค์สมเด็จพระบาทภูมิพล
เฉลิมพระชนม์พรรษา	บูชาพระทรงศรี
ปวงชนสุขสันต์แสนพรรษา	ด้วยพระชนมาเจ็ดสิบสองปี
สร้างบารมีด้วยปัญญา	จันทราที่เด่นดวง
เม้นบุกน้ำหรือย่ำโคลน	แน่นอนต้องโดนพระบาท
ตัดไม้ขาดน้ำพระทัย	พระองค์ท่านในหลวง
เป็นบ่วงบาศก์ที่รักริ่ง	แสนซาบซึ่งถึงในทรง
พระทรงเป็นห่วงไฟพรฟ้า	เหล่าปวงพระชาชน
พระบาทย่ำลงที่ใด	ปวงชนชาวไทยมิสุข
บำบัดทุกข์สารพัด	ที่เห็นว่าขัดสน
ทรงให้คุณธรรมเจ็ดประการ	หนึ่งนั้นให้ท่านอดทน
ประการที่สองมีเหตุผล	เสริมสร้างเป็นคนดี
ประการที่สามแสนงามล้ำ	ให้คุณธรรมอันแหลมหลัก
ทุกคนเห็นเด่นประจักษ์	ถือไว้เป็นสักขี
ทุกหมู่เหล่าต้องยึดหลัก	รู้ร่วมรักสามัคคี
คติธรรมข้อที่สี่	ให้เราใจ
ห้าใฝ่ประหยัดหกซื่อสัตย์สุจริต	เจ็ดเศรษฐกิจพอเพียง

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 94)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ผู้ทรงธรรม จนตอนนี้ทรงครอบพระชนมพรรษา 72 พรรษา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทรงบำรุงศาสนา ดูแลอาณาเขตพื้นที่ เป็นนักภาษา เป็นยอดแห่งกวี สร้างบารมีด้วยปัญญาของพระองค์ ทรงบุกป่า ลุยโคลน เป็นห่วงประชาชน พระบาทของพระองค์ก้าวไปในที่ใด ที่นั่นจะมีแต่ความสุขหมดทุกความขัดสน ทรงให้คุณธรรม 7 ประการไว้กับประชาชน อันได้แก่ อดทน มีเหตุผล มีคุณธรรม มีน้ำใจ ประหยัด ซื่อสัตย์ และพอเพียง อีกทั้งยังสร้างโครงการที่ยิ่งใหญ่ไว้ในทุกภาค

ราชวงศ์จักรีองค์ที่เก้า	ทรงเป็นจอมเจ้ามหาราช
พ่อไทยทั้งราชอยู่ครอง	เจ็ดสิบสองพระพรรษา
เจริญชนมาขุปัจจุบัน	หกรอบปีพรรษามา
มาถึงสองห้าสี่สอง	เราเฉลิมฉลองกัน
เพื่อเป็นสิริมงคลราช	ให้ประเทศชาติบรมสุข
เพราะพระประมุขเมืองมิ่ง	ยอดยิ่งที่สร้างสรรค์

พระทัยงามน้ำพระทัย	ไม่เทพองค์ใดเท่าทัน
พระองค์บากบั่นด้วยมะโน	เสโทชะโลมกาย
ฉลองพระบาทของพระองค์	เสด็จบุกกงสันคอย
หินด้ามคดอวยเมงไต	นิกหน้าฤทัยหาย
ราชนิเวศเขตประทับ	ถึงจะมีรับเอาไว้
พระวรกายหนาวจืด	ประทับบนยอดคอย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 98)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี พ่อแห่งเหล่าชาวไทยยาวนานมาจน 72 พรรษา มิได้สบายเช่นกษัตริย์แต่กลับเหน็ดเหนื่อย ขอมลำบาก เดินป่า เพื่อจัดทุกข์เหล่าประชาชน น้ำพระทัยของพระองค์เหนือสิ่งอื่นใด ขอบารมี หลวงปู่ทวด พ่อท่านคล้าย พระบรมธาตุ ดลบรรดาลให้พระองค์สุขสมหวังทุกประการ โรคภัยอย่าได้แผ้วพาล ประสบแต่ความสุขตลอดกาล พระราชินีพระชนมชีพยืนนาน พระโอรสและพระธิดา ทุกพระองค์คือร่มไทรของชาวประชา ที่อยู่ในใจของปวงชนทุกเวลา ขอตั้งจิตพนมมือให้พระองค์ทรงพระเจริญ

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตจากสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคม อุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง การดำเนินชีวิตของผู้คนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังก็มีความเปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อก่อนวิถีชีวิตของผู้คนชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจะทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ โดยพึ่งฤดูกาลทางธรรมชาติเป็นหลัก แต่ปัจจุบันมีโรงงานแปรรูปสินค้า ด้านการเกษตรและการประมงทำให้ผู้คนมีโอกาสและทางเลือกที่หลากหลายในการประกอบอาชีพ

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนัง

การเปลี่ยนแปลงของสังคมแต่ละสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ชุมชนของประเทศ ไทยในแต่ละภาค แต่ละจังหวัดได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่เท่ากันในแต่ละช่วงเวลา ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายของชาติและของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงทาง การเมือง เศรษฐกิจระดับโลกที่ส่งผลมาถึงประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับ ส่วนปัจจัยภายในได้แก่ ที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การตั้งถิ่นฐาน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในกลุ่มคนของชุมชน การปรับตัวของชุมชนต่อกระแสภายนอก รวมถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่นซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและ วัฒนธรรม ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจระดับโลก ที่ส่งผลมาถึงประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับ จากสภาพแวดล้อมทางการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษา การตั้งถิ่นฐานและการอพยพ ของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น บทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อม ทางเทคโนโลยี กรรมวิธีใหม่ ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรมและการบริการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ด้านสังคม การเมือง

ปัจจัยภายนอก เกิดจากนโยบายรัฐ มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโครงสร้าง ทางสังคม กลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มีมาอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ต่อกัน ตามระเบียบ กฎเกณฑ์โดย มีส่วนประกอบที่มารวมอยู่ด้วยกัน มีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน สังคมชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งเป็นอาณาเขตที่กว้างขวาง ครอบคลุมเนื้อที่ 3 จังหวัดในภาคใต้ ประชาชนอาศัยกระจายอยู่นอก เมือง แม้จะตั้งรกรากอาศัย มากกว่าในเมือง แต่ก็กระจัดกระจายไม่มีความหนาแน่นต่อตาราง

กิโลเมตรมาก มีความล้าหลังมากกว่าสังคมเมืองหลายด้าน สถาบันครอบครัวในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังแม้แต่ บทบาทหลักของบิดามารดา ยังถูกแทนที่ด้วย สถานเลี้ยงเด็ก สถานพยาบาล อาชีพ การควบคุมทางสังคมในสังคมชนบท จะเป็นแบบไม่เป็นทางการ คือ การควบคุมด้วย ขนบธรรมเนียมประเพณี และจารีตประเพณี ตามที่ประชาชนในท้องถิ่นเคยปฏิบัติกันมา สังคมเมือง สถาบันกฎหมายมาทำหน้าที่ ควบคุมทางสังคม

นโยบายรัฐกับการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะชุมชนลุ่มน้ำปากพนังพบว่า นโยบายการพัฒนาภาคใต้ตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชนบท ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์ และแบบแผนในการดำรงชีวิต โดยคนชนบทซึมซับจากระบบการศึกษา ความเป็นเมือง และอุตสาหกรรม ชนบทลุ่มน้ำปากพนัง จึงเริ่มเปลี่ยนไปเป็นชุมชนเมือง คนในสังคมถูกกำหนดด้วยแบบแผนชีวิต ค่านิยมใหม่ ๆ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและภูมิปัญญาที่เคยอยู่ใน วิถีชาวบ้านค่อยหมดหายไป ปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง เกิดการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง มีการแสวงหาอำนาจทางการเมือง โดยมีเงิน ถาวรวัตถุ เป็นสิ่งจูงใจ

ปัจจัยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม เทคโนโลยี แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กับการพัฒนาภาคใต้ การพัฒนาส่วนภูมิภาคในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทั้งนี้เพื่อสนองนโยบายการกระจายความเจริญและการบริหารงาน ไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ให้สามารถพัฒนาฐานเศรษฐกิจและสังคมของเมืองหลักให้เชื่อมโยงและสนับสนุนการพัฒนา ชนบทในภูมิภาคได้ในอนาคต การพัฒนาภาคใต้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 จึงมุ่งการพัฒนาให้พื้นที่ภาคใต้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดประตู การค้าและการแข่งขันกับนานาชาติ กระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่พื้นที่ชายฝั่ง-ทะเลภาคใต้ เชื่อมโยงกับพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพภูมิประเทศอันอุดมสมบูรณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

สภาพแวดล้อม ท่าเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมภายใน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในกลุ่ม คนของ ชุมชน การปรับตัวของชุมชนต่อกระแสภายนอก รวมถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่นซึ่งมีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง เพื่อการจัดการครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านการพิจารณาผล

การดำเนินงานที่ผ่านมาของชุมชนเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในช่วงสองสามศตวรรษที่ผ่านมา ด้วยปัญหาการขยายตัวของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วความสนใจของพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจหลายประการ เพื่อแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอื่น ๆ ที่ติดตามเข้ามาทำงานได้อย่างราบรื่นและปลอดภัย โครงการส่วนพระองค์ เพื่อแก้ปัญหานั้นไม่ว่าจะเป็นโครงการใหญ่ ๆ เช่น โครงการพระราชดำริต่าง ๆ สามารถช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้ผู้ที่อาศัยในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ก่อเกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามพระราชดำริ สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนและความขัดแย้งหลังการเกิดขึ้นของเขื่อนปากพนัง หรือโครงการเล็ก ๆ เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นโครงการที่เกิดผลต่อการพัฒนาชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง รวมถึงการพัฒนาการเกษตร การประมง การเลี้ยงสัตว์ การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาและอนุรักษ์ดิน การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ภายหลังที่ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง

มีการเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากการพยายามสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานและการนำเอาระบบเทคโนโลยีใหม่เข้ามาเผยแพร่ที่เห็นชัด คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและพฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงของระบบวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตจากแบบดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระดับชุมชนมาเป็นระบบทุนนิยม ซึ่งเห็นได้จากการถือครองที่ดิน รายได้ หนี้สิน และการแลกเปลี่ยนแรงงาน กำลังเปลี่ยนจากชุมชนชนบทไปเป็นชุมชนเมือง มีการนำเอาความทันสมัยใหม่ ๆ มาใช้อย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนจึงถูกกำหนดด้วยค่านิยมแบบใหม่ที่สังคมไม่คุ้นชิน วิถีชาวบ้านจากที่เคยแน่นแฟ้นอบอุ่น หรือใกล้ชิดเป็นกันเอง กิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลที่ชาวบ้านสืบทอดกันมาอย่างยาวนานหายไป เมื่อความทันสมัยบังเกิดขึ้น จึงเป็นสังคมที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล ต่างคนต่างอยู่ คนในสังคมมีความเห็นแก่ตัว ทุกคนดิ้นรนไปสู่เป้าหมายของชีวิต

ทำเลที่ตั้ง

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำของภาคใต้ ลุ่มน้ำปากพนังเป็นเมืองที่มีสภาพภูมิศาสตร์และระบบนิเวศที่หลากหลายเป็นชุมชนที่ได้ชื่อว่า เขา ป่า นา เล มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งที่ราบลุ่มน้ำ ที่ราบ ที่ดอน ที่ราบสูง ภูเขา และที่ราบชายฝั่งทะเล มีภูมิอากาศที่เหมาะสม และดินในลุ่มน้ำปากพนังเป็นดินที่เหมาะสมกับการทำการเพาะปลูกมากที่สุด พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นพื้นที่ที่สมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นสิ่งดึงดูดให้ผู้คนจำนวนมากเข้ามาจับจองตั้งถิ่นฐาน

การมาตั้งถิ่นฐานของผู้คนในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการบุกเบิกป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และป่าพรุ ทำให้ระบบนิเวศน์เสียสมดุล และได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการทำมาหากินของคนในลุ่มน้ำ ปัญหาในลุ่มน้ำปากพนังจึงมีทั้งที่เกิดจากเงื่อนไขทางสภาพภูมิประเทศ สาเหตุจากธรรมชาติ และที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ อันนำไปสู่ความขัดแย้งของผู้คนในพื้นที่ และมีหน่วยงานภาครัฐได้เข้าไปสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้และเครือข่ายวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กระบวนการจัดการที่สามารถพลิกหน้าใหม่ของประวัติศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จากความขัดแย้งให้คลี่คลายไปสู่ความสมานฉันท์ได้นี้ เป็นเรื่องไม่ธรรมดา มีทั้งศาสตร์และศิลป์ของการใช้ความรู้และการบริหารจัดการ การหันหน้าเข้ามาพูดคุยกันของคนในพื้นที่ การได้รับความสนับสนุนส่งเสริมจากคนนอก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังในวันนี้กำลังจะเต็มไปด้วยความสมานฉันท์ และน่าจะเป็นบทเรียนให้แก่อีกหลาย ๆ พื้นที่ที่พบปัญหาในลักษณะเดียวกันได้นำไปปรับใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชนของตนเองต่อไป

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ภาวะแห้งแล้ง วิกฤตภัย อุทกภัยความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังปัจจุบันมีปัญหาแวดล้อมเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลลดลง และการกัดเซาะชายฝั่งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยวหลายแห่งขาดการพัฒนาให้มีมาตรฐาน และอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวกและปลอดภัยกระทบต่อปริมาณทรัพยากรประมง จากการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ไม่ถูกต้อง แหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลาย การตื่นเงินของแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนชุมชน ดังคำกลอน

โลกหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงมาก	ความลำบากยิ่งสูงสุด
มวลมนุษย์ที่เกิดมา	โลกเป็นที่อาศัย
เครื่องอุปโภคบริโภค	ที่ชาวโลกใช้ทั่วไป
กลับเป็นภัยอย่างมหันต์	นอกจากน้ำมันแพง
คนมั่งมีหกลึกหนีรอด	ด้วยเขานี้ยอดกุศล
พวกคนจนหมดความสุข	ร้องครางกันทุกแห่ง
พวกพ่อค้ายังอึดเฉย	ด้วยเขานั้นเคยพลิกแพลง
ที่หมดแรงโรยรา	คือพวกทำนาากิน

ไม่ว้าวควายใช้แรงจักร
ความทุกข์มากหม่นหมอง

มันแพงนักซื้อหายาก
ทั่วไปทุกท้องถิ่น

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมกลุ่มน้ำปากพ่อง ในยุคเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวและสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นในวิถีชีวิตของคนมุสลิมกลุ่มน้ำปากพ่องในปัจจุบัน ใช้ชีวิตอยู่สองโลกระหว่างโลกเก่ากับโลกสมัยใหม่อย่างสอดคล้องตามความเป็นจริง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เกิดภาวะแห้งแล้ง ภัยพิบัติ อุทกภัย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร การอพยพย้ายถิ่น เหล่านี้ส่งผลถึงการผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ

คนมุสลิมกลุ่มน้ำปากพ่อง มีการห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัว ภาพลักษณ์สะท้อนด้านครอบครัว วรรณกรรมเพลงบอกกลุ่มน้ำปากพ่องชี้ให้เห็นถึงการห่วงใย เอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัวกล่าวได้ว่าสถาบันครอบครัวที่มีความสำคัญ สมาชิกในครอบครัวต้องมีความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ต่อกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้รับยกย่องในสังคมทั้งที่เป็นผู้นำระดับครอบครัว ตลอดจนถึงผู้นำระดับชาติ ดังคำกลอน

ความวิบัติของสังคม
สมญาพระคือ "ทากเหลือง"
เมื่อพระไม่เป็นแบบอย่าง
จะพิกหาที่ยึดเหนี่ยว
ชนจึงค้าชนจึงทราม
วอดวายจริงสังคมเรา
สมัยท่านวัดท่าโพธิ์
วัดหลายหลากช่วยอบรม
พระคือพระจึงงดงาม
ไม่โล โภเช่นเดี๋ยวนี้
จึงเป็นที่บูชิต
คนไม่ต้องกล้าที่พึ่ง
วัดกระเดื่องเมืองนครฯ
คอนธรรมะคอนธรรมโม

ซึ่งเพาะบ่มกันนานมา
เป็นเรื่องที่สมจริง
ชนเทียวคล้าทางคล้าท่า
เปล่าเปลี่ยวไปทุกสิ่ง
ไม่งดงามไม่เพริศพรั่ง
มีแต่ความเมาโมห้
พระไม่โมห้เมามาก
สังคมอุดมโช
ไม่สร้างความอ่ำไอ้
จึงเป็นที่บูชา
ชิวทย์เชิดวัฒนธรรม
ไม่เบียดเบียนหิ้งสา
สมเป็นนครดอนพระ
เชิดชูโชว์บ้านเมือง

ขอสักที่เถิดพี่น้อง
ช่วยกันตื่นจากความชั่ว

อยากให้สังคมเรื่องร้องขึ้น
อย่าเกลือกกลัวทากเหลือ

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าปัจจุบัน โลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อความลำบากยิ่งมากขึ้น มนุษย์ที่เกิดมาโดยมีที่อยู่อาศัยบน โลกมีสิ่งของสำหรับกินแล้วใช้ทั่วแต่กับแต่สิ่งนั้นกลับมีอันตรายอย่างมาก ในช่วงน้ำมันแพงคนรวยมีเงินยังคงอยู่รอดได้และถือว่าเป็นบุญอย่างมาก พวกคนจนก็จะหมดความสุขพวกพ้องก็ยังนั่งเฉยเพราะพวกเขาเคยพบเจอกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือชาวนาไม่มีวัวควายที่ต้องใช้แรงงานแล้วแต่มีรถไถนาที่ราคาแพงและยังหาซื้อยากจึงเกิดความทุกข์กับทุกคนความเสียใจมีมากขึ้นเพราะรัฐไม่ได้สนใจประชาชนว่าจะอยู่กินกันอย่างไร ถึงขั้นไม่มีเงินที่จะซื้อของปัจจุบันนี้วัวและควายไม่ได้เอามาใช้แรงงาน ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่ใช้แรงงานวัวควายในการหว่านไถเมื่อก่อนแรงงานที่ใช้ก็วัวควายนี้แหละใช้ก่อนรถก็ตามสิ่งใหม่ ๆ นี้แหละทำให้คนล้มจมคนเลวก็มีมาก

ปัจจัยความเป็นเมืองที่เข้าสู่พื้นที่ชนบท

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 มีความเปลี่ยนแปลงผ่านทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น โรงงานแปรรูปอาหารทะเล อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการยาง และการทำนาถ้ำ ระบบอุตสาหกรรมนี้ได้เข้ามาเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยเฉพาะด้านการประกอบอาชีพไปสู่ระบบโรงงาน

1. โอกาสในการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชน

โอกาสในการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชน ทั้งนี้ จะพบว่าปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เจ้าอาวาสวัด ครูในสถาบันการศึกษา ผู้นำในฝ่ายบริหารหรือการเข้ามาสนับสนุนขององค์กรภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาทั้งทางภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ร่วมกับอีกหลายส่วนในชุมชน โดยการวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรมและจัดหาพื้นที่ในการแสดงผลงานทางวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการลักษณะเช่นนี้ก็นับว่าเป็นประโยชน์กับชุมชนในการร่วมสืบสานวัฒนธรรม แต่เพื่อให้เกิดผลในด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากขึ้น ควรที่จะคำนึงถึงการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชนไม่เพียงแต่เป็นผู้ชมหรือดูเท่านั้น แต่ควรหาแนวทางในการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมด้วย เช่น การจัดหลักสูตรภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับเพลงบอกและหนังตะลุงและบรรจุเข้าไปในสถาบันการศึกษา

การคมนาคมขนส่งมีประสิทธิภาพ

การคมนาคมและขนส่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศหากปราศจากการคมนาคมและการขนส่งที่ดีแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ ก็ไม่อาจดำเนินไปได้ โดยสมบูรณ์ ฉะนั้นเพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการคมนาคมและการขนส่งจึงมีอันดับความสำคัญสูงมากในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ได้กำหนดโครงการพัฒนาการคมนาคมและขนส่งไว้หลายโครงการ ได้มุ่งหนักไปในด้านบูรณะและปรับปรุงการบริการที่มีอยู่เดิมให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ส่วนการสร้างและขยายบริการใหม่นั้นได้ทำไปไม่มากนักในระยะหลังนี้ ในชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จะดำเนินงานตามโครงการเดิมซึ่งยังไม่เสร็จบริบูรณ์ และจะขยายและปรับปรุงการขนส่งและคมนาคมทุกประเภทให้มีมาตรฐานและสมรรถภาพยิ่งขึ้นเพื่อรองรับความเป็นสังคมเมืองของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเพื่อให้เป็นเมืองที่สำคัญของภาคใต้ต่อไปในอนาคต ดังคำกลอน

สวยงามตึกร้านบ้านช่อง	ตึกสูงละล่องระฟ้า
สวยงามเสื้อผ้าสมบูรณ์	อาหารก็พูนผล
มากด้วยรถราจราจร	เครื่องบินก็ว่อนอยู่เบื้องบน
ประชาชนสวยเก๋	เสพสุขเหมือนเทวา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 53)

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังโดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความรุ่งเรืองครบทุกด้าน คนก็มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายแต่ในทางกลับกันในใจของคนได้เสื่อมโทรมลงจิตใจต่ำ ไม่เกรงกลัวกฎหมายและบาปกรรมจึงส่งผลให้สังคมไม่มีความสุขสงบ บ้านเมืองมีความสวยงามมีความสมบูรณ์ทั้งด้านสิ่งของอุปโภคและบริโภคมีความเจริญในการคมนาคมติดต่อการสร้างถนนหนทางมีความทันสมัยทั้งทางบกและทางอากาศประชาชนอยู่กันอย่างมีความสุขเหมือนอยู่เมืองสวรรค์

การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการให้สวัสดิการของรัฐให้กับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ผู้มีรายได้น้อย การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการตามความจำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ระบบ ประปา และระบบไฟฟ้า เป็นบริการพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งอาจจะช่วยลดความยากจนได้บ้าง การแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมควรมีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ อันจะนำไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ด้านการเมืองการปกครองในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การเมืองชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเป็นการเมืองที่ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน เพราะเป็นการเมืองแบบตัวแทนที่ปกป้องประโยชน์ของคนส่วนน้อยที่ได้เปรียบ เน้นพวกพ้องของตนเอง มากกว่าคุณภาพชีวิตของประชาชน ประชาชนยังยึดติดกับพรรคการเมืองเก่าๆ คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือและมีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นอย่างดีการเมืองการปกครอง นักการเมือง หรือนักปกครองที่จะต้องมีความสมบัติดังนี้ คือ ต้องมีพรหมวิหาร 4 กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และมีคุณธรรมในจิตใจ

2. มีความตื่นตัวทางการเมือง

ชาวลุ่มน้ำปากพนังมีความตื่นตัวทางการเมือง ไม่นอนหลับทับสิทธิ์

การเลือกผู้แทนราษฎร	ในเขตสามนครศรี
เขียนยินดีจะมากระดุนเดือน	ช่วยแก้ตามเงื่อนไข
การนอนหลับทับสิทธิ์	ขอให้ท่านคิดตรองดู
ใครจะเป็นผู้เสียหาย	ไม่ใช่ว่าคนใด
ถ้าได้คนชั่วเข้าไปกอบโกย	แล้วเราจะไว้ออกกับใคร
เพราะท่านไม่ไปเลือกตั้ง	ว่าได้ซึ่งคนดี
ครั้งพอเสียหายภายหลัง	กลับมานั่งเอาหัวจุด
แล้วใครจะอุดเรือรั่ว	ให้ตัวได้นั่งจี่

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

สะท้อนภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าชาวลุ่มน้ำปากพนังมีความตื่นตัวทางการเมืองและตระหนักว่าประเทศไทยในสมัยก่อนได้เสียดินแดนไปมากมายเพื่อรักษาเอกราชไว้ พอขึ้นสมัยใหม่ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบอบ ประชาธิปไตยซึ่งมีประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปกครองนี้ดังนั้นทุกคนต้องรักษาสิทธิของตัวเอง ไปร่วมเลือกตั้งเลือกผู้แทนราษฎรให้กับบ้านเมืองของเราไม่ควรนอนหลับทับสิทธิ์หากได้คนชั่วมาปกครองเมื่อนั้นจะไปไว้วางใจกับใครก็ได้แล้ว

ใครได้เป็นรัฐบาลเที่ยวกวาด	เที่ยวกว้านเอาพอเพียง
เช่นสามเลียงสามพระราชย์	ชายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหวุดหวิด	คอมมูนิสต์ก็บุกบัน
คอร์ปชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน
ขึ้นเงินเดือนข้าราชการ	แต่มันเกิดราคาถูคนจน
รุ่งชนเข้าโรงค้ำ	นอนจนกันตากลวง

ต่อไปใครเป็นนายก
 ธิปไตยใครให้ชาติตัว
 ทางศาสนาธิปไตย
 ชวนกันรักหวงพระราช
 ถือกันว่าพระชาติยศ
 ควรอภิวัตถวิหัง
 พระคุณท่านเลิศล้ำมนุษย์
 ทุกทุกตอนได้ทั้งรัฐ
 หมุ่มบงกษาคณาภ
 นายฝูงพาโอบกบิน
 เราเกิดมาเป็นชาติมนุษย์
 ควรจะมีใจรักเจ้า
 รวมรักชาติศาสนา
 ความร่ำรวยคงมีมา
 มีเมตตาอันเสียเถิด
 ชาติจะเป็นแหล่งหลัก
 มีตัวอย่างจะอ้างมา
 เรื่องรานรอนรุกรบ
 สมัยองค์พระราช
 เคยราวีกันตายเทียน

เอ็นดูท่านช่วยปกครอง
 เบิกบานเช่นบัวหลวง
 เอาธรรมไว้ในดวง
 ให้มากขึ้นกว่าก่อน
 เหมือนปีติสุขของชาติ
 ไม่ใช่ผมสั่งสอน
 เหลือแสนที่สุดสาธ
 ด้วยพระกษัตริย์ไทย
 มันยอมยกหัวหน้า
 ไม่ว่าจะไปถิ่นไหน
 เป็นที่สูงสุดวิไล
 เคารพทุกเข้าเย็น
 ทั้งพระราชเราด้วย
 เราคงลืมตาเห็น
 จะไม่เกิดความลำเค็ญ
 เพราะคนสามัคคี
 ในพงศาวดารมอญ
 เขาไม่เคยหลบหนี
 ได้ครองหงสาวดี
 กับพระเจ้ามณฑลพิษณุ

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 146)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าคนใดได้เป็นรัฐบาลที่ยกอบโกยเอา
 แต่ผลประโยชน์ใส่ตนเช่นผู้มีอำนาจของบ้านเมืองเราก็ไม่แน่นอน แลยังมีพวกคอมมิวนิสต์มาบุก
 บั่นระรานคอร์ปชั่นไปทั่วข้าวของแพงขึ้นทุกแห่ง ขึ้นเงินเดือนราชการ ต่อไปใครได้เป็นนายกช่วย
 เอ็นดูเข้ามาช่วยเหลือธิปไตยใครให้ชาติก้าวหน้าเจริญไกลศาสนาให้ธิปไตยในธรรมะไว้ในดวงใจ
 ชวนกันให้มากกว่าเมื่อก่อนเปรียบเหมือนว่าทำเป็นพ่อของชาติควรกราบไหว้กันไม่ได้จะสั่งสอน
 พระคุณของท่านนั้นมากมายเหลือเกินทุกตอนที่รัฐได้เพราะพระมหากษัตริย์ไทย หมุ่มสัตว์บรรดา
 นกมันยอมยกย่องหัวหน้าของมัน ไม่ว่าจะไปถิ่นไหนนายฝูงมันก็จะพาฝูงโอบกบินไปเราเกิดเป็น
 มนุษย์อยู่สูงกว่าสัตว์เหล่านี้ก็ควรที่จะรักเจ้านายเคารพทุกเข้าเย็นรวมถึงควรที่จะรักศาสนาและ

ราชาของเราด้วยความรวบรวบก็จะเกิดจะล้มตาดำเห็นมีเมตตากันบ้างเกิดจะไม่ต้องเกิดความลำเค็ญชาติเป็นหลัก ให้คนนั้นสามัคคีกันมีตัวอย่างมาอ้างว่าในพงศาวดารของมอญเรื่องบรรณไม่เคยหลบหนีพระราชาก็ได้ครองเมืองหงสาวดีและเคยราวิกันจนตายกับพระเจ้ามณฑลเกียรติทอง

การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ด้านการเมืองการปกครองของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง พบว่ามีความคาดหวังของสังคมต่อนักการเมือง ภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่เป็นแบบอย่างที่ดี วรรณกรรมเพลงบอกชุมชนลุ่มน้ำปากพนังชี้ให้เห็นว่าชาวลุ่มน้ำปากพนังมีความสนใจในด้านการเมืองการปกครองมีความคาดหวังต่อระบบการเลือกตั้งและตัวนักการเมือง ดังบทเพลงบอกสะท้อนสภาพสังคมของเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

นักการเมืองเข้ามาชี้้นำการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	
มาเดี๋ยวนี้เปลี่ยนปกครอง	ดินแดนเป็นของทวยราษฎร์
อยากถืออำนาจมรดก	ประชุมกันถกเถียง
ใครได้เป็นรัฐบาลเที่ยวกวาด	เที่ยวกว้านเอาพอเพียง
เช่นสามเสียงสามทรราชย์	ขายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหูดหวิด	คอมมิวนิสต์ก็บุกบัน
คอร์ปชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน
ขึ้นเงินเดือนข้าราชการ	แต่มันเกิดรำคาญคนจน
รุ่งค่าขนเข้าโรงค้ำ	นอนจนกันตากลวง
ต่อไปใครเป็นนายก	เอ็นดูท่านช่วยปกครอง
รีบปกครองให้ชาติตัว	เบิกบานเช่นบัวหลวง

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 150)

ภาพลักษณ์ทางการเมืองในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังประชาชนจะมีส่วนร่วม ซึ่งมีกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ตื่นตัว ตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญ เข้าไปมีส่วนร่วม และสร้างจิตสำนึกทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้วยความเป็นธรรมภายใต้อำนาจตามกฎหมาย

อริย์ชัช แก้วเกาะสะบ้า (2559) กล่าวว่า นับเป็นพลังแสดงความต้องการของชาวลุ่มน้ำปากพนัง ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยส่วนใหญ่เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนชาวลุ่มน้ำปากพนังจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าประชาชนที่อาศัยในเขตอื่น แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการคัดเลือกผู้นำท้องถิ่นในชุมชนและนักการเมืองระดับชาติในฐานะผู้แทนของคนในพื้นที่ ดังคำกลอน

ส. ส. ประชาธิปไตย
พวกรัฐเขาปิดปากหมด

สมัครเข้าไปช่วยเรา
คือไปก่อตาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

เรื่องการเลือกผู้แทนได้กล่าวถึงปัญหาของการเลือกตั้งเพื่อให้ได้นักการเมืองเข้าไปช่วย
บริหารประเทศเช่นการเลือกผู้แทนราษฎร ดังคำกลอน

โดยบุคคลเราที่เอากำเนิด	น้องเหอเกิดขึ้นในชาติ
มีเอกราชรุ่งเรือง	เป็นเมืองที่เจริญศรี
เพราะได้ระบอบประชาธิปไตย	น้องเหอเป็นสวัสดิ
ได้แก่สนธิสัญญา	กับมวลมหามิตร
ไทยจึงเป็นอย่างสมบูรณ์	ทั้งตระกูลทั้งชาติ
มีเอกราชเสรี	ทั้งไทยได้มีสิทธิ์
รักษาตนป้องกันตัว	น้องเหอไปทั่วทิศ
ทั้งเรามีอิสระนา	ทำได้ตามลำพัง
ทั้งการศาลก็ไม่ต้องผ่าน	สายตาคนต่างด้าว
กฎหมายเล่าก็ออกได้	ตามใจเราหมายหวัง
เก็บภาษีเราช่วยทหาร	น้องเหอให้เป็นกำลัง
เมื่อไทยหวังแล้วทำได้	หาไม่ใครมัดมือ
เพื่อนมัดไทยเรามาไม่น้อย	ตั้งร้อยปีเศษ
แล้วจึงเป็นเหตุให้ตกอับ	ถึงใครก็ไม่นับถือ
เราเสียดินแดนแสนล้านไร่	คนทั้งหลายเลื่องลือ
เราถูกมัดมือแล้วปิดปาก	เป็นที่ลำบากใจ
เมืองไทรบุรีศรีโสภณ	แต่แรกนั้นคนไทยอยู่
ตรึงกานูกัณฑ์ตัน	ส่วนนั้นต้องยกให้
เพื่อจะแลกสิทธิกับเมืองไทย	เอาแผ่นดินใหญ่เราไว้
เมื่อเราได้แล้วเขายังมัด	เอาไว้เต็มอัตรา
มาบัดนี้เราปลดแอก	ของนั้นไม่ต้องแบกมันแล้ว
มันสุดช่องแควในดวงจิต	ของไทยทุกทิวศา
การเลือกผู้แทนราษฎร	ในเขตสามนครศรี
เขียนยินดีจะมากกระตุ้นเตือน	ช่วยแก้ตามเงื่อนไข

การนอนหลับทับสิทธิ์	ขอให้ท่านคิดตรองดู
ใครจะเป็นผู้เสียหาย	ไม่ใช่ว่าคนใด
มันต้องวกกลับมาให้เรา	แต่ที่ให้เราได้รับผล
เปรียบเหมือนคนขึ้นต้นไม้	โดยไม่ได้กุมไทร
ถ้าได้คนชั่วเข้าไปกอบโกย	แล้วเราจะไว้ออกกับใคร
เพราะท่านไม่ไปเลือกตั้ง	ว่าได้ซึ่งคนดี
ครั้นพอเสียหายภายหลัง	กลับมานั่งเอาหัวงูด
แล้วใครจะอุคเรือร่า	ให้ตัวไค้ นั่งชี้

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีดังนี้ การทำให้เป็นเมือง คือ การพัฒนาโครงสร้างที่สำคัญ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การขนส่ง การสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการลงทุนและสนับสนุนสังคมบริโภค การทำให้เป็นอุตสาหกรรม คือ การนำความเจริญด้านวิชาการมาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองด้านการค้ามากกว่าการยังชีพ การทำให้เป็นประชาธิปไตย ได้แก่ การแพร่แนวคิดที่เน้นสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน แต่การเมืองยังเป็นแบบตัวแทนที่ปกป้องประโยชน์ของคนส่วนน้อยมากกว่าคนส่วนใหญ่ ทำให้เกิด ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่ไม่เสมอภาค การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งการทำให้เป็นเมือง การทำให้เป็นอุตสาหกรรม การทำให้เป็นประชาธิปไตย ทำให้คนส่วนใหญ่ต้องเสียประโยชน์และเสียเปรียบ กลายเป็นคนขายขอบของการพัฒนา

จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาชุมชน และระบบสารสนเทศชุมชน เพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน ตลอดจนหาแนวทางหรือวางแผนการพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อ สร้างความสมดุลในการพัฒนาชุมชน และความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานราก นำไปสู่ความเข้มแข็ง ของชุมชนอย่างยั่งยืน กำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ชี้วัดด้านการพัฒนาชุมชน เพื่อให้มีเกณฑ์ชี้วัดด้านการพัฒนาชุมชนที่ถูกต้องเหมาะสม ส่งเสริม พัฒนา ออกแบบ สรุปลและวิเคราะห์การดำเนินการด้านการจัดการ ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการจัดการความรู้ของชุมชน เช่น เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จากแรงงานเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพมาสู่เกษตรกรรมมืออาชีพ มีความเท่าเทียมการทำงานใหม่โดยให้ค่าตอบแทนสูงกว่า การเชื่อมต่อการค้า ระหว่างจังหวัดและ พัฒนาไปสู่ภูมิภาค มีความแข็งแกร่งทางด้านประเพณีท้องถิ่น ความต้องการพื้นฐานตอบโจทยชีวิต คนชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ที่อยู่อาศัยในทำเลที่เดินทางสะดวก การคมนาคมขนส่งมีประสิทธิภาพ

หลากหลาย ปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพดีออกกำลัง ป้องกันโรค เป็น เมืองสร้างสรรค์
คนสร้างสรรค์ในการสร้างประสบการณ์ใหม่

ทำให้มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง
สัญจรในเมือง อาชีพด้านการศึกษาแหล่งเรียนรู้ และสาธารณูปโภคทางปัญญา อาชีพเกี่ยวกับ
สุขภาพและสุขภาพจิตคนเมือง อาชีพที่เน้นประสิทธิภาพ ความสะดวกสบายและคุณภาพอาชีพที่
ตอบสนองความหลากหลายของชีวิตในยุคสังคมปัจจุบัน

3. ปัจจัยความเปลี่ยนแปลงด้านประชากรและแรงงาน

ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร การอพยพ ย้ายถิ่น เหล่านี้ส่งผลถึง
การผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ นโยบายและการแปลงนโยบาย
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นแผนกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทาง
การพัฒนาประเทศ และนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาประเทศ
เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย การยกระดับรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การลดความ
ยากจนของคนในชุมชน การลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในสังคม และการสร้างโอกาส
คนในชุมชนในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ โดยมีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้
การขับเคลื่อน โครงการและมาตรการที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำใน
สังคมไทย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การฝึกอบรม หรือมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้
ที่สร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่น่าอยู่ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมื่อ
ต้องเผชิญกับวิกฤตทาง สังคม หรือวิกฤตการณ์ภายใน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาชุมชนอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังกลุ่มเด็กมีความใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ในครอบครัวน้อยลง ผู้ใหญ่มีเวลา
ว่างให้กับครอบครัว น้อย ครอบครัวจึงขาดความอบอุ่น ส่วนผู้อาวุโสลดบทบาทจากผู้นำ ที่สำคัญ
ต่อครอบครัว และชุมชนมาเป็นผู้ที่พึ่งพิงคนอื่นมากขึ้น ส่วนผลกระทบเชิงลบทำให้ความสัมพันธ์
ภายในครอบครัวน้อยลง สภาพครอบครัวเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ เกี่ยวกับผลกระทบในเชิงบวก
ระดับชุมชน เห็นได้ชัดว่าชุมชนมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัด คือ
หน่วยของความเป็นครอบครัวอ่อนแอลง ความสุขตามแบบเดิมของครอบครัวสูญหายไป

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง พบว่า
นโยบายการพัฒนาภาคใต้ตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้
ชนบทภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์ และแบบแผนใน
การดำรงชีวิต โดยคนชนบทซึมซับจากระบบการศึกษา ความเป็นเมือง และอุตสาหกรรม ชนบท
ภาคใต้จึงเริ่มเปลี่ยนไปเป็นชุมชนเมือง คนในสังคมถูกกำหนดด้วยแบบแผนชีวิต ค่านิยมใหม่ ๆ

วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและภูมิปัญญาที่เคยอยู่ใน วิถีชาวบ้านจึงหายไป

จะเห็นว่ากรณีดังกล่าวนอกจากสะท้อนปัญหาวิถีชุมชนที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เนื่องจากระบบการผลิตที่เปลี่ยนไปพึ่งพาระบบภายนอกทั้งด้านการตลาด ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเหล่านี้ได้ทำให้ครอบครัวเกษตรกรต้องประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง การทำงานที่มากขึ้นเหนื่อยขึ้นแต่จางลง ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจนและยังส่งผลถึงวิถีชุมชน เปลี่ยนไประบบความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตก็จะขาดการสืบทอด ภูมิปัญญาที่สัมพันธ์กันก็จะพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย อย่างเช่น เมื่อการทำนาแบบดั้งเดิม เปลี่ยนเป็น การทำนาแบบสมัยใหม่ ภูมิปัญญาในการฝึกสัตว์เพื่อใช้แรงงาน หัตถกรรมพื้นบ้าน การทำขวัญข้าว การออกปากกินวาน ก็จะหายไปด้วย โดยมีระบบเทคโนโลยีและ การว่าจ้างด้วย ระบบเงินตราเข้ามาแทนที่

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะชุมชนลุ่มน้ำปากพนังพบว่า นโยบายการพัฒนาภาคใต้ตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชนบท ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์ และแบบแผนในการดำรงชีวิต โดยคนชนบทซึมซับจากระบบการศึกษา ความเป็นเมือง และอุตสาหกรรม ชนบทลุ่มน้ำปากพนัง จึงเริ่มเปลี่ยนไปเป็นชุมชนเมือง คนในสังคมถูกกำหนดด้วยแบบแผนชีวิต ค่านิยมใหม่ ๆ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและภูมิปัญญาที่เคยอยู่ใน วิถีชาวบ้าน ปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง เกิดการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ ของตนและพวกพ้อง มีการแสวงหาอำนาจทางการเมือง โดยมีเงิน ถาวรวัตถุ เป็นสิ่งจูงใจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะชุมชนลุ่มน้ำปากพนังด้านสังคมลุ่มน้ำ ปากพนังทำให้เกิดชนชั้นกลางมากขึ้น ครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวนิยมมีลูกน้อยเพราะค่า ครองชีพสูง ผู้คนนิยมเป็น โสัดและมีคนสูงอายุมากขึ้นและคนสูงอายุเหล่านี้ก็อยู่เฝ้าบ้าน กลุ่มลูกหลานผู้ใช้แรงงานก็ไปทำงานรับจ้างต่างถิ่นและมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่ ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะด้านสังคม สังคมลุ่มน้ำปากพนังมี ความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น และสิ่งที่ต้องการให้สังคมพัฒนาเราต้องพัฒนาจิตใจของคนควบคู่ ไปกับการพัฒนาวัตถุ โดยการพัฒนาจิตใจคนนั้น ได้ยึดเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็น แนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคนในชาติมีคุณภาพและส่งผลให้สังคมอยู่กันอย่างสันติสุข การพัฒนาสังคม ได้แก่ เนื้อหาที่กล่าวว่าการพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรืองนั้นต้องพัฒนาจิตใจของคนควบคู่ไปกับการ พัฒนาวัตถุโดยการพัฒนาจิตใจคนนั้น ได้ยึดเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนในชาติมีคุณภาพและส่งผลให้สังคมอยู่กันอย่างสันติสุข

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรม เพลงบอกกลุ่มน้ำปากพนัง เช่น เงินมีความสำคัญในการดำรงชีวิต ตามความหมายนี้ สังคมคนทั่วไป จะให้ความสำคัญกับผู้ที่มีเงินทองการรักษาความสมดุลของธรรมชาติการรักษาป่าไม้ต้นน้ำลำธารเป็น สิ่งสำคัญที่ต้องดูแลรักษาสืบไปชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับผลแห่งกรรมตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา กรรม คือ ผลการกระทำ ชวนานเน้นการกระทำในอดีต มีลักษณะคือ กรรมดีและกรรมชั่ว ซึ่งจะติดตามไปทั้งชาตินี้และชาติหน้า แนวคิดที่ว่าการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต วรรณกรรมเพลงบอกของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาว่า คนเราถ้ามีความรู้มีการศึกษาก็สามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเองได้และจะประสบความสำเร็จ ในการดำรงชีวิต ดังคำกลอน

อย่าสูบก่อนห้ามอย่าข้ามหัวเสือ	อย่าถือว่าเกลือมันไม่ละลาย
อย่าเล่นงูเห่าอย่าเหย้าน้ำกรด	ประเดี้ยวหมันจะรดใส่ให้
อย่าถือหัวหมออย่าต่อหัวพลาย	สักประเดี้ยวจะลายเลน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 141)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังกล่าวถึงการสอนเรื่องเพศศึกษาว่าให้ลูกหลาน เยาวชนอย่าจึงสูบก่อนห้ามให้รักนวลสงวนตัวและทุกอย่างรอบตัวเรามีความสำคัญจะประกอบ การสิ่งใดก็ให้มีความรอบคอบอย่าประมาทเพราะจะเกิดผลเสียหายได้ในภายหลัง

ประวัติศาสตร์และตำนาน ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ของชาติ ที่มีการบันทึกไว้ รวมทั้งเรื่องราวซึ่งมักมีเค้าความเป็นจริง ตำนานเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ เนื้อหาอาจเป็นการเล่าเหตุการณ์ในอดีตที่น่าประทับใจหรือเรื่องราวที่คนในสังคมสนใจหรือ เล่าถึงประวัติความเป็นมา เช่น สาเหตุที่สร้างเนื้อหาดังกล่าวอาจมีความคิดเห็นของผู้แต่งแทรกอยู่ บ้างแต่มักจะเป็นความคิดเห็นที่คล้อยตามค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ของสังคมจะ ไม่มีการขัดแย้งหรือ ต่อต้านใด ๆ นอกจากนี้ความคิดเห็นหรือความรู้ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ได้แต่งขึ้นตามความเข้าใจ ซึ่งผสมผสานกับอารมณ์สะท้อนใจและจินตนาการของเขาเองดังนั้น เนื้อหาของเพลงจึงอาจไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด เช่น เรื่องประวัติงานเดือนสิบ ประวัติพระบรมธาตุ วัฒนธรรมความเป็นมาของเพลงบอก กวีถาแล้งเมืองนครฯ เป็นต้น

4. มีปัญหาแวดล้อมเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติ

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังปัจจุบันมีปัญหาแวดล้อมเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็น ฐานการผลิตเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลลดลง และการกัดเซาะชายฝั่งที่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยวหลายแห่งขาดการ พัฒนาให้มีมาตรฐาน และอยู่ในพื้นที่ห่างไกลการเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวกและปลอดภัยกระทบต่อ

ปริมาณทรัพยากรประมง จากการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ไม่ถูกต้อง แหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลาย การสิ้นเงินของแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนชุมชน ดังคำกลอน

โลกหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงมาก	ความลำบากยิ่งสูงสุด
มวลมนุษย์ที่เกิดมา	โลกเป็นที่อาศัย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 150)

คนชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัว ภาพลักษณ์สะท้อนด้านครอบครัว วรรณกรรมเพลงบอกลุ่มน้ำปากพนังชี้ให้เห็นถึงการห่วงใย เอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัวได้ว่า สถาบันครอบครัวที่มีความสำคัญ สมาชิกในครอบครัวต้องมีความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ต่อกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้รับการยกย่องในสังคมทั้งที่เป็นผู้นำระดับครอบครัวตลอด จนถึงผู้นำระดับชาติ ดังคำกลอน

ความวิบัติของสังคม	ซึ่งเพาะบ่มกันนานมา
สมญาพระคือ "ทากเหลือง"	เป็นเรื่องที่สมจริง
เมื่อพระไม่เป็นแบบอย่าง	ชนที่เขวคล้าทางคล้าท่า
จะพิกหาที่ยึดเหนี่ยว	เปล่าเปลี่ยวไปทุกสิ่ง
ชนจึงต่ำชนจึงทราม	ไม่งดงามไม่พิริศพรัง
วอดวายจริงสังคมเรา	มีแต่ความเมาโมห้
สมัยท่านวัดท่าโพธิ์	พระไม่โมห้เหมายาก
วัดหลายหลากช่วยอบรม	สังคมอุดมโษ
พระคือพระจึงงดงาม	ไม่สร้างความอ่ำโ้อ
ไม่โลโกเช่นเดียนี่	จึงเป็นที่บูชา
จึงเป็นที่บูชา	ชิวทย์เชิดวัฒนธรรม
คนไม่ต้องคล้าที่พึ่ง	ไม่เบียดเบียนหึงสา
วัดกระเดื่องเมืองนครฯ	สมเป็นครดอนพระ
คอนธรรมะคอนธรรมโม	เชิดชูโชว์บ้านเมือง
ขอสักที่เกิดพี่น้อง	อยากให้สังคมเรื่องรองขึ้น
ช่วยกันตื่นจากความชั่ว	อย่าเกลือกล้าทากเหลือง

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 153-154)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อ

ความลำบากยิ่งมากขึ้น มนุษย์ที่เกิดมาโดยมีที่อยู่อาศัยบนโลกมีสิ่งของสำหรับกินแล้วใช้ทั่วแต่กับ แต่สิ่งนั้นกลับมีอันตรายน้อยมาก ในช่วงน้ำมันแพงคนรวยมีเงินยังคงอยู่รอดได้และถือว่าเป็นบุญอย่างมาก พวกเขาจะหมดความสุขพวกพ้องค้ำยังคงนั่งเฉยเพราะพวกเขาเคยพบเจอกับ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ชวนาไม่มีวัวควายที่ต้องใช้ แรงงานแล้วแต่มีรถไถนาที่ราคาแพงและยังหาซื้อยากจึงเกิดความทุกข์กับ ทุกคนความเสียใจมี มากขึ้นเพราะรัฐไม่ได้สนใจประชาชนว่าจะอยู่กันได้อย่างไร ถึงขั้นไม่มีเงินที่จะซื้อของปัจจุบันนี้ วัวและควายไม่ได้เอามาใช้แรงงาน ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่ใช้แรงงานวัวควายในการหว่านไถ เมื่อก่อนแรงงานที่ใช้ที่วัวควายนี้แหละใช้ก่อนรถก็ตามสิ่งใหม่ ๆ นี้แหละทำให้คนล้มจมนคนไม่ดี ก็มีมาก

5. ปัจจัยความคาดหวังต่อผู้บริหารประเทศ

ต่อไปใครเป็นนายก	เอ็นดูท่านช่วยปกครอง
รีบปกครองให้ชาติตัว	เบิกบานเช่นบัวหลวง
ใครได้เป็นรัฐบาลเที่ยวกวาด	เที่ยวกว้านเอาพอเพียง
เช่นสามเสียงสามพระราชย์	ขายชาติทั้งสามคน
การบ้านการเมืองเราหุดหวิด	คอมมิวนิสต์ก็บุกบั่น
คอร์ปชั่นทำของให้	แพงขึ้นมาทุกแห่งหน

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 153-154)

6. ปัจจัยทางด้านสาธารณสุข

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาศักยภาพระบบบริการสุขภาพครอบคลุมทั้ง การสร้างเสริมสุขภาพ การควบคุม ป้องกันโรค การรักษาพยาบาลการฟื้นฟูสภาพ และบูรณาการระบบประกันสุขภาพ รูปแบบบริการเพื่อรองรับ สังคมผู้สูงอายุการพัฒนาาระบบการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชุมชนมี บทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคระดับปฐมภูมิเพื่อดูแลประชาชนในพื้นที่ สร้างโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพทั้งระบบ โดยการจักระบบบริการสุขภาพให้คนในชุมชน ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความเหลื่อมล้ำคุณภาพ การให้บริการสาธารณสุข: ความเหลื่อมล้ำของการกระจาย บุคลากรทางการแพทย์จึงส่งผลให้ คุณภาพการบริการมีความแตกต่างกัน กระทรวงสาธารณสุข ควรให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกาย ของประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง

ผู้คนชาวลุ่มน้ำปากพนังอาศัยอยู่ในชนบทไม่ค่อยมีความรู้เรื่องของสาธารณสุข ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการดูแลอนามัยของแม่และเด็กอย่างถูกต้อง รวมทั้งระดับการศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ทำให้แม่และเด็กมีอัตราการตายสูง รวมทั้ง บ้านเรือนประชาชนอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ ดังคำกลอน

ในแผนกน้ำมันมีผลงาน	คือเรื่องอาหารกับยา
ถ้าเรียกให้เต็มภาษา	เขาเรียกว่าสุขาภิบาล
สุขาภิบาลในด้านน้ำดื่ม	ทุกคนจะลืมเสียไม่ได้
น้ำกินน้ำใช้ทั้งหมด	เราแลให้ถ้วนถี่
ถึงได้มาแหล่งน้ำธรรมชาติ	อย่าถือว่าสะอาดโดยดี
เพราะสารเคมีมากมาย	อาจแพร่กระจายไป
ยังเรื่องยาคัทรูพืช	ดูแล้วมันยิ่งยืดยาวใหญ่
ล้วนเป็นพิษภัยกับมนุษย์	จนสุดจะหนีหน้าย
เราปลุกหรือว่าทำนา	จะไม่ฉีดยากี่ไม่ได้
เพราะสัตว์ทำลายเกินขนาด	คนทำจะขาดทุน
ฝ่ายพนักงานกระทรวงการเกษตร	เขามาชี้เหตุบอกให้
ให้พวกเราใช้สารเคมี	เอาของนี้เข้ามาหมุน
ในเมื่อคนเราไม่เอามาใช้	มันซึมเข้าร่างกายของคุณ
แม้แต่ไออุ่นที่อบอวล	มันเข้าได้ทุกส่วนไป
บางสิ่งมันดูดซึมเข้าทางชุมชน	บางสิ่งลงปนกับอาหาร
เมื่อเรารับประทานแล้วปวดท้อง	นอนร้องไม่รู้ใช้ใคร
บางสิ่งเอายามาผสม	มันเข้าทางลมหายใจ
เมื่อยาเข้าไปประสาทเสีย	ร่างกายเราอ่อนเพลีย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 53)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า มีความตื่นตัวในเรื่องอาหารและยา เรียกว่า สุขาภิบาล มีสุขาภิบาลด้านน้ำดื่ม คอยดูแลเรื่องน้ำดื่ม น้ำดื่ม น้ำกินน้ำใช้นั้น แม้ว่าอาจได้มาจากแหล่งธรรมชาติ ก็อาจจะมีสารเคมีมากมายปนเปื้อนอยู่ และยังมียาคัทรูพืช คงหลีกเลี่ยงการฉีดยากี่ไม่ได้ เพราะจะมีสัตว์มาทำลายพืชพันธุ์การเกษตรเยอะมาก จะทำให้ขาดทุน ฝ่ายเจ้าหน้าที่กระทรวงการเกษตร แนะนำการใช้สารเคมี มันซึมเข้าทางร่างกาย สามารถเข้าไปได้ทุกส่วน บางสิ่ง

อาจดูซึมทางชุมชน บางสิ่งก็อาจปนมากับอาหารพอเรารับประทานเข้าไปก็จะทำให้ปวดท้อง บางสิ่งก็เอายามาผสมสุดคมเข้าไปทางลมหายใจพอยาเข้าไปร่างกายก็จะอ่อนเพลีย

7. ปัจจัยความขัดแย้งของผู้คนในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

ผู้คนในปัจจุบันคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม อยากให้คนในชุมชน ลดความเห็นแก่ตัว และเสียสละแรงกายและใจเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรที่เป็นสาธารณ ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร เป็นต้น รวมทั้งช่วยกันคัดค้านหรือห้ามปรามบุคคลไม่ให้ทำลายสาธารณะสมบัติหรือสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรมให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนถ่ายถอดความเป็นไทยสืบต่อไปยังคนรุ่นหลัง ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ฟังตำรวจอย่าไปหวัง	โลกกำลังพลิกคว่ำ
ความชั่วดำเป็นความดี	มีอย่างกันที่ไหน
ผู้ร้ายในคราบตำรวจ	เที่ยวตราตรวจอยู่ถมไป
เที่ยววิธิดีถ้อยไม่เว้น	บ้างเป็นผู้คุมบอน
บ้างคุมช่อง โสเภณี	บ้างตั้งที่ค้าของเถื่อน
มีอยู่เคลื่อนเป็นเจ้าห่วย	ร่ำรวยกันไม่หย่อน
บ้างเป็นโจรเรียกค่าไถ่	บ้างหาไฟฟ้าพ่อค้าจร
เข้าเขตนครฯไม่จ่าย	ความตายจะเข้ามา
ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน	นี่คือนหนทางชาวบ้าน
ชมซานฟังตำรวจเขา	เขาดูเราเหมือนหมา

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชนน้อย

มีการแบ่งชนชั้นในการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ดังคำกลอน

หนึ่งคำ “นาย” สองคำ “นาย”	ตำรวจคล้ายคล้ายเทวดา
แล้วจะมาพิทักษ์ราษฎร์	รักษาชาติอย่างไรกัน
ชาติจะถึงกาลล่มจม	เพราะตำรวจมันคมจอบ
ไม่คมจริงไม่สุจริตชอบ	มุ่งกินกอบหน้าชั้น

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

สะท้อนภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เจ้าหน้าที่รัฐที่วางตัวอีกระดับหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงคนในชุมชน คือ คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยเพราะมี

การวางตัวของเจ้าหน้าที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ยาก คนในสังคมเห็นแต่ตัวเองเป็นหลัก ไม่คำนึงถึงผู้อื่นว่าจะเป็นอย่างไรจะเดือดร้อนอย่างไร เอาแต่ตัวเองสบายใช้อำนาจเป็นใหญ่ ไม่สนใจผู้ใดใช้ความเป็นใหญ่กระทำในสิ่งที่ผิด ไม่คิดช่วยเหลือผู้ใด ใช้อำนาจข่มผู้อื่นทำในสิ่งที่ได้ผลประโยชน์เข้าตนเอง ไม่สนผู้ใดว่าจะกระทำผิดหรือถูกมากน้อยแค่ไหนสุดท้ายไม่มีใครสามารถฟังได้ นอกจากฟังตนเอง

8. เป็นศูนย์รวมการศึกษาและความรู้

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีการสนับสนุนการเรียนการสอน การฝึกภาคปฏิบัติ และการวิจัย แก่ บุคลากรในชุมชนให้แสวงหารายได้เพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สินให้กับครอบครัว และชุมชน ในการนี้มีศูนย์นวัตกรรมและการจัดการความรู้พลังงานลมและพลังงานน้ำในอำเภอปากพนังและในอำเภอหัวไทร มีการทำกังหันลมเพื่อพัฒนาพลังงานลม พลังทดแทนมาใช้ จะมีการพัฒนาต่อยอดโดยการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้มีความพร้อมในการใช้พลังงานรวมถึง การให้บริการด้านต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ในการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ และมีหน่วยให้คำปรึกษาด้านการจัดการความรู้ จึงมีความเชี่ยวชาญในการนำความรู้ในตัวบุคลากร เช่น ประชาชนชาวบ้าน ผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พ่อเพลงบอก นายหนังตะลุง ผู้แสดงมโนราห์ในชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ชาวบ้าน ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้และสามารถพัฒนาตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้กลายเป็นชุมชนที่สร้างสรรค์ รวมถึงการสนับสนุนการตัดสินใจของประชาชน อันจะส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังคำกลอน

การศึกษาจังหวัดนคร	โบราณแต่กาลก่อน ไกล
โรงเรียนไทยเลิศล้ำ	เจ้าคุณท่านนำมา
โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	พระองค์ประสิทธิ์เป็นการบุญ
พระเดชพระคุณจงรัก	ต่อท่านเป็นนักรหา
สหชาติกับพระองค์	จัดตียวงศรัชกาลที่ห้า
มีบุญญาภิญโญเยี่ยม	ใครเหลยจะเทียมทัน
เป็นยอดกวีที่ดีเด่นสุด	ทั้งกุลบุตรและธิดา
ได้รู้ภาษาไม่ระวาง	บรรเจิดแจ้งฉันท
	(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 109)
กราบท่านอาจารย์โม	สอนทั้งกอขอและกอกา
ปฐมศึกษาแบบเก่า	สมัยพวกเราเรียน

ไหว้ครูปานบอดยอดดั่ง	เป็นยอดทั้งหนังสือและเพลงบอก
ท่านปล้ำฝึกหัดคัดลอก	ให้ผมเพลงบอกเขียน
มอบความศักดิ์สิทธิ์แห่งวิชา	ของที่มีค่าดังวิเชียร
แล้วขอน้อมเศียรเนตรน้ำ	ถัดมาจากครูปาน
แล้วจะไหว้วิญญาณของพ่อปานบอด	ท่านเป็นยอดเจ้ากลอนสด
ใครได้ฟังบทของท่าน	แล้วหวานเหมือนกินนม
ทั้งเพลงบอกทั้งหนังสือ	ลอยเด่นดังอยู่ในสังคม
เที่ยวกล่อมอารมณ์ทั้งหญิงชาย	จนชีพท่านวายวาง
เป็นยอดหนังสือตะลุงที่ตาบอด	ทั้งเป็นยอดของเพลงบอก
บอดแต่ตาออกส่วนตาใน	ของท่านไสวสว่าง

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 94)

ปัจจัยความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

ภาครัฐมีนโยบายขยายระดับการศึกษาในชนบทเพิ่มขึ้น เป้าหมายทางการศึกษาของคนชนบทเป็นไปเพื่อปรับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและเพื่อให้หลุดพ้นจากวิถีดั้งเดิมไปสู่หน่วยงานเอกชนหรือระบบข้าราชการซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุด จะเห็นว่าความเป็นเมือง โรงงานอุตสาหกรรมและการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางที่ภาครัฐพยายามผลักดันไปสู่ชนบท มีส่วนอย่างมากในการทำให้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่แฝงเร้นอยู่ในวิถีชีวิตของคนพื้นถิ่นหายไป ซึ่งนักเขียนภาคใต้ได้เล่าให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านสถาปัตยกรรมพื้นบ้านภาคใต้ได้ว่า นโยบายการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคของภาครัฐไม่ว่า จะเป็นถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ที่ค่อย ๆ เข้าสู่ท้องถิ่นชนบท มีส่วนในการทำให้ รูปแบบและจุดประสงค์ในการสร้างสถาปัตยกรรมพื้นบ้านเปลี่ยนไป

ปัจจัยด้านการศึกษา ได้แก่ ระบบการศึกษาที่เลียนแบบตะวันตก เป้าหมายของการศึกษาเพื่อเป็นเจ้าคนนายคน โอกาสทางการศึกษา โครงสร้างอาชีพที่ศึกษามากขึ้นก็ยิ่งห่างไกลจากรากเหง้าทางสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม

สรรพสิ่งของที่ได้อามา	ช่างล่อตาล่อใจนัก
เหล่าผู้ร้ายพร้อมพลัก	ย้ายยกไปทุกถิ่น
ผู้ประกอบสัมมาชีพ	นั่งตัวลีบน้าตาริน
ทำมาหากินที่ใด	มีแต่ภัยพาลา
มัจจุราชมันเบียนผลาญ	ทรัพย์ศฤงคารหามาได้
ต้องแบ่งให้เหมือนหุ่นส่วน	กับมวลงเหล่ามิจจา

ถ้าไม่ยอมค้อมหัวให้	ความตายกริดกรายเข้ามา
ถูกปืนราคาไม่กี่บาท	คิดแล้วอนาถใจ
ร้อนรักโรมโทมนัส	คณะรัฐไม่ได้ยิน
พลเมืองคนดังระดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วัวและควายใช้ก่อนรด	เดี๋ยวนี้เกือบหมดประเทศ
นี่แหละเหตุความรื้อนรับ	นำไปคนฉิบหาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

โอกาสในการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชน ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าโลกที่หมุนเวียนและมีการเปลี่ยนแปลงมากตามกันมา ความลำบากก็ยิ่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ พวกมนุษย์ที่เกิดมาอยู่ในโลกนี้ เป็นที่อาศัยของมนุษย์ เครื่องอุปโภคบริโภคทุก ๆ อย่างที่มนุษย์ชาวโลกนี้ใช้ทั่วไป บางสิ่งบางอย่าง อาจเป็นภัยต่อทุก ๆ คนของชาวโลกได้ และนอกจากนี้ คือ น้ำมัน ก็แพงขึ้นเรื่อย ๆ คนทุกคนก็ต้องพยายามที่จะต้องหนีรอดจากภัยต่าง ๆ แต่ก็ยังมีพวกคนจนที่ไม่มีความสุขกับภัยเศรษฐกิจที่ข้าวของมีราคาแพง พวกคนจนก็ร่ำร้องกันอย่างน่าสงสาร ส่วนพวกพ่อค้าคนขายก็ยิ้มเฉย ทั้งที่พวกคนจนไม่มีความสุข

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ประชาชนชาวลุ่มน้ำปากพนังแต่ละคนมีโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษาที่มีความแตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มประชากรที่มีฐานะความเป็นอยู่แตกต่างกัน ระหว่างเขตเมือง และระหว่างภูมิภาค ส่งผลทำให้โอกาสในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้มีความแตกต่างกัน ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในด้านต่าง ๆ อย่างรุนแรง เนื่องมาจาก ความเจริญที่ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ยิ่งสังคมมีความเจริญไปมากเท่าใด คนในสังคมนั้นจะต้อง พยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มากที่สุด สิ่งสำคัญอันดับต้น ๆ ในการที่จะ ช่วยยกระดับให้คนก้าวทันโลกทันต่อเหตุการณ์ สิ่งที่สามารถทำให้คนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ก็คือ การศึกษา นั่นเอง เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา ชุมชนให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาทำให้ประชาชนเกิดความคิด สามารถปรับปรุงชีวิตของตนให้มีคุณภาพที่ดี

ปัจจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างสรรค์

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการนำความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ ถ่ายทอดสู่ภาคเอกชนและชุมชน ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาภาคใต้เป็นหลัก และเพื่อการพัฒนาประเทศโดยรวม เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพและพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มผู้ผลิตชุมชน โดยเครือข่ายองค์กรความรู้

สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนกลาง) มีการฝึกอบรมบุคลากรในชุมชน เช่น โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อป้อนสู่โรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน

มีการสนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมเกษตรและธุรกิจบริการ ได้แก่ ธุรกิจบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ธุรกิจที่พักและโรงแรม และธุรกิจทางการศึกษา เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งในและจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรพัฒนาเมืองต้นแบบให้บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง และกระจายความมั่งคั่งให้กับประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง รวมทั้งการขยายผลไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพโดยรอบทั้งภาคใต้ตอนบนและตอนล่าง

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชนทั้งหมด ส่วนของการเป็นผู้ผลิตสืบต่อลมหายใจให้กับวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า เครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งสาระของการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ต้องเป็นสมาชิกในชุมชนที่ร่วมกันอนุรักษ์ โดยร่วมเป็นผู้เลือกพื้นที่ให้การใช้ภาษาและวัฒนธรรม วิธีการนำเสนอ หรือช่องทางเผยแพร่ รวมถึงการเข้ามา มีบทบาทในการผลิตและประเมินผล ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ผู้วางแผนและนโยบายอาจขึ้นอยู่กับความสำเร็จของชุมชน กล่าวคือ หากประชาชนเห็นถึงพลังของความร่วมมือ ภายหลังชุมชนก็จะเป็นผู้ร่วมที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ และการจัดสรรงบประมาณ กำหนดวันเวลาในการดำเนินงาน และที่สำคัญชุมชนมีพื้นฐานในการทำงานด้านวัฒนธรรมที่จะนำไปใช้จัดการกับปัญหาวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

โครงการพระราชดำริ	เพราะพระองค์มีแนวคิด
ช่วยเหลือชีวิตชาวปากพนัง	ท่านยังเฝ้าห่วงแทน
เปรียบเทียบได้คือสายใจ	ของพี่น้องไทยทั่วแดน
สมควรห่วงแทนหันหา	ถวายซึ่งพระพร
ใน โอกาสพระราชพิธี	ถึงหกรอบปีหนึ่งหน
มหามงคลบพิต	ประสิทธิ์ประภัสสร
เฉลิมพระชนมพรรษา	ให้ชาวประชาอวยพร
พสกนิกรได้บาท	จงร้องอาราธนา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 130)

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงห่วงใยความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่แม่น้ำปากพนังไหลผ่าน จึงมีชื่อว่า กลุ่มน้ำปากพนัง แหล่งอยู่อาศัยน้ำ ทางภาคใต้ของประเทศไทยในสมัยโบราณ มีการก่อสร้างระบบชลประทาน การพัฒนาการประมง พัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ พัฒนาสิ่งแวดล้อม

ประจวบเหมาะน้ำ อุทกวิทยาประสิทธิ เป็นนามพระราชทานที่เป็นมงคลยิ่ง มีความหมายถึง ความสามารถ แบ่งแยก น้ำจืด น้ำเค็ม ได้สำเร็จ นั่นคือ มีการบริหาร จัดการ อย่างสมดุล ปิดกั้นน้ำเค็มไม่ให้รุกเข้าไปในลำน้ำ กักเก็บน้ำจืดไว้ใช้ดำรงชีพซึ่งจะเป็นบท เริ่มต้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน และเอื้ออำนวยให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในกลุ่มน้ำปากโครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แห่งนี้เคยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูกมีการทำนามากที่สุด โดยอาศัยน้ำจากแม่น้ำปากพนัง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของกลุ่มน้ำปากพนัง จึงเป็นแหล่งปลูกข้าวชั้นดีของภาคใต้ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทุก ๆ ด้าน จนเป็นที่รู้จักของผู้คนอย่าง กว้างขวางในนาม เมืองแห่งอยู่อาศัยน้ำ ปัจจุบัน กลุ่มน้ำปากพนัง ที่อดีตเคยอุดมสมบูรณ์ กลับมีปัญหาหลายประการเกิดขึ้นด้วยสาเหตุจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป คือ จากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งน้ำเน่าเสียจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาค่า ได้ไหลลงในลำน้ำต่าง ๆ จนไม่สามารถนำน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกได้ กลายเป็นปัญหาที่ขัดแย้งระหว่างชาวนาข้าวและชาวนากุ้งอีกด้วย

อุทกภัยเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของกลุ่มน้ำปากพนังที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เนื่องจากมีปริมาณฝนตกมาก ๆ แต่พื้นที่กลุ่มน้ำเป็น พื้นที่ลุ่มราบเรียบ มีความลาดชันน้อย ประกอบกับภาวะอุทกภัยมักจะเกิดในช่วงน้ำทะเลหนุนสูง ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำออกสู่ทะเลได้ เกิดภาวะน้ำท่วมทำความเสียหายให้แก่พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นบริเวณกว้างขวาง ดังนั้น โครงการพัฒนาพื้นที่ กลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ให้กลับคืนสู่พื้นที่กลุ่มน้ำปากพนัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน โครงการพระราชดำริในการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนัง

การประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต การที่ภาครัฐให้ความสำคัญและการสนับสนุนต่อการศึกษาศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศชาติ สู่ระดับสากล ซึ่งนอกจากการเปลี่ยนแปลงจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการและปริมาณ ของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้นปัจจุบัน การศึกษาของไทยได้มีการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเลือก และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เพราะเชื่อว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการช่วยยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวด้วยเช่นกัน

9. ปัจจัยการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ปัญหาที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือ ใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างราษฎรกับรัฐ และประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจบทบาทบัญญัติของกฎหมายและสิทธิเสรีภาพที่พึงมีพึงได้โดยชอบธรรม ทำให้ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบและล่วงละเมิดสิทธิจากบุคคลที่อยู่ในภาวะที่เหนือกว่า นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมยังมีข้อจำกัดสำหรับคนจน คนจนยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินนโยบายและการจัดบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และให้มีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ ประโยชน์ที่มีการบุกรุกเพื่อขจัดความยากจนและพัฒนาชุมชนพื้นที่ ซึ่งเป็นการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ ประชาชนที่ยากจน ไม่มีที่ดินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ด้านเศรษฐกิจ

1. ปัจจัยสินค้าทางวัฒนธรรมพื้นเมืองและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

การขยายตัวของความเป็นเมืองนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ จะช่วยอธิบายถึงพลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว ปัจจัยเร่งความต้องการพื้นฐานของคนเมือง โอกาสเกิดใหม่และความคิด ที่จะก่อให้เกิดโอกาสในการประกอบอาชีพและโอกาสทางธุรกิจของสินค้าทางวัฒนธรรมและบริการในชุมชน ตอนนี้อยู่ประเทศไทยมีการขยายตัวของความเป็นเมือง คนในสังคมปัจจุบันกำลังอยู่ในวิถีคนเมืองและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงในตลาดโลก ผลผลิตทางการเกษตรและการผลิตตกต่ำ ทำให้ต้องยกระดับเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและสินค้าทางวัฒนธรรมและมีการขยายตัวของความเป็นเมืองเพื่อแข่งขันกับภูมิภาคต่าง ๆ ได้

ศิลป์พื้นบ้านงานพื้นเมือง	ของไทยกระเดื่องเด่นชื่อ
ชาวโลกถือลาวดลย	ล้วนแล้วหลากหลายสี
ลายผ้าไหมสีใสด	ช่างงามหยดมากมายมี
ผ้าไหมมัดหมี่ของไทย	เมืองใดจะทำทัน
ทั้งเครื่องปั้นและดินเผา	สามารถนำเอาไว้โชว์แขก
จะจ่ายแจกหรือจำหน่าย	จะให้ป็นของขวัญ
มีเปลือกหอยนานาชนิด	คัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์

แต่ละอันงามวิจิตร	ยิ่งพิศก็ยิ่งงาม
ชมเครื่องถมเมืองนคร	ชื่อเสียงจรกกว้างจบ
หากใครได้พบได้มอง	จะต้องเดินไต่ถาม
อีกขันน้ำและพานรอง	ล้วนแต่เป็นของงดงาม
อย่างน้อยได้ตามซื่อชาย	ไปไว้กันคนโบ
ศิลปกรรมที่ล้ำเลิศ	เป็นที่ชูเชิดของชาติ
คือองค์ประสาทบวร	ใจกลางนครใหญ่
งามวิจิตรพิสดาร	เริ่มแต่ทวารนอกใน
ล้วนลายไทยเพริศแพรว	แกมแก้วกนกทอง
ยอดปราสาทอาสน์ประทับ	แก้วสลั่มุกตลอด
ตั้งแต่ยอดสลั่มสี	ช่างงามไม่มีสอง
งานศิลปวัฒนธรรม	ประเพณีงามล้ำสืบทอด
คงอยู่ตลอดสืบยัง	ไทยร่วมกันสร้างสรรค์
เป็นของดีที่มีค่า	ศิลปะสิ่งสำคัญ
เอนกอนันต์ที่มี	นับเป็นของดีไทย
ช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรม	คุณค่าสูงล้ำบริสุทธิ์
ฟื้นฟูบูรณะให้มั่นคง	ทางผิฉายาหลงไหล

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

การสร้างการตระหนักในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยกระบวนการดังกล่าว สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการแสดงความคิดเห็นของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง โดยการจัดให้มี การจำหน่ายสินค้าที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงความภาคภูมิใจในชุมชนของตน ซึ่งจากการตระหนักในการเป็นเจ้าของชุมชนนั้น ได้ย้ำเน้นให้เกิดความผูกพันของคนและชุมชน และรวมไปถึงความหวงแหนในวัฒนธรรมของชุมชนของตน และนำไปสู่การเกิดขบวนการหรือกลุ่มหนึ่งตระกูลในนามโครงการเยาวชนสร้างสรรค์ ที่จะเข้ามาจัดการกับปัญหาทางวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า สินค้าทางวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญต่อการสืบต่อลมหายใจให้กับประชาชนชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เพราะเป็นการสร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ตนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและจุดกระแสสำนึกรักบ้านเกิดและความภาคภูมิใจในบ้านเกิดเมื่อนอนของตัวเอง

2. สินค้าการเกษตรมีราคาตกต่ำ

ปัจจัยการจัดการ ทางการเงิน ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการนำไปสู่การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพิ่มการออมในครัวเรือน การดำรงชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดทำบัญชีครัวเรือน การสร้างวินัยการออมตั้งแต่วัยเด็ก ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ ด้านเศรษฐกิจ วรรณกรรมเพลงบอกรีให้เห็นว่าชาวลุ่มน้ำปากพนังอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งในน้ำและบนพื้นดิน และทำเลที่ตั้งของกลุ่มน้ำปากพนังอยู่ใจกลางของภาคใต้ที่เป็นจุดเชื่อมโยง ด้านเศรษฐกิจการค้า การคมนาคมติดต่อ ส่งผลให้มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่ เช่น เกษตรกรรม กสิกรรม อุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและการประมง เป็นต้น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจำหน่ายแจก และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้ วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเปลี่ยนไป

3. ปัจจัยการประกอบอาชีพของชาวลุ่มน้ำปากพนังยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ

อาจกล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพของชาวลุ่มน้ำปากพนังยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งให้เกิดความยากจน พอมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็สะท้อนให้เห็นความสมัยใหม่มีธุรกิจการคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางสัญจรในเมือง มีธุรกิจ ด้านการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และสาธารณสุขไปกทางปัญญา มีธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพจิตคนเมือง และธุรกิจที่เน้นประสิทธิภาพ ความสะดวกสบายและคุณภาพที่สามารถตอบสนองความ หลากหลายของชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นที่ชัดเจนมากขึ้นสภาพเศรษฐกิจและรายได้ ภาพรวม เศรษฐกิจ รายสาขา เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจำหน่ายแจก และเทคโนโลยี ต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคของชนบทภาคใต้เปลี่ยนไป ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การสร้างถนนหนทาง การคมนาคม ศูนย์การค้า สถานเริงรมย์ โรงแรม และตลาด ซึ่งแพร่เข้ามาในชนบทภาคใต้ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ภายใต้กรอบ แนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชนบทภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม

ประชาสัมพันธฺชนกันมา	พกพาเงินตราเที่ยวไทย
เงินทองหลังไหลท่วทศ	ช่วยเศรษฐกิจดี
ฝากเอาไว้ให้ชาวไทย	เป็นข้อคิดให้ทบทวน
กระแสด่วนโลกาภิวัตน์	อย่าให้ทำบัดสี

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

ไม่ถือฉลจนเราเปื้อ	แต่ให้เอื้อเพื่อเป็นธรรม
ชื่อสัตย์งามขำเที่ยงตรง	ชื่อเสียงธำรงขาน
เงินเข้าประเทศเป็นเหตุหลัก	ร่วมทำนำชาติให้ยืนนาน
รู้หลักการกลวิธี	ตามแบบวิถีไทย

จัดการได้ดีเป็นที่นิยม	แนวทางเหมาะสมถูกต้อง
ให้ชื่อเสียงไทยก้องสูงศักดิ์ศรี	เกิดผลดีใหญ่
ประชาสัมพันธ์ชวนกันมา	พกพาเงินตราเที่ยวไทย
เงินทองหลังไหลทั่วทิศ	ช่วยเศรษฐกิจดี
ฝากเอาไว้ให้ชาวไทย	เป็นข้อคิดให้ทบทวน
กระแสนวนโลกาภิวัตน์	อย่าให้ทำบัดสี
ฝากเพื่อนไทยใคร่กรวญคิด	ไม่ใช่บัณฑิตน้ำชี้
เพียงรักศักดิ์ศรีไทยชาติ	จึงกล่าวประกาศคำ
ความคิดเห็นประเด็นปัญหา	วิสัยนากล่าวถ้อย
ลำดับเรียงร้อยออกอรรถ	ชี้ชัดให้คมขำ

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

การขยายตัวทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัว ประชากรภาพของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ก่อนข้างต่ำ โครงสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาภาคเกษตร ซึ่งมีการผลิตแบบดั้งเดิม และส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรายย่อย รายได้ต่อครัวเรือนต่ำ เศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีขนาดเล็ก รายได้ ของประชาชนต้องพึ่งพาผลผลิตภาคเกษตรรองลงมา คือ ภาคอุตสาหกรรม สำหรับภาคบริการ มีสัดส่วนน้อย ซึ่งประกอบด้วย แหล่งที่พักและบริการ อาหาร การค้า ขนส่ง และบริการอื่น ๆ โดย การผลิตภาคเกษตรที่สำคัญของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ได้แก่ ข้าว ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน ประมง และไม้ผล อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำปากพนังภาคสินค้าด้านการเกษตร เริ่มมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของภาคใต้และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากความผันผวน ด้านราคาของสินค้าเกษตรหลักในพื้นที่โดยเฉพาะข้าวปาล์ม น้ำมัน ยางพารา ที่ปรับตัวลดลง ภาคบริการมีสัดส่วนการผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นจากสาขาที่พักและบริการอาหาร และ สาขาการขนส่ง

การขยายตัวทางเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำปากพนังอยู่ในระดับต่ำ

การขยายตัวทางเศรษฐกิจเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำปากพนังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการชะลอตัว ของภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากราคาผลผลิตตกต่ำ

ด้านเศรษฐกิจของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง กล่าวถึง ภาวะความยากจน และผลกระทบ ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวลุ่มน้ำปากพนัง การประกอบอาชีพ ประกอบด้วยการทำนา การทำสวนยาง สวนผลไม้ สวนปาล์ม สวนกาแฟ ประมง เหมืองแร่ สวนมะพร้าว นาุ้ง และอาชีพอื่น ๆ เป็นต้น ยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ไม่มีอำนาจ ในการต่อรองพืชผลการผลิต อุตสาหกรรมของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังยังเป็นการแปรรูปขั้นต้น

และเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมเพื่อการส่งออก เช่น ขางแผ่น ขางแผ่นรมควัน และน้ำมันปาล์มดิบ ไม้ยางพารา สัตว์น้ำแช่เย็น แช่แข็ง เป็นต้น

เนื่องจากบริเวณพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการปลูกมะพร้าวเป็นจำนวนมาก ให้มีการพัฒนาและสนับสนุนการปลูกมะพร้าวพันธุ์ดี โดยขยาย พื้นที่ปลูกมะพร้าวพันธุ์ดี ทั้งมะพร้าว น้ำหอม และมะพร้าวทำน้ำกะทิ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการแปรรูปมะพร้าว อาทิ มะพร้าว น้ำหอม กระป๋อง น้ำกะทิสด และกะทิกระป๋อง จำหน่ายเพื่อการบริโภคในประเทศและส่งออก รวมทั้ง ส่งเสริมการให้น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เพื่อใช้ในธุรกิจสปา และเครื่องสำอาง

เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจน อุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในงานวิศวกรรม วัสดุทางการแพทย์ ตลอดจนส่งเสริมการผลิตปาล์มน้ำมัน ส่งเสริมการค้าเนินธุรกิจปาล์มน้ำมันของกลุ่ม สหกรณ์ และส่งเสริมการจัดตั้งอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ครบวงจรเพื่อรองรับผลผลิตที่มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นในอนาคต พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความ มั่นคงให้กับภาคการผลิต แนวทางการพัฒนา พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตยางพารา ปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล โดยการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรมในการปลูก การบำรุงรักษา พัฒนายางสายพันธุ์ที่เหมาะสม กับพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิต เฉลี่ยต่อไร่และลดต้นทุนการผลิต และการเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการแปรรูปและเพิ่มมูลค่า ผลผลิต

นึกถึงหัวอกชาวนา	นึกแล้วมันน่าสงสาร
ทุกหมู่บ้านทุกชนบท	ไม่มีความสดใส
เช่นฤดูฝนต้องทนเย็น	ทนกันน่าเห็นใจ
เมื่อออกไปปักดำ	ฤดูกาลทำนา
ถึงแม้ปวดแหวเราก็ไม่คิด	หวังจะไปผลิตผล
จะต้องเอาหลังด้านฝนอย่างทุเรศ	เราทนความเสียดสา
เมื่อกินอาหารกันกลางวัน	ก็ต้องกินบนคันนา
หยุดกินข้าวปลาน้อยนิด	กินทั้งตัวติดตม
ถ้าถูกปีไคมีฝนน้อย	รายได้เราพอร่อยหรอ
จิตใจท้อทุกคำคืน	ชวานาสูดขึ้นขม
แต่ถ้าฝนดีขึ้นปีไค	ชวานาใจหายตรม
ได้เดินชื่นชมข้าวรวงรี	ชวานาเราดีใจ
พอถึงคราข้าวมันสุก	ออกไปเดินบุกน้ำค้าง

ถึงจะเปียกทั่วร่างก็ไม่มีเบื่อ	เปียกจนไม่เหลือไทร
ถึงจะร้อนแดดแผดเปรี้ยง	สักเพียงไหน
ชวานาเหงื่อไหลอาบค้าง	เหงื่อเพื่อทิ้งร่างกาย
ที่หลังนี่ก็นำใจหาย	กำไรมันได้กับพ่อค้า
เราขาดทุนเสียท่า	ในตอนที่เวลาขาย
เพราะว่าเราคนจนจะทนกัน	มันไม่ทันกับลูกจ่าย
จะทนไว้ขายรัฐบาล	ต้องรอกันนานนิน
เพราะพ่อค้าเป็นเจ้าของ	ทั่วไปทุกท้องถิ่น
ถ้าหันมาพูดเรื่องอาหาร	ที่เราจะทำการซื้อไปกิน
ข้าวของทุกชิ้นตามใจมัน	มันจะปั่นเอาราคา
เราเลี้ยงหมูหรือเป็ดไก่	ตอนเอาไปบอกขาย
พ่อค้าคิดแล้วมันหัก	ไม่เหลือค่าเรารักษา
เราจะขายหมูขายเป็ดขายไก่	คุณให้เท่าใดราคา
ไอ้ชวานาเราทุกคน	ยังต้องจนนาน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 28-29)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังกล่าวถึงชีวิตของชวานาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังว่า มีความอึดคัดค้านต้องเหน็ดเหนื่อยหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินเพื่อให้ได้ผลผลิตที่แต่เมื่อนำไปขายกลับถูกเอารัดเอาเปรียบเรื่องราคาจะไม่ขายก็ไม่ได้ เพราะจำเป็นต้องใช้เงินจะรอรัฐบาลก็ได้ เพราะนานเกินไปจะเปลี่ยนไปเลี้ยงสัตว์ไว้ขายก็ยังถูกเอารัดเอาเปรียบจนขาดทุนทำให้คนที่ เป็นชวานายังต้องมีชีวิตที่ยากจนอยู่ต่อไป

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการยกระดับอุตสาหกรรมประมง การเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำ ชายฝั่งเพื่อการ ส่งออกและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา และจังหวัดพัทลุง โดยพัฒนาเพื่อยกระดับศูนย์วิจัย และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นศูนย์กระจายพันธุ์ สัตว์น้ำที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบมาตรฐานตลอดจนการพัฒนาประมงรวม ทั้ง ส่งเสริมการผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารทะเลที่หลากหลายและได้มาตรฐานสามารถสร้าง มูลค่าเพิ่ม ทางการตลาดและเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญให้กับชุมชนลุ่มน้ำปากพนังได้อย่างยั่งยืน เป็นการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

ร้อนรักโรมโทมน์ส	คณะรัฐไม่ได้ยิน
พลเมืองคนดังระดับ	ไม่มีจะจับจ่าย
วัวและควายใช้ก่อนรถ	เดี๋ยวนี้เกือบหมดประเทศ

นี้แหละเหตุความรื้อนรับ

นำให้คนฉิบหาย

(ชวน เพชรแก้ว, 2523, หน้า 152)

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการวิจัยพัฒนาปรับปรุงพันธุ์เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์ที่มีคุณภาพดี และกระจายสัตว์พันธุ์ดีไปยังเกษตรกรพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้งสนับสนุนกลุ่ม สถาบัน เกษตรกรในพื้นที่ให้เป็นผู้บริหารจัดการธุรกิจการเกษตรอย่างครบวงจรส่งเสริมการใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีชีวภาพ โดยการส่งเสริมการนำผลการวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูป และการเก็บ รักษา อาทิ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการผลิต ภาคเกษตร การใช้เทคโนโลยีชีวภาพในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อรักษาคุณภาพสินค้า รวมทั้งการสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่หลากหลาย ส่งเสริมผลผลิต ทางการเกษตร โดยเฉพาะสินค้า ที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรที่เป็นภาพลักษณ์ประจำถิ่นใน การประกอบอาหาร อาทิ ส้มโอพันธุ์ทับทิมสยาม และปลาบอกร้า ปลาตุกร้า ตาลโตนด กระเป่า ย่านลิเภา เพื่อเพิ่มมูลค่าและรองรับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร รวมทั้งส่งเสริมตลาดสินค้าที่เป็นอัต ลักษณ์ท้องถิ่น

พัฒนาพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังให้เป็นเขตอุตสาหกรรมเกษตร แปรรูปปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว และอุตสาหกรรมแปรรูปประมงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมลุ่มน้ำ ปากพนัง และนิคมอุตสาหกรรมทะเลน้อย ส่งเสริมการทำประมงและการแปรรูปที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุน ผู้ประกอบการให้มาลงทุนในพื้นที่โดยการให้สิทธิพิเศษ มาตรการทางการเงินและการคลัง

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังคำกลอน

โครงการพระราชดำริ	เพราะพระองค์มีแนวคิด
ช่วยเหลือชีวิตชาวปากพนัง	ท่านยังเฝ้าห่วงแทน
เปรียบเทียบได้คือสายใจ	ของพี่น้องไทยทั่วแดน
สมควรห่วงแทนหันหา	ถวายซึ่งพระพร
ในโอกาสพระราชพิธี	ถึงหกรอบปีหนึ่งหน
มหามงคลบพิต	ประสิทธิ์ประภัสสร
เฉลิมพระชนมพรรษา	ให้ชาวประชาอวยพร
พสกนิกรได้บาท	จงร้องอาราธนา
โดยอ้างอิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์	ที่สถิต ณ สถาน
วัดอุโบราณอาราม	ให้ความที่หรรษา

พระทัยสดชื่อเบิกบาน	เกษมสุขสำราญทุกเวลา
พลานามัยแข็งแรงกล้า	ไร้โรคโรคาพาล
ถึงอย่างเข้าปัจฉิมวัย	แต่มีพระทัยเป็นสุข
ได้ปลดเปลื้องทุกข์ไพโรฟ้า	บุญคุณมหาศาล

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริพัฒนาระบบ โครงข่ายกักเก็บน้ำเพื่อป้องกันความเสียหายพื้นที่เศรษฐกิจ และสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ โดยการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพระบบกักเก็บน้ำและระบบกระจายน้ำ การปรับปรุงแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ให้มีความสะอาดสำหรับใช้ในการเกษตร การอุปโภคและบริโภค รวมทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทุกภาคส่วน มีการปรับปรุงทำเทียบเรือให้มีมาตรฐาน สามารถรองรับการขนส่งสินค้าไปยังท่าเรือ ปรับปรุงร่องน้ำเพื่อรองรับเรือขนาดใหญ่ สำหรับท่าเรือปากพนังและท่าเรือจังหวัดใกล้เคียง การก่อสร้างคันกันคลื่น พัฒนาระบบการให้บริการด้าน การขนส่งทางเรือ และระบบโลจิสติกส์ที่ได้มาตรฐาน และส่งเสริมการใช้ท่าเรือในเชิงพาณิชย์ รวมทั้ง การบริหารจัดการท่าเรือแบบมีส่วนร่วม

ต้องต่อสู้พ้ออยู่กิน	ใช้ที่ดินทำเกษตร
ผ่อนคลายเหตุตามวิธี	โปรดเกล้าทฤษฎีใหม่
ร่วมต่อสู้พ้ออยู่ได้	อดออมกินใช้กันไป
เพื่อให้ชาติไทยพ้นวิกฤติ	ตามหลักแห่งทฤษฎี
วัตถุ-คนเป็นพิษ	พระทรงฤทธิ์วินิจัย
ทรงแก้ไขสขสัมฤทธิ์	กลับสู่วิศิษฐ์ศรี
เกษตรกรรมสุขสำราญ	กฤษฎาภินิหารจอมจักรี
เจริญไมตรีระหว่างประเทศ	พระทัยพระเมตตา
องค์พระมหากษัตริย์แก้ว	พระทัยผ่องแผ้วผุดผาด
ทรงพิทักษ์รักชนชาติ	บำรุงพระศาสนา
อำนาจบุญบารมี นฤบดีราชา	พระเกียรติก้องฟ้าสะเทือนดิน
จอมจักรนรินทร์พระทรงเดช	แผ่นดินเมตตา ทรงพระปรีชาญาณ
อิมเอบออบเอี่ยมเอกองค์	เหมือนนารายณ์ผู้ทรงสร
ทั้งพระกรรมและพระเนตร	พระบาทพระเดชพระกร
บังความรื้อนกันความหนาว	ให้ชีพชนชาวไทย
สุดดินแดนแสนกันดาร	ไม่เคยพินผ่านสายพระเนตร

สุดขอบเขตภูเขากั้น	พระองค์ไม่หวั่นไหว
ต้องตราครุฑรำแกะฝน	เสด็จเยี่ยมเยือนยลทั่วไทย
ให้อุดค่อม พออยู่ พอกิน พอใช้	ให้ใช้ที่ดินทำเกษตร
ตามเกษตรทฤษฎีใหม่	จนเกษตรกรรมไทยได้สมบูรณ์

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 73)

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวไร่ชาวนา ที่ต้องถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ไม่มีอำนาจในการต่อรอง ส่งผลให้ชนบทภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์ และแบบแผนในการดำรงชีวิต โดยคนชนบทซึมซับจากระบบการศึกษา ความเป็นเมือง และอุตสาหกรรม ชนบทภาคใต้จึงเริ่มเปลี่ยนไปเป็นชุมชนเมือง คนในสังคมถูกกำหนดด้วยแบบแผนชีวิต ค่านิยมใหม่ๆ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เคยอยู่ใน วิถีชาวนบ้าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โปรดเกล้าให้มีเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อช่วยเหลือคนไทยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก

โครงการพระราชดำริ	ทุกภาคเป็นคนที่สนพระทัย
โครงการยิ่งใหญ่มีทุกภาค	ทรงสร้างไว้มากมาย
โครงการลุ่มน้ำปากพนัง	พัฒนาทั้งสองฝั่งปาก
ประชาชนพันทุกข์ยาก	อาชีพมีหลากหลาย
พระราชกรณียกิจจุดประสงค์	ทรงคิดให้ไทยสบาย
ทรงชวนขยายสร้างสรรค์	สุดที่พรรณนา
บางแห่งปลูกไม้มงคล	เฉลิมชนม์แต่พระองค์
ยิ่งยืนยงน่าประโลม	แสนโสมมนัสสา
ทรงเป็นพ่อพระปวงชน	ไทยทุกคนเกิดบูชา
กตเวทิตาพระองค์ท่าน	ทั่วไปทุกบ้านเรือน
นานาประเทศทุกเขตคาม	ระลึกนามองค์พระบาท
เปรียบกับผู้นำทุกชาติ	มองเห็นไม่มาดเหมือน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 87)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงพัฒนาสองฝั่งลุ่มแม่น้ำปากพนัง ทำให้เกิดโครงการในพระราชดำริพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนลุ่มน้ำปากพนังดีขึ้น และทำให้ราษฎรลุ่มน้ำปากพนังมีอาชีพหลากหลาย ทุกพระราชกรณียกิจทรงทำเพื่อให้ชาวไทยมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย พระองค์ทรงเป็นพ่อของชาวไทย ที่คนไทยทุกบ้านให้ความเคารพบูชา

กตัญญูต่อพระองค์ และไม่มีชาติใดที่มีพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่เทียบเทียมพระองค์ได้ พระองค์ทรงปรีชา สามารถทางด้านดนตรี ถ่ายภาพ กีฬา และพระองค์ทรงเป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนา

เพราะชุมชนต้องแสวงหาพื้นที่ในการเพาะปลูกหรือประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่สอดคล้อง ภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้การเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน มีแนวโน้มด้านการค้าและการลงทุนรวมทั้ง โอกาสด้านการพัฒนาขยายการค้าการลงทุน กับจังหวัดใกล้เคียงมีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดจนมาตรการของ ภาครัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กับการส่งเสริมการลงทุนที่มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจในการลงทุนของนายทุนทั้งชาวไทยและนายทุนต่างชาติ แนวโน้มการค้าการลงทุนในพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นทำให้มองเห็นว่าปัจจัยส่วนใหญ่ นั้น มาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมี ความเปลี่ยนแปลง ในการขนส่งสินค้า การท่องเที่ยว การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ส่งผล กระทบทั้งด้านบวกและด้านลบใน 3 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน ผลกระทบระดับปัจเจกบุคคลในเชิงบวก ช่วยให้มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ทำให้ผู้ใหญ่มีโอกาสศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางส่วนผู้สูงอายุไม่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวมากเช่นแต่เดิม

4. ปัจจัยความเหลื่อมล้ำของรายได้

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความเหลื่อมล้ำของรายได้ทางการเงินกระจุกตัวอยู่ในกลุ่ม คนเล็ก ๆ โดยเฉพาะนายทุนทำให้เกิดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ความเหลื่อมล้ำด้านการให้บริการ เพราะเศรษฐกิจไทย เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มเจ้าของทุนมากกว่าเจ้าของแรงงาน โดยฐานการผลิตที่เป็นภาคอุตสาหกรรมมีขนาดใหญ่อยู่ในมือกลุ่มนายทุน และให้มูลค่าผลผลิต และผลิตภาพสูงกว่าภาคเกษตรรายย่อยอย่างมาก แก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ใน สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมา การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้ ดำเนินงานตามโครงการและมาตรการที่สำคัญ เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาคความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และลดความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึง บริการพื้นฐานของรัฐ ทั้งด้านการเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงที่ดินทำกิน และการมีไฟฟ้าใช้ในครัวเรือน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ด้านวัฒนธรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ด้านวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากหลังจากที่ความเจริญทางวัตถุในทุกด้านได้หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม ในชนบทเกิดความเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเพาะปลูก ได้ลดลงกลับกลายเป็นพื้นที่การอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัยรวมถึงการพัฒนาที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบของรีสอร์ท ซึ่งเข้ามาพร้อมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ก่อให้เกิดลักษณะ ความเป็นอยู่แบบชุมชนเมือง ชาวบ้านเริ่มทิ้งเรือกสวนไร่นาเพื่อทำงานในโรงงาน

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตทางเศรษฐกิจ หรือวิกฤติการณ์ภายใน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพใน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมการลดการใช้ทรัพยากร การลดการปล่อยสารพิษและของเสีย ถือเป็น การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลดีต่อกิจการในการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็น การลดต้นทุนพลังงานและการ จัดการของเสียต่าง ๆ นำไปสู่ ผลกำไรที่สูงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์ การดำเนินงาน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ทำให้เกิดระบบการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในที่สุด

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการรับรู้จากการเห็นหรือการได้ยินจากสื่อต่าง ๆ รวมถึงการรับรู้ที่ตนเองได้เห็น หรือมีประสบการณ์ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้เป็นภาพลักษณ์ที่ก่อให้เกิดความเชื่อ หรือ ความรู้ เกี่ยวกับประสบการณ์จากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้แก่ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ประเพณีและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งความเชื่อหรือความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จะเป็นปัจจัยหนึ่งในการจูงใจหรือการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากรู้อยากเห็นและเกิด ความสนใจที่จะมาสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นั้นซ้ำและมีการประชาสัมพันธ์ต่อ ๆ ในลักษณะทัศนคติที่ดีต่อชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเห็นความสำคัญ ความงดงามของธรรมชาติสามารถ ตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป้าหมายได้ ภายใต้การท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ การรักษาสภาพแวดล้อมให้คงอยู่เช่นเดิม รวมถึงสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นจากการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวของ ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

เป็นแหล่งการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังคำกลอน

<p> ออ... การท่องเที่ยวของเมืองไทย แผ่นดินเกษตรไทยสถาน นานาชาติใกล้หรือไกล ปีหลายแสนคงไม่ขาด เมืองอุดมสมบูรณ์ดี เมืองปรากฏเราไม่เสีย จึงหลายชาติหลายภาษา ของเก่าใหม่ไทยไม่ขาด ขุมเงินทองของแผ่นดิน มีธรรมชาติสวยสวยงาม มีท้องทุ่งมีเรือสวน สายธารยังไหลชาน แหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ หลายหน่วยงานสร้างสรรค์มา อนุรักษ์ส่งผลงาน ให้เงินไหลเข้ามาหา ชื่อหรือกินสินค้าไทย แผ่นดินเกษตรย์ประมุขมา ทั่วขวานทองของคนไทย พฤษาสดสวยกลิ่นสด แสงแดดส่องท้องฟ้าสวย วารีสีครามสวยมาก ออกท่องเที่ยวชมทะเล พ่อค้าขายก็มากเกิน ท่องเที่ยวไทยในเดี๋ยวนี้ มักคุเทศก์ก็รู้ล้าลึก </p>	<p> นำเงินเข้าในประเทศ ยืนหยัดมานานแสน เดินทางเข้าไทยทั่วแดน สาเหตุเพราะชาติไทย มีทัศนียภาพสด แห่งภาคเอเชียใหญ่ เดินทางเข้ามาเยือนไทย ประเทศเราพัฒนา ทั่วทุกท้องถิ่นไม่ขาด คนไทยยังรักษา มีเขามีควมมีป่า คู่ถิ่นไปนานไกล รวมไปถึงเขตอุทยาน ให้ทันกับสมัย ส่งเสริมปีการเที่ยวไทย ส่งบอกประชาชน ท่องเที่ยวอยู่ในจังหวัด ส่งสุขสถาผล เหลียวดูทางไหนชอบกล เขาเรียกว่าหาดทราย ลมพัดรื่นรวยวาบหวม เมืองไทยเราหลากหลาย เห็นชาวดังเกรียงราย ดูแล้วเจริญตา มีหลายท้องที่พิเศษ บริการแนวศึกษา </p>
--	---

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 95)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทย ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่สวยงามและได้กล่าวเจาะลึกไปในภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ ผู้แต่งได้พูดถึงการอนุรักษ์

ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว ประเพณีวัฒนธรรมของไทยให้น่าสนใจและน่าท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อที่จะสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติก็มีทั้งทางบกและทางทะเลที่มีความสวยงามและยังมีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งในประเทศไทยมีโบราณสถานหลายแห่ง วัฒนาอารามที่น่าเลื่อมใสศรัทธา และมีโบราณวัตถุที่น่าสนใจน่าศึกษาหลายอย่างด้วยเช่นกัน และที่สำคัญคือในประเทศไทยของเรานั้นยังมีผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิด อาทิอาหารหลากหลายเชื้อชาติทั้งไทยจีน ฝรั่งเศสและมีผลไม้ที่เลื่องชื่อหลายอย่างที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศของเราได้อย่างไม่น้อย แต่การที่จะทำให้การท่องเที่ยวน่าสนใจ น่าท่องเที่ยวที่สุด เราต้องช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ ช่วยกันรักษาความสะอาดและที่สำคัญ คือเราต้องเป็นเจ้าของชุมชนที่น่ารักให้สมกับคำว่าสยามเมืองยิ้มใคร ๆ เขาก็มาท่องเที่ยวก็จะกลับไปอย่างสุขใจ และบอกต่อกันไป หรืออาจจะกลับมาท่องเที่ยวในประเทศไทยอีกก็ได้

ออ...สองห้าสี่สองท่องเที่ยวไทย	ยุคสมัยไอเอ็มเอฟ
เพื่อจะเก็บเงินรายได้	เมืองไทยไว้ใช้สอย
แผ่นดินทองของคนไทย	ยังวิไลล้ำเลิศลอย
ประเทศน้อยเราอยู่นาน	รูปคล้ายกับขวานทอง
ค้ำลงมานราธิวาส	มีธรรมชาติที่เหมาะสม
ดินอุดมกระเดื่องดัง	แผ่นดินคิดฝั่งสอง
ด้านบูรพาท้องฟ้าใส	จดอ่าวไทยมีแสงทอง
อาทิตย์ส่องเมื่อยามเช้า	สาดแสงทั่วอ่าวไทย
ทะเลกว้างมีบางตอน	มีทรัพยากรอยู่ใต้น้ำ
ช่างงดงามด้วยปะการัง	สัตว์น้ำก็หลังไหล
มากมายมีสีเขียวสด	ช่างงามดลเลิศวิไล
ทะเลไทยในแหลมงาม	มองแล้วอร่ามตา
ชนต่างด้าวชาวต่างชาติ	มุ่งหมายมาดกันทั้งสอง
เงินทองนับล้านบาท	สนใจปรารถนา
ปัจฉิมทิศไม่ผิดผัน	ติดอันคามันสุดตา
ท่องเที่ยวมาทะเลทอง	ลงเรือออกท่องลอย
ดูเกาะแก่งแสงระยิบ	ตอนตะวันลับกับขอบฟ้า
ทบธาราเป็นสีทอง	มองเห็นเป็นฟองฝอย
ท่องเที่ยวได้สบายเค็ด	เมืองภูเก็ตเป็นเกาะน้อย

แล้วข้อยร่อยไประนอง	เที่ยวท่องในถ้ำลา
หินแหกโหล่ห้อยชะงองงา	แล้วจะนำไปกระบี่
ซากหอยพันปีมีเกลือกกลาด	คูน่าผवादผวา
หาดทรายยาวขาวสะอาด	ชนต่างชาติเขาไปมา
นุ่งผ่อนผ้าเห็นสะอาด	หากเขาไม่ถือตัว
นอนอาบแดดแปดเปื้อนทราย	ทั้งหญิงชายเขาจับคู่
เมื่อเราคูณิกได้เสียด	ว่าเขาเป็นเมียตัว
นครศรีธรรมราชดิ	ที่ตากอากาศมีทั่ว
แถวหาดสระบัวสนับ	ไปเดินไปนั่งสบาย
ได้ตากกลมเดินชมวิว	ดูเป็นทิวมีหลายแถว
มองเป็นแนวสวยงามมาก	มีอยู่ตั้งหลากหลาย
ทะเลงามน้ำจืดฟ้า	ริมธารามีหาดทราย
ทั้งหญิงชายมีมากมาย	มาเดินเพื่อตากลม
มีโบราณด้านวัตถุ	เรียกว่าปูชนียสถาน
ธาตุโบราณงามเรื่องรอง	ปลายยอดมีทองถม
นักท่องเที่ยวทัศนاجر	เห็นสาวชาวคอนชอบชม
แสนสวยสมสูงศักดิ์ศรี	หญิงไทยที่มีธรรม
เมืองโบราณการท่องเที่ยว	คนข้องเกี่ยวประวัติศาสตร์
บรมธาตุครั้งปฐม	ฟังดูแล้วคมขำ
ภูมิปัญญามหาชน	ศึกษาค้นวรรณกรรม
วัฒนธรรมข้องเกี่ยว	เชิญมาท่องเที่ยวคอน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 120)

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความงดงามของสถานที่ท่องเที่ยวในที่ต่างๆ
ให้อยู่กับธรรมชาติมากที่สุด

เปิดฉากเหลียวมองท่องเที่ยวไทย	สวยวิไลธรรมชาติ
งามพิลาสทั่วดินแดน	งามทั่วทั้งถิ่นไทย
งามสิ่งแวดล้อมพร้อมสรรพ	หุบด้วยเหวหับภูเขา
ดงป่าลำเนาห้วยละหาน	ถ้ำคลองถ้ำธารใส
ทะเลหาดทรายมากมาย	สัตว์ป่าวิหคในพงไพร
งามพิสมัยน่าศึกษา	หลากหลายนานาพันธุ์

งานศิลปวัฒนธรรม
 คงอยู่ตลอดสืบยัง
 เป็นของดีที่มีค่า
 เอนกอนันต์ที่มี
 งามวิถีไทยพิสมัยพิสุทธิ์
 ดำรงคงที่ยืนนาน
 มีกษัตริย์สืบครองราชย์
 เสริมสร้างไทยชาติสุขสันต์
 ล้วนสูงสืบบารมีทุกพระองค์
 ปลอดเรื่องทุกข์ให้ปรีดิ์เปรม
 ไทยแดนดินถิ่นแหลมทอง
 เกียรติไพศาลสงบสุข
 ผมขอร้องพี่น้องไทย
 ชาวต่างชาติมาเที่ยวประเทศ
 นำเงินตรามาใช้จ่าย
 เรามาช่วยกันต้อนรับ
 ช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรม
 พื้นฟูริบรุดให้มั่นคง
 ให้มีน้ำใจไมตรีจิต
 ไทยได้สดใสทั่วถิ่น
 ให้ความสะดวกความปลอดภัย
 ช่วยให้มีพัฒนาไทยสูงศรี
 แหล่งท่องเที่ยวช่วยกันรักษา
 ให้ผุดผ่องงามสะอาด
 มีความซื่อสัตย์สุจริต
 อย่าคิดกวนพลิกฝืน
 ร่วมสร้างความดีให้หลายหลาก
 สูงส่งคุณค่าเมืองไทย
 นี่คือข้อคิดเรื่องการท่องเที่ยว
 ให้ต่างชาติประจักษ์นามระบือ

ประเพณีงามล้ำสืบทอด
 ไทยร่วมกันสร้างสรรค์
 ศิลปะสิ่งสำคัญ
 นับเป็นของดีไทย
 ศาสนาพุทธพิเศษศรี
 ตลอดถึงกาลสมัย
 ตลอดมาไม่ขาดเกรียงไกร
 ตลอดนิรันดร์กาล
 ไทยดำรงเกษมสุข
 ทวยราษฎร์เกษมศาสตร์
 ชื่อเสียงลือก้องช้านาน
 ถึงยุคปัจจุบัน
 ให้มีน้ำใจเมตตา
 นับว่าวิเศษสันต์
 ส่งเสริมรายได้อนันต์
 ให้เขาประทับใจ
 คุณค่าสูงล้ำบริสุทธิ์
 ทางผิออ่าหลงไหล
 ให้ความเป็นมิตรร่วมใจ
 สมชื่อแผ่นดินทอง
 ลิ่งร้ายใดใดช่วยขจัด
 ปราศจากราคีหมอง
 ร่วมมือพัฒนาตามครรลอง
 พิไลพิลาศตา
 น้ำใจไม่คิดน้อยจน
 ไม่สร้างซึ่งปัญญา
 ต่างชาติก็อยากเข้ามา
 จะเปรียบชาติใดปาน
 ช่วยกันแลเหลียวอนุรักษ์
 ชื่อไทยให้ลือชาน

ให้ท้องเที่ยวไทยสถาพร	ให้ชื่อไทยขจรยี่นาน
ให้แผ่ไพศาลชื่อเสียง	ชาติไทยเราเกรียงไกร
ทั่วโลกสากลนครงค์	เรื่องการเสริมส่งท้องเที่ยว
ฟื้นฟูแลเหลียวอนุรักษ์	ต่างล้วนประจักษ์ผล
ถิ่นแหลมทองของชาวไทย	ชาวโลกใกล้ไกลได้ยินล
มากมายสิ้นเดินทางมา	ท้องเที่ยวศึกษาไทย
ด้วยงามพร้อมทางธรรมชาติ	ทะเลชายหาดภูเขา
น้ำตกคงปล้ำธาร	คลองห้วยละหานใส
แหล่งท้องเที่ยวช่วยกันรักษา	บำรุงพัฒนาสวยสะอาด
ผ่องแผ้วพิลาสทั่วถิ่น	ไม่ว่าดินแดนไหน
ทั้งเหนือใต้กลางอีสาน	ร่วมมือประสานความปลอดภัย
ท้องเที่ยวทั่วไปไทยมีแต่สุข	ไร้ซึ่งทุกข์พาล

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 103)

นักท่องเที่ยวมาเที่ยวพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมี มีความรู้สึกลปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจาก อาชญากรรมและ โจรผู้ร้าย นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีเยี่ยม สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาดของร้านอาหาร ความสะอาดของที่พัก อากาศในแหล่งท่องเที่ยว สะอาดปราศจากมลพิษ ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมดีไม่มีสิ่งปฏิกูล การบริการของร้านอาหารและที่พักร คนในชุมชนมีอัธยาศัยและเป็นมิตร มีความสามัคคีและร่วมมือของคนในชุมชนคนในชุมชน มีความยิ้มแย้ม แจ่มใส การจัดระเบียบความเป็นอยู่ของคนในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ธรรมชาติทางทะเลมีความอุดมสมบูรณ์ น้ำทะเลมีความใสและความสะอาด ความสวยของน้ำทะเล และมีการรักษาสภาพแวดล้อม ด้านหาดทรายมีความสะอาดไม่มีขยะมูลฝอย หาดทรายมีความกว้างและยาว หาดทรายมีทัศนียภาพที่สวยงาม แสงแดดกำลังดี ปราศจากมลพิษและ มีสถานที่อาบแดดที่เพียงพอสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ได้ตลอดทั้งปี

1. ปัจจัยทางวัฒนธรรมในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ด้านวัฒนธรรมในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีวินัย ซึ่งนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของ สังคม โดยมี การถ่ายทอดและเรียนรู้สู่คนรุ่นหลังรุ่นต่อรุ่น ลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมในสังคม โดยพิจารณา ความจำเป็น วัฒนธรรมมีการยอมรับร่วมกัน เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และวัฒนธรรมต้องมี การถ่ายทอด วัฒนธรรมของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันและเป็น สิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม

งามศิลป์วัฒนธรรม	สูงสุดค่าล้ำเกินใคร
หาชาติใดมาทานเทียบ	ไม่มีมาเปรียบปาน
วิถีชีวิตวิจิตรพิสดาร	ศาสนาพุทธเจริญรุ่ง
ช่วยกันพาคุณทั้งรัฐราษฎร์	แสนสุคตมาตรฐาน
มีมิ่งกษัตริย์ครองจักรชัย	เกริกเกียรติเกรียงไกร
แต่โบราณ ชนศิริกราน	อุดมมงคล ถวายบังคม

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 98)

ลักษณะของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้าง ขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการ และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของสมาชิกในสังคม ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้จากการ ถ่ายทอดของสังคม วัฒนธรรมในแต่ละสังคมย่อมจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น วัฒนธรรม อาจจะเปลี่ยนแปลงและสลายไปได้ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง จนเราอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม

คนลุ่มน้ำปากพนังมีความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุไปอย่างไม่หยุดยั้งส่งผลให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปทำให้จิตใจมนุษย์ต่ำลงมีความเห็นแก่ตัวไม่สำนึกบุญคุณ บุคคลที่มีคุณธรรมด้านความกตัญญูทศกัณฐ์ที่จึงนับแต่จะมีจำนวนน้อยลงผลของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีความกตัญญูทศกัณฐ์ทำให้ชีวิตเรามีคุณค่าเป็นคนที่มีแต่คนรักใคร่ชอบพอยากคบค้าสมาคมด้วยมีคนยกย่องสรรเสริญจึงควรปฏิบัติตนเป็นผู้มีความกตัญญูทศกัณฐ์ที่โดยรู้จักเห็นคุณค่า สำนึกถึงผู้มีพระคุณ และรู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณต่อตัวเรา

ฉะนั้นพ่อแม่เราทั้งสอง	ลูกลูกนั้นต้องกราบไหว้
เทิดทูนไว้เหนือหม	เพราะมีพรหมวิหารสี่
ลูกไหนลบหลู่ดูถูก	เขาเรียกว่าลูกทศพิต
ลูกนั้นไม่มีเจริญแน่	กับพ่อแม่ยังเนรคุณ
โดยเหตุที่กลับทับถม	ผู้เป็นร่มโพธิ์แก้ว
คงไม่แคล้วไฟนรก	ไหม้หมกให้หมองหม่น
เว้นแต่ยกท่านไว้เหนือกระหม่อม	ท่านผู้เป็นจอมเจ้าจุน
ใช้ทดแทนคุณข้าวป้อน	บิครและมารดา

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่ามีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เป็นบทไหว้ครูไหว้พ่อแม่และครูอาจารย์ซึ่งผู้เขียนได้เขียนถึงท่านอาจารย์ โนมและพูดถึงบรมครูเพลงบอกปานซึ่งเป็น

ยอดของผู้แต่งเพลงบอก พร้อมทั้งไหว้ดวงวิญญาณของพ่อป่านบอดซึ่งเป็นบรมครูผู้ชำนาญด้านว่า
กลอนสด และกลอนเพลงบอก

ขอกตัญญูทเวที	ที่ผมมีจึงเป็นคุณเลิศ
เป็นบ่อเกิดนำหนทาง	ให้ผมสว่างไสว
จัดว่าเป็นพ่อชาวเมือง	ทั้งบททั้งกลอนสารพัน
ท่านเสกสรรค์มากล่าว	ให้ศิษย์ได้เข้าใจ
เนตรเองตั้งมั่นนับถือ	พระผู้เลิศคือในแดนด้าว
ทุกคำเข้ามาดับเงี้ยว	ให้เนตรได้เย็นใส
จะกล่าวสรรพประดับกลอน	วากย์กวีอักษรไทย
ขอให้ใสปรุโปร่ง	เมื่อกล่าวโคลงกลอน
ขอจบคำรำประกาศ	จบคำอภิวัตพระคุณครู
จะอภิปรายคุณเป็นหลัก	ในเรื่องของอักษร
กล่าวเพลงบอกเป็นลำดับ	สำหรับเมืองนคร
ครั้งแต่ก่อนท่านผู้เฒ่า	ที่เขาได้เล่ากัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช	แต่ก่อนเรียกหาดทรายแก้ว
ดูวาวแววสารพัด	ดังเทพมาจัดสรร

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 143)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และพุดถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ ที่ชวานครศรีธรรมราชเรียกว่า วัดพระธาตุ เป็น โบราณสถานที่สำคัญในภาคใต้และเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นมิ่งขวัญชาวเมืองนครศรีธรรมราช ตลอดจนพุทธศาสนิกชน ทั้งหลายเมื่อก่อนเป็นหาดทรายแก้ว สัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่รู้จักกันแพร่หลายก็คือ พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งตั้งอยู่ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื่องจากเป็นที่บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศ จัดทะเบียน วัดพระมหาธาตุเป็น โบราณสถาน นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภาคใต้วัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหารเดิมเรียกว่าวัดพระบรมธาตุ เป็นวัดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองโบราณ ก่อนมาทางทิศใต้ เมื่อที่ 25 ไร่ 2 งาน มีถนนราชดำเนินตัดผ่านหน้าวัด เข้าใจว่าเดิมคงเป็นถนน โบราณ ประวัติศาสตร์การสร้างวัดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด นอกจาก ประวัติจากตำนานที่ กล่าวถึง การก่อสร้างพระมหาธาตุ ซึ่งเป็นเอกสารที่เขียนขึ้นจากคำบอกเล่า ภายหลังเหตุการณ์จริง เป็นเวลายาวนานมาก หลักฐานทางเอกสารที่ชัดเจน ปรากฏขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุง รัตนโกสินทร์กล่าวว่าวัดนี้เป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ต่อมาพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคล

ทิจัมพรกรรมหลวงพญารามศวร อุปราชปักษ์ใต้ทรงนิมนต์พระสงฆ์จากวัดเพชรจริกมาดูแลรักษา วัด และคราวที่รัชกาลที่ 6 เสด็จประพาสเมืองนครได้โปรดพระราชทานนามวัดว่า วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

2. ปัจจัยทางด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ

พื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเจอภัยคุกคามหลักที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติคือประสบกับวาตภัย น้ำท่วมและภัยแล้ง เพราะลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้มีลักษณะเป็นผืนแผ่นดินยื่นไปในมหาสมุทร การเผชิญปัญหาวาตภัยและน้ำท่วมซึ่งเป็นเช่นนี้มาทุกปี เพียงแต่ในปีไหนจะน้ำมากเท่านั้น ทุกปีภาคใต้ของไทยจะเจอได้ฝนสองสามลูกที่ทำให้เกิดน้ำท่วม บางปีชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังมีการบริหารจัดการน้ำที่ผิดพลาด ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการ ทำนาของเกษตรกร น้ำแต่พายุไต้ฝุ่นก็นำฝนมาให้เราจนเกินพอดี ทำให้เกิดน้ำท่วมในหลายพื้นที่ เช่น วาตภัย เมื่อ 57 ปีที่ผ่านมา ภาคใต้ได้ประสบภัยพิบัติจากปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างรุนแรง เพราะเกิดพายุไต้ฝุ่นในปี พ.ศ. 2505 จังหวัดต่างๆในภาคใต้โดยเฉพาะจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราชเกิดพายุไต้ฝุ่นชื่อพายุไต้ฝุ่น แฮเรียตพัดถล่มบริเวณพื้นที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้มีผู้คนเสียชีวิตและศูนย์หายจำนวนมาก ถือว่าเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรงมากที่สุดที่ภาคใต้โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงให้มีมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ประสบกับภัยต่าง ๆ และทรงสร้างให้มีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับความเดือดร้อนในครั้งนั้นด้วย ใน ปีพ.ศ. 2505 พื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเกิดพายุไต้ฝุ่นแฮเรียต ถล่มพื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังทำให้มีผู้คนศูนย์หายและไร้ที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ให้มีการจัดตั้งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติซึ่งถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ด้านหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังบท มหาวาตภัยคากลอน

ผมเกิดนานใหญ่ทันปี 2505
 เคลื่อนลมบ้าเพราะถึงเวลาลม
 ขอรำพันในวันที่ยี่สิบห้า
 เบื้องบูรพ์บังตั้งเมฆไม่เบาแบ่ง
 ผมขึ้นมุงโรงวัวไม่กลัวฝน
 เพราะกลัววัวไม่มีที่จะนอน
 อัจฉรย์รวมสามวันฉันสงสัย
 เดือนสิบเอ็ดจะสิ้นเดือนควรเปลี่ยนแปลง

ปีนั้นมีพายุเกย์พัดบ้านลงเล
 เพื่อนบอกมากมาฟ้าทะเลลาย
 (แต่ง ชูแก้ว, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2559)
 ไม่เห็นหน้าสุริโยที่โศสแสง
 ปิดสีแสงสุริโยที่โคจร
 เหมือนกับคนกินขอมื้อที่อดนอน
 พอดิตตอนบ่ายเข้ายั้งหนาวแรง
 เหตุไฉนลมพลัดยังพัดแข็ง
 นี่ยังแข็งอยู่ไม่ขาดประหลาดใจ

บางคนว่าอากาศอาจเป็นไปได้
 กรมอุตุรู้ดีว่ามีภัย
 เขตสงขลานคราที่โดยสาร
 ไม่ให้มีความประมาทกลัวพลาดพลั้ง
 เราอยู่บ้านชนบทหมดผลลาด
 ข้าวดีร้ายก็ไม่รู้มีคหุตา

หากไม่ว่าจะเกิดพายุใหญ่
 ส่งข่าวไปเหนือใต้ให้ระวัง
 ถูกทางการห้ามออกไปนอกฝั่ง
 ตลอดทั้งระโนด โขงธนา
 เหตุเพราะขาดวิทยุคู่ปรึกษา
 พายุมาเรามีทันจะหันตัว

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 67)

การประชาสัมพันธ์ข่าวสารในชุมชนไม่ทั่วถึง ขาดการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย
 ความเป็นอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ชาวบ้านจะไม่รู้การเตรียมตัวในการตั้งรับกับภัยธรรมชาติ
 เมื่อเกิดภัยธรรมชาติทำให้ประชาชนไม่ได้มีการเตรียมตัวอพยพ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้คนเป็น
 จำนวนมาก ดังคำกลอน

บ้านไหนที่มีวิทยุใช้
 ได้เก็บความรู้ไว้ในครอบครัว
 นำสงสารประชาชนบนเคหา
 หาหลักฐานบ้านใหญ่เข้าไปพลอย
 ฝนกระหน่ำเข้าสาดมาปราดแปลบ
 บ้างผิวเมียพลัดกันไม่ทันรู้
 ที่ขึ้นอยู่รู้ตัวกลัวตกพลัด
 ปลายทรายสุดนายสง่าประชาชน
 ทรัพย์เป็นหลักชัยนาทำให้เด่น
 ก่อนแต่เรือ่นนายสง่าคลื่นพาลง
 พลอยอาศัยเพราะตั้งใจว่าเรือ่นรับ
 เหมือนฝูงนกอาศัยไทรริมทราย
 ชีวิตคนเหล่านี้หากมีม้วย
 ทั้งลูกบ้านและเพื่อนเรือ่นเตี้ยเตี้ย

ก็พอได้เปิดฟังทั้งเมียผัว
 มีทั้งหัวแหลมหลักเป็นนักฟัง
 คิดแต่พาตัวรอดออกตลอดอย
 ลูกน้อยน้อยอุ้มพาน่าเอ็นดู
 จนเจ็บเสบทั่วทั้งเนื้อหนังหนู
 บ้างขึ้นอยู่ปลายไม้หลายร้อยคน
 เอาฝ้ารัดครึ่งไว้กับปลายสน
 แทบทุกคนรู้จักเพราะหลักดี
 ทั้งเขาเป็นผู้ใหญ่บ้านย่านหมู่สี่
 พวกญาติวงศ์ลูกบ้านย่านปลายทราย
 คงไม่ทันชีวิตให้ปลิดหาย
 ประมาทหลายร้อยครัวทั้งผิวเมีย
 คงจะช่วยอุดหนุนไม่สูญเสีย
 นำลูกเมียคู่ยากไปฝากกาย

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

การประสบปัญหาภัยแล้ง

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังประสบปัญหาภัยแล้ง ซึ่งเกิดจากฝนทิ้งช่วง และเกษตรกรชาวลุ่มน้ำ
 ปากพนังส่วนใหญ่ในการเพาะปลูกก็พึ่งธรรมชาติเป็นหลักเมื่อฝนไม่ตกตามฤดูกาล ก็ประสบ
 ปัญหาการทำการเพาะปลูก ดังคำกลอน

พอขาดน้ำหยามนี้จึงพลาดท่า
 ที่ล้มคลองอยู่ระยะกับนาเรา
 กระจุกสันหลังยังเหลือแต่กระจุก
 ถ้าหัวไทรยังไม่มิลประทาน
 นี่ต่อไปใครเล่าจะรับทราบ
 กลัวแต่จะยังมีทิวคูน
 ปีสองห้าหนึ่งหนึ่งถึงแล้วครับ
 คนจะกินน้ำตาแทนสาลี
 ต้นข้าวเหี่ยวปี่ปนเหมือนลนไฟ
 กิดถึงอนาคตอดข้าวสาร
 เพราะต่างคนต่างหมายในไร่นา
 เอาเปลือกหนึ่งเปลือกสินกินยอมอด
 คนเราเสียเพราะประมาทจึงพลาดไป
 จะเอาน้ำคลองใหญ่ไกลที่สุด
 คลอดทุกครอบครัวช่วยตัวเอง
 บ้างก็จัดทำพิธีทำรึตอง
 ทั่วไปตามประเพณีที่นับถือ
 ถ้าหัวไทรยังไม่มิลประทาน
 นี่ต่อไปใครเล่าจะรับทราบ
 กลัวแต่จะยังมีทิวคูน
 แผนกข้าวหัวไทรก็ใจดี
 เอาใจสาข้างที่ถารกิจ
 ช่วยยกเครื่องขนเครื่องเรื่องชานา
 วันนั้นเครื่องที่ลากชายหมุ่นไม่คิด
 กำนันแก้วกับตัวผมชมชอบใจ
 คุณอันนี้มีอยู่ไม่หลู่หลบ
 ทำความดีมีดั่งให้ร้องเชิญ
 อีกคนหนึ่งคุณเขียนเขียนมองเห็น
 เขาเป็นเลือดหัวไทรที่ใจบุญ

พวกชานาหนักอกเหมือนชกเขา
 เพียงแต่เอาแรงช่วยนั้นป่วยการ
 มันช่างถูกเหมือนเขาว่าน่าสงสาร
 แล้วถูกหลานชานาต้องอาดูร
 ว่าสภาพอยากกอดจะหมดสูญ
 สุขสมบุญนั้นจะกลายเป็นไม่มี
 ที่จะรับทุกข์ทนหม่นหมองศรี
 กว่าสิ้นปีวอกกลิ้งทั้งหญิงชาย
 คนที่ในหมู่หกดกประหมา
 ในหมู่บ้านคงไม่มีที่จะหา
 ข้าวเก่าพาขายหมดไม่รอดใคร
 บางคนหมดแรกยังกำลังไถ
 พอปีผลขาดฝนอลเวง
 ครั้นจะขุดต่อไปไม่เหมาะสม
 จนหมดเพลงหมดใจอาศัยคลอง
 เป็นทำนองเส้นรักเจ้าหลักเมือง
 แต่สองมือก็ไม่หยุดปล้ำขุดเหมือน
 แล้วถูกหลานชานาต้องอาดูร
 ว่าสภาพอยากกอดจะหมดสูญ
 สุขสมบุญนั้นจะกลายเป็นไม่มี
 ย้ำอีกที่น้องนุกูลกรุณา
 โดยไม่คิดแรงเรี่ยวเจียวหนักหนา
 อุดสำห้มาส่งยังเขาพังไกร
 คุณช่วยคิดดูแลเข้าแก้ไข
 ทั้งผู้ใหญ่แดงก็ยั้งยออิน
 เพราะเคารพรักมากอยากสรรเสริญ
 ไม่มองเมินทุกมิตรต้องคิดคุณ
 เทียววิ่งเดินไม่ได้หยุดช่วยอุดหนุน
 ญาติได้อุ่นใจบ้างก็ยังดี

ใครถึงก่อนได้ก่อนต้องผ่อนผัน
 ขอรำพันวันวิบัติของสัตว์โลก
 สติติราษฎรหลายหมื่นคน
 อัจฉรย์เมื่อถึงวันจะวิบาก
 ไม่ได้ตกท้าวสิ้นถิ่นทุ่งนา
 ทั้งนี้เพราะเวลาขาดน้ำฝน
 น้ำค้างพรหมปลายพฤษ์ดึกสงัด
 นอนไม่หลับก็ไม่หลับดับตะเกียง
 ดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทิศ
 เรื่องท้องนาขาดน้ำหยามไม่ดี
 เพราะอำเภอหัวไทรต่อไปหน้า
 เหมือนชีหลักตักเดือนเพื่อนกสิกร
 เมื่อคืนฟ้าอากาศมันคลาดเคลื่อน
 อย่าทะเลาะต่อเถียงเถียงกันนา
 สละแรงแข็งจิตวิตคอยฝน
 บ้างแย่งน้ำทำนบเกิดรบกัน
 อันคนที่ใจร้อนไม่หย่อนใจ

ใครไม่ทันต้องรอขออื่นมา
 สะสมโชคที่อนาถเพราะขาดฝน
 แปรคำบลดหัวไทรอาศัยนา
 เนื่องมาจากฟ้าฝนบนเวหา
 ชาวประชาชายหญิงทุกข์จริงเจียว
 ขาดเสียดจนแต่กระแวงแล้งครั้งใหญ่
 บรรดาสัตว์ปักษิณไม่ยินเสียง
 ยินแต่เสียงเครื่องจักรจักรวารี
 ผมจึงคิดเขียนกลอนอักษรศรี
 ไว้เป็นที่สังเกตเกษตรกร
 หวังทำนากันอย่างยังไม่ทิ้งถอน
 ได้สังวรให้มันเรื่องกันนา
 ไม่มีเหมือนมุ้งหมายร้ายหนักหนา
 ควรที่จะเอาใจวิสัยคน
 ปล้ำกันจนปวดหัวเหนื่อยตัวสิ้น
 ไม่ฆ่าฟันก็เที่ยวค้าชั่วอารมณ์
 เพราะอยากได้น้ำมากเหมือน
 อยากขนม

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 89)

ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง อำเภอหัวไทรได้เผชิญภัยพิบัติพายุเข้าอย่างรุนแรง ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหลายครัวเรือน ข้าวของในตลาดก็ขึ้นราคาตามปริมาณน้ำฝนที่ตามมา การประสบภัยพิบัติพายุทำให้เราได้เห็นถึงจิตใจของคนว่าคนไหนชั่วช้าคนไหนมีเมตตา ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังว่า ในสมัยก่อนอำเภอหัวไทรได้มีความแห้งแล้งอย่างมาก ชาวนาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ในยามวิกฤตแบบนี้ชาวบ้านเกิดมีปากเสียงกัน แต่เราจะมีปากเสียงกันไปเพื่ออะไรเมื่อปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นโทษใครไม่ได้ ผิดที่คืนฟ้าอากาศที่คลาดเคลื่อนเราไม่ควรทะเลาะกันโทษกันไปโทษกันมาชาวบ้านต่างยื่นน้ำในหนองในคลองกันครั้งใหญ่ หรือเป็นภัยแล้งครั้งยิ่งใหญ่ของบ้านเรา

ถ้าหัวไทรยังไม่มีชลประทาน	แล้วลูกหลานชาวนาต้องอดสูร
นี่ต่อไปใครเล่าจะรับทราบ	ว่าสภาพยากอดจะหมดสูญ
กลัวแต่จะยังมีทิวคูณ	สุขสมบุญนั้นจะกลายเป็นไม่มี

แผนกข้าวหัวไทรก็ใจดี
 เอาใจสาขางที่ภารกิจ
 ช่วยยกเครื่องขนเครื่องเรื่องชวานา
 วันนั้นเครื่องที่ลากชายหมุนไม่ติด
 กำนันแก้วกับตัวผมชมชอบใจ
 คุณอันนี้มีอยู่ไม่หลู่หลบ
 ทำความดีมีต้องให้ร้องเชิญ
 อีกคนหนึ่งคุณเขียนเขียนมองเห็น
 เขาเป็นเลือดหัวไทรที่ใจบุญ
 ความจำเป็นท่านก็เห็นกันทั่วตา
 เมื่อคืนฟ้าอากาศมันคลาดเคลื่อน
 อย่างทะเลาะต่อเถียงเถียงกันนา
 ขอรำพันวันวิบัติของสัตว์โลก
 สถิติราษฎรหลายหมื่นคน
 อัจฉริยะเมื่อถึงวันจะวิบาก
 ไม่ได้ตกทั่วสิ้นถิ่นทุ่งนา
 ปลายพฤษจิกาถึงมกราฮีสิบเก้า
 น้ำน้อยนิดวิดใส่เหงื่อไหลเชียว
 สละแรงแข็งจิตวิดคอยฝน
 บ้างแย่งน้ำทำนบเกิดรบกัน
 อันคนที่ใจร้อนไม่หย่อนให้
 ในหนองบึงคิงขังยังแต่ดม
 ทั้งนี้เพราะเวลาขาดน้ำฝน
 น้ำค้างพรหมปลายพฤษจิกสงัด
 นอนให้หลับก็ไม่หลับดับตะเกียง
 ดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทิศ
 เรื่องท้องนาขาดน้ำหยามไม่ดี
 เพราะอำเภอหัวไทรต่อไปหน้า
 เหมือนชีห์ลักคักเดือนเพื่อนกสิกร
 เมื่อคืนฟ้าอากาศมันคลาดเคลื่อน

ย้ำอีกที่น้องนุกุลกรุณา
 โดยไม่คิดแรงเรี่ยวเจียวหนักหนา
 อุตส่าห์มาส่งยังเขาพังไกร
 คุณช่วยคิดดูแลเข้าแก้ไข
 ทั้งผู้ใหญ่แคงก็ยังไม่ยอ
 เพราะเคารพรักมากอยากสรรเสริญ
 ไม่มองเมินทุกมิตรต้องถวิล
 เทียววิ่งเต้นไม่ได้หยุดช่วยอุดหนุน
 ญาติได้อุ่นใจบ้างก็ยังดี
 ทั้งน้ำมันเครื่องใช้ก็ให้ฟรี
 ไม่ได้เหมือนมุ้งหมายร้ายหนักหนา
 ควรที่จะเอาใจวิสัยคน
 สะสมโชคที่อนาถเพราะขาดฝน
 แปรตำบลหัวไทรอาศัยนา
 เนื่องมาจากฟ้าฝนบนเวหา
 ชาวประชาชายหญิงทุกซักรังเจียว
 แล้วกอข้าวทำไมจะไม่เทียว
 ขอไร่เดียวไว้พอได้ใช้ทำพันธุ์
 ปล้ำกันจนปวดหัวเหนื่อยตัวสิ้น
 ไม่ฆ่าฟันก็เทียวค้าข้าวอารมณ์
 เพราะอยากได้น้ำมากเหมือนอยากขนม
 ไม่เห็นจมโคนข้าวเส้าฤทัย
 ขาดเสียนแตกกระแหงแล้งครั้งใหญ่
 บรรดาสัตว์ปีกชนิดไม่อินเสียง
 ยินแต่เสียงเครื่องจักรชัควารี
 ผมจึงคิดเขียนกลอนอักษรศรี
 ไว้เป็นที่สังเกตเกษตรกร
 หวังทำนากันอย่างยังไม่ทิ้งถอน
 ได้สั่งวรให้มันเรื่องกันนา
 ไม่มีเหมือนมุ้งหมายร้ายหนักหนา

อย่าทะเลาะต่อเถียงเถียงกันนา

ควรที่จะเอาใจวิสัยคน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 130)

สะท้อนภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ว่าในสมัยก่อนอำเภอหัวไทรได้ประสบภัยแล้ง ชาวนาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ในยามวิกฤตแบบนี้ทำให้ชาวบ้านเกิดมีปากเสียงกัน เมื่อปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น โทษใครไม่ได้ ผิดที่ดินฟ้าอากาศที่คาดเคลื่อนเราไม่ควรทะเลาะกันโทษกันไปโทษกันมาชาวบ้านต่างย้งน้ำในหนองในคลองกันครั้งใหญ่ หรือเป็นภัยแล้งครั้งยิ่งใหญ่ของบ้านเรา

เมื่อดินฟ้าอากาศมันคลาดเคลื่อน	ไม่ได้เหมือนมุ่งหมายร้ายหนักหนา
อย่าทะเลาะต่อเถียงเถียงกันนา	ควรที่จะเอาใจวิสัยคน
ขอราพันวันวิบัติของสัตว์โลก	สะสมโชคที่อนาถเพราะขาดฝน
สถิติราษฎรหลายหมื่นคน	แปดตำบลหัวไทรอาศัยนา
อัศจรรย์เมื่อถึงวันจะวิบาก	เนื่องมาจากฟ้าฝนบนเวหา
ไม่ได้ตกทั่วสิ้นถิ่นทุ่งนา	ชาวประชาชายหญิงทุกข์จริงเจียว
อันคนที่ใจร้อนไม่หย่อนให้	เพราะอยากได้น้ำมากเหมือนอยากขนม
ในหนองบึงถึงขังยังแต่ตม	ไม่เห็นจม โคนข้าวเส้าฤทัย
ทั้งนี้เพราะเวลาขาดน้ำฝน	ขาดเสียจนแตกกระแหงแล้งครั้งใหญ่
น้ำค้างพรมปลายพฤษ์ศึกสังค	บรรดาสัตว์ปีกยืมไม่ยินเสียง
นอนให้หลับก็ไม่หลับดับตะเกียง	ยินแต่เสียงเครื่องจักรจักรวารี
ดั่งสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทิศ	ผมจึงคิดเขียนกลอนอักษรศรี
เรื่องท้องนาขาดน้ำหยามไม่ดี	ไว้เป็นที่สังเกตเกษตรกร
เพราะอำเภอหัวไทรต่อไปหน้า	หวังทำนากันอย่างย้งไม่ทิ้งถอน

(วิมล คำศรี, 2547, หน้า 123)

บทเพลงบอกภาวะโลกร้อน

นั่งบูชาพระรัตนตรัย	เสร็จแล้วจะตัดเวลา
นั่งไหว้บิดามารดร	ไหว้ครูผู้สอนสั่ง
ไหว้คณะกรรมการ	กราบทุกท่านผู้ฟัง
เพื่อเสริมพลังให้พวกเรา	เพลงบอกยังเขาวัววัย
เริ่มเรื่องราวเข้าญัตติ	เพราะกำลังมีปัญหา
ในยุคโลกาภิวัตน์	จึงจัดว่ายิ่งใหญ่
ทุกคนมีสิทธิ์จะเข้าออก	ทั่วเมื่อนอกเมืองไทย
จึงมีโรคภัยหลายชนิด	เกาะติดเข้ามาทัน

ทั้งดินฟ้าและอากาศ	ต้องเคลื่อนคลาตฤดูแล้ง
ทั้งอาหารที่เป็นพิษ	ชนิดมาห้าห้า
วจรโลกต้องโยกย้าย	ไปไม่ได้เสมอกัน
ความสัมพันธ์ของธรรมชาติ	ต้องเปลี่ยนต้องพลาดไป
เป็นภูเขาให้มีหิน	เป็นพื้นดินให้มีหญ้า
เป็นผืนป่าให้มีไม้	สัตว์ได้อยู่อาศัย
ลดหมอกควันบนอากาศ	ลอยเคลื่อนคลาตทั่วไป
เมื่อเป็นภัยกับชีวิต	ให้มาร่วมคิดอ่าน
เรื่องภาวะของโลกร้อน	ควรตัดตอนกันเสียมั่ง
น้ำเน่าเสียที่คั่งขัง	ที่ยังต้องไหลผ่าน
หยุดการเห็นแต่รายได้	การขยายโรงงาน
ให้มีการช่วยป้องกัน	โรคภัยได้บรรเทา
ช่วยกันคิดจิตสำนึก	ไม่เกิดศึกในกายหน้า
รักทะเลดินและหญ้า	ผืนป่าและภูเขา
ลดภาวะโลกร้อน	โรคแทรกซ้อนได้ซาเซา
ให้ท่านรับเอาพรพระ	พวกผมจะรารอ

(สมาใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

ตอนนี้โลกเรากำลังประสบปัญหาสภาพอากาศแปรปรวน มีโรคระบาด อีกทั้งอาหารที่รับประทานก็ควรระวัง และปัญหาในหลายๆด้านทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลง ธรรมชาติถูกทำลายมีหมอกควันพิษที่ไม่ดีต่อสุขภาพล่องลอยอยู่ในอากาศ พวกเราทุกคนควรดูแลและอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อให้ต้นไม้ผืนป่าและสิ่งมีชีวิตยังคงอยู่รอดต่อไป เพราะถ้าทุกคนช่วยกันแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนควรคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว หยุดการขยายโรงงาน ถ้าทุกคนช่วยกันแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนในโลกใบนี้ก็จะคลี่คลายลง

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมีส่วน เสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนในชุมชน การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรวมถึงการป้องกันการบำบัด และฟื้นฟูสภาวะแวดล้อมที่ถูกทำลาย ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การเสริมสร้าง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติและอุบัติภัย และการพัฒนา

คนและสังคมให้มีสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและให้ช่วยกันรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม

รักเคารพองค์พระมหากษัตริย์	รักสมบัติล้ำค่าในสยาม
ธรรมชาติสวยสดคงงาม	อย่าลวนลามเหยียบย่ำเข้าทำลาย
โปรดช่วยกันรักษาอย่าทำลาย	ปลูกต้นไม้คนละต้นจะพันภัย
ถ้าชวนกันทำลายให้สาบสูญ	เช่นกะทูนที่ผ่านมาน้ำตาไหล
ทั้งทรัพย์สินชีวิตต้องสิ้นไป	ต้นไม้ใหญ่เคลื่อนกลาดพินาศพัง
น้ำนองแรงแห่งซุงฟุ้งสะเทือน	ทับบ้านเรือนเสียหายไปหลายหลัง
ที่รอดตายไม่มีที่กำบัง	ภูเขาพังฟุ้งผ่านทับบ้านคน
ตอนแรกเริ่มทำลายไม่ได้คิด	ไม่ได้พิจารณาหาเหตุผล
ฟ้าโหดร้ายภายหลังสุดกังวล	เท่าแต่จันกับทุกภัยคุกคาม
ถึงดูฝนแล้งน้ำแห้งหาย	เพราะต้นไม้หมดสิ้นถิ่นสยาม
ทั้งทิวทัศน์ที่สวยงาม	กลับเสื่อมทรามตกต่ำถูกทำลาย
จีนปล่อยไว้เช่นนี้ไม่ดีไหร	แผ่นดินไทยสวยสดหมดความหมาย
สิ่งแวดล้อมรักษาอย่าทำลาย	รักษาไว้ประดับโลกกันต์
ช่วยปกป้องรักษาให้สะอาด	ธรรมชาติสดสวยช่างสร้างสรรค์
ทั้งอากาศสดชื่นทุกคืนวัน	เหมือนสวรรค์บ้านน่าน่านิยม
ถ้าเราช่วยเร่งรัดพัฒนา	มลภาวะพิษร้ายไม่สร้างสม
ล้วนของดีมีค่าน่านิยม	ได้ชื่นชมมนานกาลเวลา
ธรรมชาติพุกษาพงคงอยู่ได้	เพราะชาวได้ปกป้องช่วยรักษา
ฝนจะตกบ้างตามยามทำนา	เพราะพุกษาเขียวชอุ่มคลุมแผ่นดิน

(สมใจ อุ่ทอง, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2559)

รักเคารพองค์พระมหากษัตริย์สมบัติล้ำค่าในสยาม ธรรมชาติที่สวยงามไม่เหยียบย่ำทำลายให้ดูตัวอย่างโครงการอีสานเขียวคนไทยควรช่วยกันรักษาอย่าทำลายช่วยกันปลูกต้นไม้ การตัดต้นไม้ทำลายป่ามีตัวอย่างที่เขื่อนกระพูนจังหวัดนครศรีธรรมราชที่น้ำบนเขาพัดเอาท่อนซุง จำนวนมากลงมาเพราะการตัดไม้ทำลายป่าทำให้เกิดอุทกภัยที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตของผู้คนและทรัพย์สินจำนวนมาก เพราะฉะนั้นเราควรรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและช่วยกันปลูกต้นไม้ เพื่อให้ความชุ่มชื้นแก่ผืนแผ่นดินและมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในช่วง ปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในตอนกลางของภาคใต้ เมื่อก่อนเป็นชุมชนดั้งเดิม เป็นสังคมพึ่งตนเอง ประชาชนดำรงชีพด้วย

การทำการเกษตร อยู่ในชนบทมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย หลังจาก ปี พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน มีความคาบเกี่ยวจากชุมชนดั้งเดิม เข้าสู่ความทันสมัย มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ไม่ใช่การเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว และมีการประกอบอาชีพในโรงงานแปรรูปสินค้าการเกษตร โรงงานแปรรูปอาหารทะเล มีการทำนาถั่ว และภาคบริการอื่น ๆ จนทำให้เกิดความวุ่นวาย และทำให้สภาพแวดล้อม น้ำ อากาศ และดินเป็นมลพิษ ทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศถูกทำลาย สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง ได้แก่ ประชากร การขยายตัวของประชากร การย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีผลต่อการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในหลายด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายของรัฐให้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรเป็นตัวแทนผลิตและจำหน่ายสินค้าโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนายทุนที่คอยเอาเปรียบเกษตรกรในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มีองค์การและเจ้าหน้าที่ด้านเกษตรกร คอยให้ความรู้ตั้งแต่กระบวนการผลิตโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ งดการใช้ยาฆ่าแมลงและสารเคมี และให้ส่งเสริมและกำหนดนโยบายให้สังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นประชากรระดับรากฐานของประเทศเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้มีโอกาสลืมตาอ้าปาก มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ปัจจัยความเปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะชุมชน ในลุ่มน้ำปากพนัง พบว่า เกิดจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะแห้งแล้ง วิกฤต อุทกภัย ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ การเพิ่มของประชากร การอพยพ ย้ายถิ่นจากคนนอกพื้นที่ ส่งผลถึงการผลิต การบริโภค และการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจก และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการผลิตและการบริโภคเปลี่ยนไป ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การสร้างถนนหนทาง การคมนาคม ศูนย์การค้า สถานเริงรมย์ โรงแรม และตลาด ซึ่งแพร่เข้ามาในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และแบบแผนในการดำรงชีวิต

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผ่านวรรณกรรมเพลงบอก แบ่งได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบในงานวิจัยซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ข้อค้นพบจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่งพบว่า ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง พบว่า ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง มี 12 แบบ มีการใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำยกย่องเทิดทูน การใช้คำเชิงเสียดสีประชดประชัน การใช้คำที่อารมณ์มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว การใช้คำที่อารมณ์สนุกสนาน การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำซ้อน การใช้คำซ้ำ การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามและการใช้ปฏิเสธ ส่วนการใช้โวหารภาพพจน์ มี 4 แบบ ได้แก่ โวหารอุปมา โวหารอุปลักษณ์ การใช้สัญลักษณ์ และการใช้อุติพจน์

2. ข้อค้นพบจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่สองพบว่า ภาพลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำปากพนังผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก ในด้านสังคม การเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2530 เป็นภาพลักษณ์ของชุมชนชนบทแบบดั้งเดิม เป็นสังคมแบบพึ่งตนเองเป็นหลัก เป็นสังคมชนบทที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย เป็นสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก มีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย มีโจรผู้ร้ายชุกชุม คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เป็นกลุ่มคนรากหญ้า คนในชุมชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารจากสื่อได้น้อย

ภาพลักษณ์ ในด้านเศรษฐกิจ ประชาชนในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังเป็นสังคมพึ่งตนเอง ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น ขณะที่อีกส่วนหนึ่งยังคงย่ำอยู่กับที่

ด้วยสาเหตุโอกาสทางอาชีพไม่อำนวย ทำให้หารายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย มีปัญหาความยากจน ปัญหาการใช้แรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัญหาข้าวของราคาแพง ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือนายทุนและชาวมุขชนกลุ่มน้ำปากพั่งถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

ภาพลักษณ์ในด้านวัฒนธรรม คนกลุ่มน้ำปากพั่งยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม มีความภูมิใจในประเพณีท้องถิ่นตนเองมีการสืบสานงานประเพณีตามเทศกาล เป็นผู้มีความกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ มีความเคร่งครัดในศาสนา มีความเชื่อเรื่องบุญ-บาป และมีความเชื่อในพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

ภาพลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้ำปากพั่งผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรม เพลงบอก ในช่วงปี พ.ศ. 2531-พ.ศ. 2560 ภาพลักษณ์ในด้านสังคม การเมือง พบว่า มีความคาบเกี่ยวระหว่างความดั้งเดิมกับความทันสมัย มีความเป็นเมืองเพิ่มมากขึ้น มีสิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัยที่ทันสมัยมากขึ้น การคมนาคมที่สะดวก มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม ความสัมพันธ์ของคนที่เป็นปัจเจกมากขึ้น ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง ผู้คนไม่เคารพกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ประชาชนมองเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในแง่ลบ ผลกระทบจากความเป็นเมืองทำให้ระบบนิเวศน์เสียสมดุล มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ชาวมุขชนกลุ่มน้ำปากพั่งมีความตื่นตัวต่อการเมือง เมื่อถึงเทศกาลเลือกตั้งประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นอย่างมาก ไม่มีการนอนหลับทับสิทธิ์ ประชาชนส่วนใหญ่นิยมไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง

ภาพลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้ำปากพั่ง ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชากรมีการประกอบอาชีพที่หลากหลายไม่ใช่ภาคการเกษตรแต่อย่างเดียว มีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน อีกด้านหนึ่งของชุมชนยังคงสภาพเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง โดยอาศัยทรัพยากรในชุมชนเพื่อการยังชีพ มีสินค้าที่เป็นทุนวัฒนธรรมในท้องถิ่นกลุ่มน้ำปากพั่งทำให้มีสินค้าทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยวและมีการส่งเป็นสินค้าออกที่สามารถพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้คนในชุมชน และเงินเป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น

ภาพลักษณ์ ในด้านวัฒนธรรม เกิดการขยายตัวของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีสินค้าทางวัฒนธรรม มีความเข้มแข็งด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ประชาชนมีความเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ ผู้คนในชุมชนกลุ่มน้ำปากพั่งนิยมความสนุกสนานรื่นเริงและมีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดขาย ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในทางวัฒนธรรมสร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างรายได้ทำให้คนในพื้นที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. ข้อค้นพบจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่สามพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อ

การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมเพลงบอก กลุ่มน้ำปากพ่อง มีดังนี้ 1. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายการกระจายอำนาจ ตามนโยบายรัฐกับการพัฒนาภาคใต้และพื้นที่กลุ่มน้ำปากพ่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 6 ที่กล่าวถึงการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ และพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพ่อง การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ 2. ปัจจัยภายใน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ที่ตั้ง สิ่งแวดล้อม ประชากร 3. ปัจจัยทางการเมืองเข้ามาซึ่งนำการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรและแรงงาน ความเป็นเมืองที่เข้าสู่พื้นที่ชนบท ทำให้เกิดโอกาสในการเข้าถึงสื่อของชนในชุมชน 4. ความคาดหวังต่อผู้บริหารประเทศ ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนมีความเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดี มีการวางรากฐานในการพัฒนางานทางด้านสาธารณสุขทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง ลดการเจ็บไข้ได้ป่วย 5. การคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นศูนย์รวมการศึกษาและความรู้ เกิดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างสรรค์ 6. ปัจจัยความขัดแย้งของคนกลุ่มน้ำปากพ่องในการทำการเกษตรปัญหาน้ำเค็มเข้ามาปนกับพื้นที่น้ำจืดทำให้บางพื้นที่ทำการเกษตรและการประมงไม่ได้ ทำให้เกิดโครงการในพระราชดำริพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพ่อง เพื่อลดความขัดแย้งของคนในชุมชนและเป็นการพัฒนาสร้างงานและสร้างรายได้ทำให้คนชุมชนกลุ่มน้ำปากพ่องมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ภัยธรรมชาติและความเดือดร้อนที่ราษฎรกลุ่มน้ำปากพ่องประสบมาตลอด โดยเฉพาะประตูละบายน้ำปากพ่อง เพื่อป้องกันน้ำทะเลมิให้ไหลเข้ามาปนกับน้ำจืดในแม่น้ำปากพ่อง และเก็บกักน้ำจืดไว้ในลำน้ำให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์ และสามารถแก้ไขปัญหากลุ่มน้ำปากพ่องจากความขัดแย้งสู่ความสมบูรณ์

ปัจจัยที่มีผลด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สินค้าการเกษตรมีราคาต่ำ พ่อค้าคนกลางและนายทุนเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดราคาสินค้า การขยายตัวทางเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มน้ำปากพ่องอยู่ในระดับต่ำ เกิดความเหลื่อมล้ำของรายได้ มีสินค้าที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์พื้นเมืองสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษา วรรณกรรมท้องถิ่นกลุ่มน้ำปากพ่อง: ความเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนในปี พ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบ ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงบอก เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้ำปากพ่อง และทำให้ทราบภาพลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้ำปากพ่องผ่านวรรณกรรมเพลงบอก ในช่วงพ.ศ. 2500-พ.ศ. 2560 และพบปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ชุมชนด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นเพลงบอกกลุ่ม

น้ำปากพนัก ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสภาพความเป็นอยู่ ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปต่อยอดในการวางแผนจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนชุมชนลุ่มน้ำปากพนักให้มีคุณภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบันและในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสมซึ่งมีความแตกต่างจากที่มีผู้เชี่ยวชาญวิจัยด้านวรรณกรรมเพลงบอกท่านอื่นที่จะศึกษาในประเด็นเนื้อเรื่องการศึกษาสถานภาพและบทบาทของเพลงบอกอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของเพลงบอก บทบาทของเพลงบอกต่อสังคม ในเขตอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาและวิวัฒนาการในการเล่นเช่นเดียวกัน และศึกษาบทบาทของเพลงบอกต่อสังคมมี 4 ประการ คือ บทบาทด้านความบันเทิง บทบาทด้านการศึกษา บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ และบทบาทด้านการวิจารณ์และระบายความกดดันทางสังคม ชีวิตและผลงานศิลปิน เพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราช ได้กล่าวถึง ผู้อุปถัมภ์ศิลปินเพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราช

การวิจัยเพลงบอกในภาคใต้ส่วนใหญ่จะเน้นการวิจัย ด้านคุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าด้านสติปัญญาและคุณค่าทางจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า เพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าด้านสติปัญญา และคุณค่าทางจริยธรรม กล่าวคือ ให้คุณค่าทางอารมณ์ได้แก่ ให้ความบันเทิง คุณค่าทางสติปัญญาได้แก่ ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและเกร็ดความรู้ต่าง ๆ คุณค่าทางจริยธรรมได้แก่ ข้อคิด คติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นจริยธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

การศึกษา วรรณกรรมท้องถิ่นลุ่มน้ำปากพนัก ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นอกจากจะคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว จะต้องคำนึงถึงมิติที่เป็นผลกระทบในด้านต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย ทั้งมิติด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของมิติทางสังคมซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการผลประโยชน์ที่มีความแตกต่างและอาจทำให้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป และควรสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม กล่าวคือ การแบ่งระดับการมีส่วนร่วม เช่น ส่วนของคนในชุมชนทั้งหมด ส่วนของการเป็นผู้ผลิตสืบต่อลมหายใจให้กับวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า เครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำปากพนัก ซึ่งสาระของการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ต้องเป็นสมาชิกในชุมชนที่ร่วมกันอนุรักษ์ โดยร่วมเป็นผู้เลือกพื้นที่ให้การใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักรู้ การเป็นเจ้าของวรรณกรรมท้องถิ่น โดย

กระบวนการดังกล่าว สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการแสดงความคิดเห็นของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง และวัฒนธรรม รวมถึงความภาคภูมิใจในชุมชนของตน ซึ่งจากการตระหนักในการเป็นเจ้าของ ชุมชนนั้นได้ย้ำเน้นให้เกิดความผูกพันของคนและชุมชน และรวมไปถึงความหวงแหนใน วัฒนธรรมของชุมชนของตน เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชน วิธีการนำเสนอ หรือช่องทางการเผยแพร่ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการผลิตและประเมินผล ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ผู้วางแผนและนโยบายอาจขึ้นอยู่กับความสำเร็จของชุมชน กล่าวคือ หากประชาชนเห็นถึงพลัง ของความร่วมมือ ภายหลังชุมชนก็จะเป็นผู้มีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในอนาคต ชุมชนมีพื้นฐานใน การทำงานด้านวรรณกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จะนำไปใช้จัดการกับปัญหาทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในท้องถิ่นของตนเอง

การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา โครงสร้างอาชีพที่เปิดโอกาสทางการศึกษาของผู้คนชุมชน ลุ่มน้ำปากพนังควรมีให้มากขึ้น บางครั้งก็ทำให้ห่างไกลจากรากเหง้าทางสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม ปัจจัยทางการเมือง เป็นการเมืองในชุมชนลุ่มน้ำปากพนังที่ไม่ตอบสนองความต้องการของชนบท เพราะเป็นการเมืองแบบตัวแทนพรรคการเมืองที่ปกป้องประโยชน์ของคนส่วนน้อยที่ได้เปรียบ และเหมือนเป็นพรรคการเมืองแบบผูกขาด ตามความนิยมของคนภาคใต้ที่นิยมเลือกพรรคการเมือง ใดก็เลือกแต่ฝ่ายนั้น ทำให้พรรคการเมืองหน้าใหม่และ ส.ส หน้าใหม่ของพรรคการเมืองบางพรรค ไม่เกิดและปัจจุบันประชากรในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง เน้นวัตถุนิยมมากกว่าคุณภาพชีวิตของ ประชาชน

โอกาสในการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชน เดิมทีปัญหาด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและ วัฒนธรรม มักจะจำเพาะไว้เฉพาะรุ่นผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ทั้งนี้จะพบว่า ปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรที่มี หน้าที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนขององค์กรภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาทั้งทางภาครัฐและเอกชน ต่าง ๆ องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัดร่วมกับอีกหลายส่วนในชุมชน โดยการวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรมและจัดหาพื้นที่ในการแสดงผลงานทางวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น การแสดงหนังตะลุง มโนราห์ เพลงบอก ซึ่งเป็นมรดกที่ล้ำค่าให้กับคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการลักษณะเช่นนี้ก็นับว่าเป็นประโยชน์กับชุมชนในการร่วมสืบสานวรรณกรรมท้องถิ่น และรักษาวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่เพื่อให้เกิดผลในด้านการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชนมากขึ้น ควรที่จะคำนึงถึงการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นผู้ชมหรือดูเท่านั้น แต่ควรหาแนวทางในการเรียนรู้ อนุรักษ์ และภาคภูมิใจในวรรณกรรมท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมด้วย

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมทางด้านอนุรักษ์วรรณกรรม ท้องถิ่นเพลงบอก ให้ชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในทุกระดับ กล่าวคือ การแบ่งระดับการมีส่วนร่วม

เช่น ส่วนของคนในชุมชนทั้งหมด ส่วนของการเป็นผู้ผลิตสืบทอดมหายใจในการอนุรักษ์
 วรรณกรรมท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือที่เรียกว่า เครือข่าย
 ชวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งสาระของการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ต้องเป็นสมาชิกในชุมชนที่
 ร่วมกันอนุรักษ์โดยร่วมเป็นผู้เลือกพื้นที่ให้การเรียนรู้และอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นและ
 วัฒนธรรม วิธีการนำเสนอ หรือช่องทางการเผยแพร่ รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการผลิต
 และประเมินผล ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ผู้วางแผนและนโยบายอาจขึ้นอยู่กับความสำเร็จของชุมชน
 กล่าวคือ หากประชาชนเห็นถึงพลังของความร่วมมือ ภายหลังจากชุมชนก็จะเป็นผู้ร่วมกันอนุรักษ์และ
 ประชาสัมพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นในอนาคตได้ และการจัดสรรงบประมาณ กำหนดวันเวลาใน
 การดำเนินงาน และที่สำคัญชุมชนมีพื้นฐานในการทำงานด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่
 จะนำไปใช้จัดการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นของ
 ชวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังในท้องถิ่นของตนเอง

การมีส่วนร่วมในการประเมิน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์วรรณกรรม
 ท้องถิ่นเพลงบอกและรักษาวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชวชุมชนลุ่มน้ำปาก
 พนัง นับว่าเป็นเรื่องสำคัญขั้นตอนนี้ เนื่องจากการดำเนินการ ได้อย่างสมบูรณ์แบบที่ต่อเมื่อมี
 การประเมินผลว่ามีประโยชน์อย่างไร อีกทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อการจัดกิจกรรม
 หรือโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทเพลงบอกและรักษา
 วัฒนธรรมรวมทั้งการจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกชุมชน
 รวมถึงความภาคภูมิใจในชุมชนของตน ซึ่งจากการตระหนักในการเป็นเจ้าของชุมชนนั้น
 ได้ยืนยันให้เกิดความผูกพันของคนและชุมชน และรวมไปถึงความหวงแหนในวรรณกรรมท้องถิ่น
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชวชุมชนลุ่มน้ำปากพนังต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาการวรรณกรรมท้องถิ่นและการอนุรักษ์สืบทอด
 วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทเพลงบอก เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนสู่โรงเรียนในชุมชน
 ท้องถิ่นและให้คนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในชุมชนของตน เกิดความตระหนักเกิดความผูกพัน
 ของคนและชุมชน และรวมไปถึงความหวงแหนในวรรณกรรมท้องถิ่น
2. ควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการอนุรักษ์
 วรรณกรรมท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชวชุมชนลุ่มน้ำปาก
 พนัง เพื่อการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนที่อาศัยในชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง ให้กว้างขวาง

ออกไป เพื่อให้เกิดการขยายผลการนำวรรณกรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในระดับเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนต่อไป ทั้งในรูปแบบของเอกสาร ตำรา คู่มือ และรูปแบบของการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับวิทยากร (Training for trainer) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ไว้ให้มากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยพื้นที่ชุมชนภาคใต้ทั้งชายฝั่งทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจก่อให้เกิดปัญหาในการใช้พื้นที่เกี่ยวกับวิถีการทำมาหากินกับสิ่งแวดล้อม และระบบธรรมชาติในการจัดการตามขั้นตอนของกระบวนการ การผลิต จะได้ทราบผลอันชัดเจนขึ้นเพื่อแก้ปัญหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม และเพิ่มรายได้ที่แน่นอนจากการผลิตเพื่อการค้า อันอาจยุติปัญหาเรื่องหนี้สินของชาวบ้านได้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *วรรณคดีและวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของ
สำนักงานคณะกรรมการ สกสค.
- กรมพล ทอชมรมชาติ. (2524). *สังคมศึกษา 401*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- กอบกุล อิงคุทานนท์. (2540). *ศัพท์วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สรณิตร.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ:
สภาคาทอติกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา (สกทพ).
- กุหลาบ มัดลิกะมาส. (2519). *วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2543).
ประเด็นการก่อตัวและการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มใหม่ ๆ ทางสังคม. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และ
สำนักศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2546). *การประชุมทางวิชาการและเสนอ
ผลงานวิจัย พลังสังคมไทยในทศวรรษหน้า: ทางเลือกกับความเป็นจริง*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จรูญ หุยทอง. (2543). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชนบทภาคใต้ที่ปรากฏใน
เรื่องสั้นของนักเขียนกลุ่มนาค*. ปรินญาณีพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
ไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2531). *สังคมและวัฒนธรรม ใน เอกสารประกอบการศึกษาวิชา 313-183*
กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จูไรรัตน์ ลักษณ์ศิริ. (2540). *ภาษากับการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จูไรรัตน์ ลักษณ์ศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร. (2556). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2523). *ประวัติแนวความคิดทางสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2521). *ปัญหาพัฒนาการเศรษฐกิจไทยในเศรษฐกิจไทย: โครงสร้างกับ
การเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพร่พิทยา อินเตอร์เนชันแนล.

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2534). *วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2540). *เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ต้นไทรการพิมพ์.
- ชวณ เพชรแก้ว. (2523). *เพลงบอกและนักเล่นเพลงบอกรุ่นเก่าของเมืองนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.
- ชยันต์ วรรณระภูติ. (2541). *การวิจัยและพัฒนาเรื่อง ระบบความรู้พื้นบ้านปัจจุบัน*. เชียงใหม่: โครงการศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชั้นฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ. (2555). *สุขภาพคนไทย 2555: ความมั่นคงทางอาหา-เงินทองของ maya ข้าวปลาสิของจริง*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชวณนครศรีธรรมราช (นามแฝง). (2481). *กลอนเพลงบอก*. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2543). *ทักษะการเขียนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร คำบุญวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง. (2536). *สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.
- ศิรณ พงศ์มพัฒน์. (2534). *ทิศทางการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 1990*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2554). *การพัฒนาทักษะการเขียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธวัช ปุณโณทก. (2537). *วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธวัช ปุณโณทก. (2543). *วิวัฒนาการภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธวัช ปุณโณทก. (2545). *วิวัฒนาการภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2546). ระบบการเมืองการปกครอง ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ 12* (หน้า 97-146). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, ศรีศักร วัลลิโภคม และเอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). *มองอนาคต: บทวิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทาง สังคมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิปัญญา.
- นิตยา ศรีพูล. (2556). *ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา ตามทัศนะของประชาชน*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นัทธนัย ประสานนาม. (2553). *หญิงร้ายในพระอภัยมณีของสุนทรภู่*. เข้าถึงได้จาก <https://www.kroobannok.com/14243>
- เนตร ชลารัตน์. (2522). *บทร้อยกรอง กฐินพระราชทานวัดท่าโพธิ์*. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์ศิษย์พะาะช่าง.

- บรรจบ พันธุมเมธา. (2540). *ลักษณะภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2525). *วรรณกรรมวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2544). *สืบสานวัฒนธรรมชาติพันธุ์-ไท สายจิตวิญญาณ ลุ่มน้ำคำ-แดง*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2547). *วิถีคิด วิถีเขียน*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (ม.ป.ป.). *เขียนไทย*. มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ประจวบ อินอ้อด. (2532). *เขาประชาสัมพันธ์กันอย่างไร*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์พลชัย.
- ประเวศ วะสี. (2536). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.
- ประเวศ วะสี และคณะ. (2531). *พึ่งตนเองในชนบท: อีกบทหนึ่งของการทบทวนโลกทัศน์แห่งการพึ่งตนเอง*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (บรรณาธิการ). (2546). *อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- เปลื้อง ณ นคร. (2542). *ภาษาวรรณนา*. กรุงเทพฯ: เบลโล่การพิมพ์.
- เปลื้อง คงแก้ว. (2536). *การเขียน*. ตรัง: เอ็นจีโอได้.
- แฝง ชูแก้ว. (2559, 1 เมษายน). สัมภาษณ์.
- พงษ์เทพ วรกิจโกคาทร. (2537). ภาพพจน์กับการประชาสัมพันธ์ ใน ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง: *การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์* (หน้า 65-68). กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงศ์อินทร์ สุขขจร. (2517). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: พัฒนาวิชาการ.
- พจนารถ แสงประดับ. (2538). *ศึกษาชีวิตประวัติและผลงานวรรณกรรมเพลงบอก ของสร้อยเสียงเสนาะ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พนม นันทพฤกษ์. (2524). *ยื่นด้านพายุ*. กรุงเทพฯ: ทักษิณาบรรณ.
- พรทิพย์ วรกิจโกคาทร. (2527). *การประเมินผลภาพพจน์และภาพพจน์เชิงลบในการจัดการปัญหาเชิงลบ*. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพิมลธรรม แคนทอง. (2548). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พัฒนา กิติอาษา. (2546). *ท้องถิ่นนิยม*. กรุงเทพฯ: นักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พัทธา สายหู. (2514). *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พายุโซนร้อนแฮเรียด – มหาวาตภัยแหลมตะลุมพุก พ.ศ. 2505. (2562). เข้าถึงได้จาก http://paipibat.com/?page_id=984
- พิชัย ศรีภูไฟ. (2542). *การวิเคราะห์วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พิเชฐ แสงทอง. (2546 ก). ตัวตนของคนใต้: ประวัติศาสตร์และภูมิวิถีถิ่นนิพนธ์ ใน *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง กวีและกวีนิพนธ์ภาคใต้: เมื่อก่อน เมื่อนี้และวันพรุ่ง* (หน้า 28-36). สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิเชฐ แสงทอง. (2546 ข). ความเคลื่อนไหวของกลุ่มนาค. *วารสารจีใต้ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 5, 37-43.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *ทศพิธราชธรรม*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน. (2515). *ลักษณะสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลื่องเชียงจงเจริญ.
- ภมรรัตน์ สุธรรม. (2546). *พลวัตชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีทรรศน์.
- มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. (2525 ก). บทละครเรื่องรามเกียรติ์: ภาพสะท้อนพระพุทธรูปฟ้าจุฬาโลกมหาราช. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 5(2), 13-21.
- มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. (2525 ข). *วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนูญ เทพทวี. (2536). *การศึกษาสภาพและบทบาทของเพลงบอกอำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มรกต เจวจินดา. (2537). *ภาพลักษณ์ของปรีดี พนมยงค์กับการเมืองไทย พ.ศ. 2475-2526*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิต รัตนสุวรรณ. (2527). *โฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ ในโลกของการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ขงยุทธ ชูแว่น. (2529). *การเคลื่อนเปลี่ยนของคตินิยมในบริเวณสามจังหวัดรอบทะเลสาบสงขลา พ.ศ. 2504-2529: ศึกษาจากงานวรรณกรรม*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ขงยุทธ ชูแว่น. (บรรณาธิการ). (2541). *โลกของกลุ่มทะเลสาบ*. กรุงเทพฯ: นาค.
- รัตนา ปัญญาดี. (2541). *ภาพลักษณ์และบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักอัยการสูงสุดในสายตาประชาชนและสื่อมวลชน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- รินฤทัย สัจจพันธ์. (2524). *ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์และการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- รินฤทัย สัจจพันธ์. (2549). *สุนทรียภาพแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ: ณ เพชรสำนักพิมพ์.
- ลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทยน่าสนใจ. (2562). เข้าถึงได้จาก http://kruaimsu.blogspot.com/2017/11/blog-post_12.html
- วราภรณ์ บำรุงกุล. (2537). *ร้อยกรอง*. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรวิ หนูพันธ์. (2547). *คุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัฒนชัย หมั่นยิ่ง. (2533). *ภาพลักษณ์ของผู้ปกครองในบทละครรามเกียรติ์ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา จันทร์สว่าง. (2541). *ภาพลักษณ์กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ).
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2562). *แหลมตะลุมพุก*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>
- วิษุวัตม์ ศรีสะอาด. (2546). *ทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ*. กรุงเทพฯ: วังอักษร.

- วินัย สุกใส. (2546). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนเศรษฐกิจสังคมชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลาที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทร้อยกรองในยุคการพิมพ์ (พ.ศ. 2472-2503)*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิภา กงกะนันท์. (2538). *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมล คำศรี. (2524). เพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราช ใน *เพลงบอกเยาวชนโล่พระราชทานฯ 54*. (หน้า 15-18). นครศรีธรรมราช: อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- วิมล คำศรี. (2540). เพลงบอกเมืองนครศรีธรรมราช. *สารนครศรีธรรมราช*, 27(2), 35-39.
- วิมล คำศรี. (2547). *เพลงบอกชั้นครูคู่มือเมืองนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: ไทม์ พรินติ้ง.
- วิมล คำศรี. (2548). วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีทักษิณ. *วารสารนครศรีธรรมราช*, 35(8), 41-52
- วิรัช อภิรัตนากุล. (2540). *การประชาสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เวียง แซ่กู่. (2559, 20 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- ศศิพรรณ บิลมาโนช. (2538). *การศึกษาปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้. (2521). *โลกทรรศน์ไทยภาคใต้*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2534). *พื้นบ้านพื้นเมือง-ถิ่นไทยทักษิณ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป.
- สถาพร ศรีสังข์. (2533). *การประสมประสานทางสังคมวัฒนธรรมไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ปรากฏในการเล่น หล่อแห่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สถิต วงศ์สวรรค์. (2540). *บุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์รวมหนังสือกรุงเทพ.
- สมเกียรติ รัชมณี. (2549). *ภาษาวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: สายน้ำใจ.
- สมใจ ฤทธิอักษร. (2555). การว่าเพลงบอกให้ก้าวไกล”ใน สืบพงศ์ ธรรมชาติ (บรรณาธิการ) *เพลงบอก: ศาสตร์ศิลป์ที่ควรรู้และบทบาทของครูผู้ส่งเสริม* (หน้า 25-27) นครศรีธรรมราช: อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์.

- สมใจ อุ่ทอง. (2559, 15 พฤษภาคม). สัมภาษณ์.
- สมใจ อุ่ทอง. (2559, 5 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- สมพร สิงห์โต. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกิและรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมิง จารย์คุณ. (2550). *พันธกิจของนักเขียนและบทบาทของวรรณกรรม: กรณีศึกษาจากนักเขียน สโมสรนักเขียนภาคอีสาน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สันทัต จันทร์ขุน. (2549). *การใช้คำ ภาษิตและโวหารในวรรณกรรมเพลงบอกของเพลงบอกสร้อยเสียงเสนาะ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.
- สายพิน แก้วงามประเสริฐ. (2537). *ภาพลักษณ์ท้าวสุรนารีในประวัติศาสตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 9. (2542). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2546). *ประวัติศาสตร์สังคม วัฒนธรรม ของภาษาและวรรณคดีในสยามประเทศ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุจิตรา จงสถิตวัฒนา. (2548). *ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิน ปัญญาமாக. (2537). ภาพพจน์: การสร้างและรักษา ใน พรทิพย์ วรกิจโกคาทร (บรรณาธิการ). *ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง: การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์* (หน้า 32-38) กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. (2544). *โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสงขลากับต่างเมืองที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ใน การสัมมนาทางวิชาการสงขลาศึกษา: ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองสงขลา* (หน้า 133-140). สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- สุรินทร์ จันทร์ทอง. (2559, 24 สิงหาคม). สัมภาษณ์.

- สุวรรณา แซ่เฮ็ง. (2542). *ภาพลักษณ์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทัศนะของ
อาจารย์และนิสิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2530). *10 ปี ชนบทไทย*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *สำนักงานนายกรัฐมนตรี
แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545-2549*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *วิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่
ปี 2570. เอกสาร ประกอบการประชุมประจำปี 2551 สศช.* กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). *คู่มือการสร้างเครือข่าย
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). *กรอบวิสัยทัศน์และ
ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ระดับจังหวัดและอนุภาคทั่วประเทศ เอกสารประกอบการ
สัมมนาระดับความคิดระดับชาติ กรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2556). *ด้วยพระเมตตา พลิกฟื้น พัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- เสาวนิต จุลวงศ์. (2519). *โครงสร้างของสังคมในรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1*.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไสว เรื่องพิเศษ. (ม.ป.ป.). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2558). *สารนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช:
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อมรวิชัย นาคทรพ. (2552). *การศึกษาในวิถีชุมชน: การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุดโครงการ
วิจัยด้านการศึกษากับชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2520). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2545). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (วิธีวิทยาและบทบาทในประชาสังคม)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ศรีสุชาติ. (2544). *สายรากภาคใต้: ภูมิทัศน์ รูปลักษณ์ จิตลักษณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2550). *พลวัตประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2559). *ลืมหูลืมตา จาก ชาวนา ผู้ประกอบการ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (2559). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร.
- อวยพร พานิช, อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโขมิต, อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และ ไสลทิพย์ จารุภูมิ. (2544). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อวยพร พานิช และคณะ. (2547). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ กาญจนพันธุ์. (2544). *มติชุมชน: วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วย สิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2554). *ชนบทอีสานปรับโครงสร้าง ชาวบ้านปรับ อะไร. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ฉบับพิเศษ(1), 5-41.*
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2554). *วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน: พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์ และคณะ. (2552). *มานุษยวิทยาปะทะวัฒนธรรมศึกษา ยกเครื่องเรือน*. กรุงเทพฯ: วัฒนธรรมศึกษา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- อุดม หนูทอง. (2523). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

เอกวิทย์ ฦ ถलग. (2536). *พลวัตของสังคม-วัฒนธรรมไทย ความอยู่รอดหรือหายนะ มองอนาคต
บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิ ปัญญา.

Boorstin, D. J. (1973). *The new atlantis*. American: Man of Books.

Boulding, K. E. (1975). *The image: Knowledge in life and society*. Michigan: University of
Michigan Press.

ภาคผนวก

“ปากพ่อง” มีความสำคัญอย่างไร และเหตุใดจึงถูกเรียกว่าปากพ่อง

ภาพที่ 2 แม่น้ำปากพ่อง (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 9, 2542)

“ปากพ่อง” อำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในสมัยรัชการที่ 5 มีชื่อทางราชการว่าอำเภอเบ็ช้ชด คำว่า “เบ็ช้ชด” เล่ากันว่า เป็นเพราะบริเวณฝั่งแม่น้ำปากพ่องเป็นสถานที่ที่คลื่นมักจะซัดเอาเปลือกหอยหรือเบ็ช้ชดขึ้นมากจากทะเลตรงนั้น เบ็ช้ชดเป็นเปลือกหอยที่หลวงนำมาใช้เป็นสกุลเงินในสมัยนั้น และที่เบ็ช้ชดนี้ทางราชการได้ตั้งกรมการผู้ปกครองท้องที่ขึ้นไว้ดูแล โดยจะเป็นผู้ที่มีบรรดาศักดิ์เป็นเมืองรามธานี ถึงแม้ว่าทางราชการจะตั้งชื่อว่า อำเภอเบ็ช้ชด แต่ราษฎรในท้องที่ยังคงเรียกพื้นที่นี้ว่าปากพ่อง ก่อนที่ภายหลังจะถูกเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอปากพ่อง ดิมที่พื้นที่อำเภอปากพ่องนั้นเป็นทะเล ต่อมาในภายหลังได้ตั้งเงินขึ้นเป็นดินดอนมีแม่น้ำปากพ่องไหลผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนาและป่าจาก ปากพ่องถูกแบ่งออกเป็นสองฝั่งตามลำน้ำปากพ่องที่ไหลผ่าน เป็นฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก ปากแม่น้ำนั้นมีแหลมจะงอยยื่นออกไปกลางทะเลชาวบ้านเรียกพื้นที่บริเวณนั้นว่า “แหลมตะลุมพุก”

ภาพที่ 3 แหลมตะดุมพุก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2562)

ภาพที่ 4 แหลมตะดุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช (ลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทย
ที่น่าสนใจ, 2562)

สันดอนจะงอย หรือสันดอนจะงอยทราย เป็นลักษณะการสะสมตัวของสัณฐานวิทยาชายฝั่ง โดยจะมีส่วนที่เชื่อมต่อกับแผ่นดินและยื่นออกไปในทะเลแหลมตะลุมพุก สันดอนจะงอยเป็นสันดอนที่โคล์พื้นน้ำ มีรูปร่างยาวแคบเหมือนกับแหลมงอก ยื่นยาวจากชายฝั่งออกไปในทะเล มีทิศทางเกือบขนานไปกับแนวชายฝั่ง ส่วนปลายของสันดอนมีรูปร่างโค้งงอ เป็นจะงอยหรือตะขอเกิดจากอิทธิพลของกระแสน้ำเรียบชายฝั่ง (Longshore current) และปัจจัยของลักษณะชายหาดที่มีมุมเอียงและ คลื่นถอยกลับ ที่ตั้งฉากกับฝั่งโดยกระแสลม จะทำให้มีการเคลื่อนที่ของตะกอนลงชายหาดในรูปแบบฟันปลา สันดอนจะงอย ที่มีขนาดใหญ่มากในประเทศไทยมีอยู่ 2 แห่งคือ แหลมตะลุมพุก ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และแหลมตาชี ที่จังหวัดปัตตานี

พายุโซนร้อนแฮเรียต กวาดทุกสิ่งทุกอย่างบนแหลมตะลุมพุก อ.ปากพนัง ที่มีผู้คนอยู่อาศัยราว 4 พันคนจนหมดสิ้น เหลือบ้านที่รอดจากการทำลายเพียง 5 หลัง ด้วยคลื่นสูงกว่า 3 เมตร พายุยังมีขอบเขตการทำลายไปถึงบริเวณใกล้เคียง บ้านเรือนอีกกว่าร้อยละ 30 ถูกทำลายลงโดยรอบ มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 900 ราย สูญหาย 142 ราย บาดเจ็บ 252 ราย ไร้ที่อยู่อาศัยนับหมื่นราย

ภาพที่ 5 พายุโซนร้อนแฮเรียต-มหาเวตภัยแหลมตะลุมพุก พ.ศ. 2505

การฟื้นฟูหลังจากเกิดพายุโซนร้อน แฮเรียต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมประกาศเชิญชวนผู้มีใจกุศลบริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยด่วนทางสถานีวิทยุ อส. พระราชวังดุสิต มีประชาชนทั่วประเทศบริจาคเงินทองและสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเงินสดได้รับบริจาคถึงกว่า 10 ล้านบาท นอกจากที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้นำสิ่งของและเงินทองไปบรรเทาทุกข์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซ่อมแซมโรงเรียน วัด สุเหร่า จัดอาหาร ที่พัก ในขณะที่กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดสร้างบ้านนครศรีธรรมราชเป็นที่เลี้ยงดูและให้การศึกษาค่าพรีฯ จนกว่าจะบรรลุนิติภาวะเลี้ยงดูตัวเองได้ ซึ่งหลังจากที่ได้ใช้จ่ายไปในการเหล่านี้ทั้งสิ้นแล้วก็ยังคงเหลือเงินอีกถึง 3 ล้านบาท ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานให้จัดตั้งมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ขึ้น เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2506 ทั้งยังได้ทรงรับมูลนิธินี้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์อีกด้วย มูลนิธิราชประชานุเคราะห์มีวัตถุประสงค์มุ่งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบสาธารณภัยทั่วไป ในประเทศโดยฉับพลัน ซึ่งยังผลให้กองทุนนี้มีเพียงแค่ 3 ล้านบาทในปีแรกเพิ่มขึ้นมาถึง 12 ล้านบาท ภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกเหนือไปจากการที่มีบรรดาอาสาสมัครซึ่งผ่านการอบรมโดยทุนทรัพย์ของตนเองและพร้อมที่จะออกไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยในยามที่มูลนิธิต้องการมากถึง 600 คน (พายุโซนร้อนแฮเรียต-มหาวาตภัยแหลมตะลุมพุก พ.ศ. 2505, 2562)

ภาพที่ 6 ประตูละบายน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์

ประจักษ์ประจักษ์ "อุทกวิทยาประจักษ์" เป็นนามพระราชทานที่เป็นมงคลยิ่ง มีความหมายถึงความสามารถ แบ่งแยก น้ำจืด น้ำเค็ม ได้สำเร็จ นั่นคือ มีการบริหาร จัดการ อย่างสมดุล ปิดกั้นน้ำเค็มไม่ให้รุกเข้าไปในลำน้ำ กักเก็บน้ำจืดไว้ใช้ดำรงชีพซึ่งจะเป็นบท เริ่มต้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน และเอื้ออำนวยให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในกลุ่มน้ำปากพนัง เป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งประจักษ์ประจักษ์อันเป็น ปฐมบทของโครงการการพัฒนาชุมชนน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีการบริหารจัดการอย่างผสมผสานทั้งหลักวิชาการและเทคโนโลยี การจัดการน้ำของ กรมชลประทาน ผสานกับการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นในรูปของคณะกรรมการ เปิด-ปิดประจักษ์ประจักษ์ให้เกิดประโยชน์แก่ คน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังอย่างสมบูรณ์

ประวัติความเป็นมาของโครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัด นครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลาในอดีตพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แห่งนี้เคยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูกมีการทำนามากที่สุด โดยอาศัยน้ำจากแม่น้ำปากพนัง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของกลุ่มน้ำ ปากพนัง จึงเป็นแหล่งปลูกข้าวชั้นดีของภาคใต้ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทุก ๆ ด้าน จนเป็นที่รู้จักของผู้คนอย่าง กว้างขวางในนาม “เมืองแห่งข้าว อุ่นน้ำ” ปัจจุบัน “กลุ่มน้ำปากพนัง” ที่อดีตเคยอุดมสมบูรณ์ กลับมีปัญหาหลายประการเกิดขึ้นด้วย สาเหตุจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป คือ จากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นด้วย แต่ป่าไม้ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธาร กลับลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณน้ำจืดที่ป่าเคยดูดซับไว้ ไหลลงในแม่น้ำปากพนัง และลำน้ำสาขาในช่วงฤดูแล้งลดลงด้วย ปริมาณน้ำจืดที่เคยมี ใช้ปีละ 8-9 เดือน ลดลงเหลือปีละ 3 เดือน เท่านั้น เนื่องจากลักษณะของแม่น้ำปากพนัง มีระดับท้องน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล และมีความลาดชัน น้อย เมื่อน้ำจืดทางด้านต้นน้ำมีปริมาณน้อย ทำให้น้ำเค็มสามารถรุกเข้าเข้าไปในแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาเป็นระยะ ทางเกือบ 100 กิโลเมตร นอกจากนี้ ตอนใต้ของกลุ่มน้ำปากพนัง ยังมี “พรุควนเคร็ง” ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มขนาดใหญ่ ประมาณ 200,000 ไร่ มีน้ำท่วมขังตลอดปี มีสารไพไรท์อยู่ในชั้นดินทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด และปัญหาน้ำเปรี้ยว ราษฎรไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้ รวมทั้งน้ำเน่าเสียจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ได้ไหลลงในลำน้ำต่าง ๆ จนไม่สามารถนำน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกได้ กลายเป็นปัญหาที่ขัดแย้งระหว่างชาวนาข้าวและชาวนากุ้งอีกด้วย

อุทกภัยเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของกลุ่มน้ำปากพนังที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เนื่องจากมีปริมาณฝนตกมาก ๆ แต่พื้นที่ลุ่มน้ำเป็น พื้นที่ลุ่มราบเรียบ มีความลาดชันน้อย ประกอบกับภาวะอุทกภัยมักจะเกิดในช่วงน้ำทะเลหนุนสูง ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำออกสู่ทะเล ได้ เกิดภาวะน้ำท่วมทำความเสียหายให้แก่พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นบริเวณ

กว้างขวาง ดังนั้น โครงการพัฒนาพื้นที่ ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ ให้กลับคืนสู่พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำริในการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการนั้น โดยหนึ่งในวิธีการแก้ปัญหาคือ ให้เร่งดำเนินการก่อสร้างประตुरะบายน้ำปากพนัง เพราะเป็นจุดเริ่มต้น และเป็นงานหลักในการแก้ไขปัญหาระบายน้ำ “อุทกวิทยาประสิทธิ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างคัน แบ่งเขตน้ำจืดและน้ำเค็ม ตามแนวคันแบ่งเขตห่างจากชายทะเลอีกด้วย โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ นั้นเป็นการแบ่งเขตการประกอบอาชีพให้ชัดเจน ลดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการควบคุมมลภาวะ มิให้เกิดการนำเสีย ลดความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง